Hakîkat Kitâbevi Yayınları No: 10

Kitâb'üs-salât

NAMÂZ KİTÂBI

Hazırlayan:

Hasan Yavaş

Yetmişyedinci Baskı

Hakîkat Kitâbevi
Darüşşefeka Cad. No: 53 P.K.: 35 **34083**
Tel: 0212 523 45 56-532 58 43 Fax: 0212 523 36 93
http://www.hakikatkitabevi.com.tr
e-mail: bilgi@hakikatkitabevi.com.tr
Fâtih-İSTANBUL
MAYIS-2009

Bismillâhirrahmânirrahîm

İnsan için üç dürlü hayât vardır: Dünyâ, kabr, âhıret hayâtı. Dünyâda, beden rûh ile birlikdedir. İnsana hayât, canlılık veren rûhdur. Rûh bedenden ayrılınca, insan ölür. Beden mezârda çürüyüp, toprak olunca veyâ yanıp kül olunca, yâhud yırtıcı hayvan yiyip yok olunca, rûh yok olmaz. Kabr hayâtı başlar. Kabr hayâtında his vardır, hareket yokdur. Kıyâmetde bir beden yaratılıp, rûh ile bu beden birlikde Cennetde veyâ Cehennemde sonsuz yaşarlar.

İnsanın dünyâda ve âhıretde mes'ûd olması için, müslimân olması lâzımdır. Dünyâda mes'ûd olmak, râhat yaşamak demekdir. Âhıretde mes'ûd olmak, Cennete gitmek demekdir. Allahü teâlâ, kullarına çok acıdığı için, mes'ûd olmak yolunu, Peygamberler vâsıtası ile kullarına bildirmişdir. Çünki insanlar bu se'âdet yolunu, kendi akllları ile bulamazlar. Hiçbir Peygamber kendi aklından birşey söylememiş, hepsi, Allahü teâlânın bildirdiği şeyleri söylemişlerdir. Peygamberlerin söyledikleri se'âdet yoluna **(Din)** denir. Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği dîne **(İslâmiyyet)** denir. Âdem aleyhisselâmdan beri binlerle Peygamber gelmişdir. Peygamberlerin sonuncusu Muhammed aleyhisselâmdır. Diğer Peygamberlerin bildirdikleri dinler, zemânla bozulmuşdur. Şimdi se'âdete kavuşmak için islâmiyyeti öğrenmekden başka çâre yokdur. İslâmiyyet, kalb ile inanılacak **(Îmân)** bilgileri ve beden ile yapılacak **(Ahkâm-ı islâmiyye)** bilgileridir. Îmân ve ahkâm ilmleri **(Ehl-i sünnet âlimleri)**nin kitâblarından öğrenilir. Câhillerin, sapıkların bozuk kitâblarından öğrenilmez. Hicrî bin senesinden evvel, islâm memleketlerinde çok **(Ehl-i sünnet âlimi)** vardı. Şimdi hiç kalmadı. Bu âlimlerin yazdıkları arabî ve fârisî kitâblar ve bunların tercemeleri, dünyânın her yerinde, kütübhânelerde çok vardır. Hakîkat kitâbevinin bütün kitâbları, bu kaynaklardan alınmışdır. Se'âdete kavuşmak için, **(Hakîkat kitâbevi)**nin kitâblarını okuyunuz!

TENBÎH: Misyonerler, hıristiyanlığı yaymağa, yehûdîler, Talmûtu yaymağa, İstanbuldaki Hakîkat Kitâbevi, islâmiyyeti yaymağa, masonlar ise, dinleri yok etmeğe çalışıyorlar. Aklı, ilmi ve insâfı olan, bunlardan doğrusunu iz'ân, idrâk eder, anlar. Bunun yayılmasına yardım ederek, bütün insanların dünyâda ve âhıretde se'âdete kavuşmalarına sebeb olur. İnsanlara bundan dahâ kıymetli ve dahâ fâideli bir hizmet olamaz. Bugün hıristiyanların ve yehûdîlerin ellerindeki Tevrât ve İncîl denilen din kitâblarının, insanlar tarafından yazılmış olduklarını kendi adamları da söyliyor. Kur'ân-ı kerîm ise, Allahü teâlâ tarafından gönderildiği gibi tertemizdir. Bütün papazların ve hahamların, Hakîkat Kitâbevinin neşr etdiği kitâbları dikkat ile ve insâf ile okuyup anlamağa çalışmaları lâzımdır.

Baskı: İhlâs Gazetecilik A.Ş.
29 Ekim Cad. No: 23 Yenibosna-İSTANBUL
Tel: 0.212.454 30 00

ISBN: 975-92119-3-9

İşte budur, miftâh-ı genc-i kadîm,
Bismillâhirrahmânirrahîm.

ÖNSÖZ

Namâz kitâbını yazmağa E'ûzü Besmele okuyarak başlıyorum. Allahü teâlâya hamd olsun. Onun seçdiği ve sevdiği kullarına ve onların en üstünü olan Muhammed aleyhisselâma salât ve selâm olsun. O yüce Peygamberin temiz ehl-i beytine, âdil, sâdık Eshâb-ı kirâmının "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" her birine hayrlı düâlar olsun!

Dünyâda iyi, fâideli şeyler, kötü, zararlı şeylerle karışıkdır. Se'âdete, râhat ve huzûra kavuşmak için, hep iyi, fâideli şeyleri yapmak lâzımdır. Allahü teâlâ çok merhametli olduğu için, iyi şeyleri kötülerden ayıran bir kuvvet yaratdı. Bu kuvvete **(Akl)** denir. Temiz ve sağlam olan akl, bu işini çok iyi yapar, hiç yanılmaz. Günâh işlemek, nefse uymak, aklı ve kalbi hasta yapar. İyiyi kötüden ayıramaz. Allahü teâlâ merhamet ederek, bu işi kendi yapmakda, iyi işleri, Peygamberler vâsıtası ile bildirmekde ve bunları yapmağı emr etmekdedir. Zararlı şeyleri de bildirip, bunları yapmağı yasak etmekdedir. Bu emr ve yasaklara **(Din)** denir. Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği dîne, **(İslâmiyyet)** denir. Bugün, yeryüzünde, değişdirilmemiş, bozulmamış tek din vardır. O da, islâmiyyetdir. Râhata kavuşmak için, islâmiyyete uymak, ya'nî müslimân olmak lâzımdır. Müslimân olmak için de, hiçbir formaliteye, imâma, müftîye gitmeğe lüzûm yokdur. Önce kalb ile îmân etmeli sonra da, islâmiyyetin emr ve yasaklarını öğrenmeli ve yapmalıdır.

Îmân etmek için, Kelime-i şehâdet söylemek ve ma'nâsını bilmek lâzımdır. Bu kelimenin ma'nâsına doğru inanmak için de, Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdığı kitâblarında bildirdikleri gibi inanmalıdır. Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdıkları, hakîkî din kitâblarına tâbi' olanlara yüz şehîd sevâbı verilecekdir. Dört mezhebden herhangi birisinin âlimlerine **(Ehl-i Sünnet âlimi)** denir. Îmânın şartları, türkçe **(Herkese Lâzım Olan Îmân)** kitâbında geniş olarak anlatılmakdadır. Bu kitâbı okumanızı tavsiye ederiz.

Bugün, bütün dünyâdaki müslimânlar, üç fırkaya ayrılmışdır. Birinci fırka, Eshâb-ı kirâmın yolunda olan, hakîkî müslimânlardır. Bunlara **(Ehl-i Sünnet)** ve **(Sünnî)** ve **(Fırka-i nâciyye)** Cehennemden kurtulan fırka denir. İkinci fırka, Eshâb-ı kirâma düşman olanlardır. Bunlara **(Şî'î)** ve **(Fırka-i dâlle)** sapık fırka denir. Üçüncüsü, sünnîlere ve şî'îlere düşman olanlardır. Bunlara **(Veh-**

hâbî) ve **(Necdî)** denir. Çünki bunlar, ilk olarak, Arabistânın Necd şehrinde meydâna çıkmışdır. Bunlara **(Fırka-i mel'ûne)** de denir. Çünki bunların müslimânlara müşrik dedikleri **(Kıyâmet ve Âhıret)** ve **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâblarımızda yazılıdır. Müslimânlara kâfir diyene, Peygamberimiz la'net etmişdir. Müslimânları bu üç fırkaya parçalayan, yehûdîlerle ingilizlerdir.

Hangi fırkadan olursa olsun, nefsine uyan ve kalbi bozuk olan Cehenneme gidecekdir. Her mü'min nefsini temizlemek için, ya'nî nefsin yaratılışında mevcûd olan, küfrü ve günâhları temizlemek için, her zemân çok **(Lâ ilâhe illallah)** ve kalbini tasfiye için, ya'nî nefsden ve şeytândan ve kötü arkadaşlardan ve zararlı bozuk kitâblardan gelen küfrden ve günâhlardan kurtulmak için, **(Estagfirullah)** okumalıdır. İslâmiyyete uyanın düâları muhakkak kabûl olur. Nemâz kılmayanın, açık kadınlara ve avret mahalli açık olanlara bakanların ve harâm yiyip içenlerin, islâmiyyete uymadıkları anlaşılır. Bunların düâları kabûl olmaz.

Îmân etdikden sonra en mühim emr namâzdır. Beş vakt namâz kılmak, her müslimâna farz-ı ayndır. Kılmamak büyük günâhdır. Hanbelî mezhebinde ise, küfrdür. **(Gâyetüttahkîk)** risâlesine bakınız! Namâzı tam ve doğru olarak kılabilmek için, önce namâz bilgilerini öğrenmek lâzımdır. Bu kitâbımızda, dînimizde bildirilen namâz bilgilerini kısa ve öz olarak bildirmeği fâideli gördük. Birçok İslâm âliminin kitâbından istifâde ederek hâzırladığımız bu namâz bilgilerini, her müslimân mutlaka öğrenmeli ve çocuklarına da öğretmelidir.

Namâzın doğru kılınabilmesi için, namâzda okunacak sûre ve düâları da ezberlemelidir. Hiç olmazsa namâz kılabilecek kadar düâ ve sûreyi, bunları okumasını iyi bilen, tam telâffuz eden, bir hoca efendiden veyâ arkadaşından öğrenmelidir.

Kur'ân-ı kerîmi doğru okumak için, Kur'ân-ı kerîm kurslarına gitmelidir. Kur'ân-ı kerîmi doğru olarak okumasını mutlaka öğrenmeli, çocuklara da öğretmelidir.

Kur'ân-ı kerîmin latin harfleri ile yazılması mümkin değildir. Onun için aslını okumalıdır. Okuması çok kolaydır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" bir hadîs-i şerîfinde, **(Çocuklarına Kur'ân-ı kerîm öğretenlere veyâ Kur'ân-ı kerîm hocasına gönderenlere, öğretilen Kur'ânın her harfi için, on kerre Kâ'be-i mu'azzamayı ziyâret sevâbı verilir. Ve Kıyâmet günü başına devlet tâcı konur. Bütün insanlar görüp imrenir)** buyurdu.

Allahü teâlâ hepimizi, doğru îmân etdikden sonra, namâzı doğru öğrenen ve kılan, hayrlı işleri yapan kullarından eylesin!

Mîlâdî	Hicrî şemsî	Hicrî kamerî
2001	1380	1422

İÇİNDEKİLER

Sahîfe No:

Dördüncü Bölüm

Beşinci Bölüm

Altıncı Bölüm

Yedinci Bölüm

Sekizinci Bölüm

Dokuzuncu Bölüm

NAMÂZ BÜYÜK EMRDİR

Âdem aleyhisselâmdan beri, her dinde bir vakt namâz vardı. Hepsinin kıldığı bir araya toplanarak, Muhammed aleyhisselâma inananlara farz edildi. Namâz kılmak, îmânın şartı değildir. Fekat, namâzın farz olduğuna inanmak, îmânın şartıdır.

Namâz, dînin direğidir. Namâzını devâmlı, doğru ve tam olarak kılan kimse, dînini kurmuş, İslâm binâsını ayakda durdurmuş olur. Namâzı kılmayan, dînini ve İslâm binâsını yıkmış olur. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki; **(Dînimizin başı, namâzdır).** Başsız insan olmadığı gibi, namâzsız da, din olmaz.

Namâz, İslâm dîninde îmândan sonra ilk farz edilen emrdir. Allahü teâlâ, kullarının yalnız kendisine ibâdet etmeleri için namâzı farz etdi. Kur'ân-ı kerîmde yüzden fazla âyet-i kerîmede **(Namâz kılınız!)** buyurulmakdadır. Hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, hergün beş vakt namâz kılmayı farz etdi. Kıymet vererek ve şartlarına uyarak, hergün beş vakt namâz kılanı Cennete sokacağını, Allahü teâlâ söz verdi)** buyuruldu.

Namâz, dînimizde yapılması emr edilen bütün ibâdetlerin en kıymetlisidir. Bir hadîs-i şerîfde, **(Namâz kılmayanın, İslâmdan nasîbi yokdur!)** buyuruldu. Yine bir hadîs-i şerîfde, **(Mü'min ile kâfiri ayıran fark, namâzdır)** buyuruldu. Ya'nî mü'min namâz kılar, kâfir kılmaz. Münâfıklar ise ba'zan kılar, ba'zan kılmaz. Münâfıklar, Cehennemde çok acı azâb görecekdir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz buyurdu ki: **(Namâz kılmayanlar, kıyâmet günü, Allahü teâlâyı kızgın olarak bulacaklardır.)**

Namâz kılmak, Allahü teâlânın büyüklüğünü düşünerek, Onun karşısında kendi küçüklüğünü anlamakdır. Bunu anlayan kimse, hep iyilik yapar. Hiç kötülük yapamaz. Hergün beş kerre, Rabbinin huzûrunda olduğunu niyyet eden kimsenin kalbi ihlâs ile dolar. Namâzda yapılması emr olunan her hareket, kalbe ve bedene fâideler sağlamakdadır.

Câmi'lerde cemâ'at ile namâz kılmak, müslimânların kalblerini birbirine bağlar. Aralarında sevgiyi sağlar. Birbirlerinin

kardeş olduklarını anlarlar. Büyükler, küçüklere merhametli olur. Küçükler de, büyüklere saygılı olur. Zenginler, fakîrlere ve kuvvetliler, za'îflere yardımcı olur. Sağlamlar, hastaları câmi'de göremeyince, evlerinde ararlar. **(Din kardeşinin yardımına koşanın, yardımcısı Allahü teâlâdır)** hadîs-i şerîfindeki müjdeye kavuşmak için yarış ederler.

Namâz; insanları, çirkin, kötü ve yasak olan şeylerden alıkoyar. Günâhlara keffâret olur. Hadîs-i şerîfde, **(Beş vakt namâz, sizden birinizin kapısının önünde akan nehr gibidir. Bir kimse, o nehre hergün beş def'a girip yıkansa, üzerinde kir kalmıyacağı gibi, işte beş vakt namâzı kılanların da, böyle küçük günâhları afv olunur)** buyuruldu.

Namâz, Allahü teâlâya ve Resûlüne îmândan sonra, bütün amel ve ibâdetlerden dahâ üstün bir ibâdetdir. Bunun için, namâzları, farzlarına, vâciblerine, sünnetlerine, müstehablarına riâyet ederek kılmalıdır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" bir hadîs-i şerîflerinde buyurdu ki: **(Ey ümmet ve Eshâbım! Edâsına tamâmiyle riâyet olunan namâz, Allahü teâlânın beğendiği bütün amellerin en üstünüdür. Peygamberlerin sünnetidir. Meleklerin sevdiğidir. Ma'rifetin, yerin ve göklerin nûrudur. Bedenin kuvvetidir. Rızkların berekâtıdır. Düânın kabûlüne vesîledir. Melek-ül-mevte** [ya'nî ölüm meleğine]**, şefâ'atçıdır. Kabrde ışık, Münker ve Nekîre cevâbdır. Kıyâmet gününde üzerine gölgedir. Cehennem ateşiyle kendi arasında siperdir. Sırât köprüsünü yıldırım gibi geçiricidir. Cennetin anahtârıdır. Cennetde başına tâcdır. Allahü teâlâ, mü'minlere namâzdan dahâ önemli bir şey vermemişdir. Eğer namâzdan dahâ üstün bir ibâdet olsaydı, en önce mü'minlere onu verirdi. Zirâ meleklerin kimi devâmlı kıyâmda, kimi rükü'da, kimi secdede, kimi de teşehhüddedir. Bunların hepsini bir rek'at namâzda toplayıp, mü'minlere hediyye verdi. Zirâ namâz, îmânın başı, dînin direği, islâmın kavli** [sözü] **ve mü'minlerin mi'râcıdır. Göğün nûru ve Cehennemden kurtarıcıdır).**

Birgün hazret-i Alînin "radıyallahü anh ve kerremallahü vecheh" ikindi namâzı geçmişdi. Üzüntüsünden kendisini bir tepeden aşağı atdı. İnleye inleye ağlayıp, feryâd etdi. Peygamberimiz Muhammed Mustafâ "sallallahü aleyhi ve sellem", Onun bu durumundan haber alınca, Eshâbı ile berâber hazret-i Alînin "radıyallahü anh" yanına geldiler. Hâlini görünce, kâinâtın Efendisi olan Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" de ağlamaya başladı. Düâ etdi. Güneş tekrâr yükseldi.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz: **(Yâ Alî! Başını kaldır, güneş hâlâ görünüyor)** buyurdu. Hazret-i Alî “radıyallahü anh” buna çok sevindi ve namâzını kıldı.

Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk “radıyallahü anh”, bir gece, çok ibâdet etdiğinden, gece sonunda uyku basdırdı. Vitr namâzı geçdi. Sabâh namâzında, Peygamber efendimizi takîb ederek, mescid kapısında huzûruna gelip feryâd etdi. (Yâ Resûlallah! İmdâdıma yetiş, vitr namâzım geçdi) diye ağlıyarak yalvardı. Resûlullah efendimiz de, ağlamaya başladı. Bunun üzerine Cebrâîl “aleyhisselâm” gelip, **(Yâ Resûlallah! Sıddîka söyle ki, Allahü teâlâ Onu afv eyledi)** dedi.

Evliyânın büyüklerinden Bâyezîd-i Bistâmî “kuddise sirruh”, bir gece uyku bastırıp, sabâh namâzına uyanamadı. O kadar ağlayıp inledi ki, bir ses işitdi: (Ey Bâyezîd! Bu kusûrunu afv eyledim. Bu ağlamanın bereketi ile sana ayrıca yetmiş bin namâz sevâbı verdim) buyuruldu. Birkaç ay sonra yine uyku bastırdı. Şeytân gelip, mübârek ayağından tutarak uyandırdı. (Kalk, namâzın geçmek üzeredir) dedi. Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri buyurdu ki: (Ey mel’ûn, sen böyle işi nasıl yaparsın? Sen, herkesin namâzının kaçmasını, vaktini geçirmesini istersin. Beni niçin uyandırdın?) Şeytân dedi ki: (Sabâh namâzını kaçırdığın gün, ağlayarak yetmişbin namâz sevâbı kazanmışdın. Bugün onu düşünerek, seni uyandırdım ki, bir vakt namâz sevâbı bulasın. Yetmişbin namâz sevâbına kavuşamıyasın!)

Büyük velî Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri buyurdu ki: (Dünyânın bir sâati, kıyâmetin bin senesinden dahâ iyidir. Zîrâ bu bir sâatde, sâlih, makbûl bir amel işlenebilir ve o bin senede birşey yapılamaz). Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki: **(Bir kimse bir namâzı, bile bile öbür namâza birleşdirirse, seksen hukbe Cehennemde yanacakdır).** Bir hukbe, seksen âhiret senesidir. Âhiretin bir günü bin dünyâ senesidir.

O hâlde, ey din kardeşim! Vaktini boş, fâidesiz şeylerle geçirme. Zemânının kıymetini bil. Vaktini en iyi şeylere sarf et. Sevgili Peygamberimiz, **(Musîbetlerin en büyüğü, vakti fâidesiz şeylerle geçirmekdir)** buyurdu. Namâzlarını vaktinde kıl ki, kıyâmet günü pişmân olmayıp, çok büyük sevâba kavuşasın! Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bir namâzı vaktinde kılmayarak kazâya bırakıp, edâ etmezden önce vefât eden kimsenin mezârına, Cehennemden yetmiş pencere açılıp, kıyâmete kadar azâb çeker).** Bir namâzını vaktinde, bile bile kılmayan, ya’nî namâz vakti geçerken, namâz kılmadığı için üzülmeyen, din-

den çıkar veyâ ölürken îmânsız gider. Yâ namâzı, hâtırına bile getirmeyenler, namâzı vazîfe tanımayanlar ne olur? Namâza ehemmiyyet vermiyenin, onu vazîfe tanımıyanların **(Mürted)** ya'nî kâfir olacaklarını dört mezhebin bütün âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Namâzı bile bile kılmayıp, kazâ etmeyi düşünmeyen ve bunun için azâb çekeceğinden korkmayan kimsenin de **(Mürted)** ya'nî kâfir olacağı, Abdülganî Nablüsî hazretlerinin **"Hadîkatün nediyye"** kitâbının "Dilin âfetleri" bölümünde yazılıdır.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri **(Mektûbât)** kitâbının 1.ci cild, 275.ci mektûbunda buyuruyor ki:

Sizin bu ni'mete kavuşmanız, islâmiyyet bilgilerini öğretmekle ve fıkh hükmlerini yaymakla olmuşdur. Oralara cehâlet yerleşmişdi ve bid'atler yayılmışdı. Allahü teâlâ, sevdiklerinin sevgisini size ihsân etdi. İslâmiyyeti yaymağa sizi vesîle eyledi. Öyle ise, din bilgilerini öğretmeğe ve fıkh ahkâmını yaymağa elinizden geldiği kadar çalışınız. Bu ikisi bütün se'âdetlerin başı, yükselmenin vâsıtası ve kurtuluşun sebebidir. Çok uğraşınız! Din adamı olarak ortaya çıkınız! Oradakilere emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yaparak, doğru yolu gösteriniz! Müzzemmil sûresinin ondokuzuncu âyetinde meâlen, **(Rabbinin rızâsına kavuşmak istiyen için, bu elbette bir nasîhatdir)** buyuruldu.

Gelin namâz kılalım, kalbden pası silelim,
Allaha yaklaşılmaz, namâzın kılmadıkça!

Nerde namâz kılınır, günâhlar hep dökülür,
İnsan, kâmil olamaz, namâzın kılmadıkça!

Kur'ân-ı kerîmde Hak, namâzı çok medh etdi,
Dedi sevmem kişiyi, namâzın kılmadıkça!

Bir hadîs-i şerîfde: Îmânın alâmeti,
İnsanda belli olmaz, namâzın kılmadıkça!

Bir namâzı kılmamak, ekber-i kebâirdir,
Tevbe ile afv olmaz, kazâsın kılmadıkça!

Namâzı hafîf gören, îmândan çıkar hemân,
Müslimân olamaz o, namâzın kılmadıkça!

Namâz kalbi temizler, kötülükden men eder,
Münevver olamazsın, namâzın kılmadıkça!

Birinci Bölüm
ÎMÂNIMIZ ve NAMÂZ
Herkes, Önce Îmân Etmelidir

Allahü teâlâ, insanların dünyâda râhat ve huzûr içinde yaşamalarını, âhiretde de sonsuz se'âdete kavuşmalarını istiyor. Bunun için, se'âdete sebeb olan fâideli şeyleri yapmayı emr etdi. Felâkete sebeb olan zarârlı şeyleri de yasak etdi. Allahü teâlânın birinci emri, îmân etmekdir. Îmân etmek, bütün insanlara lâzımdır. Herkes için îmân zarûrîdir.

Îmân, lügatda, bir kimseyi tam doğru sözlü bilmek, ona inanmak demekdir. İslâmiyyetde îmân demek; Muhammed aleyhisselâmın, Allahın peygamberi olduğunu ve Onun tarafından seçilmiş, haber verici **(Nebî)** olduğunu doğru bilmek ve inanarak söylemek ve Onun, Allahü teâlâ tarafından kısaca bildirdiklerine kısaca inanmak ve geniş bildirdiklerine etraflıca inanmak ve gücü yetdikçe **(Kelime-i şehâdet)**i dil ile de söylemekdir. Kuvvetli îmân şöyledir ki, ateşin yakdığına, yılanın zehrleyip öldürdüğüne yakîn üzere inanıp kaçdığımız gibi, gönlünden tam olarak, Allahü teâlâyı ve sıfâtlarını büyük bilerek, Onun rızâsına ve cemâline koşmak ve gazabından, celâletinden kaçmak ve îmânı, mermer üzerine yazılan yazı gibi sağlam olarak gönlüne yerleşdirmekdir.

Îmân, Muhammed aleyhisselâmın söylediklerinin hepsini beğenip, kalbin tasdîk etmesi, ya'nî inanmasıdır. Böylece inanan insanlara **(Mü'min)** ve **(Müslimân)** denir. Her müslimânın, Muhammed aleyhisselâma tâbi' olması, Onun gösterdiği yolda yürümesi lâzımdır. Onun yolu Kur'ân-ı kerîmin gösterdiği yoldur. Bu yola **(İslâmiyyet)** denir. Ona uymak için, önce îmân etmek, sonra **(Ahkâm-ı islâmiyyeyi)**, ya'nî müslimânlığı iyice öğrenmek, sonra farzları edâ edip, harâmlardan kaçınmak, dahâ sonra sünnetleri yapıp, mekrûhlardan kaçınmak lâzımdır. Bunlardan sonra, mubâhlarda da, Ona uymağa çalışmalıdır.

Dînimizin temeli îmândır. Îmânı olmayanların hiçbir ibâde-

tini ve iyiliğini, Allahü teâlâ beğenmez ve kabûl etmez. Müslimân olmak isteyen kimse, önce îmân etmeli, sonra guslü, abdesti, namâzı ve lâzım oldukça diğer farzları ve harâmları öğrenmelidir.

Îmân Doğru Olmalıdır

Duygu organlarının ve aklın kavradıkları bilgiler, îmâna kavuşmağa yardımcıdır. Fen ilmleri, âlemdeki nizâmın, düzgünlüğün tesâdüfen olmadığını ve bir yaratıcının bulunduğunu anlamağa, bilmeğe ve îmâna kavuşmağa sebeb olur. Îmân demek, son Peygamber Muhammed aleyhisselâmın Allahü teâlâdan getirdiği bilgileri öğrenip, inanmak demekdir. İnanılması lâzım gelen bilgilere, akla uyarsa inanırım demek, Peygamberlere inanmamak demek olur. Din bilgileri, akl sâhiblerinin buluşları değildir. Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın haber verdiği husûsları, **(Ehl-i sünnet âlimleri)**nin kitâblarından öğrenip öyle inanmalıdır. Doğru ve makbûl bir îmân sâhibi olmak için, ayrıca şu şartlara da uymalıdır.

1- Îmân devâmlı ve sâbit olmalıdır. Bir an ayrılmayı düşünmemelidir. Üç sene sonra müslimânlıkdan çıkacağım diyen kimsenin, o andan i'tibâren îmânı gider, müslimânlıkdan çıkmış olur.

2- Mü'minin îmânı, havf ve recâ arasında olmalıdır. Allahü teâlânın azâbından korkmalı, fekat rahmetinden bir an ümîd kesmemelidir. Her günâhı işlemekden çok sakınmalı, günâhı sebebiyle îmânının gitmesinden korkmalıdır. Bütün günâhları işlemiş olsa bile, Rabbimizin afv edeceğinden hiç ümîd kesmemelidir. Günâhları için tevbe etmelidir. Çünki tevbe eden, hiç günâh işlememiş gibi olur.

3- Can (rûh) buğaza gelmeden önce îmân etmiş olmalıdır. Can buğaza gelince, âhıretin bütün hâlleri gösterilir. O zemân bütün kâfirler îmân etmek isterler. Hâlbuki îmânın gaybî olması lâzımdır. Görmeden inanmalıdır. Görülen şeye îmân edilmiş olmaz. Fekat bu anda, mü'minlerin tevbesi kabûl olunur.

4- Güneş batıdan doğmadan önce îmân etmelidir. Kıyâmetin büyük alâmetlerinden birisi de, güneş garbdan (batıdan) doğacakdır. Bunu gören bütün insanlar, îmân edecekler. Fekat, bu îmânları kabûl olmayacakdır. Artık tevbe kapısı kapanmış olur.

5- Allahü teâlâdan başka kimsenin gaybı, gizli olan şeyleri bilmediğine inanmalıdır. Ya'nî gaybı yalnız Allahü teâlâ bilir. Bir de, Onun bildirdikleri bilir. Melekler, cinnîler, şeytânlar ve hattâ Peygamberler de gaybı bilemez. Fekat, Peygamberlere ve sâlih kullara gaybdan bilgi verilebilir.

6- Dînin, îmâna ve ibâdetlere âid bir hükmünü zarûretsiz ve kasden red etmemelidir. Ahkâm-ı islâmiyyeyi, ya'nî islâmiyyetin emr ve yasaklarından birini hafîf görmek, Kur'ân-ı kerîm ile, meleklerle ve peygamberlerden birisi ile alay etmek ve bunlar ile bildirilenleri, bir zorlama ve zarûret yok iken, dil ile inkâr etmek, küfr (inanmamak) olur. Allahü teâlânın varlığını, melekleri, guslün ve namâzın farz olduğunu, ölümle korkutulmak gibi bir zarûret ile red etdiğini söyleyen kâfir olmaz.

7- İslâm dîninin apaçık bildirdiği zarûrî bilgilerde şübhe ve tereddüd etmemelidir. Namâz kılmanın farz, şerâb ve diğer alkollü içkileri içmenin, kumar oynamanın, fâizin, rüşvetin harâm olduğunda şübhe etmek veyâ meşhûr olan bir harâma halâl demek ve halâl olan şeye harâm demek, îmândan çıkmaya sebeb olur.

8- Îmân, İslâm dîninin bildirdiği şeklde olmalıdır. Aklın anladıklarına, felsefecilerin ve fen taklîdcilerinin bildirdiklerine göre inanmak, îmân olmaz. Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği şeklde îmân etmek lâzımdır.

9- Îmân eden, yalnız Allah için sevmeli ve yalnız Allah için düşmanlık etmelidir. Allahü teâlânın dostları olan müslimânları sevmeli ve İslâmiyyete, eli ve kalemi ile düşmanlık yapanları sevmemelidir. Bu düşmanlığın yeri kalbdir.

[Müslimân olmayan, gayrimüslim vatandaşlara ve turistlere de güler yüzlü ve tatlı dilli davranmalıdır. Güzel ahlâkımız ile dînimizi onlara sevdirmeliyiz.]

10- Peygamberimizin ve Eshâbının gösterdiği doğru yoldan ayrılmayan hakîkî müslimânların îmân etdiği gibi inanmalıdır. Doğru inanmış olmak için, Ehl-i sünnet vel-cemâ'at i'tikâdına uygun olarak îmân etmelidir. [Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdıkları, hakîkî din kitâblarına tâbi' olanlara yüz şehîd sevâbı verilecekdir. Dört mezhebden herhangi birisinin âlimlerine **(Ehl-i sünnet âlimi)** denir. Ehl-i sünnet âlimlerinin reîsi, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir. Bu âlimler, Eshâb-ı kirâmdan öğrendiklerini yazmışlar, Eshâb-ı kirâm da, bunlara Resûlullahdan işitdiklerini söylemişlerdir.]

EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDI

Müslimân olmanın ilk şartı, îmân etmekdir. Doğru îmân ise, Ehl-i Sünnet i'tikâdına uygun olarak inanmağa bağlıdır. Akllı olan ve bülûğ çağına giren erkeğin ve kadının birinci vazîfesi, Ehl-i Sünnet âlimlerinin kitâblarında yazdıkları îmân bilgilerini öğrenmek ve bunlara uygun olarak inanmakdır. Kıyâmetde Cehennem azâbından kurtulmak, onların bildirdiklerine inanmağa bağlıdır. Cehennemden kurtulacak olanlar, yalnız bunların yolunda gidenlerdir. Onların yolunda gidenlere **(Sünnî)** veyâ **(Ehl-i Sünnet)** denir. **(İslâm Ahlâkı)** sahîfe 553 de 46.cı mektûba bakınız!

Bir hadîs-i şerîfde, **(Benim ümmetim yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Bunlardan yalnız bir fırka Cehennem azâbından kurtulacak, diğerleri ise helâk olacaklar, Cehenneme gideceklerdir)** buyuruldu. Bu yetmişüç fırkadan herbiri, islâmiyyete uyduğunu iddia etmekde ve Cehennemden kurtulacağı bildirilen bir fırkanın, kendi fırkası olduğunu söylemekdedir. Mü'minûn sûresi 54.cü ve Rûm sûresi 32.ci âyet-i kerîmelerinde meâlen: **(Her fırka, doğru yolda olduğunu sanarak sevinmekdedir)** buyuruldu. Hâlbuki, bu çeşidli fırkalar arasında, kurtulucu olan birinin alâmetini, işâretini, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" şöyle bildirmekdedir: **(Bu fırkada olanlar, benim ve Eshâbımın gitdiği yolda bulunanlardır).** Eshâb-ı kirâmdan birini dahî sevmiyen, Ehl-i Sünnetden ayrılmış olur. Ehl-i sünnet i'tikâdında olmayan da, kâfir veyâ **(Bid'at ehli)** sapık olur.

Ehl-i Sünnet İ'tikâdında Olmanın Alâmetleri:

Allahü teâlâ, Ehl-i sünnet i'tikâdına uygun îmân eden müslimânlardan râzıdır. Böyle inanmış olmanın birçok şartları vardır. Ehl-i sünnet âlimleri, bunları şöyle açıklamakdadır:

1- Îmânın altı şartına, ya'nî Allahü teâlânın varlığına ve birliğine, eşi ve benzeri olmadığına, Meleklerine, Kitâblarına, Peygamberlerine, Âhıret hayâtına, hayr ve şerrin, iyilik ve kötülüğün Allahü teâlâ tarafından yaratıldığına inanmalıdır. (Bunlar **(Âmentü)**de bildirilmişdir.)

2- Allahü teâlânın son kitâbı olan Kur'ân-ı kerîmin, Allahü teâlânın kelâmı olduğuna inanmalıdır.

3- Mü'min, kendi îmânından hiç şübhe etmemelidir.

4- Peygamberimize "sallallahü aleyhi ve sellem" îmân edip,

hayâtda iken Onu görmekle şereflenen Eshâb-ı kirâmın hepsini çok sevmelidir. Dört halîfesine, yakın akrabâları olan ehl-i beytine ve muhterem hanımlarından hiçbirine dil uzatmamalıdır.

5- İbâdetleri, îmândan bir parça bilmemelidir. Allahü teâlânın emr ve yasaklarına inanıp, tembellikle yapmayan mü'minleri kâfir bilmemelidir. Harâmlara ehemmiyyet vermeyenlerin, hafîfe alanların, islâmiyyetle alay edenlerin îmânı gider.

6- Ehl-i kıble olduklarını söyleyen, Allahü teâlâya ve Peygamberi Muhammed aleyhisselâma inandım dediği hâlde, yanlış i'tikâtda olanları tekfîr etmemeli, kâfir olduklarını söylememelidir.

7- Açıkca günâh işlediği bilinmeyen her imâmın arkasında namâz kılmalıdır. Bu hükm, cum'a ve bayram namâzlarını kıldıran emîrlere, vâlîlere de şâmildir.

8- Müslimânlar, başındaki âmirlerine, idârecilerine isyân etmemelidir. Hurûc, ya'nî isyân etmek, fitne çıkarmak olur ve çeşidli felâketlere yol açar. Onların hayrlı iş yapmalarına düâ etmeli ve fısk, günâh işlerinden vazgeçmeleri için tatlı dil ile nasîhat etmelidir.

9- Abdest alırken ayakları yıkamak yerine, hiç özr ve zarûret olmasa bile, yaş el ile bir kerre, mest üzerine mesh edilmesi, erkek için de, kadın için de câizdir. Çıplak ayak ve çorap üzerine mesh edilmez.

10- Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Mi'râcının, hem rûh ve hem de beden ile olduğuna inanmalıdır. (Mi'râc, bir hâldir, ya'nî rü'yâda olmuşdur) diyenler, Ehl-i sünnetden ayrılmış olur.

Cennetde mü'minler Allahü teâlâyı göreceklerdir. Kıyâmet gününde, Peygamberler ve sâlih, iyi zâtlar şefâ'at edeceklerdir. Kabr süâli vardır. Kabrde azâb, rûh ve bedene olacakdır. Evliyânın kerâmeti hakdır. Kerâmet, Allahın sevgili kullarında meydâna gelen hârikulâde hâller olup, Allahü teâlânın âdeti dışında, ya'nî fizik, kimyâ ve biyoloji kanûnları dışında ikrâm ve ihsân etdiği şeylerdir ve inkâr edilemiyecek kadar çokdur. Kabrde rûhlar, diri kimselerin yapdıklarını ve söylediklerini işitirler. Kur'ân-ı kerîm okumak, sadaka vermek ve hattâ bütün ibâdetlerimizin sevâblarını, ölenlerin rûhlarına göndermek, onlara fâide vermekde, azâblarının hafîfletilmesine veyâ kaldırılmasına sebeb olmakdadır. Bunların hepsine inanmak, Ehl-i Sünnet i'tikâdında olmanın alâmetlerindendir.

ÎMÂNIN ŞARTLARI

Îmânın şartı, altıdır. Bunlar, (Âmentü)de açıklanmışdır. Îmânın, belli altı şeye inanmak olduğunu, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirmişdir. Bunun için her müslimân, çocuğuna önce (Âmentü)yü ezberletmeli ve ma'nâsını da iyice öğretmelidir.

ÂMENTÜ: (Âmentü billâhi ve Melâiketihi ve Kütübihi ve Rüsülihi vel-yevmil-âhıri ve bil kaderi, hayrihi ve şerrihi min Allahi teâlâ vel-ba'sü ba'del-mevti hakkun, Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû).

Birinci Şart
ALLAHÜ TEÂLÂYA İNANMAK

(Âmentü billâhi) demek, Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inandım, îmân etdim, kalbimle tasdîk, dilimle ikrâr etdim demekdir. Allahü teâlâ vardır ve birdir. Bir sözünün, lügatda iki çeşid ma'nâsı vardır. Birincisi, sayı bakımından, ikinin yarısı olup, sayıların evvelidir. Diğeri, ortağı ve benzeri olmamak bakımından birdir. İşte Allahü teâlâ sayı bakımından değil, ortağı ve benzeri olmamak bakımından birdir. Ya'nî zâtında ve sıfatlarında hiçbir şekilde Ona ortak yokdur. Bütün mahlûkâtın zât ve sıfatları, kendilerini yaratanın zât ve sıfatlarına benzemediği gibi, yaratanın zât ve sıfatları da, yaratdıklarından hiçbirinin zât ve sıfatlarına benzemez.

Bütün mahlûkâtın her uzvunun, her hücresinin yaratıcısı, yokdan var edicisi yalnız Allahü teâlâdır. Allahü teâlânın zâtının hakîkatını hiçbir kimse bilemez. Akla ve hayâle gelenlerin hepsinden münezzehdir, berîdir. Zâtını akla, hayâle getirmek câiz değildir. Ancak, Kur'ân-ı kerîmde beyân buyurulan sıfatlarını, ismlerini ezberleyip, ülûhiyyetini bunlarla tasdîk ve ikrâr etmelidir. Bütün sıfatları ve ismleri ezelîdir, ebedîdir. Zâtı, hiç bir yerde durmadığı gibi, bilinen altı cihetden de münezzehdir. Ya'nî önde, arkada, sağda, solda, üstde, altda değildir. Onun

için ancak **(Her yerde hâzır ve nâzırdır)** söylenebilir.

Allahü teâlânın sıfatları ondörtdür. Altısına **Sıfât-ı zâtiyye,** sekizine de **Sıfât-ı sübûtiyye** denir. Bunların ma'nâlarını bilmek ve ezberlemek çok lüzûmludur:

SIFÂT-I ZÂTİYYE

1– **Vücûd:** Allahü teâlâ vardır. Varlığı ezelîdir. Vâcib-ül vücûddür, ya'nî varlığı lâzımdır.

2– **Kıdem:** Allahü teâlânın varlığının evveli yokdur.

3– **Bekâ:** Allahü teâlânın varlığının sonu yokdur. Hiç yok olmaz. Ortağı olmak muhâl olduğu gibi, zât ve sıfatları için de yokluk muhâldir.

4– **Vahdâniyyet:** Allahü teâlânın zâtında, sıfatlarında ve işlerinde ortağı, benzeri yokdur.

5– **Muhâlefetün-lilhavâdis:** Allahü teâlâ, zâtında ve sıfatlarında hiçbir mahlûkun zât ve sıfatlarına benzemez.

6– **Kıyâm bi-nefsihi:** Allahü teâlâ zâtı ile kâimdir. Mekâna muhtâc değildir. Madde ve mekân yok iken O var idi. Zîrâ her ihtiyâcdan münezzehdir. Bu kâinâtı yoklukdan varlığa getirmeden önce, zâtı nasıl idi ise, sonsuz olarak, hep öyledir.

SIFÂT-I SÜBÛTİYYE

1– **Hayât:** Allahü teâlâ diridir. Hayâtı, mahlûkların hayâtına benzemeyip, zâtına lâyık ve mahsûs olan hayât, ezelî ve ebedîdir.

2– **İlm:** Allahü teâlâ herşeyi bilir. Bilmesi mahlûkâtın bilmesi gibi değildir. Karanlık gecede, karıncanın, kara taş üzerinde yürüdüğünü görür ve bilir. İnsanların kalbinden geçen düşüncelerini, niyyetlerini bilir. Bilmesinde değişiklik olmaz. Ezelî ve ebedîdir.

3– **Sem':** Allahü teâlâ işitir. Vâsıtasız, cihetsiz işitir. İşitmesi, kulların işitmesine benzemez. Bu sıfatı da, her sıfatı gibi ezelî ve ebedîdir.

4– **Basar:** Allahü teâlâ görür. Âletsiz ve şartsız görür. Görmesi göz ile değildir.

5– **İrâdet:** Allahü teâlânın dilemesi vardır. Dilediğini yaratır. Her şey Onun dilemesi ile var olur. İrâdesine engel olacak

hiç bir kuvvet yokdur.

6– **Kudret:** Allahü teâlâ, herşeye gücü yeticidir. Hiçbirşey Ona güç gelmez.

7– **Kelâm:** Allahü teâlâ söyleyicidir. Söylemesi âlet, harfler, sesler ve dil ile değildir.

8– **Tekvîn:** Allahü teâlâ yaratıcıdır. Ondan başka yaratıcı yokdur. Her şeyi O yaratır. Allahü teâlâdan başkası için yaratıcı dememelidir.

Allahü teâlânın sıfatlarının hakîkatlerini anlamak da muhâldir. Hiçbir kimse ve hiçbirşey Allahü teâlânın sıfatlarına ortak ve benzer olamaz.

İkinci Şart
MELEKLERE İNANMAK

Ve melâiketihi: Allahü teâlânın meleklerine inandım, demekdir. Allahü teâlânın kullarıdırlar. Hepsi Allahü teâlânın emrlerine itâat ederler. Günâh işlemezler. Erkek ve dişi değildir. Evlenmezler. Diridirler. Yimezler, içmezler, uyumazlar. Nûrânî cismdirler, akllıdırlar. En üstünleri dört tânedir.

1– **Cebrâîl** aleyhisselâm: Vazîfesi, Peygamberlere vahy getirmek, emr ve yasakları bildirmekdir.

2– **İsrâfil** aleyhisselâm: Sûr'a üfürmekle vazîfelidir. Birinci üfürmesinde hâsıl olan sesi işiten, Allahü teâlâdan başka her diri ölecek, ikincisinde hepsi tekrâr dirilecekdir.

3– **Mikâil** aleyhisselâm: Rızk gönderilmek, ucuzluk, bolluk, kıtlık, pahalılık ve her maddeyi hareket etdirmekle vazîfelidir.

4– **Azrâil** aleyhisselâm: İnsanların rûhunu almakla vazîfelidir.

Bunlardan sonra dört sınıf melek vardır. **Hamele-i Arş** denen melekler dört tânedir. Huzûr-i ilâhîde bulunan meleklere, **Mukarrebîn** denir. Azâb meleklerinin büyüklerine **Kerûbiyân,** rahmet meleklerine **Rûhânîyân** denir. Cennet meleklerinin büyüğünün adı **Rıdvân,** Cehennem meleklerinin büyüğünün adı **Mâlik**dir. Cehennem meleklerine Zebânî denir. Sayısı en çok olan mahlûk meleklerdir. Göklerde, meleklerin ibâdet etmedikleri boş bir yer yokdur.

Üçüncü Şart
KİTÂBLARA İNANMAK

Ve kütübihi: Allahü teâlânın indirdiği kitâblara inandım, demekdir. Allahü teâlâ bu kitâbları, ba'zı Peygamberlere Cebrâîl ismindeki melekle vahy ederek, ya'nî okutarak, ba'zılarına ise, levhâ üzerine yazılı olarak, ba'zılarına da, meleksiz işitdirerek, indirdi. Hepsi Allahü teâlânın kelâmıdır. Ezelî ve ebedîdirler. Mahlûk değildirler. Hepsi hakdır. Semâvî kitâblardan bize bildirdikleri yüzdörtdür. Bunlardan **on suhûf,** Âdem aleyhisselâma, **elli suhûf,** Şît aleyhisselâma, **otuz suhûf,** İdris aleyhisselâma, **on suhûf,** İbrâhîm aleyhisselâma, **Tevrât,** Mûsâ aleyhisselâma, **Zebûr,** Dâvüd aleyhisselâma, **İncîl,** Îsâ aleyhisselâma, **Kur'ân-ı kerîm,** Muhammed aleyhisselâma inmişdir.

Allahü teâlâ, insanların dünyâda huzûr içinde yaşamaları, âhıretde de sonsuz se'âdete kavuşmaları için, ilk insan ve ilk Peygamber olan Âdem aleyhisselâmdan, son Peygamber Muhammed aleyhisselâma kadar, birçok Peygamber vâsıtası ile kitâblar göndermişdir. Bu kitâblarda, îmân ve ibâdet esâslarını açıklamış, insanların muhtâc oldukları her husûsda bilgi verilmişdir.

Bunlardan Kur'ân-ı kerîm, son ilâhî kitâbdır. Kur'ân-ı kerîmin gönderilmesinden sonra, diğer bütün ilâhî kitâbların hükmleri yürürlükden kaldırılmışdır. Cebrâîl aleyhisselâm, Kur'ân-ı kerîmi, Muhammed aleyhisselâma yirmiüç senede getirmişdir. Kur'ân-ı kerîm, 114 sûre, 6236 âyetdir. Bu rakamın ba'zı kitâblarda değişik yazılması, bir uzun âyetin birkaç âyet sayılmasındandır. Çünki, Kur'ân-ı kerîm indirildiğinden beri hiçbir değişikliğe uğramamış, bundan sonra da uğramıyacakdır. Kur'ân-ı kerîm, Allah kelâmıdır. Böyle bir kitâbın insanlar tarafından yapılması mümkin değildir. Bir âyeti gibi bile söylemek mümkin olamamışdır.

Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" âhırete teşrîflerinden sonra, birinci halîfesi olan hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk "radıyallahü anh", Kur'ân-ı kerîmin âyetlerini bir araya toplatdı. Böylece bir **(Mushaf)** meydâna geldi. Eshâb-ı kirâmın hepsi, bu mushafın Allah kelâmı olduğunu sözbirliği ile bildirdiler. Üçüncü halîfe Osmân "radıyallahü anh", bu mushafdan altı tâne dahâ yazdırdı. Ba'zı vilâyetlere gönderdi.

Kur'ân-ı kerîmi aslı üzere okumak lâzımdır. Başka harflerle

yazılmış olanlara Kur'ân-ı kerîm denmez.

a) Mushafı eline alırken, abdestli olmalı, kıbleye karşı oturup, dikkat ile okumalıdır.

b) Ağır ağır, huşû' ile okumalıdır.

c) Mushafa bakarak, her âyetin hakkını vererek okumalıdır.

d) Tecvîd kâidelerine göre okumalıdır.

e) Okuduğunun Allah kelâmı olduğunu düşünmelidir.

f) Kur'ân-ı kerîmin emr ve yasaklarına uymalıdır.

Dördüncü Şart
PEYGAMBERLERE İNANMAK

Ve Rüsülihi: Allahü teâlânın Peygamberlerine inandım, demekdir. Peygamberler, Allahü teâlânın beğendiği yola kavuşdurmak, doğru yolu göstermek için seçilmişlerdir. Bütün Peygamberler hep aynı îmânı söylemişdir. Peygamberlerde "aleyhimüsselâm" yedi sıfat bulunduğuna inanmak lâzımdır.

1- **İsmet:** Günâh işlememek. Peygamberler, herhangi bir dinde harâm olmuş ve olacak küçük ve büyük hiçbir günâh işlemezler.

2– **Emânet:** Peygamberler her bakımdan güvenilir kimselerdir. Aslâ emânete hıyânet yapmazlar.

3– **Sıdk:** Peygamberler sözlerinde, işlerinde ve her türlü davranışlarında doğru ve dürüst insanlardır. Aslâ yalan söylemezler.

4– **Fetânet:** Peygamberler çok akllı ve çok anlayışlı kimselerdir. Körlük, sağırlık gibi kusûrları bulunan kimselerden ve kadınlardan Peygamber gelmemişdir.

5– **Teblîg:** Peygamberler, insanlara bildirip açıkladıklarının hepsini Allahü teâlâdan gelen vahy ile öğrenmişlerdir. Bildirdikleri emr ve yasakların hiçbiri kendi düşünceleri değildir. Emr olunan şeylerin hepsini bildirmişlerdir.

6– **Adâlet:** Peygamberler hiç zulm ve haksızlık yapmazlar. Kimsenin hâtırı için adâletden ayrılmazlar.

7– **Emnül-azl:** Peygamberlikden atılmazlar. Dünyâda ve âhıretde hep Peygamberdirler.

Yeni din ve ahkâm getiren Peygamberlere **Resûl** denir. Ye-

ni bir din getirmeyip, insanları, önceki dîne da'vet eden Peygamberlere **Nebî** denir. Peygamberlere îmân etmek, aralarında hiçbir fark görmiyerek, hepsinin Allahü teâlâ tarafından seçilmiş sâdık, doğru sözlü olduklarına inanmak demekdir. Onlardan birine inanmıyan kimse, hiçbirine inanmamış olur.

Peygamberlik, çalışmakla, çok ibâdet yapmakla, açlık ve sıkıntı çekmekle ele geçmez. Yalnız Allahü teâlânın ihsânı, seçmesi ile olur. Sayıları belli değildir. Yüzyirmidört binden çok oldukları meşhûrdur. Bunlardan üçyüzonüç veyâ üçyüzonbeş adedi Resûldür. İçlerinden altısı dahâ yüksekdir. Bunlara **Ülül'azm** Peygamberler denir. Bunlar: **Âdem, Nûh, İbrâhim, Mûsâ, Îsâ** ve **Muhammed Mustafâ** aleyhimüsselâmdır. Peygamberlerin otuzüçünün ismleri meşhûrdur. Bunlar: **Âdem, İdris, Şît, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhîm, Lût, İsmâ'îl, İshak, Ya'kûb, Yûsüf, Eyyûb, Şuayb, Mûsâ, Hârûn, Hıdır, Yûşa' bin Nûn, İlyâs, Elyesa', Zülkifl, Şem'ûn, İşmoil, Yûnüs bin Metâ, Dâvüd, Süleymân, Lokmân, Zekeriyyâ, Yahyâ, Üzeyir, Îsâ bin Meryem, Zülkarneyn ve Muhammed "aleyhi ve aleyhimüssalâtü vesselâm"**dır.

Bunlardan yalnız yirmisekizinin ismi, Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. **Zülkarneyn, Lokmân, Üzeyir** ve **Hıdır**ın, Peygamber olup olmadıklarında ihtilâf vardır. Muhammed Ma'sûm hazretleri 2.ci cild, 36.cı mektûbda, Hıdır aleyhisselâmın Peygamber olduğunu bildiren haberin kuvvetli olduğunu yazmakdadır. 182.ci mektûbda, Hıdır aleyhisselâmın insan şeklinde görülmesi ve ba'zı işleri yapması, Onun hayâtda olduğunu göstermez. Allahü teâlâ, Onun ve birçok Peygamberlerin ve velîlerin rûhlarının insan şeklinde görülmesine izn vermişdir. Onları görmek, hayâtda olduklarını göstermez, demekdedir.

Peygamberimiz MUHAMMED "aleyhisselâm"

Allahü teâlânın Resûlüdür. Habîbidir. Peygamberlerin en üstünü ve sonuncusudur. Babası Abdüllahdır. Mîlâdın beşyüzyetmişbir [571] senesi nisan ayının yirmisine rastlayan, Rebî'ul-evvel ayının onikinci pazartesi gecesi, sabâha karşı, Mekkede tevellüd etdi. Babası, dahâ önce ölmüş idi. Altı yaşında iken annesi, sekiz yaşında iken dedesi öldü. Sonra, amcası Ebû Tâlibin yanında büyüdü. Yirmibeş yaşında iken, Hadîce-tül-kübrâ ile evlendi. Bundan dört kızı, iki oğlu oldu. İlk oğlunun adı Kâsım idi. Bundan dolayı, kendisine **(Ebül-Kâsım)** da denir. Kırk

yaşında iken, bütün insanlara ve cinne Peygamber olduğu bildirildi. Üç sene sonra, herkesi îmâna çağırmağa başladı. Elliiki yaşında iken, bir gece Mekkeden Kudüse ve oradan göklere götürülüp getirildi. Bu yolculuğuna **(Mi'râc)** denir. Mi'râcda, Cennetleri, Cehennemleri ve Allahü teâlâyı gördü. Beş vakt namâz, bu gece farz oldu. Târîhcilere göre mîlâdın 622 senesinde, Allahü teâlânın emri ile, Mekkeden Medîneye gitdi. Bu yolculuğuna **(Hicret)** denir. Medîne şehrinin Kubâ köyüne geldiği, Rebî'ul-evvel ayının sekizinci pazartesi gününe tesâdüf eden efrencî Eylül ayının yirminci günü müslimânların **(Hicrî şemsî)** târîh başlangıcı oldu. Müslimânların **(Hicrî kamerî)** seneleri de, o senenin Muharrem ayından başlar ve gökdeki ayın, dünyâ etrâfında oniki def'a dönmesi bir kamerî sene olur. Hicrî 11 [m. 632] senesinde, Rebî'ul-evvel ayının onikinci pazartesi günü, öğleden evvel vefât etdi. Salıyı çarşambaya bağlıyan gece [Çarşamba gecesi] yarısı, vefât etmiş olduğu odaya defn edildi. Vefâtında, kamerî 63, şemsî seneye göre 61 yaşında idi.

Muhammed "aleyhisselâm" beyâz idi. Bütün insanların en güzeli idi. Güzelliğini, herkese belli etmezdi. Onun güzelliğini bir kerre gören, hattâ rü'yâda gören kimsenin ömrü, lezzet ve neş'e ile geçmekdedir. O, her zemânda, dünyânın her yerinde olan ve gelecek olan her insandan, her bakımdan üstündür. Aklı, fikri, güzel huyları, bütün organlarının kuvveti her insandan ziyâde idi.

Çocuk iken iki kerre, ticâret edenlerle Şâm tarafına gitdi ve Busrâ denilen yerden geri döndüler. Başka hiçbir zemân, hiçbir yere gitmedi. Ümmî idi. Ya'nî hiç mektebe gitmedi. Kimseden ders almadı. Fekat, herşeyi biliyordu. Ya'nî herneyi düşünse, herneyi bilmek istese, Allahü teâlâ Ona bildiriyordu. Cebrâîl "aleyhisselâm" adındaki melek gelip, Ona her istediğini söylüyordu. Mubârek kalbi, güneş gibi, nûr saçıyordu. Onun saçdığı ilm, ma'rifet nûrları, radyo dalgaları gibi, yerlere, göklere, heryere saçılıyordu. Şimdi, kabrinden de yaymakdadır. Yayma kuvveti, her ân artmakdadır. Elektro-manyetik dalgaları almak için, radyo alıcısı lâzım olduğu gibi, Onun nûrlarını almak için de, Ona inanan ve seven ve gösterdiği yolda giderek temizlenen kalb lâzımdır. Böyle kalbi olan insan, bu nûrları alır ve bu da, etrâfa neşr eder, yayar. Böyle büyük insanlara **(Velî)** denir. Bu Velîyi tanıyan, inanan ve seven kimse, bunun karşısında edeble oturur veyâ uzakda, onu edeb ile, sevgi ile düşünürse, bu kimsenin de kalbi, nûr, feyz almağa, temizlenmeğe, olgunlaşmağa

başlar. Allahü teâlâ, bedenimizi, maddemizi, yetişdirmek için güneş enerjisini sebeb kıldığı gibi, rûhlarımızı, kalblerimizi olgunlaşdırmak, insanlıkda yükseltmek için de, Muhammed aleyhisselâmın kalbini, oradan fışkıran nûrları sebeb kılmışdır. İnsanı besliyen, yapısını ve enerjisini sağlıyan bütün besi maddeleri, güneş enerjisi, özümleme ile hâsıl oldukları gibi, kalbe, rûha gıdâ olan, Evliyânın sohbetleri, sözleri ve yazıları da, hep Resûlullahın mubârek kalbinden fışkıran nûrlarla hâsıl olmuşdur.

Allahü teâlâ, Cebrâîl "aleyhisselâm" adındaki bir melek ile, Muhammed aleyhisselâma **(Kur'ân-ı kerîm)**i gönderdi. İnsanlara dünyâda ve âhıretde lüzûmlu, fâideli olan şeyleri emr etdi. Zararlı olanları yasak etdi. Bu emrlerin ve yasakların hepsine **(İslâm dîni)** veyâ **(İslâmiyyet)** ve **(Ahkâm-ı ilâhiyye)** denir.

Muhammed aleyhisselâmın her sözü doğrudur, kıymetlidir, fâidelidir. Böyle olduğuna inanan kimseye **(Mü'min)** ve **(Müslimân)** denir. Muhammed aleyhisselâmın sözlerinden birine inanmıyan, beğenmiyen kimseye **(Kâfir)** denir. Allahü teâlâ, mü'min olanı sever. Bunu Cehennemde sonsuz olarak bırakmaz. Yâ Cehenneme hiç sokmaz, yâhud, kabâhati için soksa da, sonra Cehennemden çıkarır. Kâfir olan kimse, Cennete giremez. Doğru Cehenneme girer ve oradan hiç çıkmaz. Ona inanmak, Resûlullahı sevmek, bütün se'âdetlerin, râhatlıkların, iyiliklerin başıdır. Onun Peygamber olduğuna inanmamak ise, bütün felâketlerin, sıkıntıların, kötülüklerin başıdır.

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ilmi, irfânı, fehmi yakîni, aklı, zekâsı, cömertliği, tevâzu'u, hilmi, şefkati, sabrı, gayreti, hamiyyeti, sadâkati, emâneti, şecâ'ati, heybeti, yiğitliği, belâgati, fesâhati, fetâneti, melâheti (güzelliği, sevimliliği), vera'ı, iffeti, keremi, insâfı, hayâsı, zühdü, takvâsı, bütün Peygamberlerden dahâ çokdu. Dostundan ve düşmanından gördüğü zararları afv ederdi. Hiçbirine karşılık vermezdi. Uhud gazâsında kâfirler, mubârek yanağını kanatıp, dişlerini kırdıkları zemân, bunu yapanlar için, **(Yâ Rabbî! Bunları afv et! Câhilliklerine bağışla!)** diye düâ buyurmuşdur.

Muhammed aleyhisselâmın güzel huyları pek çokdur. Her müslimânın bunları öğrenmesi ve bunlar gibi ahlâklanması lâzımdır. Böylece, dünyâda ve âhıretde felâketlerden, sıkıntılardan kurtulmak ve O iki cihân efendisinin "sallallahü aleyhi ve sellem" şefâ'atine kavuşmak nasîb olur. Çünki, hadîs-i şerîfde; **(Allahü teâlânın ahlâkı ile huylanınız!)** buyurulmuşdur.

ESHÂB-I KİRÂM

Peygamber efendimizin mubârek yüzünü görmekle, tatlı sözlerini işitmekle şereflenen müslimânlara, **“Eshâb-ı kirâm”** denir. Peygamberlerden sonra, gelmiş ve gelecek bütün insanların en hayrlısı, en üstünü **Ebû Bekr-i Sıddîk**dır “radıyallahü anh”. İlk halîfe budur. Bundan sonra insanların en üstünü Fârûk-ı a’zam, ikinci halîfe **Ömer bin Hattâb,** sonra en üstünü ve Resûlullahın üçüncü halîfesi, îmân, hayâ ve irfân kaynağı hazret-i **Osmân bin Affân** “radıyallahü anh”, bundan sonra insanların en hayrlısı, dördüncü halîfe, şaşılacak üstünlükler sâhibi, Allahü teâlânın arslanı **Alî bin Ebî Tâlib**dir “radıyallahü anh”. Hadîs-i şerîflerden anlaşıldığına göre **hazret-i Fâtıma, hazret-i Hadîce, hazret-i Âişe, hazret-i Meryem, hazret-i Âsiye** dünyâ kadınlarının en üstünüdürler. Hadîs-i şerîfde: **“Fâtıma, Cennet hâtunlarının üstünüdür. Hasen ve Hüseyn de, Cennet gençlerinin yüksekleridir”** buyuruldu.

Bunlardan sonra Eshâb-ı kirâmın en üstünleri **(Aşere-i mübeşşere)**dir. Cennetle müjdelenmiş on kişidir. Bunlar, hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk, Ömer-ül-Fârûk, Osmân bin Affân, Alî bin Ebû Tâlib, Ebû Ubeyde bin Cerrâh, Talha, Zübeyr bin Avvâm, Sa’d bin Ebî Vakkâs, Sa’îd bin Zeyd, Abdürrahmân bin Avf “rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma’în.” Sonra **Bedr** muhârebesinde, sonra **Uhud**da, sonra da **Bî’at-ür-rıdvân**da bulunanlardır.

Resûlullahın yolunda canlarını, mallarını fedâ eden, Ona yardım eden, Eshâb-ı kirâmın hepsinin ismlerini saygı ve sevgi ile söylemekliğimiz bize vâcibdir. Onların büyüklüğüne yakışmıyan sözler söylememiz, aslâ câiz değildir. İsmlerini saygısızca söylemek dalâletdir, sapıklıkdır.

Resûlullahı seven kimsenin, Onun Eshâbının hepsini de sevmesi lâzımdır. Çünki bir hadîs-i şerîfde buyurdu ki: **“Eshâbımı seven, beni sevdiği için sever. Onları sevmiyen kimse beni sevmemiş olur. Onları inciten beni incitir. Beni inciten de, Allahü teâlâyı incitmiş olur. Allahü teâlâyı inciten kimse, elbette azâb görecekdir.”** Başka bir hadîs-i şerîfde: **“Allahü teâlâ, benim ümmetimden bir kuluna iyilik yapmak isterse, onun kalbine Eshâbımın sevgisini yerleşdirir. Onların hepsini canı gibi sever”** buyurdu. Peygamberimiz vefât etdiği gün, Medîne şehrinde 33 bin Sahâbî vardı. Sahâbîlerin hepsi, yüzyirmidörtbinden fazla idi.

Dört Mezheb İmâmı ve Diğer Âlimler

İ'tikâd bilgilerinde doğru olan tek yol vardır. Bu da **(Ehl-i Sünnet vel-cemâ'at)** mezhebidir. Yeryüzünde bulunan bütün müslimânlara doğru yolu gösteren ve Muhammed aleyhisselâmın yolunu değişmeden, bozulmadan öğrenmemize sebeb olan dört büyük zâtdır. Bunlardan birincisi, **İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Numân bin Sâbit**dir. İslâm âlimlerinin en büyüklerindendir. Ehl-i sünnetin reîsidir. İkincisi, **İmâm-ı Mâlik bin Enes,** üçüncüsü, **İmâm-ı Muhammed bin İdrîs Şâfi'î,** dördüncüsü, **İmâm-ı Ahmed bin Hanbel**dir "rahmetullahi aleyhim ecma'în".

Bugün, bu dört imâmdan birine uymıyan bir kimse, büyük tehlükededir. Doğru yoldan sapmışdır. Biz bu kitâbımızda Hanefî mezhebine göre namâzla ilgili mes'eleleri, o mezhebin büyük âlimlerinin kitâblarından alıp, sâdeleşdirerek bildirdik.

Bu dört imâmın talebesinden ikisi, îmân bilgilerinde çok yükseldi. Böylece i'tikâdda mezheb iki oldu. Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uygun îmân, bu ikisinin bildirdiği îmândır. Fırka-i nâciyye olan Ehl-i sünnetin îmân bilgilerini yeryüzüne yayan bu ikisidir. Birisi, **Ebû Mansûr-i Mâtürîdî,** ikincisi, **Ebûl Hasen Alî Eş'arî**dir.

Bu iki imâm, aynı îmânı bildirmişlerdir. Aralarında olan birkaç fark, mühîm değildir. Hakîkatde aynıdır. İslâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde övülmekdedir. Bir âyet-i kerîmede meâlen: **(Hiç bilenlerle bilmiyenler bir olur mu?)** buyurulmuşdur. Başka bir âyet-i kerîmede meâlen: **(Ey müslimânlar! Bilmediklerinizi bilenlerden sorunuz)** buyuruldu.

Hadîs-i şerîflerde geldi ki: **(Allahü teâlâ ve melekler ve her canlı, insanlara iyilik öğreten müslimânlara düâ ederler). (Kıyâmet günü önce Peygamberler, sonra âlimler, sonra şehîdler şefâ'at edeceklerdir). (Ey insanlar, biliniz ki, ilm âlimden işiterek öğrenilir). (İlm öğreniniz. İlm öğrenmek, ibâdetdir. İlm öğretene ve öğrenene cihâd sevâbı vardır). (İlm öğretmek, sadaka vermek gibidir. Âlimden ilm öğrenmek, teheccüd namâzı kılmak gibidir). (İlm öğrenmek, bütün nâfile ibâdetlerden dahâ sevâbdır. Çünki, kendine de, öğreteceği kimselere de fâidesi vardır). (Başkalarına öğretmek için öğrenen kimseye, Sıddîklar sevâbı verilir). (İlm hazînedir. Anahtarı sorup öğrenmekdir). (İlm öğreniniz ve öğretiniz). (Herşeyin kaynağı vardır. Takvânın kaynağı, âriflerin kalbleridir). (İlm öğretmek günâhlara keffâretdir).**

Beşinci Şart

ÂHİRETE İNANMAK

Vel yevmil âhıri: Âhiret gününe inandım, demekdir. Bu zemânın başlangıcı, insanın öldüğü gündür. Kıyâmetin sonuna kadardır. Son gün denilmesi, arkasından gece gelmediği içindir. Yâhud dünyâdan sonra geldiği içindir. Kıyâmetin ne zemân kopacağı bildirilmedi. Fekat, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" birçok alâmetlerini haber verdi. Hazreti Mehdî gelecek. Îsâ aleyhisselâm gökden Şâma inecek. Deccâl çıkacak. Ye'cüc ve Me'cüc denilen kimseler her yeri karışdıracak. Güneş batıdan doğacak. Büyük zelzeleler olacak. Din bilgileri unutulacak. Fısk, kötülük çoğalacak. Harâmlar her yerde işlenecek. Yemenden ateş çıkacak. Gökler ve dağlar parçalanacak. Güneş ve Ay kararacak... gibi.

Kabr süâli vardır. Kabrde, Münker ve Nekîr meleklerine cevâb olarak şunları ezberlemelidir ve çocuklara da ezberletmelidir: (Rabbim, Allahü teâlâ, Peygamberim, Muhammed aleyhisselâm, dînim, islâm dîni, kitâbım, Kur'ân-ı kerîm, kıblem, Kâ'be-i şerîf, i'tikâdda mezhebim, Ehl-i sünnet vel-cemâ'at, amelde mezhebim, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe mezhebi). Kıyâmet günü herkes dirilecek. Mahşer yerinde toplanacak. Sâlihlerin amel defterleri sağından, kötülerin arka veyâ sol tarafından verilecek. Şirkden, küfrden başka her günâhı, Allahü teâlâ dilerse afv edecek, dilerse küçük günâh için de azâb edecekdir.

Amellerin dartılması için **(Mîzân)** vardır. **(Sırât köprüsü),** Allahü teâlânın emri ile Cehennem üzerine kurulur. Muhammed Mustafâ "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimize mahsûs olan **(Kevser havuzu)** vardır.

(Şefâ'at) hakdır. Tevbesiz ölen mü'minlerin küçük ve büyük günâhlarının afv edilmesi için Peygamberler, Velîler, sâlihler, âlimler, melekler, şehîdler ve Allahü teâlânın izn verdikleri şefâ'at edecek ve kabûl edilecekdir.

(Cennet ve **Cehennem)** şimdi vardır. Cennet, yedi kat göklerin üstündedir. Cehennem, herşeyin altındadır. Cennetin sekiz kapısı vardır. Her kapıdan bir Cennete girilir. Cehennem yedi tabakadır. Birinci tabakadan yedinci tabakaya doğru azâblar şiddetlenir.

Altıncı Şart

KADERE İNANMAK

Ve bil-kaderi, hayrihi ve şerrihi minallahi teâlâ: Kadere, hayr ve şerlerin Allahü teâlâdan olduğuna inandım, demekdir. İnsanlara gelen hayr ve şer, fâide ve zarar, kazanç ve ziyânların hepsi, Allahü teâlânın takdîr etmesi iledir.

Allahü teâlânın bir şeyin varlığını dilemesine **kader** denilmişdir. Kaderin, ya'nî varlığı takdîr edilmiş olan şeyin var edilmesine **(kazâ)** denir. Kader ve kazâ kelimeleri birbirinin yerine de kullanılır.

Allahü teâlâ kullarına **(İrâde)** vermiş, bu irâdelerini, dilemelerini, işleri yaratmasına sebeb kılmışdır. Bir kul, bir şey yapmak isteyince, Allahü teâlâ da dilerse, o işi yaratır. Kul dilemezse, Allahü teâlâ da dilemez ve o şeyi yaratmaz.

Buraya kadar kısaca bildirdiğimiz Ehl-i sünnet i'tikâdını dahâ geniş öğrenmek istiyenler, Hakîkat Kitâbevinin yayınladığı, islâm âlimlerinin gözbebeği büyük Velî, Mevlânâ Hâlid Bağdâdînin fârisî **(İ'tikâdnâme)** kitâbını ve Kemâhlı Feyzullah Efendinin yapdığı tercemesi olan **(Herkese Lâzım Olan Îmân)** kitâbını okusunlar. Çok fâideli, pek nefîs bir eser olup, feyz ve bereketleri, iki cihân se'âdeti için yeterlidir.

Allahü teâlâ, herkese, tevekkülü emr eylemişdir. **(Tevekkül îmânın şartıdır)** meâlindeki âyet-i kerîme, bu emrlerden biridir. Sûre-i Mâidede, **(Eğer îmânınız varsa, Allahü teâlâya tevekkül ediniz!),** sûre-i Âl-i İmrânda, **(Allahü teâlâ, tevekkül edenleri elbette sever),** sûre-i Talâkda, **(Bir kimse, Allahü teâlâya tevekkül ederse, Allahü teâlâ, ona kâfîdir),** sûre-i Zümerde, **(Allahü teâlâ, kuluna kâfî değil midir?)** meâllerinde dahâ nice âyet-i kerîme vardır.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyuruyor ki, **(Ümmetimden bir kısmını, bana gösterdiler. Dağları, sahrâları doldurmuşlardı. Böyle çok olduklarına şaşdım ve sevindim. Sevindin mi, dediler, evet dedim. Bunlardan ancak yetmişbin adedi hesâbsız Cennete girer dediler. Bunlar hangileridir diye sordum. İşlerine sihr, büyü, dağlamak, fal karışdırmayıp, Allahü teâlâdan başkasına, tevekkül ve i'timâd etmiyenlerdir buyuruldu).** Dinliyenler arasında Ukâşe "radıyallahü anh", ayağa kalkıp, (Yâ Resûlallah! Düâ buyur da, onlardan olayım) deyince, **(Yâ Rabbî! Bunu onlardan eyle!)** buyurdu. Biri kalkıp, aynı düâyı isteyince, **(Ukâşe senden çabuk davrandı)** buyurdu.

Tevekkül, sebeblere yapışıp, ilerisi için zihni yormamakdır.

İkinci Bölüm
İBÂDETLERİMİZ VE NAMÂZ

İbâdet Nedir?

İbâdet, bizi ve bütün mevcûdâtı yokdan var eden, her an varlıkda durduran, görünür ve görünmez kazâlardan, belâlardan koruyan ve her an çeşidli ni'metler, iyilikler vererek yetişdiren Allahü teâlânın emr ve yasaklarını, yerine getirmekdir. Allahü teâlânın sevgisine kavuşmuş olan Peygamberlere, Evliyâya, âlimlere özenmekdir, uymakdır.

İnsanın, kendisine sayısız ni'metleri gönderen Allahü teâlâya, gücü yetdiği kadar şükr etmesi, insanlık vazîfesidir. Aklın emretdiği bir vazîfe, bir borçdur. Fekat insanlar, kendi kusûrlu aklları, kısa görüşleri ile Allahü teâlâya karşı şükr, saygı olabilecek şeyleri bulamaz. Şükr etmeye, saygı göstermeye yarayan vazîfeler, Allahü teâlâ tarafından bildirilmedikçe, övmek sanılan şeyler, kötülemek olabilir.

İşte, insanların Allahü teâlâya karşı kalb, dil ve beden ile yapmaları ve inanmaları lâzım olan şükr borcu, kulluk vazîfeleri, Allahü teâlâ tarafından bildirilmiş ve Onun sevgili Peygamberi tarafından ortaya konmuşdur. Allahü teâlânın gösterdiği ve emr etdiği kulluk vazîfelerine **"İslâmiyyet"** denir. Allahü teâlâya şükr, Onun Peygamberinin getirdiği yola uymakla olur. Bu yola uymayan, bunun dışında kalan hiçbir şükrü, hiçbir ibâdeti, Allahü teâlâ kabûl etmez, beğenmez. Çünki, insanların iyi, güzel sandıkları çok şey vardır ki, İslâmiyyet, bunları beğenmemekde, çirkin olduklarını bildirmekdedir.

Demek ki, aklı olan kimselerin, Allahü teâlâya şükr etmek, ibâdet yapmak için Muhammed aleyhisselâma uymaları lâzımdır.

Muhammed aleyhisselâma uyan kimse müslimândır. Allahü teâlâya şükr etmeye, ya'nî Muhammed aleyhisselâma uymaya da, **"ibâdet etmek"** denir. İslâmiyyet iki kısmdır:

1- Kalb ile i'tikâd edilmesi, inanılması lâzım olanlar.

2- Beden ve kalb ile yapılacak ibâdetler.

Beden ile yapılan ibâdetlerin en üstünü namâzdır. Mükellef olan her müslimânın, günde beş vakt namâz kılması farzdır.

Mükellef Kime Denir?

Akllı olan ve bülûğ çağına giren erkek ve kadınlara **"Mükellef"** denir. Mükellef olan kimseler, Allahü teâlânın emr ve yasaklarından mes'ûldürler. Dînimizde, mükellef olan kimseye, önce îmân etmek ve sonra da ibâdet yapmak emr olunmuşdur. Ayrıca, yapılması yasak edilen harâmlardan ve mekrûh işlerden de kaçınmaları lâzımdır.

Akl, anlayıcı bir kuvvetdir. Fâideliyi zararlıdan ayırd etmek için yaratılmışdır. Akl, bir ölçü âleti gibidir. İki iyi şeyden, dahâ iyi olanını ve iki kötü şeyden, dahâ kötü olanını ayırır. Akllı kimse, sâdece iyiyi ve kötüyü anlayan değil, iyiyi görünce onu alan ve kötüyü görünce de onu terk edendir. Akl, göz gibidir. İslâmiyyet de ışık gibidir. Işık olmazsa göz göremez.

Bülûğ çağı, erginlik yaşı demekdir. Erkek çocukların bülûğ çağına girmeleri, oniki yaşını bitirince başlar. Erkek çocuğun bülûğ çağına girdiğini gösteren alâmetler vardır. Bu alâmetler görünmezse, onbeş yaşına gelince, dinde bülûğ çağına girdiğine hükmedilir.

Kız çocuklarının bülûğa ermesi ise, dokuz yaşını doldurunca başlar. Dokuz yaşındaki kız çocuğunun bülûğa erdiğinin alâmetlerinin hiçbiri görünmezse, onbeş yaş temâm olunca, bülûğ çağına girdiğine hükmolunur.

Ef'âl-i Mükellefîn (Ahkâm-ı İslâmiyye):

İslâm dîninin bildirdiği emrlere ve yasaklara **"Ahkâm-ı şer'ıyye"** veyâ **"Ahkâm-ı islâmiyye"** denir. Bunlara **"Ef'âl-i mükellefîn"** de denilmekdedir. Ef'âl-i mükellefin sekizdir: **Farz, vâcib, sünnet, müstehab, mubâh, harâm, mekrûh ve müfsid.**

1- **FARZ:** Allahü teâlânın, yapılmasını âyet-i kerîme ile açıkca ve kesin olarak emr etdiği şeylere farz denir. Farzları terketmek harâmdır. İnanmıyan ve yapılmasına ehemmiyyet vermeyen kâfir olur. Farz iki çeşiddir:

Farz-ı Ayn: Her mükellef olan müslimânın bizzat kendisinin yapması lâzım olan farzdır. Îmân etmek, abdest almak, gusl etmek (ya'nî boy abdesti almak), beş vakt namâz kılmak, Ramezân ayında oruc tutmak, zengin olunca zekât vermek ve hacca gitmek, farz-ı ayndır. [Otuz iki farz ve elli dört farz meşhûrdur.]

Farz-ı Kifâye: Müslimânlardan bir kaçının veyâ sâdece birinin yapması ile diğerlerinin sorumlulukdan kurtulduğu farzlardır. Verilen selâmın cevâbını söylemek, cenâzeyi gasl etmek [ya'nî yıkamak], cenâze namâzı kılmak, Kur'ân-ı kerîmin temâmını ezberleyip hâfız olmak, cihâd etmek, san'atına, ticâretine lâzım olandan fazla din ve fen bilgilerini öğrenmek gibi farzlar böyledir.

2- **VÂCİB:** Yapılması farz gibi kesin olan emrlere denir. Bu emrin Kur'ân-ı kerîmdeki delîli farz kadar açık değildir. Zannî (şübheli) olan bir delîl ile sâbitdir. Vitr namâzını ve Bayram namâzlarını kılmak, zengin olunca kurban kesmek, fitre (sadaka-i fıtr) vermek vâcibdir. Vâcibin hükmü farz gibidir. Vâcibi terk etmek, tahrîmen mekrûhdur. Vâcib olduğuna inanmıyan kâfir olmaz. Fekat, yapmayan Cehennem azâbına lâyık olur.

3- **SÜNNET:** Allahü teâlânın açıkca bildirmeyip, yalnız Peygamber efendimizin yapılmasını övdüğü, yâhud devâm üzere kendisinin yapdığı veyâhud yapılırken görüp de mâni' olmadığı şeylere "Sünnet" denir. Sünneti beğenmemek küfrdür. Beğenip de yapmıyana azâb olmaz. Fekat özrsüz ve devâmlı terk eden itâba, azarlanmaya ve sevâbından mahrûm olmaya lâyık olur. Meselâ, Ezân okumak, ikâmet getirmek, cemâ'at ile namâz kılmak, abdest alırken misvâk kullanmak, evlendiği gece yemek yidirmek ve çocuğunu sünnet etdirmek gibi.

Sünnet iki çeşiddir:

Sünnet-i Müekkede: Peygamber efendimizin devâmlı yapdıkları, pek az terketdikleri kuvvetli sünnetlerdir. Sabâh namâzının sünneti, öğlenin ilk ve son sünnetleri, akşam namâzının sünneti, yatsı namâzının son iki rek'at sünneti böyledir. Bu sünnetler, aslâ özrsüz terk olunmaz. Beğenmeyen kâfir olur.

Sünnet-i Gayr-i Müekkede: Peygamber efendimizin, ibâdet maksâdı ile arasıra yapdıklarıdır. İkindi ve yatsı namâzlarının dört rek'atlık ilk sünnetleri böyledir. Bunlar çok kerre terk olunursa, bir şey lâzım gelmez. Özrsüz olarak büsbütün terk

olunursa itâba ve şefâ'atden mahrûm olmaya sebeb olur.

Beş-on kimseden birisi işlese, diğer müslimânlardan sâkıt olan sünnetlere de "Sünnet-i alel-kifâye" denir. Selâm vermek, i'tikâfa girmek gibi. Abdest almağa, yimeğe, içmeğe ve her mübârek işe başlarken besmele çekmek sünnetdir.

4- **MÜSTEHAB:** Buna, mendub, âdâb da denir. Sünnet-i gayr-i müekkede hükmündedir. Peygamber efendimizin ömründe bir iki kerre dahî olsa yapdıkları ve sevdikleri, beğendikleri husûslardır. Yeni doğan çocuğa yedinci gün ism koymak, erkek ve kız çocuğu için akîka hayvanı kesmek, güzel giyinmek, güzel koku sürünmek müstehabdır. Bunları yapana çok sevâb verilir. İşlemeyene azâb olmaz. Şefâ'atden mahrûm kalmak da olmaz.

5- **MUBÂH:** Yapılması emr olunmayan ve yasak da edilmeyen şeylere mubâh denir. Ya'nî günâh veyâ tâ'at olduğu bildirilmemiş olan işlerdir. İyi niyyetle işlenmesinde sevâb, kötü niyetle işlenmesinde azâb vardır. Uyumak, halâlinden çeşidli yemekler yimek, halâl olmak şartıyle türlü elbise giymek gibi işler, mubâhdırlar. Bunlar, İslâmiyyete uymak, emrlere sarılmak niyyetiyle yapılırsa sevâb olurlar. Sıhhatli olup, ibâdet yapmaya niyyet ederek, yimek içmek böyledir.

6- **HARÂM:** Allahü teâlânın, Kur'ân-ı kerîmde, "yapmayınız" diye açıkça yasak etdiği şeylerdir. Harâmların yapılması ve kullanılması kesinlikle yasaklanmışdır. Harâma, halâl diyenin ve halâle, harâm diyenin îmânı gider, kâfir olur. Harâm olan şeyleri terk etmek, onlardan sakınmak farzdır ve çok sevâbdır.

Harâm iki çeşiddir:

Harâm li-aynihî: Adam öldürmek, zinâ, livâta etmek, kumar oynamak, şarâb ve her dürlü alkollü içkileri içmek, yalan söylemek, hırsızlık yapmak, domuz eti, kan ve leş yimek, kadınların, kızların başı, kolları, bacakları açık sokağa çıkmaları harâm olup, büyük günâhdırlar. Bir kimse, bu günâhları işlerken Besmele okusa veyâ halâl olduğuna i'tikâd etse, yâhud Allahü teâlânın harâm etmesine ehemmiyet vermese, kâfir olur. Bunların harâm olduğuna inanıp, korkarak yapsa kâfir olmaz. Fekat Cehennem azâbına lâyık olur. Eğer ısrâr edip, tevbesiz ölürse, îmânsız gitmeye sebeb olur.

Harâm li-gayrihî: Bunlar aslları i'tibâriyle halâl olup, başkasının haklarından dolayı harâm olan şeylerdir. Meselâ bir kişi-

nin bağına girip, sâhibinin izni yok iken meyvesini koparıp yimek, ev eşyâsını ve parasını çalıp kullanmak, emânete hıyânet etmek, rüşvet, fâiz ve kumar ile mal, para kazanmak gibi. Bunları yapan kimse, yaparken Besmele söylese veyâhud halâldir dese kâfir olmaz. Çünki, o kişinin hakkıdır, geri alır. Beşbuçuk arpa (bir dank) ağırlığında gümüş kıymeti kadar hak için, yarın kıyâmet gününde cemâ'at ile kılınmış yediyüz rek'at kabûl olunmuş namâzın sevâbı, Allahü teâlâ tarafından alınıp, hak sâhibine verilir. Harâmlardan kaçınmak, ibâdet yapmakdan dahâ çok sevâbdır. Onun için harâmları öğrenip, kaçınmak lâzımdır.

7- **MEKRÛH:** Allahü teâlânın ve Muhammed aleyhisselâmın, beğenmediği ve ibâdetlerin sevâbını gideren şeylere mekrûh denir.

Mekrûh iki çeşiddir:

Tahrîmen mekrûh: Vâcibin terkidir. Harâma yakın olan mekrûhlardır. Bunları yapmak azâbı gerekdirir. Güneş doğarken, tam tepede iken ve batarken namâz kılmak gibi. Bunları kasıtla işleyen âsî ve günahkâr olur. Cehennem azâbına lâyık olur. Namâzda vâcibleri terk edenin, tahrîmi mekrûhları işleyenin, o namâzı iâde etmesi vâcibdir. Eğer sehv ile, unutarak işlerse, namâz içinde secde-i sehv yapar.

Tenzîhen mekrûh: Mubâh, ya'nî halâl olan işlerine yakın olan, yâhud, yapılmaması yapılmasından dahâ iyi olan işlerdir. Gayri müekked sünnetleri veyâ müstehabları yapmamak gibi.

8- **MÜFSİD:** Dînimizde, meşrû olan bir işi veyâ başlanmış olan bir ibâdeti bozan şeylerdir. Îmânı ve namâzı, nikâhı ve haccı, zekâtı, alış ve satışı bozmak gibi. Meselâ, Allaha ve kitâba söğmek küfr olup, îmânı bozar. Namâzda gülmek, abdesti ve namâzı bozar. Oruclu iken bilerek yimek, içmek orucu bozar.

Farzları, vâcibleri ve sünnetleri yapana ve harâmdan, mekrûhdan sakınana ecr, ya'nî sevâb verilir. Harâmları, mekrûhları yapan ve farzları, vâcibleri yapmayana günâh yazılır. Bir harâmdan sakınmanın sevâbı, bir farzı yapmanın sevâbından kat kat çokdur. Bir farzın sevâbı, bir mekrûhdan sakınmanın sevâbından çokdur. Mekrûhdan sakınmanın sevâbı da, sünnetin sevâbından çokdur. Mubâhlar içinde, Allahü teâlânın sevdiklerine **"Hayrât** ve **Hasenât"** denir. Bunları yapana da sevâb verilir ise de, bu sevâb, sünnet sevâbından azdır.

İSLÂM DÜŞMANLARI

İslâm düşmanları, islâmiyyeti yok etmek için, Ehl-i sünnet kitâblarına saldırıyorlar. Kur'ân-ı kerîmde, Mâide sûresinde, altıncı cüz'ün son sahîfesinde, **(İslâmın en büyük düşmanı, yehûdîlerle müşriklerdir)** buyuruluyor. Müşrik, puta, heykele tapan kâfirlerdir. Hıristiyanların çoğunun müşrik oldukları meydândadır. Yemenli Abdüllah bin Sebe' ismindeki yehûdî, Ehl-i sünneti yok etmek için **(Şî'î)** fırkasını kurdu. Şî'îler, kendilerine **(Alevî)** diyorlar. İslâm düşmanı ingilizler, bütün imperatorluk kuvvetleri ile, Hindistândan, Afrikadan topladıkları altınlar ile, kanlı muhârebeler ile ve **(Vehhâbîlik)** ismini verdikleri, yalanlarla dolu kitâbları ile Ehl-i sünnete saldırmakdadırlar. Dünyânın her yerinde, ebedî se'âdete kavuşmak istiyenlerin, şî'î ve vehhâbî kitâblarına aldanmayıp, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarına sarılmalarını tavsiye ederiz.

İSLÂMIN ŞARTLARI

İslâm dînine girmiş olanlara, ya'nî müslimânlara farz olan, muhakkak yapılması gereken beş esâs vazîfe vardır:

1- İslâmın şartlarından birincisi **(Kelime-i şehâdet)** getirmekdir. Kelime-i şehâdet getirmek demek, **(Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resûlüh)** söylemekdir. Ya'nî âkıl ve bâliğ olan ve konuşabilen kimsenin, **(Yerde ve gökde, Allahdan başka, ibâdet edilmeğe hakkı olan ve tapılmağa lâyık olan hiçbirşey ve hiçbir kimse yokdur. Hakîkî ma'bûd ancak, Allahü teâlâdır).** O, vâcib-ül-vücûddür. Her üstünlük Ondadır. Onda hiçbir kusûr yokdur. Onun ismi **(Allah)**dır, demesi ve buna kalb ile kesin olarak inanmasıdır. Ve yine, o gül renkli, beyâz kırmızı, parlak, sevimli yüzlü ve kara kaşlı ve kara gözlü, mübârek alnı açık, güzel huylu, gölgesi yere düşmez ve tatlı sözlü, Arabistanda Mekkede doğduğu için Arab denilen, Hâşimî evlâdından **(Abdüllahın oğlu Muhammed aleyhisselâm, Allahü teâlânın kulu ve resûlüdür, ya'nî Peygamberidir).** Vehebin kızı olan hazret-i Âminenin oğludur.

2- İslâmın beş şartından ikincisi, şartlarına ve farzlarına uygun olarak, hergün beş kerre **(Vakti gelince, namâz kılmakdır).** Her müslimânın, her gün, vaktleri gelince, beş kerre namâz kıl-

ması ve herbirisini vaktinde kıldığını bilmesi farzdır. Namâzları; farzlarına, vâciblerine, sünnetlerine dikkat ederek ve gönlünü Allahü teâlâya vererek, vaktleri geçmeden kılmalıdır. Kur'ân-ı kerîmde, namâza **(Salât)** buyuruluyor. Salât; lügatde insanın düâ etmesi, meleklerin istigfâr etmesi, Allahü teâlânın merhamet etmesi, acıması demekdir. İslâmiyyetde **(Salât)** demek; ilmihâl kitâblarında bildirildiği şekilde, belli hareketleri yapmak ve belli şeyleri okumak demekdir. Namâz kılmağa **(İftitâh tekbîri)** ile başlanır. Ya'nî erkeklerin ellerini kulaklarına kaldırıp göbek altına indirirken, **(Allahü ekber)** demeleri ile başlanır. Son oturuşda, başı sağ ve sol omuzlara döndürüp, selâm verilerek bitirilir.

3- İslâmın beş şartından üçüncüsü, **(Malının zekâtını vermekdir).** Zekâtın lügat ma'nâsı, temizlik ve övmek ve iyi, güzel hâle gelmek demekdir. İslâmiyyetde zekât demek; ihtiyâcından fazla ve **(Nisâb)** denilen belli bir sınır mikdârında **(Zekât malı)** olan kimsenin, malının belli mikdârını ayırıp, Kur'ân-ı kerîmde bildirilen müslimânlara, başa kakmadan vermesi demekdir. Zekât, yedi sınıf insana verilir. Dört mezhebde de, dört dürlü zekât malı vardır: Altın ve gümüş zekâtı, ticâret malı zekâtı, senenin yarıdan fazlasında çayırda otlıyan dört ayaklı kasab hayvanları zekâtı ve toprak mahsûlleri zekâtıdır. Bu dördüncü zekâta **(Uşr)** denir. Yerden mahsûl alınır alınmaz uşr verilir. Diğer üç zekât, nisâb mikdârı oldukdan bir sene sonra verilir.

4- İslâmın beş şartından dördüncüsü, **(Ramezân-ı şerîf ayında, hergün oruc tutmakdır).** Oruc tutmağa **(Savm)** denir. Savm, lügatde, birşeyi birşeyden korumak demekdir. İslâmiyyetde, şartlarını gözeterek, Ramezân ayında, Allahü teâlâ emr etdiği için, hergün üç şeyden kendini korumak demekdir. Bu üç şey; yimek, içmek ve cimâ'dır. Ramezân ayı, gökde hilâli [yeni ayı] görmekle başlar. Takvîmle önceden hesâb etmekle başlamaz.

5- İslâmın beş şartından beşincisi, **(Gücü yetenin, ömründe bir kerre hac etmesidir).** Yol emîn ve beden sağlam olarak, Mekke-i mükerreme şehrine gidip gelinceye kadar, geride bırakdığı çoluk-çocuğunu geçindirmeğe yetişecek maldan fazla kalan para ile oraya gidip gelebilecek kimsenin, ömründe bir kerre, ihrâmlı olarak, Kâ'be-i mu'azzamayı tavâf etmesi ve Arafât meydânında durması farzdır.

Yukarıda bildirilen, islâmın beş şartından en üstünü, **(Kelime-i şehâdet)** söylemek ve ma'nâsına inanmakdır. Bundan sonra

üstünü, namâz kılmakdır. Dahâ sonra, oruc tutmak, dahâ sonra, hac etmekdir. En sonra, zekât vermekdir. Kelime-i şehâdetin en üstün olduğu, sözbirliği ile bellidir. Geri kalan dördünün üstünlük sırasında, âlimlerin çoğunun sözü, yukarıda bildirdiğimiz gibidir. Kelime-i şehâdet, müslimânlığın başlangıcında ve ilk olarak farz oldu. Beş vakt namâz, bi'setin onikinci senesinde ve hicretden bir sene ve birkaç ay önce mi'râc gecesinde farz oldu. Ramezân-ı şerîf orucu, hicretin ikinci senesinde, Şa'bân ayında farz oldu. Zekât vermek, orucun farz olduğu sene, Ramezân ayı içinde farz oldu. Hac ise, hicretin dokuzuncu senesinde farz oldu.

Üçüncü Bölüm
NAMÂZ KILMAK

Dînimizde, îmândan sonra en kıymetli ibâdet namâzdır. Namâz dînin direğidir. Namâz ibâdetlerin en üstünüdür. İslâmın ikinci şartıdır. Arabîde namâza **(Salât)** denir. Salât, aslında düâ, rahmet ve istigfar demekdir. Namâzda, bu üç ma'nânın hepsi bulunduğu için, salât denilmişdir.

Allahü teâlânın en çok beğendiği ve tekrâr tekrâr emretdiği şey, beş vakt namâzdır. Allahü teâlânın, müslimânlara îmân etdikden sonra en önemli emri, namâz kılmakdır. Dînimizde ilk emredilen farz da namâzdır. Kıyâmetde de, îmândan sonra ilk soru namâzdan olacakdır. Beş vakt namâzın hesâbını veren, bütün sıkıntı ve imtihânlardan kurtulup, sonsuz kurtuluşa kavuşur. Cehennem ateşinden kurtulmak ve Cennete kavuşmak, namâzı doğru kılmaya bağlıdır. Doğru namâz için önce kusûrsuz bir abdest almalı, gevşeklik göstermeden namâza başlamalıdır. Namâzdaki her hareketi en iyi şeklde yapmağa uğraşmalıdır.

İbâdetlerin hepsini kendinde toplayan ve insanı Allahü teâlâya en çok yaklaşdıran hayrlı amel, namâzdır. Sevgili Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **(Namâz dînin direğidir. Namâz kılan kimse, dînini kuvvetlendirir. Namâz kılmayan, elbette dînini yıkar).** Namâzı doğru kılmakla şereflenen bir kimse, çirkin, kötü şeyler yapmakdan korunmuş olur. Ankebût sûresinin kırkbeşinci âyetinde meâlen, **(Doğru kılınan namâz, insanı pis, çirkin ve yasak işleri işlemekden korur)** buyuruldu.

İnsanı kötülüklerden uzaklaşdırmayan bir namâz, doğru namâz değildir. Görünüşde namâzdır. Bununla beraber, doğrusunu

yapıncaya kadar, görünüşü yapmağı elden bırakmamalıdır. İslâm âlimleri, (Bir şeyin hepsi yapılamazsa, hepsini de elden kaçırmamalıdır) buyurdu. Sonsuz ihsân sâhibi olan Rabbimiz, görünüşü hakîkat olarak kabûl edebilir. Böyle bozuk namâz kılacağına, hiç kılma dememelidir. Böyle bozuk kılacağına doğru kıl demeli, bozuk olanları düzeltmelidir. Bu inceliği iyi anlamalıdır.

Namâzları cemâ'at ile kılmalıdır. Cemâ'at ile kılmak, yalnız kılmakdan dahâ çok sevâbdır. Namâzda her uzvun tevâzu' göstermesi ve kalbin de, Allahü teâlâdan korku üzere olması lâzımdır. İnsanı dünyâda ve âhıretde felâketlerden, sıkıntılardan kurtaracak ancak namâzdır. Allahü teâlâ, Mü'minûn sûresinin başında meâlen, **(Mü'minler herhâlde kurtulacakdır. Onlar, namâzlarını huşû' ile kılandır)** buyurdu.

Tehlüke, korku bulunan yerde yapılan ibâdetin kıymeti kat kat dahâ çok olur. Düşman saldırdığı zemân, askerin ufak bir iş görmesi, pek çok kıymetli olur. Gençlerin ibâdet etmeleri de, bunun için dahâ kıymetlidir. Çünki, nefslerinin kötü isteklerini kırmakda ve ibâdet yapmama isteğine karşı gelmekdedirler.

Gençlik çağında, insana musallat olan üç düşman, ona ibâdet yapdırmak istemez. Bunlar, şeytân, nefs ve kötü arkadaşdır. Bütün fenâlıkların başı, fenâ arkadaşdır. Genç olan kimse, bunlardan gelen kötü isteklere uymayıp, namâzını kılarsa, ibâdetlerini terk etmezse çok kıymetli olur. Yaşlı kimsenin yapdığı ibâdetden kat kat fazla sevâb kazanır. Az ibâdetine çok mükâfat verilir.

Namâz Kimlere Farzdır?

Namâz kılmak, akllı olan ve bülûğ çağına giren her erkek ve kadın müslimâna farzdır. Namâzın farz olması için üç şart vardır:

1- Müslimân olmak. 2- Akllı olmak. 3- Bülûğ çağına girmek.

Dînimizde, akllı olmayan ve erginlik çağına girmemiş olan küçük çocuklar, namâz kılmakdan sorumlu değillerdir. Fekat, anne ve babalar, çocuklarına din bilgilerini öğretmeli ve ibâdet yapmağa alışdırmalıdırlar. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **(Hepiniz bir sürünün çobanı gibisiniz! Çoban sürüsünü koruduğu gibi, siz de evlerinizde ve emrleriniz altında olanları Cehennemden korumalısınız! Onlara müslimânlığı öğretmelisiniz. Öğretmez iseniz mes'ûl olacaksınız.)**

Başka bir hadîs-i şerîfde de, **(Bütün çocuklar müslimânlığa uygun ve elverişli olarak dünyâya gelir. Bunları, sonra anaları babaları, hıristiyan, yehûdî ve dinsiz yapar)** buyurdu.

O hâlde, her müslimânın birinci vazîfesi, çocuklarına İslâmiyyeti ve Kur'ân-ı kerîm okumasını, namâz kılmasını, îmânın ve islâmın şartlarını öğretmekdir. Çocuğunun müslimân olmasını isteyen, dünyâda ve âhıretde râhata, huzûra kavuşmasını dileyen anne ve babalar, önce bu vazîfesini yerine getirmelidir. Çünki atalarımız, **"Ağaç yaş iken eğilir"** demişlerdir. Yaşlanınca eğmeye, bükmeye çalışılırsa, kırılır, zararlı olur.

İslâm bilgileri ve güzel ahlâk verilmeyen çocuk, kötü yoldaki kimselere çabuk aldanır. Anne ve babasına, devletine ve milletine zararlı olur.

Namâz Kılanların Hâlleri

Menkıbe: Hapisden Kurtaran Namâz

Horasan vâlîsi Abdüllah bin Tâhir, çok âdil idi. Jandarmaları birkaç hırsız yakalamış, vâlîye bildirmişlerdi. Hırsızlardan biri kaçdı. Hirâtlı bir demirci, Nişâpûra gitmişdi. Bir zemân sonra, evine dönüp gece giderken, bunu yakaladılar. Hırsızlarla berâber, vâlîye çıkardılar. Hapis edin! dedi. Demirci, hapishânede abdest alıp namâz kıldı. Ellerini uzatıp, (Yâ Rabbî! Beni kurtar! Günâhım olmadığını, ancak sen biliyorsun. Beni bu zindândan, ancak sen kurtarırsın. Yâ Rabbî! Beni kurtar!) diye düâ etdi. Vâlî, o gece, rü'yâda, dört kuvvetli kimse gelip, tahtını, tersine çevirecekleri vakt uyandı. Hemen abdest alıp, iki rek'at namâz kıldı. Tekrâr uyudu. Tekrâr, o dört kimsenin, tahtını yıkmak üzere olduğunu gördü ve uyandı. Kendisinde, bir mazlûmun âhı bulunduğunu anladı. Nitekim, şi'ir:

Binlerce top ve tüfek, yapamaz aslâ,
Gözyaşının seher vakti yapdığını.
Düşman kaçıran süngüleri, çok def'a,
Toz gibi yapar, bir mü'minin düâsı.

Yâ Rabbî! Büyük yalnız sensin! Sen öyle bir büyüksün ki, büyükler ve küçükler, sıkışınca, ancak sana yalvarır. Sana yalvaran, ancak murâdına kavuşur.

Hemen, o gece, hapishâne müdürünü çağırıp bir mazlûm

kalmış mı, dedi. Müdür, bunu bilemem. Yalnız, biri namâz kılıp, çok düâ ediyor. Göz yaşları döküyor deyince, onu getirtdi. Hâlini sorup anladı. Özr dileyip, hakkını halâl et ve bin gümüş hediyyemi kabûl et ve herhangi bir arzûn olunca bana gel! diye ricâ etdi. Demirci, hakkımı halâl etdim ve hediyyeni kabûl etdim. Fekat işimi, dileğimi senden istemeğe gelemem, dedi. Niçin, deyince! Çünki, benim gibi bir fakîr için, senin gibi bir sultânın tahtını birkaç def'a tersine çeviren sâhibimi bırakıp da, dileklerimi başkasına götürmekliğim kulluğa yakışır mı? Namâzlardan sonra etdiğim düâlarla, beni nice sıkıntıdan kurtardı. Nice murâdıma kavuşdurdu. Nasıl olur da, başkasına sığınırım? Rabbim nihâyeti olmıyan rahmet hazînesinin kapısını açmış, sonsuz ihsân sofrasını herkese yaymış iken, başkasına nasıl giderim? Kim istedi de, vermedi? İstemesini bilmezsen alamazsın. Huzûruna edeble çıkmazsan, rahmetine kavuşamazsın. Şi'ir:

İbâdet eşiğine, kim ki, bir gece baş kodu.
Dostun lutfu, açar ona, elbette binbir kapu.

Evliyânın büyüklerinden Râbia-i Adviyye "rahmetullahi aleyhâ", adamın biri, düâ ederken: (Yâ Rabbî, bana rahmet kapısını aç!) dediğini işitince: Ey câhil! Allahü teâlânın rahmet kapısı, şimdiye kadar kapalı mı idi de, şimdi açılmasını istiyorsun? dedi. [Rahmetin çıkış kapısı her zemân açık ise de, giriş kapısı olan kalbler, herkesde açık değildir. Bunun açılması için düâ etmeliyiz!]

İlâhî! Herkesi sıkıntıdan kurtaran yalnız sensin. Bizi dünyâda ve âhıretde sıkıntıda bırakma! Muhtâclara, her şeyi gönderen, yalnız sensin! Dünyâda ve âhıretde hayrlı, fâideli olan şeyleri, bize gönder! Dünyâda ve âhıretde, bizi kimseye muhtâc bırakma! Âmîn!

Menkıbe: Evi Yanmışdı

Evliyâ-yı kirâmdan Hamîd-i Tavîl, kendi namâzgâhında namâz kılıyordu. Evinde yangın çıkdı. İnsanlar toplanıp yangını söndürdüler. Hanımı koşup, yanına geldi ve kızarak: "Evin yanıyor. İnsanlar toplanıyor. Yapılacak bu kadar iş var. Sen ise yerinden kımıldamıyorsun" dedi. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, olanların hiç birinden haberim yokdur, dedi.

Allahın dostları, Ona muhabbet ve yaklaşmakda öyle bir dereceye ulaşmışlardır ve dostun münâcâtı lezzetine öyle dalmışlardır ki, kendilerini unutmuşlardır.

Menkıbe: Tenceredeki Su

Eshâb-i kirâmdan Abdüllah bin Şehîr "radıyallahü anh" anlatır: Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" yanında namâz kılıyordum. Mübârek göğsünden, ateş üzerinde kaynayan tenceredeki su sesi gibi sesler duyuyordum.

Menkıbe: Ayağındaki Ok

Resûlullahın sevgili dâmâdı hazreti Alî "radıyallahü anh ve kerremallahü vecheh" namâza durunca, dünyâ yıkılsa haberi olmazdı.

Şöyle anlatılır: Bir harbde hazret-i Alînin "radıyallahü anh" mubârek ayağına bir ok gelip, kemiğe kadar saplanmışdı. Oku asılıp çekemediler. Doktora gösterdiler. Doktor: (Sana aklı gideren, bayıltan ilâc vermeli ki, ancak o zemân ok ayağından çekilir. Yoksa, bunun ağrısına tahammül edilemez) dedi. Emîr-ul-mü'minin hazret-i Alî "radıyallahü anh": (Bayıltıcı ilâca ne lüzûm var. Biraz sabredin, namâz vakti gelsin, namâza durunca çıkarın) buyurdu. Namâz vakti geldi. Hazret-i Alî namâza başladı. Doktor da hazret-i Alî efendimizin mübârek ayağını yarıp oku çıkardı. Yarayı sardı. Hazret-i Alî "radıyallahü anh", namâzını bitirince doktora: (Oku çıkardın mı?) buyurdu. Doktor: (Evet çıkardım) dedi. Hazret-i Alî "radıyallahü anh": (Hiç farkına varmadım) buyurdu.

Bunlarda şaşılacak ne var! Nitekim Yûsüf aleyhisselâmın güzelliği karşısında Mısr kadınları hayrân olup, kendilerini öyle unutmuşlardı ki, ellerini kesdiklerinden haberleri olmamışdı. Eğer Allahü teâlânın huzûru, kendi sevgililerini, kendilerinden haberi olmayacak bir hâle getirirse, buna niçin şaşılsın? Mü'minler de vefât ânında Resûlullah efendimizi görüp, ölüm acısını duymayacaklardır.

Menkıbe: Bayıltan İlâc

Evliyâdan olan Âmir-i Kaysın ayağının parmağında cüzzâm hastalığı görüldü. Bunu kesmek lâzım dediler. Âmir, karâra

teslîm, kulluğun şartıdır dedi. Kesdiler. Birkaç gün sonra, hastalığın bacağına sirâyet etmiş, uyluğuna ulaşmış olduğunu gördüler. Bu ayağı kesmek lâzım, dînimiz buna izn veriyor dediler. Cerrâh (operatör) getirdiler. Cerrâh, bayıltmak için ilâc lâzımdır ki, ağrıyı duymasın, yoksa dayanamaz dedi. Âmir, bu kadar zahmete gerek yok. Güzel sesle Kur'ân-ı kerîm okuyan birisini getirin, Kur'ân-ı kerîm okusun. Yüzümde değişme gördüğünüz zemân, ayağımı kesin, haberim olmaz dedi. Dediği gibi yapdılar. Birisi gelip, güzel sesle Kur'ân-ı kerîm okumaya başladı. Âmirin yüzünün rengi değişdi. Cerrâh uyluğunun yarısından bacağını kesdi. Dağlayıp bağladı. Kur'ân-ı kerîm okuyan susdu. Âmir kendine geldi ve kesdiniz mi? dedi. Kesdik dediler. Bacağını kesmişler, dağlamışlar, sarmışlar da, onun haberi olmamışdı. Sonra kesik bacağımı bana verin, dedi. Verdiler. Kaldırdı ve: "Yâ Rabbî, veren sensin. Ben de senin kulunum. Hükm senin hükmün, kazâ senin kazândır. Bu bir ayakdır ki, eğer kıyâmetde emr gelip, hiçbir zemân, bir günâha bir adım atmadın mı? dersen, diyebilirim ki, hiç bir zemân senin emrin olmadan, bir adım atmış, bir nefes almış değilim."

Menkıbe: Namâz İçin Fedâkârlık

Bursa, Osmânlılara geçmeden önce, şehrde oturan rûmlardan biri gizlice müslimân olmuşdu. Pek yakın bir dostu, bunun sebebini rûma sordu:

"Baba ve dedelerinin dînini nasıl olup da, terk etdin?" diye ona sitem etdi. Rûmun cevâbı mânidâr olmuşdu. Arkadaşına bu durumu şöyle anlatdı:

—Bir aralık esîr edilen müslimânlardan bir dânesi benim yanıma bırakıldı. Birgün bakdım, bu esîr kapatıldığı odada eğilip kalkıyordu. Yanına giderek ne yapdığını sordum. Hareketleri bitince ellerini yüzüne sürdü ve bana namâz kıldığını, şâyet müsâde edersem, her namâz için bir altın vereceğini ifâde etdi. Ben de tamâha kapıldım. Gün geçdikçe ücreti artırdım. Öyle oldu ki, her vakt için on altın istedim. O da kabûl etdi. İbâdeti için yapdığı fedâkârlığa hayret etdim. Birgün ona "seni serbest bırakacağım" deyince, çok sevindi ve ellerini kaldırıp; benim için şöyle düâ etdi:

"Ey Allahım! Bu kulunu îmân ile şereflendir!" O anda, kalbimde müslimân olmak arzûsu meydâna geldi ve o kadar çoğaldı ki, hemen **(Kelime-i şehâdet)** getirerek müslimân oldum.

Dördüncü Bölüm
NAMÂZ ÇEŞİDLERİ

Müslimânlara, kılmaları emr edilen namâzlar farz, vâcib ve nâfile olmak üzere üçe ayrılır. Bunlardan;

1- **Farz namâzlar:** Beş vakt namâzın farzları, Cum'a namâzının iki rek'at farzı ve cenâze namâzı, farz namâzlardır. (Cenâze namâzı farz-ı kifâyedir).

2- **Vâcib namâzlar:** Vitr namâzı, bayram namâzları, adak olan namâz ve başlanıp yarıda kalan nâfile namâzlardır. Kazâya kalan vitr namâzını da, kazâ etmek vâcibdir.

3- **Nâfile namâzlar:** Beş vakt namâzın sünnetleri, terâvih namâzı ve sevâb kazanmak niyyeti ile kılınan teheccüd, tehıyyetül-mescid, işrâk, duhâ, evvâbin, istihâre, tesbîh namâzları gibi namâzlar, nâfile namâzlardır. Ya'nî kılınması emr değildir. Farz ve vâcib olan namâzlardan, borcu olmayan bir kimsenin, nâfile ibâdetlerine de sevâb verilir.

BEŞ VAKT NAMÂZ

Namâz, Allahü teâlânın emridir. Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde yüzden çok yerde **"Namâzı kılınız!"** buyurmakdadır. Akllı olan ve bülûğ çağına giren her müslimânın, hergün beş kerre namâz kılması, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde emr edilmişdir.

Rûm sûresi onyedinci ve onsekizinci âyet-i kerîmelerinde meâlen: **(Akşam ve sabâh vaktlerinde Allahı tesbîh edin. Göklerde ve yeryüzünde olanların yapdıkları ve ikindi ve öğle vaktlerinde yapılan hamdler, Allahü teâlâ içindir)** buyuruldu. Bekara sûresi ikiyüzotuzdokuzuncu âyetinde meâlen, **(Namâzları ve ikindi namâzını koruyun!** [Ya'nî namâzları devâmlı kılın!]) buyuruldu. Âyet-i kerîmede geçen tesbîh ve hamdin, namâz demek olduğu tefsîr kitâblarında bildirilmişdir. Hûd sûresi yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Gündüzün iki tarafında** [öğle ve ikindi vaktlerinde] **ve geceye yakın üç vaktde** [akşam,

yatsı ve sabâh vaktlerinde] **gereği üzere namâz kıl! Doğrusu bu hasenât,** [beş vakt namâzın sevâbı, küçük] **günâhları mahv eder. Bu, ibretle düşünenlere bir nasîhatdir)** buyuruluyor.

Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm buyurdu ki: **(Allahü teâlâ kullarına hergün beş kerre namâz kılmayı farz etdi. Güzel abdest alıp, bu beş namâzı vaktlerinde kılan ve rükü' ve secdelerini iyi yapanları, Allahü teâlâ afv ve magfiret eder).**

Beş vakt namâz, kırk rek'at eder. Bunlardan onyedi rek'ati farzdır. Üç rek'ati vâcibdir. Yirmi rek'ati de sünnetdir. Şöyle ki;

1- **Sabâh namâzı:** Dört rek'atdir. Önce, iki rek'at sünneti, sonra iki rek'at da farzı kılınır. Bu sünnet, çok kuvvetlidir. Vâcib diyenler de vardır.

2- **Öğle namâzı:** On rek'atdir. Önce, dört rek'at ilk sünneti, sonra dört rek'at farzı, farzdan sonra da iki rek'at son sünneti kılınır.

3- **İkindi namâzı:** Sekiz rek'atdir. Önce, dört rek'at sünneti, sonra dört rek'at farzı kılınır.

4- **Akşam namâzı:** Beş rek'atdir. Önce üç rek'at farzı, sonra iki rek'at sünneti kılınır.

5- **Yatsı namâzı:** Onüç rek'atdir. Önce, dört rek'at sünneti, sonra dört rek'at farzı, sonra iki rek'at son sünneti, bundan sonra da üç rek'at **(Vitr namâzı)** kılınır.

İkindi ve yatsının ilk sünnetleri **(Gayr-ı müekkede)**dir. Bunların ikinci rek'atlerinde otururken, **(Ettehıyyâtü)**den sonra **(Allahümme salli)** ve sonra, **(Allahümme bârik)** düâları sonuna kadar okunur. Ayağa kalkınca, üçüncü rek'atde, önce Besmele çekmeden, **(Sübhâneke)** okunur. Hâlbuki, öğle namâzının ilk sünneti **(Müekked)**dir. Ya'nî, kuvvetle emr olunmuşdur. Sevâbı dahâ çokdur. Birinci oturuşda, farzlarda olduğu gibi, yalnız **(Ettehıyyâtü)** okunup, sonra üçüncü rek'at için, hemen ayağa kalkılır. Kalkınca, önce Besmele çekip, doğruca **(Fâtiha)** okunur.

Öğlenin ve yatsının farzından sonra dört rek'at ve akşamın farzından sonra altı rek'at dahâ kılmak müstehabdır, çok sevâbdır. Hepsini bir selâm ile veyâ iki rek'atde birer selâm ile kılabilir. Her iki şekilde de, ilk iki rek'atleri, son sünnetler yerine sayılır. Bu müstehab namâzları, son sünnetlerden sonra ayrıca kılmak da olur.

Birinci rek'at namâza durunca, diğer rek'atler ayağa kalkınca başlar ve tekrâr ayağa kalkıncaya kadar devâm eder. Son rek'at ise, selâm verinceye kadar devâm eder. Çift rek'atlerde ikinci secdeden sonra oturulur.

Herbir rek'atde namâzın farzları, vâcibleri, sünnetleri, müfsidleri ve mekrûhları vardır. İleriki sahîfelerde bunları **(HANEFÎ)** mezhebine göre bildireceğiz.

NAMÂZIN FARZLARI

Farz, Allahü teâlânın yapılmasını istediği kesin emridir. Bir ibâdetin farzları yerine getirilmedikçe, o ibâdet sahîh, doğru olmaz. Namâz kılarken, oniki şartı yerine getirmek farzdır. Bu farzların yedisi namâzın dışında, beşi de içindedir. Dışındaki farzlara **(Şartlar)** denir. İçindekilere de **(Rüknler)** denir. [Ba'zı âlimler, tahrîme tekbîrinin, namâzın içinde olduğunu söylemişlerdir. Bunlara göre, namâzın şartları da, rüknleri de, altı olmakdadır.]

A) Namâzın Dışındaki Farzlar (Şartları):

1- Hadesden tahâret: Abdestsiz olanın abdest alması, cünüb olanın da gusl etmesidir.

2- Necâsetden tahâret: Namâz kılanın, vücûdunu, elbisesini ve namâz kılacağı yeri, kaba ve hafîf necâsetden ya'nî dînimizde necs (pis) sayılan şeylerden temizlemekdir. (Meselâ; kan, idrâr, alkol gibi maddeler, dînimizde pis sayılmakdadır).

3- Setr-i avret: Avret yerini örtmek demekdir. Avret yerini örtmek, Allahü teâlânın emridir. Mükellef olan, ya'nî âkıl ve bâlig olan insanın, namâz kılarken açması veyâ her zemân başkasına göstermesi ve başkasının da bakması harâm olan yerlerine **(Avret mahalli)** denir. Erkeğin avret yeri, göbeğinden dizi altına kadardır. Kadınların ise, yüz ve ellerinden başka her yeri avretdir.

4- İstikbâl-i kıble: Namâz kılarken kıbleye dönmekdir. Müslimânların kıblesi, Mekke-i mükerreme şehrinde bulunan **(Kâ'be)**nin arsasıdır. Ya'nî yerden arşa kadar o boşluk kıbledir.

5- Vakt: Namâzı, vaktinde kılmakdır. Ya'nî namâzın vaktinin girdiğini bilmek ve kıldığı namâzın vaktini kalbinden geçirmekdir.

6- Niyyet: Namâza dururken kalb ile niyyet etmekdir. Yalnız ağız ile söylemeye niyyet denmez. Namâza niyyet etmek demek, ismini, vaktini, kıbleyi, cemâ'at ile kılınıyorsa imâma uymayı, kalbden geçirmek demekdir. Niyyet, başlama tekbîri söylenirken yapılır. Tekbîrden sonra edilen niyyet, geçerli değildir ve o namâz kabûl olmaz.

7- Tahrîme tekbîri: Namâza dururken **(Allahü ekber)** demekdir. Bu başlama tekbîrine **(İftitah tekbîri)** de denir. Başka kelime söylemekle, tekbîr alınmış olmaz.

B) Namâzın İçindeki Farzlar (Rüknleri):

Namâza durunca yerine getirilecek beş farz vardır. Bu beş farzdan her birine **(Rükn)** denir. Namâzın içindeki farzlar şunlardır:

1- Kıyâm: Namâza başlarken ve kılarken ayakda durmak demekdir. Ayakda duramayan hasta, oturarak kılar. Oturarak kılamayan yatarak îmâ ile kılar. Sandalyede oturarak namâz kılmak câiz değildir.

2- Kırâet: Ağızla okumak ma'nâsına gelir. Namâzda, Kur'ân-ı kerîmden sûre veyâ âyet okumakdır.

3- Rükü': Kırâetden sonra, elleri dize koyup eğilmekdir. Rükü'da, en az üç kerre **(Sübhâne rabbiyel-azîm)** denir. Doğrulurken **(Semi'allahü limen hamideh)** denir. Doğrulunca da, **(Rabbenâ lekel-hamd)** denir.

4- Secde: Rükü'dan sonra yere kapanmak demekdir. Secde, arka arkaya iki kerre elleri, alnı ve burnu yere koyup kapanmakdır. Her bir secdede en az üç kerre **(Sübhane rabbiyel-a'lâ)** denir.

5- Ka'de-i ahîre: Son rek'atde **(Ettehıyyâtü)**'yü okuyacak kadar oturmakdır. Buna **(son oturuş)** da denir.

Namâzın büyük bir iş ve ibâdetlerin en önemlisi olduğu, şartlarının bu kadar çok olmasından anlaşılmakdadır. Ayrıca, vâcibleri, sünnetleri, müstehabları, mekrûhları, müfsidleri de bunlara eklenirse, kulun Rabbinin huzûrunda nasıl bulunacağı, nasıl bulunması lâzım geldiği anlaşılır. Kullar, âciz, güçsüz, zevallı birer mahlûkdurlar. Her nefesde, kendisini yaratan, Allahü teâlâya muhtâcdırlar. Namâz kula aczini bildiren bir ibâdetdir.

İşte bu kitâbımızda bu bilgiler sırası ile anlatılacakdır.

NAMÂZIN ŞARTLARI

1- HADESDEN TAHÂRET:

Bu maddede; abdest, gusl ve teyemmümü bildireceğiz.

ABDEST ALMAK:

Abdest almak, namâzın farzlarındandır. Kur'ân-ı kerîmi tutmak, Kâ'beyi tavâf etmek, tilâvet secdesi yapmak, cenâze namâzı kılmak için de abdest almak lâzımdır. Her zemân abdestli bulunmak, yatağa abdestli girmek, abdestli yimek ve içmek çok sevâbdır.

Abdestli iken ölenlere şehîd sevâbı verilir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdular ki:

(Abdestli olarak ölen, ölüm acısı çekmez. Çünki abdest, îmânlı olmanın alâmetidir. Namâzın anahtârı, bedenin günâhlardan temizleyicisidir.)

(Müslimân abdest alınca, günâhları kulağından, gözünden, elinden ve ayağından çıkar. Oturunca, magfiret olunmuş olarak oturur).

(Amellerin en hayrlısı namâzdır. Abdeste devâm edenler, ancak mü'minlerdir. Mü'min gündüz abdestli olmalı, gece de abdestli yatmalıdır. Böyle yapınca, Allahü teâlânın korumasında olur. Abdestli iken yiyip, içenin karnındaki yemek ve su zikreder. Karnında kaldıkları müddetçe, onun için istigfâr ederler).

Abdestin farzları, sünnetleri, edebleri ve memnû (yasak) olan ve bozan şeyleri vardır. Abdestsiz olduğunu bilerek zarûretsiz namâz kılan kâfir olur. Namâz kılarken abdesti bozulan, hemen omuzuna selâm verip, namâzından çıkar. Vakt çıkmadan abdest alıp, namâzını başdan tekrâr kılar.

Abdestin Farzları

Abdestin farzı hanefî mezhebinde dörtdür:

1- Yüzü, bir kerre yıkamak.
2- İki kolu, dirsekler ile birlikde, bir kerre yıkamak.
3- Başın dörtde bir kısmını mesh etmek, ya'nî yaş eli başa sürmek.

4- İki ayağı, iki yandaki topuk kemikleri ile birlikde bir kerre yıkamakdır.

Şâfi'î mezhebinde niyyet ve tertîb de farzdır ve yüzü yıkarken niyyet etmek lâzımdır. Su yüze değmeden önce niyyet ederse, abdesti sahîh olmaz. Yüz ve çene üzerindeki sakalı yıkamak farzdır. Mâlikî mezhebinde, delk [ovmak] ve muvâlât [uzvları birbiri ardınca ara vermeden yıkamak] farzdır. Şî'îler, ayaklarını yıkamıyor, çıplak ayak üzerinde mesh ediyorlar.

Abdest Nasıl Alınır?

1- Abdeste başlarken şu düâ okunur: **Bismillâhil-azîm. Vel-hamdü lillâhi alâ dînil-İslâm. Ve alâ tevfîk-ıl-îmân. El-hamdü lillâhil-lezî ce'alelmâe tahûren ve ce'alel-islâme nûren**[1]. Sonra, eller bileklere kadar üç def'a yıkanır.

2- Sağ el ile ağıza üç kerre su verirken şu düâ okunur:

"Allahümmes-kınî min havdi nebiyyike ke'sen lâ ezmeu ba'dehü ebeden[2]."

3- Sağ el ile buruna üç kerre su verip, sol el ile sümkürülür. Buruna su verirken:

Allahümme erihnî râyihatel cenneti verzüknî min ne'îmihâ. Ve lâ türihnî râyihaten-nâr[3].

4- Avuçlara su alıp, alından çene altına, şakaklara kadar yüzü yıkarken şu düâ okunur:

Allahümme beyyid vechî binûrike yevme tebyaddü vücûhü evliyâike ve lâ tüsevvid vechî bi zünûbî yevme tesveddü vücûhü a'dâike[4].

5- Sol el ile, sağ kol dirsek ile berâber (üç def'a) yıkanırken:

Allahümme a'tınî kitâbî biyemînî ve hâsibnî hisâben yesîren[5] düâsı okunur.

---

[1] Azîm olan Allahü teâlânın (adıyla) başlarım. (Bize) İslâm dînini veren ve îmânı ihsân eden Allahü teâlâya hamdü senâlar olsun. Suyu temizleyici, islâmı nûr kılan Allaha hamdü senâlar olsun.

[2] Ey Allahım! Ondan içdikden sonra, bir dahâ hiç susuzluk duyulmayan havz-ı Nebîden ben kuluna bir kâse (bardak) içir.

[3] Ey Allahım! Bana Cennet kokusunu koklat ve beni Cennet ni'metleri ile rızklandır. Cehennem kokularıyla değil.

[4] Ey Allahım! Nûrunla, Evliyâların yüzünü ağartdığın (beyâz etdiğin) gibi, benim yüzümü de ağart. Düşmanlarının yüzünün siyâh olduğu günde, benim günâhlarımdan dolayı yüzümü siyâh etme.

[5] Ey Allahım! Kitâbımı sağ tarafımdan ver ve beni kolay hesâba çek.

6- Sağ ile sol kol (üç def'a) dirsek dâhil yıkanırken:

Allahümme lâ tu'tinî kitâbî bi şimâlî ve lâ min verâi zahrî ve lâ tühâsibnî hisâben şedîden[6] düâsı okunur.

7- Her iki kolu yıkadıkdan sonra, elleri tekrâr yıkar ve o yaşlıkla başı mesh ederken:

Allahümme harrim şa'rî ve beşerî alen-Nâr. Ve ezıllenî tahte zıllî arşike yevme lâ zılle illâ zıllü arşike[7] düâsı okunur.

8- Dahâ sonra sağ ve sol elin şehâdet parmakları ile iki kulağın deliklerine su verirken baş parmaklar ile kulakların arkası mesh edilir ve:

Allahümmec'alnî minellezîne yestemi'ûnel-kavle fe yettebiûne ahsenehû[8] düâsı okunur.

9- Ellerin dış yüzü ile enseyi mesh ederken:

Allahümme a'tık rakabetî minen-Nâr[9] düâsı okunur.

10- Boynu mesh etdikden sonra, sol elin küçük parmağı ile, sağ ayağın küçük parmağından başlıyarak, ayak parmaklarının arasını hilâllemek sûretiyle, topuklarla birlikde, sağ ayağı üç def'a yıkarken:

Allahümme sebbit kademeyye ales-sırâtı yevme tezillü fîhil-ekdâmü[10] düâsı okunur.

11- Sol ayağı üç def'a yıkarken, ayak parmaklarının arasını küçük parmağı ile bu sefer baş parmakdan başlıyarak, küçük parmağa doğru, ayak parmaklarının arasını hilâllemek sûretiyle topuğu ile birlikde yıkarken:

Allahümme lâ tatrud kademeyye ales-sırâti yevme tatrudü küllü akdâmi a'dâike. Allahümme'c-al sa'yî meşkûren ve zenbî mağ-

---

[6] Ey Allahım! Kitâbımı sol tarafımdan ve arkamdan verme. Beni zor bir hesâbla sorguya çekme.

[7] Ey Allahım! Vücûdumu ve saçlarımı Cehenneme atma. Gölgenin olmadığı (bulunmadığı) günde beni Arş-ı a'lânın gölgesinde gölgelendir.

[8] Ey Allahım! Beni, sözü dinleyip, en güzelini tutanlardan eyle.

[9] Ey Allahım! Boynumu ateşden âzâd eyle.

[10] Ey Allahım! Ayakların kaydığı günde, sırât üzerinde ayaklarımı sâbit eyle.

fûren ve amelî makbûlen ve ticâretî len tebûre.[11] düâsı okunur.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyuruyor ki, **(Her kim abdest aldıkdan sonra, gök tarafına bakıp, şu düâyı okursa, Sübhânekellahümme ve bihamdike, Eşhedü en lâ ilâhe illâ ente vahdeke lâ şerîke leke estagfiruke ve etûbü ileyke eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdüke ve Resûlüke**[12]**. Allahü teâlâ hazretleri, o kimsenin günâhlarını afv eder ve kabûl imzâsıyla tasdîk edip, Arş-ı a'lânın altında muhâfaza eder. Kıyâmet gününde bu düâyı okuyan şahs gelip, o sevâbın ecrini alır.)**

Bir hadîs-i şerîfde: **(Her kim abdest aldıkdan sonra "İnnâ enzelnâhü" sûresini bir kerre okursa, Allahü teâlâ hazretleri, o kimseyi sıddîklardan yazar. İki kerre okursa, şehîdlerden yazar. Üç kerre okursa Peygamberler ile haşr olur)** buyurdular.

Yine bir hadîs-i şerîfde: **(Her kim abdest aldıkdan sonra, benim üzerime on kerre salâtü selâm getirirse, Allahü teâlâ hazretleri, o kişinin hüznünü giderip mesrûr eder, düâsını kabûl eder)** buyurdular.

Abdest alırken bilmiyenler, abdest düâlarını okumasa da olur. Fekat kısa zemânda ezberlemeli ve abdest alırken okumalıdır. Çok sevâbdır. Abdestin sonuna doğru veyâ abdesti bitirdikden sonra: **"Allahümmec'alnî minet-tevvâbîn, vec'alnî minel-mütetahhirîn, vec'alnî, min ibâdik-es-sâlihîn, vec'alnî minellezîne lâ havfün aleyhim ve lâhüm yahzenûn"** düâsını okumak çok sevâbdır.

Abdest düâlarını bilmeyen, her uzvu yıkarken **(Kelime-i şehâdet)** okumalı, büyük sevâba kavuşmalıdır.

AÇIKLAMA: Abdest düâları için, 187 ve 188.ci sahîfelere bakınız!

Âkıl isen kıl namâzı, çün se'âdet tâcıdır.
Sen namâzı öyle bil ki, mü'minin mi'râcıdır!

---

[11] Ey Allahım! Senin düşmanlarının sırâtda ayaklarının kaydığı günde, benim ayaklarımı kaydırma. Ey Allahım! Çalışmamı meşkûr eyle. Günâhımı afv eyle. Amelimi kabûl eyle. Ticâretimi halâl eyle!

[12] Ey Allahım! Seni, hamdinle tesbîh ve tenzîh eder(im). Senden başka ma'bûd olmadığına, bir olduğuna ve şerîkin (ortağın) olmadığına ve Muhammed aleyhisselâmın senin kulun ve Resûlün olduğuna şehâdet ederim.

Abdestin Sünnetleri

Abdestin sünnetleri on sekizdir:

1 — Abdeste başlarken, Besmele okumak.

2 — Elleri, bilekleri ile beraber, üç kerre yıkamak.

3 — Ağzı, ayrı ayrı su ile üç kerre yıkamak. Buna **(Mazmaza)** denir.

4 — Burnu, ayrı ayrı su ile, üç kerre yıkamak. Buna **(İstinşak)** denir.

5 — Kaşların, sakalın, bıyığın altındaki görünmeyen deriyi, yüzü yıkarken ıslatmak.

6 — Yüzünü yıkarken iki kaşın altını ıslatmak.

7 — Sakalın, sarkan kısmını mesh etmek.

8 — Sakalın, sarkan kısmının içine, sağ elin yaş parmaklarını tarak gibi sokmak (hilâllemek).

9 — Dişleri, birşey ile oğmak, temizlemek. [Misvâk kullanmak, mühîm sünnetdir.]

10 — Başın her tarafını bir kerre mesh etmek.

11 — İki kulağı, bir kerre mesh etmek.

12 — Enseyi, üçer bitişik parmakla, bir kerre mesh etmek.

13 — El ve ayak parmaklarının arasını tahlîl etmek.

14 — Yıkanacak yerleri, üç kerre yıkamak.

15 — Yüzü yıkayacağı zemân kalb ile niyyet etmek.

16 — Tertîb. Ya'nî sıra ile yıkamak.

17 — Delk. Yıkanan yerleri oğmak.

18 — Müvâlât. Her uzvu birbiri arkasından çabuk çabuk yıkamak.

Abdestin Edebleri

Abdestin edebleri yirmisekizdir:

Edeb, burada yapılması sevâb olup, yapılmazsa günâh olmayan şeyler demekdir. Hâlbuki, sünneti yapmak sevâb olup, yapmamak tenzîhen mekrûhdur. Edeblere, mendûb ve müstehab da denir. Abdestin edebleri şunlardır:

1 — Abdesti, namâz vakti girmeden önce almak. (Özr sâhiblerinin vakt girdikden sonra alması lâzımdır.)

2 — Halâda tahâretlenirken, kıbleyi sağ veyâ sol tarafa almak. Abdest bozarken kıbleye önünü ve arkasını dönmek tahrîmen mekrûhdur.

3 — Necâset bulaşmamış ise, su ile tahâretlenmek.

4 — Tahâretlendikden sonra, bez ile kurulanmak.

5 — Tahâretlendikden sonra, avret mahallini hemen örtmek.

6 — Başkasından yardım istemeyip, abdesti kendisi almak.

7 — Kıbleye karşı abdest almak.

8 — Her uzvu yıkarken, kelime-i şehâdet okumak.

9 — Abdest düâlarını okumak.

10 — Ağzına sağ el ile su vermek.

11 — Burnuna sağ el ile su vermek.

12 — Burnu sol el ile temizlemek.

13 — Ağzı yıkarken, dişleri **(Misvâk)** ile temizlemek. Misvâk bulunmazsa, fırça da kullanılabilir.

14 — Ağzı yıkarken, oruclu değilse ağzı çalkalamak. Buğazında hafîf gargara yapmak, abdestde de, guslde de sünnetdir. Oruclu iken mekrûhdur.

15 — Burnu yıkarken, suyu kemiğe yakın çekmek.

16 — Kulağı mesh ederken bir parmağı, kulak deliğine sokmak.

17 — Ayak parmaklarını tahlîl ederken, sol elin küçük parmağı ile tahlîl etmek.

18 — Elleri yıkarken, geniş yüzüğü oynatmak. Dar, sıkı yüzüğü oynatmak ise lâzım olup, farzdır.

19 — Su bol ise de isrâf etmemek.

20 — Suyu, yağ sürer gibi az kullanmamak (üç def'ada da, yıkanan yerden, en az iki damla su damlamalıdır.).

21 — Bir kabdan abdest alınca o kabı dolu bırakmak.

22 — Abdest bitince veyâ ortasında **(Allahümmec-alnî minettevvâbîn...)** düâsını okumak.

23 — Abdestden sonra **(Sübhâ),** ya'nî iki rek'at namâz kılmak.

24 — Abdestli iken, abdest almak, ya'nî namâz kıldıkdan sonra abdestli iken, yeni namâz için bir dahâ abdest almak.

25 — Yüzü yıkarken, göz pınarını, çapakları temizlemek.

26 — Yüzü, kolları, ayakları yıkarken, farz olan yerlerden biraz fazlasını yıkamak. [Kolları yıkarken, avuca su doldurmalı, bunu dirseğe doğru akıtmalı.]

27 — Abdest alırken, kullanılan sudan, elbiseye, üste, başa sıçratmamak.

28 — Kendi mezhebinde mekrûh olmıyan birşey, başka mezhebde farz ise, bunu yapmak müstehabdır.

Abdest Alırken Yapılması Yasak Olan Şeyler

Abdest alırken, yapılması yasak olanlar onikidir. Bunları yapmak harâm veyâ mekrûhdur ki, şunlardır:

1 — Halâda, kırda abdest bozarken, kıbleyi öne, arkaya getirmemelidir.

2 — Tahâretlenmek için, biri yanında avret yerini açmak harâmdır.

3 — Sağ el ile tahâretlenmemelidir.

4 — Su olmadığı zemân, gıdâ maddesi ile, gübre ile, kemik ile, hayvan gıdâsı ile, kömür ile ve başkasının malı ile, saksı, kiremit parçası ile, kamış ile ve yaprak ile ve bez ile, kâğıd ile tahâretlenmek mekrûhdur.

5 — Abdest alınan havuza tükürmemeli ve sümkürmemelidir.

6 — Abdest a'zâsını, hudûdundan pek aşırı veyâ eksik olarak yıkamamalı ve üçden az veyâ çok yıkamamalıdır.

7 — Abdest a'zâsını, tahâretde kuruladığı bez ile kurulamamalıdır.

8 — Yüzü yıkarken, suyu yüze çarpmamalı, alın üstünden, aşağı doğru dökmelidir.

9 — Suya üflememelidir.

10 — Ağzı ve gözleri, sıkı kapamamalıdır. Dudağın görünen kısmında ve göz kapağında ıslanmadık, az bir yer kalırsa, ab-

dest kabûl olmaz.

11 — Sağ el ile sümkürmemelidir.

12 — Başı, kulakları veyâ enseden birini, her def'asında eli ayrı ayrı ıslatarak, birden fazla mesh etmemelidir. Her def'asında ıslatmadan tekrârlanabilir.

MİSVÂK KULLANMAK: Abdest alırken, misvâk kullanmak sünnet-i müekkededir. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Misvâk kullanarak kılınan namâz, misvâksız kılınan namâzdan yetmiş kat üstündür).**

(Sirâc-ül-vehhâc) kitâbında, misvâk kullanmanın onbeş fâidesi olduğu bildirilmekdedir:

1- Ölüm ânında, şehâdet kelimesini söylemeğe sebeb olur.

2- Diş etlerini kuvvetlendirir.

3- Balgamı giderir.

4- Safrayı keser.

5- Ağız ağrısını giderir.

6- Ağız kokusunu giderir.

7- Allahü teâlâ ondan râzı olur.

8- Baş damarlarını kuvvetlendirir.

9- Şeytân gamlanır.

10- Gözleri nûrlanır.

11- Hayrı ve hasenâtı çok olur.

12- Sünnet ile amel etmiş olur.

13- Ağzı pâk (temiz) olur.

14- Fasîh-ul-lisân olur, ya'nî güzel konuşur.

15- Misvâklı olarak kılınan iki rek'at namâzın sevâbı, misvâksız olarak kılınan yetmiş rek'at namâzın sevâbından dahâ çok olur.

Misvâk, Arabistânda yetişen Erâk ağacının dalıdır. Düzgün ucundan, iki santimetre kadar, kabuğu soyulup, burası birkaç sâat suda tutulur. Sonra, ezilince, fırça gibi açılır. Erâk ağacı bulunmazsa, zeytin dalından yapılır. Kadınlar, misvâk yerine, misvâk kullanma sünnetine niyyet ederek sakız kullanmalıdır.

Abdest Alırken Dikkat Edilecek Husûslar

Zarûret, mecbûriyyet olmadıkca aşağıdaki on şeye ri'âyet etmelidir:

1 — İki eli çolak olan, tahâretlenemez. Kolları toprağa, yüzünü dıvara sürerek teyemmüm eder. Yüzünde de yara varsa, namâzı abdestsiz kılar ve namâzlarını terk etmez.

2 — Hasta olana, zevcesi, câriyesi, çocukları, kardeşleri abdest aldırır.

3 — Taş ve benzeri ile tahâretlenmek su yerine geçer.

4 — Deli olan veyâ bayılan kimse, yirmi dört sâatde ayılmazsa, iyi olunca namâzlarını kazâ etmez. İçki, afyon, ilâc ile aklı giden, her namâzı kazâ eder. Yatarken başı ile îmâ edemiyecek kadar ağır hastalığı, yirmidört sâatden çok devâm eden kimseden, aklı başında olsa bile, namâz sâkıt olur.

5 — Halâya girmek için, husûsî şalvar kullanmak ve başı örtülü girmek müstehabdır.

6 — Halâya girerken, elinde Allahü teâlânın ismi ve Kur'ân-ı kerîm yazılı bir şey bulunmamalıdır. Bir şeye sarılmış veyâ cebde olmalıdır.

7 — Halâya sol ayakla girip, sağ ayakla çıkmalıdır.

8 — Halâda avret yerini, çömelince açmalı, konuşmamalıdır.

9 — Avret yerine ve necâsete bakmamalı, halâya tükürmemelidir.

10 — Hiçbir suya, câmi' dıvarına, kabristâna ve yola abdest bozmamalıdır.

Abdesti Bozan Şeyler

Yedi şey abdesti bozar ki, şunlardır:

1 — Önden ve arkadan çıkan şeyler:

a) Büyük ve küçük abdest bozmak ve yel kaçırmak.

b) İhtikan, ya'nî lâvman âletinin ucu ve insan parmağı, arkadan sokup çıkarılınca, etrâfı yaş ise bozar. Kuru ise, yine abdesti tâzelemek iyi olur.

c) Erkeklerin ve kadınların idrâr kaçırmamak için önlerine

koydukları pamuk fitilin dışarda kalan kısmı ıslanınca bozulur.

2 — Ağızdan çıkan necs şeyler:

a) Kay, ağız dolusu olursa.

b) Tükürdüğünde, kan tükürükden çok olursa.

c) Mi'de ve ciğerden gelen sıvı kan, İmâm-ı a'zama göre az olsa dahî abdesti bozar.

d) Kulağa damlatılan yağ, ağızdan çıkarsa, abdest bozulur.

3 — Deriden çıkanlar:

a) Kan, cerâhat ve sarı su yalnız olarak çıkarsa.

b) Çiçek hastasından ve herhangi bir çıbandan çıkan kan, sarı su, gusl abdestinde yıkanması lâzım olan yere yayılırsa, meselâ, burundan gelen kan, kemikleri geçerse, kulakdan gelen, kulak deliğinden çıkarsa.

c) Çıban ve yaradaki kanı, sarı suyu, pamukla emerse.

d) Misvâk ve kürdan üzerindeki kan ağza bulaşmış ise.

e) Kulak, göbek ve memeden ağrı veyâ hastalık ile sıvı gelirse.

f) Sülük çok kan emerse, abdest bozulur.

4 — Uyumak:

Yan yatarak veyâ dirseğine, yâhud birşeye dayanıp uyursa, abdest bozulur.

5 — Bayılmak, deli olmak, sar'a tutmak veyâ yürürken sallanacak kadar serhoş olmak, abdesti bozar.

6 — Rükü' ve secdeleri olan namâzda kahkaha ile gülmek, namâzı da, abdesti de bozar. Fekat, çocuğun bozulmaz. Namâzda tebessüm, namâzı da, abdesti de bozmaz. Yanındakiler işitirse **(Kahkaha)** denir. Kendi de işitmezse, **(Tebessüm)** denir.

7 — Mübâşeret-i fâhişe, ya'nî çıplak olarak çirkin yerlerini sürtünmek, erkeğin de kadının da abdestini bozar.

Abdest aldığını bilip, sonra bozulduğunda şübhe ederse, abdesti var kabûl edilir. Abdesti bozulduğunu bilip, sonra abdest aldığında şübhe ederse, abdest alması lâzım olur.

Abdesti Bozmayan Şeyler

Şunlar abdesti bozmaz:

1 — Ağızdan, kulakdan ve derideki yaradan çıkan kurtlar.

2 — Balgam kusmak.

3 — Kan kusunca, başdan gelen sıvı kan, tükrükden az ise.

4 — Dişden akan kan, tükrükden az ise.

5 — Başdan gelen katı kan, çok olsa dahî.

6 — Mi'deden, ciğerden gelen katı kan, ağız dolusu değil ise.

7 — Kulağa damlatılan yağ, kulakdan veyâ burundan çıkarsa.

8 — Buruna çekilen şey, burundan günlerce sonra da geri gelirse.

9 — Birşeyi ısırınca, o şey üzerinde kan görürse.

10 — Ağrı olmadan, herhangi bir sebeble, ağlamakla ve soğan, duman, gazlar te'sîri ile göz yaşı akınca.

11 — Kadın çocuğunu emzirince.

12 — Çok da olsa terlemekle.

13 — Sinek, sivrisinek, pire, tahta biti gibi haşereler çok emseler de.

14 — Az olup, yayılmayan kan ve ağız dolusu olmayan kay ya'nî kusmak.

15 — Uyurken dayanılan şey çekildiğinde düşmezse.

16 — Namâzda uyumak.

17 — Dizlerini dikip, başını dizlerinin üstüne koyup uyursa.

18 — Ayaklarını bir yanına çıkarıp, yere oturarak uyursa.

19 — Çıplak hayvan üstünde uyursa, hayvan yokuş çıkıyor veyâ düz yerde gidiyorsa.

20 — Namâzda tebessüm etmek.

21 — Namâzda iken güldüğünü yalnız kendi işitirse, **(Dahk)** denir. Dahk, yalnız namâzı bozar.

22 — Saç, sakal, bıyık ve tırnak kesmek.

23 — Yara kabuğunun düşmesi ile, abdesti bozulmaz.

Abdest İçin Kolaylıklar (Mest ve Yara Üzerine Mesh)

Mesh, sıvazlamak demekdir. İki dürlü mesh vardır:

1 — MEST ÜZERİNE MESH:

Mest, ayağın yıkanması farz olan yerini örten, su geçirmez ayakkabı demekdir. Mest büyük olup da, parmaklar mestin ucuna kadar gitmez ve mesh boş yer üzerine rastlarsa, câiz olmaz. Mestin, bir sâat yol yürüyünce, ayakdan çıkmayacak şekl-de sağlam ve ayağa uygun olması lâzımdır.

Tabanı ile ayak üstü veyâ yalnız tabanı deri kaplanmış çorap üstüne mesh yapmak câizdir.

Sert olup da yürürken aşağı düşmeyen çorap üzerine mesh etmek câizdir.

Mestler, abdestsizliğin ayaklara geçmesine mâni' olmakdadır. Ayaklar yıkandıkdan sonra mestleri giymek ve bundan sonra abdest almak câizdir.

Mesh, mestlerin üstüne yapılır. Mestlerin altına, ya'nî tabanına mesh yapılmaz.

Sünnet üzere mesh etmek için, sağ elin yaş beş parmağı, sağ mest üzerine, sol elin parmakları da, sol mest üzerine, boylu boyunca yapışdırılıp, ayak parmakları üzerine gelen ucundan, bacağa doğru çekilir. El ayaları meste değdirilmez. Meshin üç el parmağı eninde ve boyunda olması farzdır.

Mesh, elin dış tarafı ile câiz ise de, iç kısımları ile yapmak sünnetdir.

Yaş ot üstünde yürüyerek veyâ yağmur ile, mestlerin üzeri ıslanırsa mesh yerine geçer.

Mest üzerine mesh müddeti, mukîm olan için, yirmidört sâatdir. Müsâfir için, üç gün üç gece, ya'nî yetmişiki sâatdir. Bu müddet mesti giydiği zemân değil, mesti giydikden sonra, abdesti bozulduğu zemân başlar. Mestli kimse, abdesti bozuldukdan sonra yirmidört sâat geçmeden sefere çıksa, bu mestlere üç gün ve gece mesh edebilir. Müsâfir iken mukîm olsa, yirmi dört sâat geçmiş ise, mestleri çıkarıp, ayaklarını yıkayarak abdest alır.

Ayağın üç parmağı sığacak kadar yırtığı bulunan mest üzerine mesh etmek câiz değildir. Yırtık, bundan az ise, mesh câiz

olur. Bir mestin birkaç yerinde, küçük yırtıklar var ise bunlar toplanınca, üç parmak kadar olursa, buna mesh etmek câiz olmaz. Bir mestde iki parmak, diğer mestde de iki veyâ bir parmak görünecek kadar yırtık varsa, bunlara mesh edilebilir. Mesh câiz olmayan yırtık, üç parmağın ucu değil, üç parmağın bütünü görünecek kadardır.

2 — YARA VE SARGI ÜZERİNE MESH:

Yaranın, çıbanın, derideki çatlak ve yarıkların üzerine veyâ içine konan merhem, pamuk, fitil, gaz bezi, flâster, sargı bağı gibi şeylerin çözülmesi, çıkarılması yaraya zarar verirse üzerine mesh edilir.

Özr sâhibi olan, istediği zemân abdest alır. Alınan abdest ile istediği kadar farz ve nâfile kılar ve Kur'ân-ı kerîm okur. Namâz vakti çıkınca abdesti bozulmuş olur. Her namâz vakti girdikden sonra, yeni abdest alıp, bu vakt çıkıncaya kadar her ibâdeti yapar.

Özr sâhibi olabilmek için, abdesti bozan şeyin devâm üzere mevcûd olması lâzımdır. Ya'nî, herhangi bir namâz vakti içinde, abdest alıp yalnız farzı kılacak kadar bir zemân abdestli kalamayan kimse, özr sâhibi olur. Özr sâhibinin özrü, sonraki her namâz vaktinde bir kerre, biraz akarsa, özrü devâm ediyor sayılır.

GUSL (Boy Abdesti)

Namâzın doğru olması için, abdestin ve guslün doğru olması lâzımdır. Cünüb olan her kadının ve erkeğin, hayzdan ve nifâsdan kurtulan kadınların, namâz vaktinin sonunda o namâzı kılacak kadar zemân kalınca, gusl abdesti alması farzdır. Cünüb olmak, cimâ' ve ihtilâm ile olur.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyuruyor ki: **(Gusl abdesti almağa kalkan bir kimseye, üzerindeki kıl adedince** [ya'nî pek çok] **sevâb verilir. O kadar günâhı afv olur. Cennetdeki derecesi yükselir. Guslü için ona verilecek sevâb, dünyâda bulunan herşeyden dahâ hayrlı olur. Allahü teâlâ, meleklere, bu kuluma bakınız! Gece, üşenmeden kalkıp, benim emrimi düşünerek, cünüblükden gusl ediyor. Şâhid olunuz ki, bu kulumun günâhlarını afv ve magfiret eyledim buyurur.)**

Diğer bir hadîs-i şerîfde, **(Kirlenince, çabuk gusl abdesti alın! Çünki kirâmen kâtibîn melekleri, cünüb gezen kimseden incinir)** buyuruldu. İmâm-ı Gazâlî “rahmetullahi aleyh” buyurdu ki: “Bir kimse, rü’yâda bana dedi ki, (Bir mikdâr zemân cünüb kaldım. Şimdi üzerime ateşden gömlek giydirdiler. Hâlâ ateş içindeyim). Bir hadîs-i şerîfde de, **(Resim, köpek ve cünüb kimse bulunan eve rahmet melekleri girmez)** buyuruldu.

Namâz kılan ve kılmayan herkes, bir namâz vaktini cünüb geçirirse, çok acı azâb görecekdir. Su ile yıkanmak mümkin olmazsa teyemmüm etmelidir. Cünüb olan kimseler şunları yapamaz: 1- Hiç bir namâzı kılamaz. 2- Kur’ân-ı kerîme ve âyetlerine el süremez. 3- Kâ’beyi tavâf edemez. 4- Câmi’ ve mescidlere giremez.

Guslün Farzları

Hanefî mezhebinde guslün farzları üçdür:

1- **Ağzın içini yıkamakdır.** Ağzın içinde iğne ucu kadar ıslanmadık yer kalırsa, dişlerin üzeri ve diş çukuru ıslanmazsa gusl olmaz.

2- **Burnu yıkamakdır.** Burnundaki kuru kirin altına ve ağızdaki çiğnenmiş ekmeğin altına su geçmezse, gusl olmaz. Hanbelî mezhebinde, ağzı ve burnu yıkamak, abdest alırken de, guslde de farzdır. Şâfi’î mezhebinde de, gusl ederken niyyet etmek farzdır.

3- **Bedenin her yerini yıkamakdır.** Göbek içini, bıyık, kaş ve sakalı ve altlarındaki derileri ve başdaki saçları yıkamak farzdır. Tırnaklarda, dudak, göz kapağı veyâ vücûdun herhangi bir yerinde su geçirmeyen maddeler bulunursa [tırnakda oje bulunursa], gusl abdesti alınmış olmaz.

Guslün Sünnetleri

1- Önce elleri yıkamak.

2- Edeb yerlerini yıkamak.

3- Bütün bedeni pislikden temizlemek.

4- Guslden evvel abdest almak, yüzü yıkarken, gusle niyyet etmek. Şâfi’î mezhebinde niyyet etmek farzdır.

5- Bütün bedeni, üç def’a oğarak yıkamak.

6- Bütün vücûdu yıkadıkdan sonra, iki ayağını yıkamak.

Gusl Abdesti Nasıl Alınır?

Sünnet üzere gusl abdesti, şöyle alınır:

1- Önce, temiz olsalar dahî, iki eli ve avret yerini ve bedeninde necâset (pislik) bulunan yerleri yıkamalıdır.

2- Sonra, tam bir abdest almalı, yüzünü yıkarken gusle niyyet etmelidir. Ayakların altında su toplanmıyorsa, ayakları da yıkamalıdır.

3- Sonra bütün bedene üç def’a su dökmelidir. Önce üç def’a başa, sonra sağ omuza, sonra sol omuza dökmelidir. Her döküşde o taraf temâm ıslanmalıdır. Birinci döküşde oğmalıdır.

Guslde, bir uzva dökülen su, başka uzvlara akıtılırsa orası da temizlenir. Çünki, guslde bütün beden, bir uzv sayılır. Abdest alırken bir uzva dökülen su ile başka uzv ıslanırsa, yıkanmış sayılmaz. Gusl temâm olunca, tekrâr abdest almak mekrûhdur. Fekat, gusl ederken abdesti bozulursa, bir dahâ almak lâzım olur.

AÇIKLAMA (Dolgu ve Kaplama Dişi Olanlar):

Hanefî mezhebinde, dişlerin arası ve diş çukurları ıslanmazsa, gusl temâm olmaz. Bunun için, diş kaplatınca ve doldurunca, gusl abdesti sahîh olmaz. İnsan cenâbetlikden kurtulamaz. Altın, gümüş ve necs olmayan başka maddelerden yapılan kaplama ve dolguların altına su girmeyince, Hanefî mezhebi âlimlerinin hepsine göre, gusl abdesti câiz olmaz.

Tahtâvî, **(Merâkıl-felâh)** hâşiyesi, doksanaltıncı sahîfesinde ve ayrıca bunun tercemesi olan **(Ni’met-i İslâm)** kitâbında şöyle yazıyor: Bir Hanefînin, kendi mezhebine göre yapamadığı bir işi yapabilmesi için, Şâfi’î mezhebini taklîd etmesinde bir be’s yokdur. **(Bahr-ür-râîk)** ve **(Nehr-ül-fâîk)** kitâblarında da böyle yazılıdır. Fekat, bu işi yaparken, o mezhebin şartlarını da yerine getirmesi lâzımdır. Harac, meşakkat olmadan ve şartlarını yapmadan taklîd ederse, buna **(müleffik)** denir ki, kolayları toplayıcı demekdir. Bu, câiz değildir.

Kendi mezhebindeki bir farzı yapamayan kimsenin, yalnız

bu farzı yapması için başka mezhebi taklîd etmesi lâzımdır. Fekat, bu işi yaparken, taklîd etdiği mezhebin şartlarını da yerine getirmelidir. Kaplama ve dolgu yapdıran Hanefî mezhebindeki bir kimsenin, Mâlikî veyâ Şâfi'î mezhebini taklîd etmesi için, guslde, abdest almakda ve namâzda niyyet ederken, İmâm-ı Mâlike veyâ İmâm-ı Şâfi'îye tâbi' olduğunu hâtırlaması yetişir. Ya'nî gusl abdesti almağa başlarken, **(Niyyet etdim gusl abdesti almağa ve Mâlikî veyâ Şâfi'î mezhebine uymağa)** sözünü kalbinden geçiren bir kimsenin, gusl abdesti sahîh olur. Ağzında kaplama veyâ dolgu bulunan Hanefî mezhebindeki bir kimse, böyle niyyet edince, guslü ya'nî boy abdesti sahîh olur. Cünüblükden kurtulur, temiz olur. Mâlikî veyâ Şâfi'î mezhebini taklîd edince, abdesti ve namâzları sahîh olur. Kaplama ve dolgusu olmayanlara da imâm olabilir.

Şâfi'î mezhebini taklîd edenin, imâm arkasında Fâtiha sûresini okuması, kendisinin veyâ başkasının sev'eteynine, ya'nî iki abdest bozma uzvlarına eli ayası ile dokunursa ve nikâh ile alması harâm olan onsekiz kadından başka kadının derisine derisi değerse abdest alması, abdeste niyyet etmiş olması ve az necâsetden de sakınması lâzımdır. Kur'ân-ı kerîm tutacağı zemân da Şâfi'î mezhebine göre abdestli olması lâzımdır. Hanefî mezhebinde olan bir yolcunun, Şâfi'î mezhebini taklîd ederek, öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namâzlarını takdîm ve tehîr ederek, birlikde kılabilmesi için, Şâfi'î mezhebine göre abdestli olması lâzımdır.

Kadınların Hayz ve Nifâs Hâlleri

Onbir dürlü gusl abdesti vardır. Beşi farzdır. Bunlardan ikisi kadının hayz ve nifâsdan kurtulunca gusl abdesti almasıdır.

İbni Âbidîn **(Menhel-ül-vâridîn)** adındaki eserinde diyor ki: Her müslimân erkeğin ve kadının ilmihâl öğrenmesi farz olduğunu, fıkh âlimleri söz birliği ile bildirdi. Her müslimân kadının hayz ve nifâs bilgilerini öğrenmesi farzdır. Her müslimân erkeğin evleneceği zemân, hayz ve nifâs bilgilerini öğrenmeleri lâzımdır. Evlenince, hanımına da öğretmelidir.

Hayz, sekiz yaşını bitirip, dokuz yaşına basmış ve sağlığı yerinde bir kızdan veyâ **(âdet zemânı)** son dakîkasından onbeş gün geçmiş olan kadından gelen ve en az üç gün devâm eden kana

denir. Beyâzdan başka her renge ve bulanık olana hayz kanı denir. Bir kız, hayz görmeye başlayınca, erginlik çağına girer ve kadın hükmünde olup, dînin emr ve yasaklarından mes'ûl olur. Kan görüldüğü andan, kesildiği güne kadar olan günlerin sayısına **"Âdet zemânı"** denir. Bu zemânın en azı üç, en fazlası on gündür. Her kadının kendi âdetinin gün sayısını ve sâatini bilmesi lâzımdır. Sekiz yaşını temâmlıyan kıza, anasının, anası yoksa, ninelerinin, ablalarının, hala ve teyzelerinin hayz ve nifâs ilmini bildirmeleri farzdır.

Nifâs, lohusa demekdir. Kadından, doğumdan sonra gelen kana denir. Bu kanın en az müddeti yokdur. Kan kesildiği zemân derhâl gusl abdesti almalıdır. En çok zemânı kırk gündür. Kırk gün temâm olunca, kan kesilmese de, gusl edip, namâza başlar. Kırk günden sonra gelen kan, istihâza, (ya'nî özr) olur. Kadınların nifâs (lohusalık) günlerini de ezberlemeleri lâzımdır.

İstihâza [özr kanı], üç günden, ya'nî yetmişiki sâatden beş dakîka bile az olan ve yeni başlayan için on günden çok süren ve yeni olmayanlardan âdetden çok olup, on günü de aşan ve hâmile, ellibeş yaşını geçmiş (âyise) kadınlardan, dokuz yaşından küçük kızlardan gelen kanlara denir. Bu kan hastalık işâretidir. Uzun zemân akması tehlîkeli olup, doktora başvurmak lâzımdır.

İstihâza günlerinde bulunan kadın, sık sık burnu kanayan kimse gibi olup, bu hâlde namâz kılabilir ve oruc tutabilir.

Hayz ve nifâs hâlinde iken kadın, namâz kılamaz ve oruc tutamaz. Tilâvet ve şükr secdesi yapamaz. Kur'ân-ı kerîme dokunamaz. Câmi' ve mescide giremez, Kâ'beyi tavâf edemez. Vatyde bulunamaz. Temizlenince, oruclarını kazâ eder, namâzlarını kazâ etmez. Kadının, hayzın başladığını kocasına bildirmesi lâzımdır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" **(Hayzın başladığını ve bitdiğini kocasından saklayan kadın mel'ûndur)** buyurdu. Hayz ve nifâs kesilince, hemen gusl edip yıkanmak farzdır. Allahü teâlânın emridir.

Nikâhın gitmesine, ya'nî boşanmağa sebeb olan çok söz vardır. Îmânın gitmesinden korkar gibi, nikâhın gitmesinden de çok korkmak lâzımdır. **(Tam İlmihâl)** 585.ci sahîfeye bakınız!

Hak teâlâ, intikâmını yine kul ile alır.
Bilmiyen (ilm-i ledünnî), anı kul yapdı sanır.

Cümle eşyâ Hâlıkındır, kul elîle işlenir.
Emr-i Bârî olmayınca, sanma bir çöp deprenir!

TEYEMMÜM

Teyemmüm, toprakla temizlenmek demekdir. Abdest almak veyâ gusl etmek için, su bulunmazsa veyâ su olduğu hâlde kullanılması mümkin olmayan durumlarda, temiz toprak, kum, kireç ve taş gibi toprak cinsinden temiz bir şey ile hanefîde vakt girmeden önce de teyemmüm edilir. Diğer üç mezhebde, vakt girmeden önce câiz değildir.

Teyemmüm, abdest ve gusl için bir kolaylıkdır. Dînimizde, toprak ile teyemmüm de, su ile temizlenmek gibidir. Dînimiz bir çok kirliliğin toprak ile temizlenebileceğini açıkça bildirmekdedir.

Teyemmümü gerekdiren başlıca hâller şunlardır:

1- Abdest ve gusl için temiz su bulamamak (Şehrde her zemân su aramak farzdır).

2- Su kullanmaya mâni' olan hastalık, su kullanınca soğukdan ölmek veyâ hasta olmak tehlükesi bulunmak.

3- Suyun yanında düşman veyâ yırtıcı, zehrli hayvan bulunmak.

4- Hapisde olup, su kullanamamak.

5- Ölümle tehdîd edilmek.

6- Yolcu olup, yanında içme suyundan fazla su bulunmamak.

7- Kuyudan su çıkarmak imkânı olmamak.

Teyemmümün Farzları

Teyemmümün farzı üçdür:

1- Cenâbetden temizlenmek için veyâ abdestsizlikden temizlenmek için niyyet etmekdir. Abdestsiz bir kimse, talebesine göstermek için teyemmüm ederse, bununla nemâz kılamaz.

2- İki elin içini temiz toprağa sürüp, yüzün temâmını mesh etmek.

3- Elleri temiz toprağa vurup, önce sağ ve sonra sol kolu mesh etmek.

Teyemmümün farzı ikidir, diyenler de vardır. İkinci ve üçüncü farzı bir farz olarak söylemekdedirler. İki şekli de doğrudur.

Teyemmümün Sünnetleri

1- Besmele ile başlamak.

2- Toprağa avucun içini koymak.

3- Avucları toprak üzerinde ileri ve geri çekmek.

4- Avucda toprak varsa, toprak kalmayıncaya kadar, iki eli, baş parmakları ile birbirine çarpmak.

5- Elleri toprağa koyarken parmakları açmak.

6- Evvelâ yüzü, sonra sağ kolu, sonra sol kolu mesh etmek.

7- Abdest alır gibi, çabuk yapmak.

8- Kollarda ve yüzde mesh edilmedik yer kalmamak.

9- Teyemmümden önce, umduğu yerde su aramak.

10- Elleri, toprağa vurarak, kuvvetle koymak.

11- Kolları, yukarıda anlatılan şeklde mesh etmek.

12- Parmakların arasını mesh etmek ve bunu yaparken yüzüğünü oynatmak.

Teyemmümde Şunlara Dikkat Etmelidir

1- Abdestsiz bir kimse talebesine göstermek için, teyemmüm ederse, bununla namâz kılamaz.

2- Teyemmüm ile namâz kılabilmek için, yalnız teyemmüme niyyet etmek yetişmez. Namâz için de niyyet etmek lâzımdır.

3- Bir toprakdan birkaç kimse teyemmüm edebilir. Çünki, teyemmüm edilen toprak ve benzerleri müsta'mel olmaz. Teyemmümden sonra elden, yüzden dökülen toz müsta'meldir.

4- Şâfi'î ve hanbelîde teyemmüm yalnız toprak ile yapılır. Diğer mezheblerde, toprak cinsinden olan her temiz şey ile, üzerinde bunların tozu olmasa bile, teyemmüm edilir. Yanıp kül olan veyâ sıcakda eriyebilen şeyler, toprak cinsinden değildir. O hâlde, ağaç, ot, tahta, demir, pirinç, yağlı boya sıvalı dıvar, bakır, altın, cam ile teyemmüm edilemez. Kum ile olur. İnci, mercân ile olmaz. Kireç ve alçı ile yıkanmış mermer, çimento, sırsız fayans, sırsız porselen çanak çömlekle, çamur ile olur. Yalnız çamur varsa, suyu yarıdan az ise, bununla teyemmüm edilir.

5- Bir teyemmüm ile çeşidli namâz kılmak câizdir.

6- Müsâfir, iki kilometreden az uzakda su bulunacağını alâmetlerle veyâ akllı, bâliğ ve âdil bir müslimânın haber vermesi ile, çok zan etdiği zemân, her tarafa doğru ikiyüz metre giderek veyâ birini göndererek araması farz olur. Çok zan etmezse, suyu araması lâzım olmaz.

7- Bir kimse, suyu sormadan teyemmüm edip, namâza dursa, sonra yanında bulunan âdil bir şahsdan, su olduğunu haber

alsa, abdest alıp, namâzını iâde eder.

8- İki kilometreden uzakda su varken, teyemmüm ile namâz kılmak câizdir.

9- Eşyâsı arasında su bulunduğunu unutan kimse, şehrde, köyde değilse, teyemmüm ile namâz kılabilir.

10- Suyun bitdiğini zan eden kimse, namâzdan sonra suyunu görse, teyemmüm ile kıldığı namâzı iâde eder.

11- Müsâfirin, yanında bulunanlardan su istemesi vâcibdir. Su vermezlerse, teyemmüm ile kılar. Arkadaşı suyu, piyasadaki fiyâtına satarsa, fazla parası olan müsâfirin satın alması lâzımdır. Sâhibi, suyunu gaben-i fâhiş ile satarsa, teyemmüm ile kılması câizdir. Piyasa fiyâtına alacak fazla parası yoksa, yine teyemmüm eder.

12- Çölde, yollarda içmek için konulan su varken, teyemmüm edilebilir.

13- Su az ise, cünüb olan kimsenin, hayzlı kadından, abdestsizden ve meyyitden önce yıkanması lâzımdır. Suyun sâhibi başkalarından önce yıkanır. Sâhibleri ayrı ayrı olan sular, bir araya getirilince, önce meyyit yıkanır.

14- Cünüb bir kimse, teyemmüm etdikden sonra, abdesti bozulsa, cünüb olmaz. Az su varsa, yalnız abdest alır.

15- Cünüb kimsenin vücûd yüzeyinin yarıdan fazlası yara veyâ çiçek, kızıl gibi ise teyemmüm eder. Derisinin çoğu sağlam ise ve yaralı kısmları ıslatmadan yıkaması mümkin ise, gusl eder. Yaralı kısmları ıslatmadan yıkanamazsa yine teyemmüm eder.

Teyemmüm Nasıl Yapılır?

1- Önce cünüblükden veyâ abdestsizlikden temizlenmek için niyyet edilir.

Teyemmüm ile nemâz kılabilmek için, yalnız teyemmüme niyyet etmek yetişmez. İbâdet olan başka bir şeyi, meselâ, cenâze nemâzı kılmak için, secde-i tilâvet yapmak için veyâ abdest için veyâ gusl için teyemmüm etmeğe niyyet lâzımdır.

Teyemmüme niyyet ederken, abdest ile guslü ayırmağa lüzûm yokdur. Abdest için niyyet etmekle, cenâbetden de temiz olur. Cenâbetden temizlenmeğe niyyet edilen teyemmüm ile nemâz kılınabilir. Abdest için ikinci teyemmüme lüzûm yokdur.

2- İki kolu dirseklerinden yukarı sıvalı olarak, iki elin içini

temiz toprağa, taşa, toprak veyâ kireç sıvalı dıvara sürüp, en az üç parmağı değmek üzere, iki avucu ile yüzünü bir kerre mesh etmek, ya'nî sığamak. Eli, yüzünün iğne ucu kadar yerine değmezse, teyemmüm yapılmış olmaz.

Yüzü tam mesh edebilmek için, avuclar açık ve dört parmak birbirlerine yapışık ve iki elin ikişer uzun parmaklarının uçları birbirlerine değmiş olarak, avuc içleri saç kesimine koyup, çeneye doğru yavaşça indirilir. Parmaklar yatay vaziyetde alnı, göz kapaklarını, burnun iki yanını ve dudakların üzerlerini ve çenenin yüz kısmını iyice sığamalıdır. Bu esnâda avuc içleri de yanakları sığar.

3- İki avucu tekrâr toprağa sürüp, birbirine çarparak, tozu toprağı silkeledikden sonra, önce sol elin dört parmağı içi ile, sağ kolun alt yüzünü, parmak ucundan dirseğe doğru sığayıp sonra, kolun iç yüzünü, sol avuc içi ile, dirsekden avuca kadar sığamak ve sonra sol baş parmak içi ile, sağ baş parmak dışını sığamakdır. Yüzüğü çıkarmak lâzımdır. Sonra, yine böyle sağ el ile, sol kol sığanır. El ayasını toprağa sürmek lâzımdır. Toprağın, tozun elde kalması lâzım değildir.

Abdest ve gusl için teyemmüm aynıdır.

Teyemmümü Bozan Şeyler

Teyemmümü gerekdiren özr hâli ortadan kalkınca, su bulununca, abdesti ve guslü bozan hâllerde, teyemmüm de bozulur.

Abdestin, Guslün ve Teyemmümün Fâideleri

İbâdet maksâdıyla yapılan her iki temizlik, beden sağlığımız için pek çok fâideleri hâsıl etmekdedir. Bedenî fâidelerinin yanında, rûh sağlığı yönünden de fâidesi çokdur. Tesbît edilen sayısız fâidelerinden ba'zılarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Günlük hayâtımızda, ellerimizin dokunmadığı yer, kapmadığı mikrop kalmıyor. İşte abdest alırken, el, yüz ve ayakları yıkamak, cilt hastalıkları ve iltihâbları için en güzel bir korunmadır. Mikroplar, parazit bakterilerin ba'zıları vücûda deri yoluyla dâhil olurlar.

2- Solunum sistemimizin bekçiliğini yapan burnu yıkamakla, toz ve mikrop yığınlarının vücûda girmeleri önlenmiş olmakdadır.

3- Yüzün yıkanması, cildi kuvvetlendirir, başdaki ağırlığı ve yorgunluğu hafîfletir. Damarları ve sinirleri harekete geçirir. Devâmlı abdest alanların, ihtiyârlasalar bile yüzlerindeki güzelliklerinin gitmemesi bu yüzdendir.

4- Cünüblüğe sebeb olan hâllerde büyük bir enerji harcanmakda, kalb ve dolaşım hızı artmakda, solunum hızlanmakdadır. Vücûdun aşırı çalışmasıyla da yorgunluk, bitkinlik, uyuşukluk ve gevşeklik hissedilmekde, umûmiyyetle zihnî faaliyetler oldukça yavaşlamakdadır. Gusl ile vücûd eski zindeliğini kazanır. Vücûdu belirli aralıklarla devâmlı yıkamak, koruyucu hekimlik yönünden fevkalâde önemlidir.

5- Vücûdumuzun normalde bir statik elektrik dengesi vardır. Vücûd sağlığı bu elektriksel denge ile yakından alâkalıdır. Bu denge, psikolojik gerilimler, iklim şartları, giyim eşyâları, yaşama ve işyerleri ve bu arada guslü gerekdiren hâllerle bozulur. Bu elektriksel yük, öfke hâlinde normalin dört katına, guslü gerekdiren hâllerde 12 katına çıkmakdadır. Günümüzde "Kızıl ötesi" (Enfra-rouje) ışınlarla dış derinin özel fotoğrafları çekilmiş, bu fotoğraflarda cinsî münâsebetden sonra, vücûdun bütün yüzeyinin fazla statik elektrik tabakasıyla örtüldüğü tesbît edilmişdir. Bu tabaka, derinin oksijen alışverişine engel olduğu gibi, cildin renginin bozulmasına ve çabuk kırışmasına sebeb olur. Bu durumdan kurtulmak için vücûdun iğne ucu kadar yeri dahî kalmayacak şekilde temâmen yıkanması gerekir. Böylece su zerreleri, olumsuz elektrik gerilimini alarak, vücûdu topraklıyor ve yeniden normale döndürüyor. Bu açıdan gusl, tıbbî yönden de mutlaka yapılması gereken bir temizlikdir.

6- Abdest ve gusl abdestinin, dolaşım sistemi üzerinde de olumlu te'sîrleri bulunmakdadır. Damarlardaki sertleşme ve daralmayı önler. Abdestde mevzi'î bir uyarılma vardır. Lenf sistemi, en önemli merkezlerinden biri olan burun arkası ve bademcikler yıkanarak uyarılmakdadır. Ayrıca boyun ve yanlarının yıkanması da, lenf sistemine te'sîr eder. Abdest ve guslle kolaylaşan lenf dolaşımı sâyesinde, lenfosit denen savaşçı hücreler vücûdu zararlı unsûrlardan korurlar ve vücûd direncini artdırırlar.

7- Su bulunmadığı zemân toprakla yapılan teyemmüm de büyük ölçüde vücûddaki statik elektriği yok etmekdedir.

2- NECÂSETDEN TAHÂRET

Bedende, elbisede ve namâz kılacak yerde necâset, pislik bulunmamakdır. Baş örtüsü, başlık, sarık, mest ve na'lın da elbiseden sayılır. Boyuna sarılı atkının sarkan kısmı, namâz kılan ile birlikde hareket etdiği için elbise sayılır ve burası temiz olmazsa, namâz kabûl olmaz. Yaygının, basdığı ve başını koyduğu yeri temiz olunca, başka yerinde necâset bulunursa, namâz kabûl olunur. Çünki yaygı, atkı gibi bedene bitişik değildir. Fekat kapalı şişe içinde, idrâr taşıyanın namâzı câiz olmaz. Çünki, şişe bevlin meydâna geldiği yer değildir. [Bundan anlaşılıyor ki, cebinde kapalı kolonya, ispirto, tentürdiyot şişesi veyâ kapalı kutudaki kanlı mendil, necs bez varken namâz kılmak câiz değildir.] İki ayağın basdığı ve secde etdiği yerin temiz olması lâzımdır. Necâset üstüne örtülü bez, cam, naylon üstünde namâz kabûl olur. Secdede etekleri kuru necâsete değerse, zararı olmaz.

Deride, elbisede, namâz kılınan yerde, **(dirhem mikdârı)** veyâ dahâ çok kaba necâset yok ise, namâz kabûl olur ise de, dirhem mikdârı bulunursa, tahrîmen mekrûh olur ve yıkamak vâcib olur. Dirhemden çok ise, yıkamak farz olur. Az ise sünnetdir. Şerâbın damlasını da yıkamak farzdır. İmâmeyne [İmâm-ı Ebû Yûsüf ve İmâm-ı Muhammede] göre ve diğer üç mezhebde kaba necâsetlerin hepsinin zerresini bile yıkamak farzdır. Necâset mikdârı, bulaşdığı zemân değil, namâza dururken olan mikdârıdır.

Dirhem mikdârı, katı necâsetlerde, bir miskâl, ya'nî dört gram ve seksen santigram ağırlıkdır. Akıcı necâsetlerde, açık el ayasındaki suyun yüzü genişliği kadar yüzeydir. Bir miskâlden az olan katı necâset elbisenin, avuc içinden dahâ geniş yüzüne yayılınca namâza mâni' olmuyor.

Necâset iki dürlüdür:

1- **Kaba Necâset:** İnsandan çıkınca, abdest veyâ gusle sebeb olan herşey, eti yinmiyen hayvanların, (yarasa hâric) ve yavrularının yüzülmüş, dabağlanmamış derisi, eti, pisliği ve bevli, insanın ve bütün hayvanların kanı ve şerâb, leş, domuz eti ve kümes hayvanlarının pisliği ve yük hayvanlarının, koyun ve keçinin necâsetleri, galiz, ya'nî kabadır.

2- **Hafîf Necâset:** Hafîf olan necâsetlerden, bir uzva ve elbisenin bir kısmına bulaşınca, bu kısm veyâ uzvun dörtde biri ka-

darı namâza zarar vermez. Eti yinen dört ayaklı hayvanların bevli ve eti yinmiyen kuşların pisliği hafîfdir. Güvercin, serçe ve benzerleri gibi eti yinen kuşların pisliği temizdir.

Şerâbın, imbiklenmesi ile elde edilen rakı ve ispirto kaba necâset olup, içilmesi şerâb gibi harâmdır. Namâz kılarken, kan, ispirto ve alkollü içkiler, elbiseden ve deriden yıkanıp temizlenmelidir. Uçmakla temiz olmaz. Bunlar bulunan şişe ve benzerleri cebden çıkarılmalıdır.

Necâset, her temiz su ile, abdest ve gusl alınmış su ile, sirke ve gül suyu gibi akıcı mâyı'lerle temizlenir. Abdestde, guslde kullanılan suya **(müsta'mel su)** denir. Bu su temizdir. Fekat, hadesi temizleyici değildir. Bununla necâset temizlenir. Fekat, abdest alınmaz ve gusl edilmez.

İSTİNCÂ: Önden ve arkadan necâset çıkınca, bu yerleri temizlemeğe istincâ denir. İstincâ, ya'nî tahâretlenmek, sünnet-i müekkededir. Ya'nî halâda abdest bozuldukdan sonra, erkek ve kadının, taş ile veyâ su ile, önünü ve arkasını temizliyerek idrâr ve pislik bırakılmaması sünnetdir. Fekat, başkasının yanında avret yerini açmadan su ile istincâ yapamıyacaksa, pislik fazla olsa bile, su ile istincâden vaz geçer. Avret yerini açmaz. Namâzı öyle kılar. Açarsa fâsık olur. Harâm işlemiş olur. Tenhâ bir yer bulunca su ile istincâ yapar ve namâzı iâde eder. **Çünki, bir emri yapmak, bir harâmı işlemesine sebeb olursa, harâmı işlememek için, o emr [te'hîr edilir veyâ] terk edilir, yapılmaz.**

Kemik, taâm, gübre, tuğla, saksı ve cam parçaları, kömür, hayvan yemi ve başkasının malı ile ve muhterem, ya'nî para eder şeyler, meselâ ipek ile, câmi'den atılan şeylerle, zemzem suyu ile, yaprak ile, kâğıd ile istincâ tahrîmen mekrûhdur. Boş kâğıda da saygı lâzımdır. Muhterem olmayan ismler, dîne yaramıyan yazılar bulunan kâğıdlar ve gazete ile istincâ câizdir. Fekat İslâm harfleri ile yazılmış hiç bir kâğıd ile istincâ edilmez. Önü ve arkayı kıbleye dönerek ve ayakda ve özrsüz çıplak abdest bozmak mekrûhdur. İdrâr toplanan yerde gusl câiz değildir. Fekat, bevl akar gider, toplanmazsa, bunlar câiz olur. İstincâda kullanılan su necs olur. Elbiseye sıçratmamalıdır. Bunun için istincâ yaparken, avret yerini açmak, tenhâ yerde yapmak lâzımdır. Musluk başında, elini donunun içine sokup, idrâr yerini avucdaki suya sürerek yıkamakla istincâ olmaz. İdrâr damlası bulaşınca, avucdaki su necs olur ve damladığı çamaşır pis

olur. Bu suyun damladığı yerlerin toplamı avuc içinden fazla olursa, namâz kabûl olmaz.

İSTİBRÂ: Erkeklerin yürüyerek, öksürerek veyâ sol tarafa yatarak **(İstibrâ)** etmesi, ya'nî idrâr yolunda damlalar bırakmaması vâcibdir. İdrâr damlası kalmadığına kanâ'at gelmeden abdest almamalıdır. Bir damla sızarsa, hem abdest bozulur, hem de elbise kirlenir. Çamaşıra avuc içinden az sızarsa, abdest alıp kıldığı namâz mekrûh olur. Çok sızarsa, namâz kabûl olmaz. İstibrâda güçlük çekenler, arpa kadar nebâtî pamuk fitili idrâr deliğine koymalıdır. Sızan idrârı pamuk emer. Yalnız pamuğun ucunun dışarda kalmaması lâzımdır.

3- SETR-İ AVRET
(Avret Mahalli ve Kadınların Örtünmeleri)

Bir kimsenin açması, başkasına göstermesi ve başkasının bakması harâm olan yerlerine **(Avret mahalli)** denir. Erkeklerin avret mahalli göbekden, diz altına kadardır. Diz avretdir. Buraları açık iken kılınan namâz kabûl olmaz. Namâz kılarken, vücûdun diğer kısmlarını (kolları, başı) örtmek, (çorap giymek) erkeklere sünnetdir. Buraları açık namâz kılmaları mekrûhdur.

Kadınların avuc içlerinden ve yüzlerinden başka her yerleri, ellerinin üstü, saçları ve ayakları dört mezhebde de avretdir. Bunun için kadınlara **(Avret)** denilmişdir. Buralarını örtmesi farzdır. Avret uzvlarından herhangi birinin dörtde birisi, bir rükn açık kalırsa, namâz bozulur. Azı açılırsa bozulmaz. Namâzı mekrûh olur. İnce olup, içindeki uzvun şekli veyâ rengi görünen kumaş, yok demekdir.

Kadınların, namâz dışında, yalnız iken, diz ve göbek arasını örtmesi farz olup, sırtını ve karnını örtmesi vâcib, başka yerlerini örtmesi edebdir.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyuruyor ki: **(Yabancı kadına şehvetle bakan bir kimsenin gözleri ateşle doldurulup, Cehenneme sokulacakdır. Yabancı kadın ile toka edenin kolları ensesinden bağlanıp, Cehenneme atılacakdır. Yabancı kadın ile lüzûmsuz yere şehvetle konuşanlar, her kelimesi için bin sene Cehennemde kalacakdır.)**

Diğer bir hadîs-i şerîfde ise: **(Komşu kadına ve arkadaşlarının kadınlarına şehvetle bakmak, yabancı kadınlara bakmakdan on kat dahâ günâhdır. Evli kadınlara bakmak, kızlara bakmakdan bin kat dahâ çok günâhdır. Zinâ günâhları da böyledir)** buyuruldu.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **(Yâ Alî! Uyluğunu açma ve ölü veyâ diri, hiç kimsenin uyluk yerine bakma!)**

Diğer bir hadîs-i şerîfde; **(Avret yerlerinizi açmayınız. Çünki, yanınızdan hiç ayrılmayan kimseler vardır. Onlardan utanınız ve onlara saygılı olunuz)** [Bunlar, Hafaza melekleridir] buyuruldu.

Yine hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki: **(Avret yerlerini ört. Zevcenden ve câriyenden başkasına gösterme. Yalnız iken de Allahü teâlâdan hayâ ediniz!)**

(Kendilerini kadınlara benzeten erkeklere ve erkeklere benzeten kadınlara Allah la'net eylesin!)

(Bir kızın güzelliğini gören kimse, gözünü ondan hemen ayırırsa, Allahü teâlâ yeni bir ibâdet sevâbı ihsân eder ki, bu ibâdetin lezzetini hemen duyar.)

(Avret yerlerini açana ve başkasının avret mahallerine bakana, Allah la'net eylesin!)

(Kendini bir kavme benzeten, onlardan olur). Demek ki, ahlâkını, işlerini veyâ elbiselerini başkalarına benzeten onlardan olur. Modaya, kâfirlerin âdetlerine uyanlar, harâmlara güzel san'at ismini takanlar ve harâm işliyenlere san'atkâr, ilerici diyenler, bu hadîs-i şerîflerden ibret almalı, korkmalı, uyanmalıdırlar.

Erkek erkeğin ve kadın kadının avret yerlerine de bakmaları harâmdır. Görülüyor ki, erkeklerin kadınlara ve kadınların, erkeklerin avret yerlerine bakmaları harâm olduğu gibi, erkeklerin erkeğin avret yerine ve kadınların kadının avret yerine bakmaları da harâmdır. Erkeğin erkek için ve kadın için avret mahalli, diz ile göbek arasıdır. Kadının kadın için avret mahalli de böyledir. Kadının yabancı erkek için avret mahalli ise, ellerinden ve yüzünden başka bütün bedenidir. Yabancı kadının avret yerine şehvetsiz de bakmak harâmdır.

Yorgan altında çıplak yatan bir hasta, başı yorgan içinde iken, îmâ ile namâz kılınca, çıplak kılmış olur. Başını yorgan-

dan çıkarıp kılarsa, yorganla örtülü kılmış olup, câiz olur.

Bir erkek, nikâhla alması ebedî harâm olan, onsekiz **(mahrem)** kadının, başına, yüzüne, gerdânına, kollarına, dizden aşağı bacağına, şehvetden emîn ise bakabilir. Bu kimse, göğüslerine, koltuklarına, uyluklarına, dizlerine ve sırtına bakamaz.

Bir kadın için, amca, hala, teyze ve dayı çocukları da yabancı erkek gibidir. Enişte, kayın birâderi de yabancı erkekdir. Bunlarla konuşması, şakalaşması ve bir yerde bulunması harâmdır. Erkeklerin de amca, hala, teyze ve dayı kızları ile ve baldız ve yenge ile konuşmaları harâmdır.

Bir erkek, mahrem olan onsekiz kadın ile ölünceye kadar evlenemez. Bunlarla konuşabilir. Yalnız olarak bir yerde bulunabilir. Kadın da, onsekiz erkek ile evlenemez. Bu onsekiz erkek ve kadın şunlardır:

Neseb (Soy) ile Akrabâ Olanlar

Erkekler:	**Kadınlar:**
1- Baba.	1- Anne.
2- Babasının ve annesinin babaları.	2- Annesinin ve babasının anaları.
3- Oğlu ve oğlunun ve kızının oğulları	3- Kızı ve oğlunun ve kızının kızları.
4- Erkek kardeşi.	4- Kız kardeşi.
5- Erkek kardeşinin oğulları.	5- Kız kardeşinin kızları.
6- Kız kardeşinin oğulları.	6- Erkek kardeşinin kızları.
7- Amca ve dayı.	7- Hala ve teyze.

Süt ile Akrabâ Olanlar

Erkekler:	**Kadınlar:**
8- Süt baba.	8- Süt anne.
9- Süt babasının ve annesinin babaları.	9- Süt annesinin ve babalarının anneleri.
10- Süt oğlu, süt oğlunun ve süt kızının oğulları.	10- Süt kızı, süt kızının ve süt oğlunun kızları.

11- Süt erkek kardeşi.	11- Süt kız kardeşi.
12- Süt kız kardeşinin oğulları.	12- Süt kız kardeşinin kızları.
13- Süt erkek kardeşinin oğulları.	13- Süt erkek kardeşinin kızları.
14- Süt amca ve dayıları.	14- Süt hala ve teyzeleri.

Sıhrıyet (Evlilik) ile Akrabâ Olanlar

Erkekler:	**Kadınlar:**
15- Kayın baba.	15- Kaynana.
16- Üvey oğlu.	16- Üvey kızı.
17- Üvey baba.	17- Üvey anne.
18- Dâmât.	18- Gelin.

Avret mahalli açık olarak sokağa çıkan ve başkalarının avret yerlerine bakan, erkekler ve kızlar, Cehennemin çok kızgın alevli ateşinde yanacaklardır.

4- İSTİKBÂL-İ KIBLE
(Kıbleye dönmek)

Namâzı Kâ'beye karşı kılmakdır. Mekke-i Mükerreme şehrinde bulunan Kâ'be binâsının istikametine **(Kıble)** denir. Kıble önce **(Kudüs)** idi. Hicretden onyedi ay sonra Şa'bân ayının ortasında salı günü, Kâ'beye dönülmesi emr olundu.

Kıble, Kâ'benin binâsı değil, arsasıdır. Ya'nî, yerden Arşa kadar, o boşluk kıbledir. Bunun için deniz ve kuyu diplerinde, yüksek dağlarda ve uçaklarda, bu cihete doğru namâz kılınır. Göz sinirlerinin çapraz istikâmeti arasındaki açıklık Kâ'beye rastlarsa, namâz sahîh olur. Fekat:

1- Hastalık sebebi, 2- Malın çalınmak tehlükesi, 3- Yırtıcı hayvan tehlükesi, 4- Düşman görme tehlükesi, 5- Hayvanından inince, tekrâr yardımsız binemeyecekse, iki namâzı [öğle ile ikindiyi ve akşam ile yatsıyı, mâlikî veyâ şâfi'î mezhebini taklîd ederek] cem' ederek de kılamazsa, namâzını gücü yetdiği tarafa doğru yönelerek kılar. Vapurda, trende ve uçaklarda kıbleye dönmek şartdır.

5- NAMÂZ VAKTLERİ

Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” bir hadîs-i şerîfde buyurdular ki, **(Cebrâîl aleyhisselâm Kâ’be kapısı yanında iki gün bana imâm oldu. İkimiz, fecr doğarken sabâh namâzını, güneş tepeden ayrılırken öğleyi, herşeyin gölgesi kendi boyu olunca ikindiyi, güneş batarken** [üst kenârı gayb olunca] **akşamı ve şafak kararınca yatsıyı kıldık. İkinci günü de, sabâh namâzını, hava aydınlanınca, öğleyi, herşeyin gölgesi kendi boyunun iki katı olunca, ikindiyi, bundan hemen sonra, akşamı, oruc bozulduğu zemân, yatsıyı, gecenin üçde biri olunca kıldık. Sonra yâ Muhammed! Senin ve geçmiş Peygamberlerin namâz vaktleri budur. Ümmetin, beş vakt namâzın herbirini, bu kıldığımız iki vaktin arasında kılsınlar dedi).** Hergün kılınması emr olunan namâz sayısının beş olduğu buradan da anlaşılmakdadır.

Sabâh Namâzı Vakti: Fecrin doğmasından, ya’nî şarkda beyâzlık başlamasından i’tibâren, güneş doğuncaya kadardır.

Öğle Namâzı Vakti: Gölgeler kısalıp, uzamağa başladığı zemândan i’tibâren başlar ve gölge bir misli veyâ iki misli uzayıncaya kadar devâm eder. Birincisi iki imâma, ya’nî İmâm-ı Ebû Yûsüf ile İmâm-ı Muhammede göre, ikincisi ise, İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfeye “rahmetullahi aleyhim” göredir.

İkindi Namâzı Vakti: Öğle vakti bitince başlar. Bu da:

1- İmâm-ı Ebû Yûsüf ve İmâm-ı Muhammede göre, gölge kendisini meydâna getiren cism kadar uzayınca başlar ve güneş kayboluncaya kadar devâm eder.

2- İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfeye göre ise; gölge kendisini meydâna getiren cismin iki misli olunca başlar, güneş kayboluncaya kadar devâm eder.

Fekat, güneş sarardıkdan sonra ya’nî üfuk hattına bir mızrak boyu yaklaşınca, her namâzı kılmak harâmdır. Ya’nî ikindi namâzını bu kadar gecikdirmek harâmdır. Fekat, ikindi namâzını kılmamış ise, güneş batıncaya kadar da kılmak lâzımdır.

Akşam Namâzı Vakti: Güneş kayboldukdan sonra başlayıp, şafak kararıncaya kadar, ya’nî kırmızılık kayboluncaya kadar devâm eder.

Yatsı Namâzı Vakti: Akşam namâzı vaktinin çıkmasından i’tibâren, fecrin ağarmasına kadar devâm eder. İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfeye “rahmetullahi aleyh” göre, yatsının vakti, gökdeki beyâzlık kaybolunca başlar. Nitekim ikindi vaktinde böyle

geçmişdi. Ya'nî iki imâma göre yatsı vakti oldukdan sonra, en az yarım sâat dahâ bekleyip yatsıyı kılarsa, bütün imâmlara göre kılmış olur. Yatsı namâzını özrsüz, şer'î gecenin yarısından sonraya bırakmak mekrûhdur.

Namâzları vaktlerinden önce ve sonra kılmak harâmdır. Büyük günâhdır. **(Türkiye gazetesi)**nin hâzırlamış olduğu dıvar takvîmlerinde, namâz ve imsâk vaktleri doğru olarak bildirilmişdir.

Namâz kılması tahrîmen mekrûh, ya'nî harâm olan vaktler üçdür. Bu üç vaktde başlanan farzlar sahîh olmaz. Güneş doğarken, batarken, gündüz ortasında ikendir. Bu üç vaktde, önceden hâzırlanmış cenâzenin namâzı, secde-i tilâvet ve secde-i sehv de câiz değildir. Güneş batarken, yalnız o günün ikindi namâzı kılınır.

Yalnız nâfile kılmak mekrûh olan iki vakt vardır. Sabâh namâzının farzını kıldıkdan sonra, güneş doğuncaya kadar. İkindi farzını kıldıkdan sonra, akşamın farzından önce nâfile kılmak mekrûhdur.

AÇIKLAMA (Kutuplarda Namâz ve Oruc):

Her memleketin namâz vakti, o memleketin ekvatordan uzaklığı ve mevsimlere göre değişir:

67 dereceden geçen kuzey kutup dâiresinin kuzeyinde bulunan soğuk memleketlerde, güneşin meyli çok olduğu zemânlarda, şafak kaybolmadan fecr başlar. Bunun için Baltık Denizinin şimâl [kuzey] ucunda, yazın gece olmayıp, yatsı ve sabâh namâzlarının vakti başlamaz.

Hanefî mezhebinde vakt, namâzın şartı değil, sebebidir. Sebeb bulunmazsa, namâz farz olmaz. O hâlde, böyle memleketlerde bulunan müslimânlara bu iki namâz farz olmaz. Güney yarım kürede, her yer deniz olduğu için böyle memleket yokdur.

Şa'bânın otuzuncu gecesi, bir şehrde hilâl görülünce, bütün dünyâda oruca başlamak lâzım olur. Gündüz görülen hilâl gelecek gecenin hilâlidir. [Kutublara ve Aya giden müslimânın da, seferî değilse, bu ayda gündüzleri oruc tutması lâzımdır. Yirmidört sâatden dahâ uzun günlerde, oruca sâatle başlar ve sâatle bozar. Gündüzü böyle uzun olmıyan bir şehrdeki müslimânların zemânına uyar. Eğer oruc tutmazsa, gündüzleri uzun olmayan yere gelince kazâ eder.]

EZÂN VE İKÂMET

Ezân, herkese bildirmek demekdir. Beş vakt namâz ve kazâ namâzları için ve Cum'a namâzında hatîbin karşısında, erkeklerin ezân okuması, sünnet-i müekkededir. Kadınların ezân ve ikâmet okuması mekrûhdur. Ezân, başkasına vakti bildirmek için, yüksekde okunur. Ezân okunurken, iki eli kaldırıp, birer parmağını iki kulağın deliğine koymak müstehabdır. İkâmet okumak, ezândan dahâ efdâldir. Ezân ve ikâmet, kıbleye karşı okunur. Okunurken konuşulmaz, selâma cevâb verilmez.

Ezân ve İkâmet Hangi Hâllerde Okunur?

1- Kırda, bostânda yalnız veyâ cemâ'at ile kazâ kılarken, erkeklerin ezânı ve ikâmeti yüksek sesle okumaları sünnetdir. Ezânı işiten insanlar, cinnîler, taşlar, kıyâmet günü şâhid olacakdır. Birkaç kazâ namâzını bir arada kılan, önce ezân ve ikâmet okur. Sonraki kazâları kılarken, hepsine sâdece ikâmet okur. Sonraki kazâlarda ezân okumasa da olur.

2- Evinde yalnız veyâ cemâ'at ile vakt namâzı kılan, ezân ve ikâmet okumaz. Çünki, câmi'de okunan ezân ve ikâmet evlerde de okunmuş sayılır. Fekat, okumaları efdâldir. Mahalle câmi'inde ve cemâ'ati belli kimseler olan her câmi'de, vakt namâzı, cemâ'at ile kılındıkdan sonra, yalnız kılan kimse, ezân ve ikâmet okumaz. Yollarda bulunan veyâ imâmı ve müezzini bulunmayan ve cemâ'ati belli kimseler olmayan câmi'lerde, çeşidli zemânlarda gelenler, bir vaktin namâzı için, çeşidli cemâ'atler yaparlar. Her cemâ'at için ezân ve ikâmet okunur. Böyle câmi'de yalnız kılan da ezân ve ikâmeti kendi işiteceği kadar sesle okur.

3- Misâfir olanlar, kendi aralarındaki cemâ'at ile de, yalnız kılarken de ezân ve ikâmet okur. Yalnız kılanın yanında, arkadaşları varsa, ezânı terk edebilir. Seferî olan kimse bir evde yalnız kılarken de, ezân ve ikâmet okur. Çünki, câmi'de okunan, onun namâzı için sayılmaz. Seferî olanlardan ba'zısı, evde ezân okursa, sonra kılanlar okumaz.

Akllı çocuğun, a'mânın, veled-i zinânın, ezân okumasını bilen câhil köylünün ezân okuması kerâhetsiz câizdir. Cünüb kimsenin ezân ve ikâmet okuması ve abdestsiz ezân okumak ve kadının, fâsıkın, serhoşun, aklsız çocuğun ezân okuması ve oturarak ezân okumak tahrîmen mekrûhdur. Bunların ezânları

tekrâr okunur. Ezânın sahîh olması için müezzin, müslimân ve akllı olmalıdır. Ho-parlör ile okumak sahîh olmaz.

Fâsık kimsenin, ezânı sahîh olmaması, ibâdetlerde bunun sözü kabûl edilmediği içindir. Fâsıkın ve ho-parlörün ezânı ile vaktin geldiğine inanılmaz. Bunun ezânı ile veyâ verdiği bir işâret ile oruc bozulmaz.

Ezâna ta'zîm ve hürmet edenler ve onu, harflerini, kelimelerini değişdirmeden, bozmadan, tegannî etmeden, minâreye çıkıp, sünnete uygun okuyanlar, yüksek derecelere vâsıl olacaklardır.

Fekat, ezân sünnete uygun okunmuyorsa, meselâ ba'zı kelimeleri değişdirilmiş, terceme edilmişse ve ba'zı yerinde tegannî ederek okunuyorsa veyâ ezân sesi, ho-parlör denilen âletden geliyorsa, (Çünki, ho-parlörden çıkan ses, imâm veyâ müezzinin sesi değildir. Bunların sesi elektrik ve miknâtıs hâline dönüyor. Bu elektrik ve miknâtısın hâsıl etdiği ses duyulur) bunu işiten, hiçbir parçasını tekrâr etmez.

AÇIKLAMA (Ezân Ho-parlör ile Okunur mu?):

Minârelere konulan ho-parlör, müezzin için bir tenbellik vâsıtası olmuş, ezânın karanlık odalarda oturarak ve sünnete uymıyarak okunmasına sebeb olmuşdur. Asrlarca, göklere doğru uzanan ma'nevî süslerimiz minâreler de, bu kötü bid'at yüzünden birer ho-parlör direği hâline getirilmişlerdir. İslâm âlimleri fennin bulduklarını hep iyi karşılamış, meselâ matba'anın kurulmasını teşvîk etmişler, fâideli kitâbların basılarak ilmin yayılmasını istemişlerdir. Radyo ve ho-parlörle, her yerde fâideli yayınlar yapılması da, islâmiyyetin beğendiği ve fâideleneceği bir buluş olduğu şübhesizdir. Fekat, müslimânları ezânın tatlı sesinden mahrûm bırakarak, ibâdetleri ho-parlörün tırmalayıcı sesi ile yapmak, zararlı olmakdadır. Ho-parlörleri câmi'lere koymak lüzûmsuz bir isrâfdır. Îmânlı kalblere ilâhî te'sîrler yapan sâlih mü'minlerin sesleri yerine, âdetâ kilise çanı gibi zırlayan bu âlet yok iken, minârelerde okunan ezânlar ve câmi'lerdeki tekbîr sesleri, ecnebîleri bile vecde getiriyordu. Her mahallede okunan ezânları işiterek câmi'leri dolduran cemâ'at, Eshâb-ı Kirâm zemânında olduğu gibi namâzlarını huşû' ile kılıyorlardı. Ezânın mü'minleri heyecâna getiren ilâhî te'sîri, ho-parlörün metalik sesleri ile gaybolmakdadır.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bir hadîs-i şerîfin-

de, **(Her kim ezân sesi işitdiği zemân, müezzin ile berâber hafîfce okusa, her harfine bin sevâb verilir, bin günâhı mahvolur)** buyurdu.

Ezânı duyan kimse, Kur'ân-ı kerîm okuyor ise de, işitdiğini yavaşça söylemesi sünnetdir. **(Hayye alâ)**ları duyunca bunları söylemeyip, **(lâ havle velâ kuvvete illâ billâh)** der. Ezândan sonra salevât getirilir. Sonra ezân düâsı okunur. İkinci **(Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah)** söyleyince, iki baş parmağının tırnaklarını öpdükden sonra, iki göz üzerine sürmek müstehabdır. İkâmetde böyle yapılmaz.

Ezânın Okunuşu

Allahü ekber ....4 def'a
Eşhedü en lâ ilâhe illallah ....2 def'a
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah ....2 def'a
Hayye ales-salâh ....2 def'a
Hayye alel-felâh..2 def'a
Allahü ekber ....2 def'a
Lâ ilâhe illallah ....1 def'a

Yalnız sabâh ezânında, (Hayye alel-felâh)dan sonra iki kerre **(Es-salâtü hayrun minen-nevm)** okunur.

İkâmetde ise, **(Hayye alel-felâh)**dan sonra iki kerre **(Kad kâme tis-salâtü)** denir.

Ezân Düâları:

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki:

(Ezân okunurken şu düâyı okuyun:

"Ve ene eşhedü en lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîkeleh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh ve radîtü billâhi rabben ve bil-islâmi dînen ve bi Muhammedin sallallahü aleyhi ve selleme resûlen nebiyyâ").

Yine bir hadîs-i şerîflerinde buyurdular ki, **"Ey benim ümmetim. Ezân bitince şu düâyı da okuyunuz:**

"Allahümme rabbe hâzihid-da'vetit-tâmmeti ves-salâtil-kâimeti âti Muhammedenil-vesîlete vel-fadîlete ved-dereceter-refîate veb'ashü mekâmen mahmûdenil-lezî ve'adtehü inneke lâ tuhlifül-mîâd").

Ezân Kelimelerinin Ma'nâları:

ALLAHÜ EKBER: Allahü teâlâ, büyükdür. Ona birşey lâzım değildir. Kullarının ibâdetlerine de muhtâc olmakdan büyükdür. İbâdetlerin, Ona hiçbir fâidesi yokdur. Bu mühîm ma'nâyı zihnlerde iyi yerleşdirmek için, bu kelime, dört kerre söylenir.

EŞHEDÜ EN LÂ İLÂHE İLLALLAH: Kibriyâsı, büyüklüğü ile kimsenin ibâdetine muhtâc olmadığı hâlde, ibâdet olunmağa, Ondan başka kimsenin hakkı olmadığına şehâdet eder, elbette inanırım. Hiçbir şey Ona benzemez.

EŞHEDÜ ENNE MUHAMMEDEN RESÛLULLAH: Muhammedin "aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm", Onun gönderdiği Peygamberi olduğuna, Onun istediği ibâdetlerin yolunu bildiricisi olduğuna ve Allahü teâlâya ancak Onun bildirdiği, gösterdiği ibâdetlerin yaraşır olduğuna şehâdet eder, inanırım.

HAYYE ALES-SALÂH, HAYYE ALEL-FELÂH: Mü'minleri felâha, se'âdete, kurtuluşa sebeb olan namâza çağıran iki kelimedir.

ALLAHÜ EKBER: Ona lâyık bir ibâdeti kimse yapamaz. Herhangi bir kimsenin ibâdetinin Ona lâyık, yakışır olmasından çok büyükdür, çok uzakdır.

LÂ İLÂHE İLLALLAH: İbâdete, karşısında alçalmağa müstehak olan, hakkı olan ancak Odur. Ona lâyık ibâdeti kimse yapamamakla berâber, Ondan başka kimsenin ibâdet olunmağa hakkı yokdur.

Namâzın şerefinin büyüklüğü Onu herkese, haber vermek için seçilmiş olan bu kelimelerin büyüklüğünden anlaşılmalıdır.

6- NİYYET

İftitâh tekbîri söylenirken niyyet edilir. Namâza niyyet etmek demek, ismini, vaktini, kıbleyi, imâma uymağı kalbinden geçirmek demekdir.

İftitâh tekbîrinden sonra edilen niyyet, sahîh olmaz ve o namâz kabûl olmaz. Farzlarda ve vâciblerde niyyet ederken, hangi farz ve hangi vâcib olduğunu bilmek lâzımdır. Rek'at sayısına niyyet lâzım değildir. Sünneti kılarken, (Namâza) niyyet etmek kâfîdir. Cenâze namâzına, **(Allah için namâza, meyyit için**

düâya) diye niyyet edilir.

İmâmın erkeklere imâm olmağa niyyet etmesi şart değildir. İmâm, hâzır olan cemâ'ate imâm oldum diye niyyet etmezse, cemâ'at ile kılmak sevâbına kavuşamaz. İmâm olmağa niyyet ederse, bu sevâba da kavuşur. İmâmın, **(kadınlara imâm olmağa)** niyyet etmesi lâzımdır.

İbâdetleri yaparken, yalnız ağız ile söylemeğe niyyet denmez. Kalb ile niyyet edilmezse, ibâdetler kabûl olmaz.

7- TAHRÎME TEKBÎRİ

Namâza dururken, **(Allahü ekber)** demekdir ki, farzdır. Başka kelime söylemekle olmaz. Ba'zı âlimler, tahrîme tekbîrinin, namâzın içinde olduğunu söylemişlerdir. Bunlara göre, namâzın şartları da, rüknleri de, altı olmakdadır.

NAMÂZIN RÜKNLERİ:

Namâzın içindeki farzlarına (Rükn) denir. Hepsi beşdir:

1- KIYÂM: Namâzın beş rüknünden birincisi kıyâmdır. Kıyâm, ayakda durmak demekdir. Ayakda duramayan hasta, oturarak kılar. Oturamıyan hasta, sırt üstü yatıp, başı ile kılar. Yüzü, semâya karşı değil, kıbleye karşı olması için başı altına yastık konur. Ayaklarını diker. Kıbleye karşı uzatmaz. Ayakda iken, iki ayak birbirinden dört parmak eni kadar açık olmalıdır.

Ayakda duramıyan hasta, ayakda başı dönen, başı, dişi, gözü veyâ başka yeri çok ağrıyan, idrâr, yel kaçıran, yarası akan, ayakda düşman korkusu, malın çalınmak tehlükesi olan, ayakda kılınca orucu veyâ okuması bozulacak veyâ avret yeri açılacak olan kimseler, oturarak kılar. Rükü' için biraz eğilir. Secde için, başını yere koyar. Başını yere koyamayan kimse, rükü' için biraz, secde için ise, dahâ çok eğilir. Secde için eğilmesi rükü' için eğilmesinden dahâ çok olmazsa namâzı kabûl olmaz. Yere taş ve tahta koyup, bunun üstüne secde ederse, namâz kabûl olursa da, günâha girer. Ya'nî tahrîmen mekrûh olur.

2- KIRÂET: Sünnetlerin ve vitrin her rek'atinde ve yalnız kılarken farzların iki rek'atinde, ayakda Kur'ân-ı kerîmden bir âyet okumak farzdır. Kısa sûre okumak dahâ sevâbdır.

Kırâet olarak, buralarda Fâtiha okumak ve sünnetlerin ve

vitr namâzının her rek'atinde ve farzların iki rek'atinde Fâtihadan başka bir de, sûre veyâ üç âyet okumak vâcibdir. Farzlarda Fâtihayı ve zamm-ı sûreyi ilk iki rek'atde okumak vâcib veyâ sünnetdir. Fâtihayı sûreden önce okumak da vâcibdir. Bu beş vâcibden biri unutulursa secde-i sehv yapmak gerekir.

Kırâetde, Kur'ân-ı kerîm tercemesini okumak câiz değildir.

İmâmın Cum'a ve bayram namâzlarından başka, her namâzda, birinci rek'atde, ikinci rek'atde okuyacağının iki misli uzun okuması sünnetdir. Yalnız iken her rek'atde aynı mikdârda okuyabilir. İmâmın aynı namâzların, aynı rek'atlerinde, aynı âyetleri okumağı âdet edinmesi mekrûhdur. Birinci rek'atde okuduğunu ikinci rek'atde de okuması tenzîhen mekrûhdur. Tersine okumak, dahâ kerîhdir. İkincide, birinci rek'atde okuduğundan sonraki sûreyi atlıyarak dahâ sonrakini okumak, mekrûhdur. Kur'ân-ı kerîmi mushafdaki sıra ile okumak, her zemân vâcibdir.

3- RÜKÜ': Kıyâmda kırâetden sonra tekbîr getirerek, rükü'a eğilir. Rükü'da erkekler parmaklarını açıp, dizlerin üstüne koyar, sırtını ve başını düz tutarlar.

Rükü'da en az üç def'a, **(Sübhâne rabbiyel azîm)** denir. Üç kerre okumadan, imâm başını kaldırırsa, o da hemen kaldırır. Rükü'da kollar ve bacaklar dik tutulur. Kadınlar parmaklarını açmaz. Sırtını ve bacaklarını, kollarını dik tutmazlar.

Rükü'dan kalkarken **(Semi'allahü limen hamideh)** demek, imâma ve yalnız kılana sünnetdir. Cemâ'at bunu söylemez. Bunun arkasından hemen **(Rabbenâ lekel hamd)** denir ve dik durulur ve **(Allahü ekber)** diyerek secdeye varılırken, önce sağ, sonra sol diz, sonra sağ, sonra sol el, sonra burun ve alın yere konur.

4- SECDE: Secdede el parmakları, birbirine bitişik, kıbleye karşı, kulaklar hizâsında, baş iki el arasında olmalıdır. Alnı temiz yere, ya'nî taş, toprak, tahta, yaygı üzerine koymak farz olup, burnu da berâber koymak vâcib denildi. Özrsüz yalnız burnu koymak câiz değildir. Yalnız alnı koymak mekrûhdur.

İki ayağı veyâ hiç olmazsa herbirinin birer parmaklarını yere koymak farzdır veyâ vâcibdir. Ya'nî iki ayak yere konmazsa, namâz kabûl olmaz veyâ mekrûh olur.

Secdede, ayak parmaklarını bükerek uçlarını kıbleye çevirmek sünnetdir.

Erkekler, kolları ve uylukları karından ayrı bulundurur. El-

leri ve dizleri yere koymak sünnetdir. Topukları kıyâmda, birbirinden dört parmak eni kadar uzak, rükü'da, kavmede ve secdede bitişik tutmak sünnetdir.

Secdeye giderken, pantalon paçalarını yukarı çekmek mekrûhdur ve bunları yukarı çekip kıvırıp da, namâza durmak mekrûhdur. Kolları, bacakları, etekleri sığalı, kıvrık, kısa olarak namâz kılmak mekrûhdur. Tenbellikle veyâ başı kapalı kılmanın ehemmiyyetini düşünmiyerek, başı açık namâz kılmak mekrûhdur. Namâza ehemmiyyet vermemek ise, küfrdür. Kirli elbise ile ve iş elbisesi ile namâz kılmak da mekrûhdur.

5- KA'DE-İ AHÎRE: Son rek'atde **(Ettehıyyâtü)**yü okuyacak kadar oturmak farzdır. Otururken, el parmakları ile işâret edilmez. Erkekler sol ayağını, parmak uçları sağa doğru dönük olarak yere döşer. Bu ayağın üzerine oturur. Sağ ayağı dik tutar. Bunun parmakları yere değer. Parmaklarının ucu kıbleye karşı biraz bükülmüş olur. Böyle oturmak sünnetdir.

Kadınlar kaba etlerini yere koyarak oturur. Uylukları birbirine yakın olur. Sağ ayağını, sağ tarafdan dışarı çıkarır. Sol ayağı, parmak uçları sağa dönmüş olarak altında kalır.

NAMÂZ NASIL KILINIR?

Yalnız Kılan Erkeğin Namâzı

Meselâ **(Sabâh Namâzının Sünneti)** şöyle kılınır:

1- Önce kıbleye karşı dönülür. Ayaklar birbirinden dört parmak kadar açık olarak paralel tutulur. Ellerin baş parmakları kulak yumuşaklarına değdirilir, avuç içleri kıble istikâmetine açılır. **"Niyyet etdim. Allah rızâsı için bu günün sabâh namâzının sünnetini kılmağa, döndüm kıbleye"** diye kalbden geçirildikden sonra, **"Allahü ekber"** diyerek göbek altında sağ el sol elin üzerine bağlanır.

2- Gözleri, secde edilecek yerden ayırmaksızın: a) **(Sübhâneke)** okunur. b) E'ûzü Besmeleden sonra **(Fâtiha)** okunur. c) Fâtihadan sonra besmele okunmaksızın bir zamm-ı sûre (meselâ; Elem terekeyfe) okunur[1].

---

[1] Şâfi'î mezhebine göre Fâtiha ile zamm-ı sûre arasında besmele okunur.

3- Zamm-ı sûreden sonra **(Allahü ekber)** diyerek rükü'a eğilinir. Ellerle diz kapakları kaplanır, bel düz tutulur ve gözleri ayaklarından ayırmayarak, üç def'a **(Sübhâne Rabbiyel-azîm)** denir. Beş veyâ yedi def'a da söylenebilir.

4- **(Semi'allahü limen hamideh)** diyerek doğrulurken, pantalon çekilmez ve gözler secde yerinden ayrılmaz. Tam dik durunca **(Rabbenâ lekel hamd)** denir. [Bu dik durmağa kavme denir.]

5- Ayakda fazla durmadan **(Allahü ekber)** diyerek secdeye gidilir. Secdeye giderken sırası ile; a) Sağ diz, sonra sol diz, sağ el, sonra sol el, burun ve alın yere konur. b) Ayak parmakları kıble istikâmetinde bükülür. c) Baş iki elin arasına alınır. d) Elin parmakları kapanır. e) Avuç içleri yere yapışdırılır. Dirsekler yere yapışdırılmaz. f) Bu vaziyetde iken en az üç def'a **(Sübhâne Rabbiyel-a'lâ)** denir. Sonra:

6- **(Allahü ekber)** diyerek sol ayak yere yayılır, sağ ayağın parmakları kıble istikâmetinde bükülür ve uylukların üzerinde oturulur. Avuçlar, dizin üzerine konur ve parmaklar kendi hâline bırakılır.

7- Uyluklar üzerinde fazla durmadan **(Allahü ekber)** diyerek, tekrâr secdeye varılır. [İki secde arasında oturmağa celse denir.]

8- Secdede, yine en az üç def'a **(Sübhâne Rabbiyel-a'lâ)** dedikden sonra, **(Allahü ekber)** diyerek ayağa kalkılır. Ayağa kalkarken, ellerle yerden kuvvet alınmaz ve ayaklar oynatılmaz. Secdeden kalkarken önce alın, sonra burun, sonra da sol el ve sağ el, sonra sol diz ve sağ diz yerden kaldırılmalıdır.

9- Ayakda iken besmeleden sonra **(Fâtiha)** ve bundan sonra bir zamm-ı sûre okunup, **(Allahü ekber)** diyerek rükü'a eğilinir.

10- İkinci rek'at de, birinci rek'atde ta'rif edildiği şekilde tamâmlanır. Yalnız ikinci secdeden sonra, **(Allahü ekber)** deyince ayağa kalkmayıp uyluklar üzerine oturulur ve:

a) **(Ettehıyyâtü), (Allahümme salli), (Allahümme bârik)**ve **(Rabbenâ âtina)** düâlarını okudukdan sonra, önce sağa **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah),** sonra sola **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)** diye selâm verilir.

b) Selâm verdikden sonra **(Allahümme entesselâm ve minkesselâm tebârekte yâ zel-celâli vel-ikrâm)** denir ve hiç konuşmadan sabâh namâzının farzını kılmağa kalkılır. Çünki, sünnet ile farz arasında konuşmak namâzı bozmaz ise de sevâbını azaltır.

Namâzdan sonra, her biri temâm olarak üç kerre, istigfâr okunur. Sonra, **(Âyet-el-kürsî)** ve otuzüç tesbîh, otuzüç tahmîd ve otuzüç tekbîr ve bir tehlîl, ya'nî **(Lâ ilâhe illallah vahdehu lâ şerîkeleh, lehülmülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr)** okunur. [Bunları sessizce okumalıdır. Yüksek sesle okumak bid'atdır.] Dahâ sonra düâ edilir. Düâda erkekler kolları göğüs hizâsına kaldırır. Kollar dirseklerden bükülmez. Avuçlar açılır, avuç içi semâya çevrilir. Çünki, nasıl namâzın kıblesi Kâ'be ise, düânın kıblesi de semâdır. Düâdan sonra, her birinde Besmele çekerek onbir İhlâs, iki Kul-e'ûzü ve 67 **(Estagfirullah)** demek müstehabdır. **(Sübhânerabbike...)** âyet-i kerîmesini okuyup, elleri yüzüne sürer.

Dört rek'atli sünnetlerin ve farzların ikinci rek'atinden sonra tehıyyât okuyup kalkılır. Sünnetlerin üç ve dördüncü rek'atlerinde Fâtihadan sonra, zamm-ı sûre okunur. Farzların üçüncü ve dördüncü rek'atlerinde yalnız Fâtiha okunur, zamm-ı sûre okunmaz. Akşamın farzı da böyledir. Ya'nî üçüncü rek'atinde zamm-ı sûre okunmaz. Vitrin üç rek'atinde de, Fâtihadan sonra zamm-ı sûre okunur. Sonra tekbîr getirip eller kulaklara kaldırılır. Sonra **(Kunût)** düâları okunur. Gayr-i müekked olan ikindinin ve yatsının önceki sünnetleri de diğer dört rek'atli sünnetler gibidir. Ancak ikinci rek'atden sonraki oturmada tehiyyâtdan sonra Allahümme salli ve bârikler de okunur.

Yalnız Kılan Kadının Namâzı

Meselâ **(Sabâh namâzının sünneti)**ni şöyle kılar:

1- Vücûdun şekli belli olmayacak şekilde, tepeden tırnağa kadar örtünür. Yalnız eller ve yüz açık kalır. Namâzda okuyacağı sûre ve düâlar, dahâ evvel anlatılan (Yalnız kılan erkeğin namâzı) gibidir. Farklı kısımları ise şöyledir: a) Elleri erkekler gibi kulaklara getirmez, elleri omuz hizâsına getirerek, niyyet eder, tekbîr alır, elleri göğsü üzerine bağlar, namâza başlar. b) Rükü'da tam düz durmaz. c) Secdede dirsekleri yere yayar. d) Teşehhüdde uylukların üzerine oturur. Ya'nî sağ ve sol ayaklar, sağ tarafda olup, sol uyluğu üzerine oturur.

Namâzda, kadınlar için iyi örtülü olmanın en kolay şekli, ellerini de örtecek geniş bir başörtü ve ayaklarını da örtecek, geniş ve uzun bir eteklikdir.

NAMÂZIN VÂCİBLERİ

Namâzın vâcibleri şunlardır:

1- Fâtiha sûresini okumak.

2- Fâtihadan sonra bir sûre veyâ en az üç kısa âyet okumak.

3- Fâtihayı, sûreden önce okumak.

4- Fâtihayı ve Fâtihadan sonra okunan sûreyi, farzların birinci ve ikinci rek'atlerinde, vâcib ve sünnetlerin her rek'atinde okumak.

5- Secdeleri birbiri ardınca yapmak.

6- Üç ve dört rek'atli namâzların ikinci rek'atinde teşehhüd mikdârı oturmak. Son oturuş farzdır.

7- İkinci rek'atde teşehhütden fazla oturmamak.

8- Secdede burnu alnı ile berâber yere koymak.

9- Son rek'atde otururken **(Ettehıyyâtü)** düâsını okumak.

10- Namâzda ta'dîl-i erkâna riâyet etmek.

11- Namâzın sonunda, **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)** demek.

12- Vitr namâzının üçüncü rek'atinin sonunda, kunût düâsı okumak.

13- Bayram namâzlarında tekbîr getirmek.

14- İmâmın sabâh, Cum'a, bayram, terâvîh, vitr namâzlarında ve akşam ile yatsının ilk iki rek'atinde yüksek sesle okuması.

15- İmâmın ve yalnız kılanın öğle ve ikindi farzlarında ve akşamın üçüncü, yatsının üçüncü ve dördüncü rek'atlerinde hafîf sesle okuması, vâcibdir. İmâmın yüksek sesle okuması vâcib olan yerleri, yalnız kılanın, yüksek ses ile de, hafîf sesle de okuması câizdir.

Kurban bayramının arefesinin sabâh namâzından, dördüncü günün ikindi namâzına kadar, yirmi üç farz namâzının akâbinde, **(Tekbîr-i teşrîk)** okumak vâcibdir.

SEHV (Yanılma ve Unutma) SECDESİ: Namâz kılan, namâzda farz olan bir şeyi, bilerek veyâ unutarak terk ederse, namâzı bozulur. Eğer bir vâcibi, unutarak terk ederse, namâzı bozulmaz. Fekat, sehv secdesi yapması lâzım olur. Secde-i

sehvi bile bile yapmıyan veyâ nemâzın vâciblerinden birini bilerek terk eden kimsenin o nemâzı yeniden kılması vâcib olur. Kılmazsa günâhkâr olur. Sünnetin terkinde secde-i sehv gerekmez. Secde-i sehv, bir farzın tehîrinde veyâ bir vâcibin terk ve tehîrinde yapılır.

Namâzda birkaç kerre secde-i sehv îcâb etse, bir kerre yapmak yetişir. İmâmın yanılması, kendisine uyanların da secde-i sehv yapmalarını gerekdirir. İmâma uyan yanılırsa, kendisi imâmdan ayrı secde-i sehv yapmaz.

Secde-i sehvi yapmak için, tehıyyât okunup, bir tarafa selâm verildikden sonra, iki secde yapıp oturulur ve **(Tehıyyât), (Salli ve bârik), (Rabbenâ)** düâları okunarak namâz temâmlanır. Bir veyâ iki tarafa selâm verdikden sonra veyâ hiç selâm vermeden de secde-i sehv yapılabilir.

Secde-i sehvi îcâb etdiren husûslar:

Oturması lâzım gelen yerde kalkmak. Kalkması gereken yerde oturmak. Sesli okuması îcâb eden yerde, yavaş okumak. Yavaş okuması gereken yerde, sesli okumak. Düâ okunacak yerde, Kur'ân-ı kerîmden okumak. Kur'ân-ı kerîmden okunacak yerde düâ okumak. Meselâ, Fâtiha sûresi yerine Ettehıyyâtü düâsını okumak, Ettehıyyâtü okunacak yerde Fâtiha okumak gibi. Burada Fâtiha terk edilmiş oluyor. Namâzı temâmlamadan selâm vermek. Farz namâzların birinci ve ikinci rek'atlerinde zamm-ı sûreyi okumayıp, üçüncü ve dördüncü rek'atlerinde okumak. İlk iki rek'atde, Fâtihadan sonra zamm-ı sûre okumamak. Bayram namâzı tekbîrlerini terk etmek. Vitr namâzında kunût düâsını terk etmek.

TİLÂVET SECDESİ: Kur'ân-ı kerîmde ondört yerde, secde âyeti vardır. Bunlardan birini okuyanın veyâ işitenin, ma'nâsını anlamasa da, bir secde yapması vâcibdir. Secde âyetlerini yazan, heceleyen secde yapmaz.

Dağlardan, çöllerden ve başka yerlerden aksedip, geri gelen sadâyı işitenlerin ve kuşdan işitenlerin secde etmesi vâcib olmaz. İnsan sesi olması lâzımdır. Radyodan, ho-parlörden işitilen sesin, insan sesi olmadığı, hâfızın sesine benzeyen, cansız âlet sesi olduğu dahâ evvel bildirilmişdi. Bunun için radyodan ve teypden okunan secde âyetlerini işitenin tilâvet secdesi yapması vâcib olmaz.

Tilâvet secdesi yapmak için abdestli olarak, kıbleye karşı ayakda durup, elleri kulaklara kaldırmadan **(Allahü ekber)** diyerek secdeye yatılır. Üç kerre **(Sübhâne rabbiyel a'lâ)** denir. Sonra **(Allahü ekber)** deyip secdeden kalkınca secde-i tilâvet temâm olur. Önce niyyet etmek lâzımdır. Niyyetsiz kabûl olmaz.

Namâzda okuyunca, hemen ayrıca rükü' veyâ bir secde yapıp ayağa kalkar. Okumasına devâm eder. Secde âyetini okudukdan sonra iki üç âyet sonra namâzın rükü'una eğilirse ve tilâvet secdesine niyyet ederse, namâzın rükü'u veyâ secdeleri, tilâvet secdesi yerine geçer. Cemâ'at ile kılan, imâm secde âyetini okuyunca imâmın okuduğunu işitmese de, imâmla birlikde, ayrıca bir rükü' ve iki secde yapar. Cemâ'atin rükü'da niyyet etmesi lâzımdır. Namâz dışında, sonraya da bırakabilir.

ŞÜKR SECDESİ: Tilâvet secdesi gibidir. Kendisine ni'met gelen veyâ bir dertden kurtulan kimsenin, Allahü teâlâ için **(secde-i şükr)** yapması müstehabdır. Secdede önce **(Elhamdülillah)** der. Sonra secde tesbîhini okur. Namâzdan sonra secde yapmak mekrûhdur.

Namâzda ta'dîl-i erkâna riâyet etmiyenin bütün mahlûklara zarârı dokunur. Zîrâ o kimsenin günâhı sebebi ile yağmurlar yağmaz, yerde ekinler bitmez ve vaktsiz olarak yağmur yağmış olup, fâide yerine zarar vermiş olur, buyurulmuşdur.

NAMÂZIN SÜNNETLERİ

1 — Namâzda elleri kulağa kaldırmak.

2 — El ayasını kıbleye çevirmek.

3 — Tekbîr aldıkdan sonra, el bağlamak.

4 — Sağ eli, sol elinin üzerine koymak.

5 — Erkeğin ellerini göbeğinden aşağıya koyması, kadının göğsüne koyması.

6 — İftitâh tekbîrinden sonra, **(Sübhâneke)** okumak.

7 — İmâmın ve yalnız kılanın **(E'ûzü)** okuması.

8 — Besmele okumak.

9 — Rükü'da üç kerre **(Sübhâne rabbiyel-azîm)** demek.

10 — Secdede üç kerre **(Sübhâne rabbiyel-a'lâ)** demek.

11 — Son oturuşda **(Salevât)** düâlarını okumak.

12 — Selâm verirken iki yanına bakmak.

13 — İmâmın, Cum’a ve bayram namâzlarından başka, her namâzda birinci rek’atde ikinci rek’atde okuyacağının iki misli uzun okuması.

14 — Rükü’dan kalkarken imâmın ve yalnız kılanın **(Semi’allahü limen hamideh)** demesi.

15 — Rükü’dan kalkınca **(Rabbenâ lekel-hamd)** demek.

16 — Secdede ayak parmaklarını bükerek uçlarını kıbleye çevirmek.

17 — Rükü’ ve secdelere inerken ve secdelerden kalkarken **(Allahü ekber)** demek.

18 — Elleri ve dizleri yere koymak.

19 — Topukları, kıyâmda birbirinden dört parmak eni kadar uzak, rükü’da, kavmede ve secdede bitişik tutmak.

20 — Fâtihadan sonra **“âmîn”** demek, rükü’dan önce tekbîr almak, rükü’da, elleri, parmakları açık olarak, diz kapakları üzerine bağlamak, secde için tekbîr almak, otururken sol ayağını yere yatırıp, sağ ayağını dikip oturmak, iki secde arasında oturmak.

Akşam namâzında kısa sûreler okunur. Sabâh namâzında ilk rek’at, ikincisine nisbetle dahâ uzun yapılır. İmâma uyan kimse, Fâtiha ve zamm-ı sûre okumaz. **Sübhâneke** okur. Tekbîrleri söyler. Tehıyyât ve salevât-ı şerîfeleri okur.

NAMÂZIN MÜSTEHABLARI

1 — Namâz kılarken secde yerine bakmak.

2 — Rükü’a gitdiği zemân, ayaklarına bakmak.

3 — Secdede burun ucuna bakmak.

4 — Tehıyyâta oturunca, dizlerinin üstüne bakmak.

5 — Fâtihadan sonra okunacak âyet mikdârı, sabâh ve öğle namâzlarında uzun, akşam namâzlarında kısa olmak.

6 — İmâma uyan kimse, tekbîri gizli olarak almak.

7 — Rükü’da parmaklarını açıp, dizi üzerine koymak.

8 — Başını, boyun ile birlikde rükü'da, düz tutmak.

9 — Secdeye varırken önce sağ, sonra sol dizlerini yere koymak.

10 — Secdeyi, iki eli arasında yapmak.

11 — Secdeye, burnundan sonra alnını koymak.

12 — Namâz esnâsında esnerse, eli arkası ile ağzını kapamak.

13 — Erkeklerin, secdede dirseklerini kaldırıp, yüksek tutmak. Kadınlar kollarını yere sererler.

14 — Erkeklerin, secdede kollarını ve ayaklarını karnından ayrı tutmak.

15 — Rükü' ve secdede üçer kerre tesbîh edecek kadar durmak.

16 — Secdeden başını kaldırdıkdan sonra, ellerini yerden kaldırmak.

17 — Ellerini kaldırdıkdan sonra, dizlerini kaldırmak.

18 — Tehıyyâtda ellerini uylukları üzerine koyup, parmaklarını kıbleye karşı düz tutmak, bükmemek ve hiç birini oynatmamak.

19 — Sağına, soluna selâm verirken başını çevirmek.

20 — Selâm verirken, omuz başlarına bakmak.

NAMÂZIN MEKRÛHLARI

1 — Elbiseyi giymeyip, omuzlarına alarak kılmak.

2 — Secdeye inerken etekleri, pantalon paçalarını kaldırmak.

3 — Antârinin, etekleri, kolları sığalı olarak, namâza durmak.

4 — Abes, ya'nî fâidesiz hareketler yapmak.

5 — İş elbisesi ile ve büyüklerin yanına çıkamıyacak elbise ile kılmak.

6 — Ağızda kırâete mâni' olmayacak birşey bulundurmak. Mâni' olursa, namâzı bozulur.

7 — Başı açık namâz kılmak.

8 — Küçük ve büyük abdesti sıkışdırırken ve yel zorlarken namâza durmak.

9 — Namâzda iken, secde yerinden taşı, toprağı eli ile süpürmek.

10 — Namâza dururken, namâz içinde parmakları çıtırdatmak.

11 — Namâzda elini böğrüne koymak.

12 — Başını ve yüzünü etrâfa çevirmek, gözleri ile etrâfa bakmak. Göğsü çevirince namâz bozulur.

13 — Teşehhüdlerde köpek gibi oturmak.

14 — Secdede, erkeklerin kollarını yere yayması.

15 — İnsanın yüzüne karşı ve yüksek sesle konuşanların sırtına karşı kılmak.

16 — Birinin selâmına eli ile, başı ile cevâb vermek.

17 — Namâzda ve namâz hâricinde esnemek.

18 — Namâzda gözleri yummak.

19 — İmâmın mihrâb içinde durması.

20 — İmâmın yalnız başına, cemâ'atden yarım metre yüksekde durması tenzîhen mekrûhdur.

21 — İmâmın yalnız başına, aşağıda durması da tenzîhen mekrûhdur.

22 — Öndeki safda boş yer varken, arkasındaki safda durmak ve safda yer yok iken, saf arkasında yalnız durmak.

23 — Üzerinde canlı resmi bulunan elbise ile kılmak.

24 — Canlı resmi, namâz kılanın başında, önünde, sağ ve sol hizâsında dıvara çizilmiş veyâ beze, kâğıda yapılarak asılmış veyâ konmuş ise mekrûhdur. Haç resmi de canlı resmi gibidir.

25 — Alevli ateşe karşı namâz kılmak.

26 — Namâzda âyetleri, tesbîhleri eli ile saymak.

27 — Başdan ayağa kadar, bir peştemâla sarılıp kılmak.

28 — Açık başına sarık sarıp, tepesi açık olarak kılmak.

29 — Ağzını ve burnunu örterek kılmak.

30 — Özrsüz, buğazından balgam çıkarmak.

31 — Eli bir-iki kerre hareket etdirmek.

32 — Namâzın sünnetlerinden birini terk etmek.

33 — Zarûretsiz, çocuğu kucağında iken namâza başlamak.

34 — Kalbi meşgûl eden, huşû'u gideren şeyler yanında, meselâ süslü şeyler karşısında, oyun, çalgı yanında ve arzû etdiği yemek karşısında kılmak.

35 — Farz kılarken, özrsüz dıvara ve direğe dayanmak.

36 — Rükü'a eğilirken ve kalkarken elleri kulaklara kaldırmak.

37 — Kırâeti rükü'a eğildikde temâmlamak.

38 — Secdelere ve rükü'a, imâmdan önce başını koymak ve kaldırmak.

39 — Necs olma ihtimâli olan yerlerde namâz kılmak.

40 — Kabre karşı namâz kılmak.

41 — Teşehhüdlerde, sünnete uygun oturmamak.

42 — İkinci rek'atde, birinciden üç âyet uzun okumak.

Namâz Dışında Mekrûh Olan Şeyler

1 — Halâda ve her yerde abdesti bozarken ve istincâ ederken, kıbleye önünü ve arkasını dönmek.

2 — Güneşe ve aya karşı abdest bozmak.

3 — Küçük çocukları kıbleye karşı tutarak abdest bozdurmak, tutan büyüğe mekrûh olur. Bunun için, büyüklere harâm olan şeyi, küçüklere yapdırmak, yapdırana harâm olur.

4 — Kıbleye karşı özrsüz ayaklarını veyâ bir ayağını uzatmak.

5 — Mushafa ve din kitâblarına karşı ayak uzatmak. Yüksekde iseler, mekrûh olmaz.

NAMÂZI BOZAN ŞEYLER

1 — Özrsüz, öksürmek veyâ buğazını ayıklamak.

2 — Namâz kılan kimse, başkası aksırınca **(Yerhamükellah)** demek.

3 — Namâzı yalnız kılan kimse, diğer tarafda cemâ'at içinde imâm okurken yanıldığını duyup, ona ihtâr etse, namâzı bozulur. Eğer imâm da bu kimsenin, ihtârına uyarak okursa, imâmın namâzı da bozulur.

4 — Namâz içinde **(lâ ilâhe illallah)** dese, eğer maksâdı cevâb ise, namâzı bozulur. Eğer maksâdı bildirmek ise, namâzı bozulmaz.

5 — Avret yerini açmak.

6 — Ağrı veyâ başka bir dert sebebi ile ağlamak. (Cennet veyâ Cehennem zikr olunup, onları düşünüp ondan dolayı ağlarsa bozulmaz.)

7 — Eliyle ve diliyle selâm almak.

8 — Kazâya kalmış namâzların mikdârı beşi geçmemiş ise, namâzda iken hâtırına gelirse.

9 — Namâz içinde, öyle bir hareketde bulunsa ki, onu gören kimse namâz kılmadığını sansa, namâzı bozulur.

10 — Namâz içinde, bir şey yimek ve içmek.

11 — Namâz içinde, söz söylemek.

12 — İmâmından başkasının yanlışını çıkarmak.

13 — Namâz içinde gülmek.

14 — Namâz içinde inlemek ve âh etmek.

Her Namâzı Bozmayı Mubâh Kılan Şeyler

1 — Yılanı öldürmek için.

2 — Kaçan hayvanı yakalamak için.

3 — Sürüyü kurddan kurtarmak için.

4 — Taşan tencereyi kurtarmak için.

5 — Vaktin veyâ cemâ'atin kaçmasından korku olmadığı zemân, başka mezhebde namâzı bozan birşeyden kurtulmak için, meselâ dirhemden az necâseti temizlemek için ve yabancı kadına dokunmuş olduğunu hâtırlayınca, abdest almak için, namâzı bozmak câiz olur.

6 — Abdest ve yel sıkışdırmasından kurtulmak için de namâz bozulur.

Her Namâzı Bozmak İçin Farz Olan Şeyler

1 — İmdât diye bağıran bir kimseyi kurtarmak için ve kuyuya düşecek a'mâyı, yanacak, boğulacak kimseyi kurtarmak, yangını söndürmek için.

2 — Ana, baba, dede ve nine çağırınca farz namâzı bozmak vâcib olmaz, câiz olur ise de, ihtiyâc yok ise bozmamalıdır. Nâfile (sünnetler dâhil) ise bozulur. Bunlar, imdât isterse, farzları da bozmak lâzım olur.

CEMÂ'AT İLE NAMÂZ

Namâzda, en az iki kişiden birinin imâm olması ile cemâ'at meydâna gelir. Beş vakt namâzın farzlarını cemâ'at ile kılmak, erkeklere sünnetdir. Cum'a ve bayram namâzları için cemâ'at farzdır. Cemâ'at ile kılınan namâzlara dahâ çok sevâb verildiği hadîs-i şerîflerde bildirilmekdedir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **(Cemâ'at ile kılınan namâza, yalnız kılınan namâzdan yirmiyedi kat fazla sevâb verilir.)** Yine buyurdu ki: **(İyi bir abdest alıp, mescidlerden birine cemâ'at ile namâz kılmak için gidenin, Allahü teâlâ, her adımına bir sevâb yazar ve her adımında amel defterinden bir günâhı siler ve Cennetde onu bir derece yükseltir).**

Cemâ'at ile kılınan namâz, müslimânlar arasında birliği berâberliği sağlar. Sevgi ve bağlılığı artdırır. Cemâ'at toplanıp birbirleriyle sohbet ederler. Dert ve sıkıntıları olanlar, hastalar bu sâyede kolayca ortaya çıkar. Cemâ'at, müslimânların tek kalb, tek vücûd gibi olduklarının en güzel nümûnesidir.

Hasta, felçli, bir ayağı kesik olanın, yürüyemiyen ihtiyârların ve a'mânın cemâ'ate gitmesi şart değildir.

Cemâ'at ile kılınan namâzda kendisine uyulan kimseye **"İmâm"** denir. İmâmlığın ve buna uyup cemâ'at olmanın şartları vardır.

İmâmlığın Şartları

İmâm olmak için altı şart lâzımdır. Bu şartlardan biri bulunmadığı bilinen imâmın arkasında kılınan namâz kabûl olmaz.

1 — Müslimân olmak. Ebû Bekr-i Sıddîk ve Ömer-ül Fârû-

kun “radıyallahü anhümâ” halîfe olduğuna inanmayan, mi’râca, kabr azâbına inanmayan imâm olamaz.

2 — Bülûğ yaşında olmak.

3 — Akllı olmak. Serhoş ve bunak imâm olamaz.

4 — Erkek olmak. Kadın, erkeklere imâm olamaz.

5 — Hiç olmazsa, Fâtiha-yı şerîfe ile, bir âyeti doğru okuyabilmek. Bir âyeti ezberlememiş olan ve ezberlese de, tecvîd ile okuyamıyan, nağme yapan kimse imâm olamaz.

6 — Özrsüz olmak. Özrü olan, özrü olmayanlara imâm olamaz.

İmâmın, Kur’ân-ı kerîmi tecvîd ile okuması lâzımdır. Kırâeti güzel demek, tecvîd ile okumak demekdir. Namâzın şartlarına ehemmiyyet vermeyen imâmların arkasında namâz kılınmaz. **(Sâlih ve fâcir arkasında namâz kılınız)** hadîs-i şerîfi, câmi’ imâmları için değil, Cum’a kıldıran emîrler, vâlîler içindir.

İmâmlığa en lâyık kimse, sünneti [ya’nî din bilgilerini] en iyi bilen kimsedir. Bunda eşit olanlar olursa, Kur’ân-ı kerîmi en iyi okuyan imâm olur. Bu da eşitse, takvâsı ziyâde olan imâm olur. Yine eşitlik olursa, yaşı ilerlemiş olan tercîh edilir.

Köle, bedevî, fâsık, a’mâ ve zinâ çocuğunun imâmeti, mekrûhdur. İmâm cemâ’ate usanç verecek ve onları sıkacak şekİde namâzı uzatmaz.

Kadınların yalnız başlarına cemâ’at ile kılmaları mekrûhdur.

Tek şahs ile kılacak olan imâm, onu sağ tarafında durdurur. İki kişiye imâm olacaksa, önlerine geçer. Erkeklerin kadına, çocuğa uymaları câiz değildir.

İmâmın arkasında erkekler saf bağlar, sonra çocuklar ve onların arkasında da kadınlar saf bağlar.

İmâm kadınlara da imâmete niyyet etmişse, aynı namâzda bulunan bir kadın, bir erkekle aynı hizâda namâza durursa, erkeğin namâzı bozulur. Eğer imâm bu kadına imâmeti niyyet etmemişse, yanında durduğu erkeğe zarâr olmaz. Ancak kadının namâzı câiz olmaz. Ayakda namâz kılanın, otururken kılana uyması câizdir. Mukîm olan seferî imâma uyabilir. Farz kılan, nâfile kılana uyamaz. Nâfile kılan, farz kılana uyabilir. İmâma uyup namâz kıldıkdan sonra, imâmın abdestsiz olduğunu bilen

kimse namâzını iâde eder.

Regâib, Berât ve Kadr namâzlarını cemâ'at ile kılmak mekrûhdur.

Cemâ'at istese de, imâmın farz kıldırırken kırâeti ve tesbîhleri sünnetden fazla okuması tahrîmen mekrûhdur.

İmâma rükü'da yetişemiyen o rek'ati imâmla kılmış olmaz. İmâm rükü'da iken gelen, niyyet eder ve ayakda tekbîr getirip, namâza girer. Hemen rükü'a eğilip, imâma uyar. Rükü'a eğilmeden, imâm rükü'dan kalkarsa rükü'a yetişmemiş olur.

İmâmdan önce rükü'a eğilmek, secdeye gitmek veyâ önce kalkmak tahrîmen mekrûhdur. Farz namâzları kılınca, safları bozmak müstehabdır.

Bir mü'min beş vakt namâzını, hergün cemâ'at ile kılsa, bütün Peygamberlerle "aleyhimüsselâm" kılmış gibi sevâba nâil olur.

Cemâ'at ile kılınan namâzın bu kadar fazîleti, imâmın namâzı kabûl olduğu takdîrdedir.

Bir kimse, cemâ'ati özrsüz terk etse, o şahs Cennet kokusu duyamaz. Cemâ'ati özrsüz terk edenler, dört kitâbda mel'un diye vasflandırılmışlardır.

Beş vakt namâzı cemâ'at ile kılmağa gayret etmelidir. Kıyâmet günü Allahü teâlâ hazretleri yedi kat yerleri, yedi kat gökleri, Arşı, Kürsîyi ve bütün mahlûkâtı terâzînin bir tarafına koysa, şartları gözetilerek cemâ'at ile kılınan bir vakt namâzın sevâbını diğer tarâfa koysa, cemâ'at ile kılınan namâzın sevâbı dahâ ağır gelir.

İmâma uymanın doğru olabilmesi için, on şart vardır:

1 — Namâza dururken, tekbîri söylemeden önce, imâma uymağa niyyet etmekdir. **"Uydum hâzır olan imâma"** diyerek kalbinden geçirmek lâzımdır.

2 — İmâmın, kadınlara imâm olmağa niyyet etmesi lâzımdır. Erkeklere imâm olmağa niyyet etmesi lâzım değildir. Fekat niyyet ederse, kendisi cemâ'atin sevâbına da kavuşur.

3 — Cemâ'atın topuğu, imâmın topuğunun gerisinde olmalıdır.

4 — İmâm ile cemâ’at aynı farz namâzı kılması lâzımdır.

5 — İmâm ile cemâ’at arasında kadın safı bulunmaması lâzımdır.

6 — İmâm ile cemâ’at arasında kayık geçecek kadar nehr ve araba geçecek kadar yol bulunmaması lâzımdır.

7 — İmâm veyâ cemâ’atden birini görmeğe veyâ sesini duymağa elverişli penceresi olmayan dıvar arada bulunmamalıdır.

8 — İmâm hayvanda, cemâ’at yerde veyâ bunun tersi olmamalıdır.

9 — İmâm ile cemâ’at yapışık olmayan iki gemide bulunmaması lâzımdır.

10 — Başka mezhebdeki imâma uyan cemâ’atin namâzlarının sahîh olması için iki rivâyet vardır: Birinci kavle göre, cemâ’atin kendi mezheblerine göre namâzı bozan bir şeyin, imâmda bulunduğunu bilmemesi lâzımdır. İkinci kavle göre, kendi mezhebine göre namâzı sahîh olan imâma, başka mezhebde olanlar da uyabilir. Bu kavle göre kaplama ve dolgusu olan imâma uymak câiz olur.

Cemâ’at bir kişi ise, imâmın sağ yanında hizâsında durur. Solunda durması mekrûhdur. Arkasında durması da mekrûh olur. Ayağının topuğu, imâmın topuğundan ileri olmazsa, namâzı sahîh olur. İki veyâ dahâ çok kişi ise imâmın arkasında durur.

İmâmla birlikde, yalnız kılar gibi kılınır. Ancak, ayakda iken imâm içinden okusa da, yüksek sesle okusa da, cemâ’at bir şey okumaz. [Şâfi’î mezhebinde, imâmla birlikde cemâ’at de sessizce Fâtiha okur.] Yalnız, birinci rek’atde **(Sübhâneke)** okur. İmâm, yüksek sesle Fâtihayı bitirince, cemâ’at yavaşça **(âmîn)** der. Bunu yüksek sesle söylememelidir. Rükü’dan kalkarken, imâm **(Semi’allahü limen hamideh)** deyince, cemâ’at yalnız **(Rabbenâ lekel hamd)** der. Sonra eğilirken **(Allahü ekber)** diyerek, imâmla birlikde cemâ’at de secdeye yatar. Rükü’da, secdelerde ve otururken yalnız kılar gibi cemâ’at de okur.

Vitr namâzı, Ramezânda cemâ’at ile kılınır. Başka zemânlarda yalnız kılınır.

Mesbûkun namâzı

İmâma uyanlar dört çeşitdir. Bunlar, **(Müdrik), (Muktedî), (Mesbûk)** ve **(Lâhık)**dır.

Müdrik, iftitâh tekbîrini imâm ile birlikde alana denir.

Muktedî, iftitâh tekbîrine yetişemiyene denir.

Mesbûk, imâma birinci rek'atde yetişemiyene denir.

Lâhık, iftitâh tekbîrini imâm ile berâber almış, fekat sonra, kendisinde abdestini bozan bir hâl meydâna geldiğinden, abdest alıp, tekrâr imâma uymuş olana denir. Bu kimse, yine evvelce olduğu gibi, kırâetsiz, rükü' ve secde tesbîhlerini söyleyerek namâzını kılar. O kişi, eğer dünyâ kelâmı söylememiş ise, imâmın ardında gibidir. Fekat, câmi'den çıkdıkdan sonra, yakın bir yerde abdestini almalıdır. Zirâ, çok ileriye giderse namâzı bozulur da denildi.

Mesbûk, ya'nî imâma birinci rek'atde yetişemiyen bir kimse, imâm iki tarâfa da selâm verdikden sonra, ayağa kalkarak yetişemediği rek'atleri temâmlar.

Kırâetleri birinci, sonra ikinci, sonra üçüncü rek'at kılıyormuş gibi okur. Oturmağı ise dördüncü, üçüncü ve ikinci rek'at sırası ile, ya'nî sondan başlamış olarak yapar. Meselâ; yatsının son rek'atine yetişen kimse, imâm selâm verdikden sonra kalkıp, birinci ve ikinci rek'atde Fâtiha ve sûre okur. Birinci rek'atde oturur. İkincide oturmaz.

Beş şeyi imâm yapmazsa, cemâ'at de yapmaz:

1 — İmâm kunût okumazsa cemâ'at de okumaz.

2 — İmâm bayram namâzlarındaki tekbîrleri yapmazsa, cemâ'at de yapmaz.

3 — İmâm, dört rek'atli namâzın ikinci rek'atinde oturmazsa, cemâ'at de oturmaz.

4 — İmâm secde âyeti okuyup, secde etmezse cemâ'at de etmez.

5 — İmâm secde-i sehv etmezse cemâ'at de etmez.

Dört şeyi imâm yaparsa, cemâ'at yapmaz:

1 — İmâm ikiden çok secde yaparsa, cemâ'at yapmaz.

2 — İmâm bayram tekbîrini, bir rek'atde üçden çok yaparsa, cemâ'at yapmaz.

3 — İmâm cenâze namâzında, dörtden çok tekbîr yaparsa

cemâ’at yapmaz.

4 — İmâm beşinci rek’ate kalkarsa, cemâ’at kalkmaz, imâmı bekler, beraber selâm verirler.

On şeyi imâm yapmazsa, cemâ’at yapar:

1 — İftitâh tekbîrinde el kaldırmak.
2 — Sübhâneke okumak.
3 — Rükü’a eğilirken, tekbîr getirmek.
4 — Rükü’da tesbîh okumak.
5 — Secdelere yatıp, kalkarken tekbîr söylemek.
6 — Secdelerde tesbîh okumak.
7 — Semi’allahü demezse, rabbenâ lekel-hamd demek.
8 — Ettehıyyâtüyü sonuna kadar okumak.
9 — Namâz sonunda selâm vermek.
10 — Kurban bayramında, yirmiüç farzdan sonra selâm verir vermez, tekbîr okumakdır. Bu yirmiüç tekbîre, teşrîk tekbîrleri denir.

İFTİTÂH TEKBÎRİNİN FAZÎLETLERİ

Bir kimse, iftitâh tekbîrini imâm ile berâber alırsa, sonbehâr günlerinde, ağaçların yaprakları, rüzgâr estikçe ne şekilde dökülürse, o kişinin günâhları da öylece dökülür.

Birgün, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” namâz kılarken, bir kimse sabâh namâzında, iftitâh tekbîrine yetişemedi. Bir kul âzâd etdi. Ondan sonra gelip Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” sordu: “Yâ Resûlallah! Ben bugün, iftitâh tekbîrine yetişemedim. Bir kul âzâd etdim. Acabâ iftitâh tekbîrinin sevâbına nâil olabildim mi?” Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Ebû Bekr-i Sıddîka “radıyallahü anh”, **(Sen ne dersin, bu iftitâh tekbîrinin hakkında?)** diye sordu. Ebû Bekr-i Sıddîk “radıyallahü anh” buyurdu ki, (Yâ Resûlallah! Kırk deveye mâlik olsam, kırkının da yükü cevâhir olsa, cümlesini fakîrlere tasadduk etsem, yine imâm ile berâber alınan iftitâh tekbîrinin sevâbına nâil olamam).

Ondan sonra, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Yâ Ömer! Sen ne dersin, bu iftitâh tekbîrinin hakkında?)** dedikde,

Hazret-i Ömer “radıyallahü anh”, (Yâ Resûlallah! Mekke ve Medîne arası dolu devem olsa ve bunların yükleri cevâhir olsa, cümlesini fakîrlere tasadduk etsem, yine imâm ile berâber alınan iftitâh tekbîrinin sevâbına nâil olamam) dedi.

Ondan sonra, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Yâ Osmân! Sen ne dersin, bu iftitâh tekbîri hakkında?)** dedikde, Hazret-i Osmân zin-nûreyn “radıyallahü anh” (Yâ Resûlallah! Gece iki rek’at namâz kılsam, her birinde, Kur’ân-ı azîm-üş-şânı hatm eylesem, yine imâm ile berâber alınan iftitâh tekbîrinin sevâbına nâil olamam) dedi.

Ondan sonra, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hazretleri, **(Yâ Alî! Sen ne dersin, bu iftitâh tekbîri hakkında?)** dedikde, Hazret-i Alî “kerremallahü vecheh”: (Yâ Resûlallah! Magrib ile maşrik arası küffâr ile dolu olsa, Rabbim bana kuvvet verse, cümlesi ile harb etsem, yine imâm ile alınan iftitâh tekbîrinin sevâbına nâil olamam) dedi.

Ondan sonra, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hazretleri: **(Ey benim ümmet ve Eshâbım! Yedi kat yerler ve yedi kat gökler kâğıd olsa ve deryâlar mürekkep olsa ve bütün ağaçlar kalem olsa ve bütün melekler kâtip olsalar ve kıyâmete kadar yazsalar, yine imâm ile alınan iftitâh tekbîrinin sevâbını yazamazlar)** diye buyurdu.

Menkıbe: Serâya Yapılan Mescid

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin talebesi İmâm-ı Ebû Yûsüf “rahmetullahi aleyh”, Hârun Reşîd zemânında kâdı idi. Birgün Hârun Reşîdin yanında iken, bir kimse diğerinden da’vâcı oldu. Hârun Reşîdin vezîri de, ben şâhidim dedi. İmâm-ı Ebû Yûsüf, vezîrin şâhidliğini kabûl etmedi. Halîfe, niçin vezîrin şâhidliğini kabûl etmiyorsun, dedi. İmâm, bir gün ona iş buyurmuşdunuz. O da size, ben sizin kulunuz, kölenizim demişdi. Eğer doğru söylediyse, kölenin şâhidliği makbûl değildir. Yalan söylediyse, yalancının şâhidliği de dinlenmez buyurdu. Halîfe, ben şâhidlik edersem, kabûl eder misin? dedi. Hâyır, etmem buyurdu. Niçin? dedi. Sen namâzı cemâ’at ile kılmıyorsun, buyurdu. Ben müslimânların işleri ile meşgûlüm dedi. İmâm, Hâlıka tâ’atın olduğu yerde, mahlûka itâ’at edilmez buyurdu. Halîfe, doğru söylüyorsun dedi ve serâyında mescid yapılmasını emretdi. Müezzin ve imâm ta’yîn edildi ve ondan sonra namâzı hep cemâ’at ile kıldı.

CUM'A NAMÂZI

Allahü teâlâ Cum'a gününü müslimânlara mahsûs kılmışdır. Cum'a günü öğle vaktinde, Cum'a namâzını kılmak, Allahü teâlânın emridir.

Allahü teâlâ, Cum'a sûresi sonundaki âyet-i kerîmede meâlen buyurdu ki, **(Ey îmân etmekle şereflenen kullarım! Cum'a günü, öğle ezânı okunduğu vakt hutbe dinlemek ve Cum'a namâzı kılmak için câmi'e koşunuz! Alışverişi bırakınız! Cum'a namâzı ve hutbe, size başka işlerinizden dahâ fâidelidir. Cum'a namâzını kıldıkdan sonra, câmi'den çıkar, dünyâ işlerinizi yapmak için dağılabilirsiniz. Allahü teâlâdan rızk bekleyerek çalışırsınız. Allahü teâlâyı çok hâtırlayınız ki, kurtulabilesiniz!)**

Namâzdan sonra, isteyen işine gider çalışır, isteyen câmi'de kalıp namâz kılmak ile, Kur'ân-ı kerîm ve düâ ile meşgûl olur. Cum'a namâzı vakti girince, alış-veriş günâhdır.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" çeşidli hadîs-i şerîflerinde buyurdu ki: **(Bir müslimân, Cum'a günü gusl abdesti alıp, Cum'a namâzına giderse, bir haftalık günâhları afv olur ve her adımı için sevâb verilir.)**

(Cum'a namâzı kılmayanların kalblerini Allahü teâlâ mühürler. Gâfil olurlar).

(Günlerin en kıymetlisi Cum'adır. Cum'a günü, bayram günlerinden ve Aşûre gününden dahâ kıymetlidir. Cum'a, dünyâda ve Cennetde mü'minlerin bayramıdır).

(Bir kimse, mâni' yok iken, üç Cum'a namâzı kılmazsa, Allahü teâlâ, kalbini mühürler. Ya'nî iyilik yapmaz olur).

(Cum'a namâzından sonra bir an vardır ki, mü'minin o anda etdiği düâ red olmaz).

(Cum'a namâzından sonra, yedi def'a İhlâs ve Mu'avvizeteyn okuyanı Allahü teâlâ, bir hafta kazâdan, belâdan ve kötü işlerden korur).

(Cumartesi günleri yehûdîlere, Pazar günleri nasârâya [hıristiyanlara] **verildiği gibi, Cum'a günü de Müslimânlara verildi. Bu gün, Müslimânlara hayr, bereket, iyilik vardır).**

Cum'a günü yapılan ibâdetlere, başka günde yapılanların, en az iki katı sevâb verilir. Cum'a günü işlenen günâhlar da iki kat yazılır.

Cum’a günü, rûhlar toplanır ve birbirleriyle tanışırlar. Kabrler ziyâret edilir. Bu günde kabr azâbı durdurulur. Ba’zı âlimlere göre, mü’minin azâbı artık başlamaz. Kâfirin, Cum’a ve Ramezânda yapılmamak üzere, kıyâmete kadar sürer. Bu gün ve gecesinde ölen mü’minler, kabr azâbı çekmez. Cehennem, Cum’a günü çok sıcak olmaz. Âdem aleyhisselâm, Cum’a günü yaratıldı. Cum’a günü Cennetden çıkarıldı. Cennetdekiler, Allahü teâlâyı Cum’a günleri göreceklerdir.

Cum’a Namâzının Farzları

Cum’a günü onaltı rek’at namâz kılınır. Bunun iki rek’atini kılmak farzdır. Öğle namâzından dahâ kuvvetli farzdır. Cum’a namâzı farz olmak için iki dürlü şartı vardır:

1 — Edâ şartları.

2 — Vücûb şartları.

Edâ şartlarından biri noksân olursa namâz kabûl olmaz. Vücûb şartları bulunmazsa kabûl olur.

Edâ, ya’nî Cum’a namâzının sahîh olması için şartları yedidir:

1 — Namâzı şehrde kılmak (Şehr: Cemâ’ati en büyük câmi’e sığmayan yer demekdir.)

2 — Devlet reîsinin veyâ vâlînin izni ile kılmak. Bunların ta’yîn etdiği hatîb, kendi yerine başkasını vekîl edebilir.

3 — Öğle namâzının vaktinde kılmak.

4 — Vakt içinde hutbe okumak. [Âlimler, Cum’a hutbesini okumak, namâza dururken **(Allahü ekber)** demek gibidir dedi.

Ya’nî iki hutbeyi de, yalnız arabca okumak lâzımdır. Hatîb efendi, içinden E’ûzü okuyup, sonra yüksek sesle, hamd ve senâ ve kelime-i şehâdet, salât-ü selâm okur. Sonra, sevâba, azâba sebeb olan şeyleri hâtırlatır ve âyet-i kerîme okur. Oturup kalkar. İkinci hutbeyi okuyup, va’z yerine, mü’minlere düâ eder. Dört halîfenin adını söylemesi müstehabdır. Hutbeye dünyâ sözü karışdırmak harâmdır. Hutbeyi, nutk ve konferans şekline sokmamalıdır. Hutbeyi kısa okumak sünnetdir. Uzun okumak mekrûhdur.]

5 — Hutbeyi namâzdan önce okumak.

6 — Cum’a namâzını cemâ’at ile kılmak.

7 — Câmi’ kapılarını herkese açık tutmak.

Cum’a namâzının vücûb şartları dokuzdur:

1 — Şehrde, kasabada oturmak. Müsâfirlere farz değildir.

2 — Sağlam olmak, hastaya, hastayı bırakamıyan bakıcıya ve ihtiyârlara farz değildir.

3 — Hür olmak.

4 — Erkek olmak. Kadınlara farz değildir.

5 — Âkıl ve bâliğ olmak. Ya’nî **(Mükellef)** olmak.

6 — Kör olmamak. Yolda götüren olsa bile, a’mâ olana farz değildir.

7 — Yürüyebilmekdir. Nakl vâsıtası olsa bile felçliye, ayaksıza farz değildir.

8 — Hapsedilmiş olmamak ve düşman korkusu, hükûmetden, zâlimden korkusu olmamak.

9 — Fazla yağmur, kar, fırtına, çamur ve soğuk olmamak.

Cum’a Namâzı Nasıl Kılınır?

Cum’a günü, öğle ezânı okununca, onaltı rek’at Cum’a namâzı kılınır. Bunlar sırası ile şöyledir:

1 — Önce, Cum’a namâzının dört rek’atlik **“İlk sünneti”** kılınır. Bu sünnet, öğle namâzının ilk sünneti gibi kılınır. Buna “Niyyet etdim, Allah rızâsı için, Cum’a namâzının ilk sünnetini kılmağa, döndüm kıbleye” diye niyyet edilir.

2 — Sonra, câmi’ içinde ikinci ezân ve hutbe okunur.

3 — Hutbe okundukdan sonra, ikâmet okunup, cemâ’at ile Cum’a namâzının iki rek’atlik **“farzı”** kılınır.

4 — Cum’a namâzının farzı kılındıkdan sonra, dört rek’atlik **“Son sünneti”** kılınır. Bunun kılınışı öğle namâzının ilk sünneti gibidir.

5 — Bundan sonra, **“Üzerime farz olan kılamadığım son öğle namâzının farzını kılmağa”** diye niyyet ederek, **“Âhir zuhûr”** namâzı kılınır. Dört rek’atlik bu namâzın kılınışı öğle namâzının farzının kılınışı gibidir.

6 — Sonra da, iki rek’at **“Vaktin sünneti”** kılınır. Kılınışı, sabâh namâzının sünnetinin kılınışı gibidir.

7 — Bundan sonra, Âyetel-kürsî ve tesbîhler okunup, düâ edilir.

Cum'a Gününün Sünnet ve Edebleri:

1 — Cum'ayı perşembe gününden karşılamak.

2 — Cum'a günü gusl abdesti almak.

3 — Başı traş etmek. Sakalın bir tutamdan fazlasını ve tırnakları kesmek. Temiz elbise giymek.

4 — Cum'a namâzına mümkin olduğu kadar erken gitmek.

5 — Ön safa geçmek için, cemâ'atin omuzlarından aşmamalıdır.

6 — Câmi'de namâz kılanın önünden geçmemek.

7 — Hatîb efendi minbere çıkdıkdan sonra hiç bir şey söylememek, konuşana işâret ile bile cevâb vermemek ve ezânı tekrârlamamak.

8 — Cum'a namâzından sonra Fâtiha, Kâfirûn, İhlâs, Felâk ve Nâs sûrelerini yedi kerre okumak,

9 — İkindiye kadar câmi'de kalıp, ibâdet etmek.

10 — Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından anlatan âlimlerin dersinde, va'zında bulunmak.

11 — Cum'a gününü, hep ibâdet ile geçirmek.

12 — Cum'a günü salevât-ı şerîfe getirmek.

13 — Kur'ân-ı kerîm okumak. **(Kehf)** sûresini okumalıdır.

14 — Sadaka vermek.

15 — Ana-babayı veyâ kabrlerini ziyâret etmek.

16 — Evin yemeklerini bol ve tatlı yapmak.

17 — Çok namâz kılmak. Kazâya kalmış namâzı olanlar, kazâ namâzı kılmalıdır.

BAYRAM NAMÂZLARI

Şevvâl ayının birinci günü fıtr, ya'nî Ramezân bayramının, Zilhiccenin onuncu günü ise, Kurban bayramının birinci günleridir. Bu iki günde, güneş doğdukdan ve kerâhet vakti çıkdıkdan sonra, iki rek'at bayram namâzı kılmak, erkeklere vâcibdir.

Bayram namâzlarının şartları, Cum'a namâzının şartları gibidir. Fekat, burada hutbe sünnetdir ve namâzdan sonra okunur.

Ramezân bayramında namâzdan önce tatlı [hurma veyâ şe-

ker] yimek, gusl etmek, misvâk kullanmak, en iyi elbiseleri giymek, fıtrayı namâzdan önce vermek, yolda yavaşça tekbîr okumak müstehabdır.

Kurban bayramı namâzından önce bir şey yimemek, namâzdan sonra önce kurban eti yimek, namâza giderken yüksek sesle, özrü olan yavaşça tekbîr getirmek müstehabdır.

Bayram namâzları iki rek'atdir. Cemâ'at ile kılınır, yalnız kılınmaz.

Bayram Namâzı Nasıl Kılınır?

1- Önce "Niyyet etdim vâcib olan bayram namâzını kılmağa, uydum hâzır olan imâma" diye niyyet ederek, namâza durulur. Sonra **"Sübhâneke"** okunur.

2- Sübhânekeden sonra eller üç def'a tekbîr getirerek kulaklara kaldırılıp, birinci ve ikincisinde iki yana bırakılır. Üçüncüsünde, göbek altına bağlanır. İmâm önce Fâtiha, sonra bir sûre okur ve berâberce rükü'a eğilinir.

3- İkinci rek'atde, imâm önce Fâtiha ve bir sûre okur. Sonra iki el üç def'a tekbîr getirerek kaldırılır. Üçüncüde de yanlara bırakılır. Dördüncü tekbîrde elleri kulaklara kaldırmayıp, rükü'a eğilinir. Kısaca: **İki salla, bir bağla, Üç salla, bir eğil!** diye ezberlenir.

Teşrîk Tekbîrleri:

Kurban Bayramının arefesi günü, sabâh namâzından, dördüncü günü ikindi namâzına kadar, hâcıların ve hacca gitmeyenlerin, erkek, kadın herkesin, cemâ'at ile kılsın, yalnız kılsın, farz namâzından sonra selâm verir vermez, bir kerre **"Teşrîk tekbîr"**ini okuması vâcibdir.

Cenâze namâzından sonra okunmaz. Câmi'den çıkdıkdan sonra veyâ konuşdukdan sonra, okumak lâzım değildir.

İmâm tekbîri unutursa, cemâ'at terk etmez. Erkekler, yüksek sesle okuyabilir. Kadınlar yavaş söyler.

Teşrîk Tekbîri:

"ALLAHÜ EKBER, ALLAHÜ EKBER. LÂ İLÂHE İLLALLAH VALLAHÜ EKBER. ALLAHÜ EKBER VE LİLLÂHİLHAMD".

ÖLÜME HÂZIRLIK

Ölümü hâtırlamak, en büyük nasîhatdır. Her îmân sâhibi kimsenin, ölümü çok hâtırlaması sünnetdir. Ölümü çok hâtırlamak, emrlere sarılmaya ve günâhlardan sakınmaya sebeb olur. Harâm işlemeğe cesâreti azaltır. Sevgili Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **(Lezzetleri yıkan, eğlencelere son veren ölümü, çok hâtırlayınız!).** Din büyüklerinden ba'zısı hergün bir kerre hâtırlamayı âdet edinmişdi. Evliyânın büyüklerinden Muhammed Behâeddîn-i Buhâri "kuddise sirruh" hergün yirmi kerre, kendini ölmüş, mezâra konmuş düşünürdü.

Uzun emel, çok yaşamağı istemekdir. İbâdet yapmak, dîne hizmet etmek için çok yaşamağı istemek, uzun emel değildir. Uzun emel sâhibleri, ibâdetleri vaktinde yapamazlar. Tevbe etmeği terk ederler. Kalbleri katı olur. Ölümü hâtırlamazlar. Va'z ve nasîhatlerden ibret almazlar.

Uzun emel sâhibi, hep dünyâ malına ve mevkı'ine kavuşmak için ömrünü harcar. Âhireti unutur. Yalnız zevk ve sefâsını düşünür.

Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki:

(Ölmeden evvel ölünüz. Hesâba çekilmeden önce kendinizi hesâba çekiniz!)

(Ölümden sonra olacak şeyleri, sizin bildiğiniz gibi, hayvanlar da bilselerdi, yimek için semiz hayvan bulamazdınız).

(Gece gündüz ölümü hâtırlayan kimse, kıyâmet günü şehîdler yanında olacakdır).

Uzun emelin sebebleri; dünyâ zevklerine düşkün olmak, ölümü unutmak ve sıhhatine, gençliğine aldanmakdır. Uzun emel hastalığından kurtulmak için, bu sebebleri yok etmek lâzımdır. Ölümün her ân gelebileceğini düşünmelidir. Uzun emel sâhibi olmanın zarârlarını ve ölümü hâtırlamanın fâidelerini öğrenmelidir. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki:

(Ölümü çok hâtırlayınız. Onu hâtırlamak, insanı günâh işlemekden korur ve âhıretde zarârlı olan şeylerden sakınmağa sebeb olur).

Ölüm Nedir?

Ölüm, yok olmak demek değildir. Ölüm, rûhun bedene olan bağlılığının sona ermesidir. Rûhun, bedenden ayrılmasıdır. Ölüm, insanın bir hâlden, başka bir hâle dönmesidir. Bir evden, bir eve göç etmesi gibidir. Ömer bin Abdüla'zîz hazretleri buyurdu ki, (Sizler, ancak ebediyyet, sonsuzluk için yaratıldınız. Lâkin bir evden, bir eve göç edersiniz). Ölüm, mü'mine hediyyedir, ni'metdir. Günâhı olanlara musîbetdir. İnsan ölümü istemez. Hâlbuki ölüm, fitneden hayrlıdır. İnsan yaşamayı sever. Hâlbuki ölüm, ona hayrlıdır. Sâlih olan mü'min, ölüm ile dünyânın eziyyet ve yorgunluğundan kurtulur. Zâlimlerin ölümü ile memleketler ve kullar râhata kavuşur. Bir zâlimin ölümünde, söylenen eski bir beyt şöyledir:

Ne kendi etdi râhat, ne âleme verdi huzûr,
Yıkıldı gitdi cihândan, dayansın ehl-i kubûr.

Mü'minin rûhunun bedenden ayrılması, esîrin hapisden kurtulması gibidir. Mü'min öldükden sonra, bu dünyâya geri gelmek istemez. Yalnız şehîdler, dünyâya geri gelip bir dahâ şehîd olmak ister. Ölüm, her müslimân için hediyyedir. Bir adamın dînini, ancak mezârı korur. Mezârdaki hayât ise, ya Cennet bağçelerinde bulunmak veyâhud da, Cehennem çukurlarında bulunmak gibidir.

Ölüm Hakdır

Ölümden kurtulmak, mümkin midir? Elbette değildir. Kimsenin bir sâniye bile yaşamaya elinde imkânı yokdur. Eceli gelen ölür. Bu vakt, göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir ândır. Kur'ân-ı kerîmde bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Ecelleri geldiği zemân, onu bir sâat ileri ve geri alamazlar)** buyurulmuşdur.

Allahü teâlâ bir kimsenin ölümünü nerede takdîr etdi ise, o kişi malını, mülkünü, evlâdını bırakıp orada vefât eder.

Allahü teâlâ, bizim günde ne kadar nefes alıp verdiğimizi bilir. Onun bilmediği bir şey yokdur. Îmân edip, hayâtımız ibâdet ile geçdi ise, sonu se'âdet olur. Allahü teâlâ Azrâil "aleyhisselâma" buyurur ki: **(Dostlarımın canını kolay al, düşmanlarımın canını güç al!).** Îmân sâhiblerine, bu ne büyük müjdedir. Îmândan mahrûm kalanlar için de, ne büyük felâketdir.

CENÂZE NAMÂZI

Bir mü'minin vefât etdiğini, haber alan erkeklere, erkek yoksa, kadınlara cenâze namâzı farz-ı kifâyedir. Cenâze namâzı, Allah için namâz ve ölen kimse için düâdır. Ehemmiyyet vermeyenin îmânı gider.

Cenâze Namâzının Şartları

1- Meyyit müslimân olmalıdır.

2- Yıkanmış olmalıdır. Yıkanmadan gömülen, üzerine toprak atılmamış ise, çıkarılıp yıkanır, sonra namâzı kılınır. Cenâzenin ve imâmın bulunduğu yerin temiz olması lâzımdır.

3- Cenâzenin veyâ bedenin yarısı ile, başının veyâ başsız yarıdan fazla bedenin, imâmın önünde bulunması lâzımdır.

4- Cenâze, yerde veyâ yere yakın, ellerle tutulmuş veyâ taş üstüne konmuş olmalıdır. Cenâzenin başı, imâmın sağına, ayağı soluna gelecekdir. Tersine koymak günâhdır.

5- Cenâze imâmın önünde hâzır olmalıdır.

6- Cenâzenin ve imâmın avret mahalli örtülü olmalıdır.

Cenâze Namâzının Farzları

1- Dört kerre tekbîr getirmekdir.

2- Ayakda kılmakdır.

Cenâze Namâzının Sünnetleri

1- Sübhâneke okumak,

2- Salevât okumak,

3- Kendine ve meyyite ve bütün müslimânlara afv ve mağfiret için bildirilmiş olan düâlardan bildiğini okumak.

Cenâze namâzı, câmi' içerisinde kılınmaz.

Canlı olarak doğdukdan sonra ölen çocuğun ismi konur, yıkanır, kefenlenir, namâzı kılınır.

Cenâze taşınacağı zemân, tabutun dört kolundan tutulur. Önce cenâzenin baş tarafı sağ omuza, sonra ayak tarafı sağ omuza, sonra baş tarafı sol omuza, sonra ayak tarafı sol omuza

konmak sûretiyle her birinde onar adım taşınır. Kabre varıldığı zemân cenâze omuzlardan yere indirilmedikçe oturulmaz. Defn edilirken işi olmıyanlar otururlar.

Cenâze Namâzı Nasıl Kılınır?

Cenâze namâzının dört tekbîrinden her biri, bir rek'at gibidir. Dört tekbîrin yalnız birincisinde eller kulaklara kaldırılır. Sonraki üç tekbîrde eller kaldırılmaz.

1- İlk tekbîr alınıp, iki el bağlanınca **(Sübhâneke)** okunur ve okunurken **(vecelle senâüke)** de denir. Fâtiha okunmaz.

2- İkinci tekbîrden sonra, teşehhüdde otururken okunan **(salevât)**lar, ya'nî **(Allahümme salli)** ve **(Bârik)** düâları okunur.

3- Üçüncü tekbîrden sonra, cenâze düâsı okunur. [Cenâze düâsı yerine **"Rabbenâ âti-nâ..."** veyâ yalnız **"Allahümmağfir leh"** demek veyâhud düâ niyyetiyle **(Fâtiha-i şerîfe)**yi okumak da olur.]

4- Dördüncü tekbîrden sonra, hemen sağa ve sonra sola selâm verilir. Selâm verirken, cenâzeye ve cemâ'ate niyyet edilir.

İmâm yalnız dört tekbîri ve iki omuza selâmı, yüksek sesle söyler, diğerlerini içinden okur.

Cenâze namâzı, kılındıkdan sonra, tabutun yanında düâ etmek câiz değildir. Mekrûh olur.

TERÂVÎH NAMÂZI

Terâvîh namâzı erkek ve kadınlar için sünnetdir. Ramezân-ı şerîfin her gecesinde kılınır. Cemâ'at ile kılınması sünnet-i kifâyedir. Vakti yatsı namâzından sonra ve vitrden öncedir. Vitrden sonra da kılınabilir. Meselâ, Terâvîh namâzının bir kısmına yetişip, imâmla vitr namâzını kılan kimse, terâvîh namâzından, yetişip kılamadığı rek'atleri, vitrden sonra kılar.

Kılınmayan terâvîh namâzı kazâ edilmez. Kazâ edilirse, nâfile olur. Terâvîh olmaz.

Terâvîh namâzı yirmi rek'atdir.

Terâvîh Nasıl Kılınır?

Vitr namâzı, yalnız Ramezân ayında cemâ'at ile kılınır. Te-

râvîh namâzını ikişer rek'at olmak üzere, on selâmla ve her dört rek'at sonunda bekleyip tesbîh yaparak kılmak müstehabdır. Kazâ borcu olan, boş zemânlarında, beş vaktin sünnetleri ve terâvîh yerine de kazâ kılıp, bir ân önce, kazâları bitirip, sonra bu namâzları kılmağa başlamalıdır.

Terâvîh namâzı câmi'de cemâ'at ile kılınınca, başkaları evde yalnız kılabilir, günâh olmaz. Fekat câmi'deki cemâ'at sevâbından mahrûm kalır. Evde, bir veyâ birkaç kişi ile cemâ'at ile kılarsa, yalnız kılmakdan yirmiyedi kat fazla sevâb kazanır. Her iftitâh tekbîrinde niyyet etmek dahâ iyidir. Yatsıyı cemâ'at ile kılmıyanlar, terâvîhi cemâ'at ile kılamaz. Yatsıyı cemâ'at ile kılmıyan bir kimse, farzı yalnız kılıp, sonra terâvîhi cemâ'at ile kılabilir.

Beşinci Bölüm

YOLCULUKDA NAMÂZ

Hanefî mezhebinde olan bir kimse, onbeş günden az kalmak niyyeti ile yüzdört kilometre ve dahâ uzak bir yere giderse müsâfir olur.

Seferî veyâ müsâfir olmak demek, yolcu olmak demekdir. Müsâfir, dört rek'atli farz namâzları iki rek'at kılar. Mukîm imâma uyarsa, yine dört rek'at kılar. Müsâfir, imâm olursa, ikinci rek'atin sonunda selâm verir. Sonra ona uymuş olan cemâ'at, namâzlarını temâmlamak için ikişer rek'at dahâ kılarlar.

Seferî olan bir kimse, mest üzerine üç gün, üç gece mesh edebilir. Orucunu bozabilir. Yolcu râhat ise orucunu bozmaması dahâ iyidir. Kurban kesmesi vâcib olmaz. Cum'a namâzı da seferî olana farz değildir.

Namâz vaktinin sonunda sefere çıkan kimse bu namâzı kılmamış ise, iki rek'at kılar. Fekat vaktin sonunda vatanına gelen, bu vaktin namâzını kılmamış ise dört rek'at kılar.

(Ni'met-i islâm)da diyor ki: Nâfile namâzları ayakda kılmağa gücü yeterken, oturarak kılmak, her zemân ve her yerde câizdir. Oturarak kılarken, rükû' için bedeni ile eğilir. Secde için, başını yere kor. Lâkin, özrü yok iken nâfileleri oturarak kılana, ayakda kılanın yarısı kadar sevâb verilir. Beş vakt namâzın sünnetleri ve terâvîh namâzı da, nâfile namâzdır. Yolda, ya'nî şehr, köy hâricinde, nâfile namâzları hayvan üzerinde kılmak

câizdir. Kıbleye dönmek ve rükü' ve secde yapmak lâzım değildir. Îmâ ile kılar. Ya'nî, rükü' için, bedeni ile biraz eğilir. Secde için, bundan dahâ çok eğilir. Hayvan üzerinde fazla necâset bulunması, namâza mâni' değildir. Yerde nâfile kılarken yorulanın, bastona, insana, dıvara dayanıp kılması, câiz olur. Kendi yürürken namâz kılmak sahîh değildir.

Farz ve vâcib namâzları, zarûret olmadıkça, hayvan üzerinde kılmak câiz değildir. Ancak, özr ile kılabilir. Zarûret olan özrler: Malının, canının, hayvanının tehlükede olması, inince hayvanının veyâ hayvandaki veyâ yanındaki malın çalınması, yırtıcı hayvan, düşman, yerde çamur olması, yağmur olması, hastanın inerken, binerken, iyi olmasının gecikmesi veyâ hastalığının artması, arkadaşlarının beklemeyip, tehlükede kalması, indikden sonra, hayvana yardımcısız binememek. Mümkin ise, hayvanı kıbleye karşı durdurup kılar. Mümkin değil ise, hareket cihetlerinde kılar. Hayvan üzerindeki mahmil denilen sandık gibi şeylerin içinde kılmak da, böyledir. Hayvan durdurulup, mahmilin altına direk konursa, **(Serîr)**, ya'nî masa, kanape gibi olup, yerde kılmak demekdir. Kıbleye karşı ayakda kılması lâzım olur. İnebilen kimse, farzları mahmilde kılamaz.

Gemide namâz kılmak, Ca'fer Tayyâr hazretleri Habeşistâna giderken, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ona öğretdiği gibi, şöyledir: Hareket eden gemide, özrü olmadan farz ve vâcib de kılınır. Gemide cemâ'at ile kılınabilir. Hareket eden gemide de, îmâ ile kılmak câiz olmayıp, rükü' ve secde yapar. Kıbleye dönmesi de lâzımdır. Namâza başlarken kıbleye karşı durur. Gemi döndükçe, kendisi kıbleye döner. Gemide necâsetden tahâret de lâzımdır. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfeye göre, giden gemide farzları da, özrsüz iken, yerde oturarak kılmak câiz olur.

Deniz ortasında demirlemiş gemi, çok sallanıyor ise, giden gemi gibidir. Az sallanıyorsa, sâhilde duran gemi gibidir. Sâhilde duran gemide farzlar oturarak kılınmaz. Sâhile çıkmak mümkin ise, ayakda kılmak da sahîh olmayıp, karaya çıkıp kılmak lâzımdır. Malı, canı veyâ geminin hareket etmek tehlükesi varsa, gemide ayakda kılması câiz olur.

(İbni Âbidîn) diyor ki: (İki tekerlekli olup da, hayvana bağlanmadan yerde düz duramıyan arabada, dururken de, giderken de, namâz kılmak, hayvan üzerinde kılmak gibidir. Dört tekerlekli araba, dururken serîr, masa gibidir. Hareket ederken

ise, hayvan için yukarıda yazılı özrlerle, içinde farz kılınabilir ve arabayı durdurup kıbleye karşı kılar. Durduramazsa, giden gemideki gibi kılar). Hareket esnâsında kıbleye dönemiyen, Şâfi'î mezhebini taklîd ederek, iki namâzı cem' eder. Buna da imkân olmazsa, kıbleye dönmesi sâkıt olur. Sandalyada, koltukda oturarak, îmâ ile namâz kılmak, hiçkimseye câiz değildir. Otobüsde, tayyârede namâz kılmak, arabada kılmak gibidir.

Farzları ve vâcibleri, yolculukda zarûret olmadıkça hayvan üzerinde kılmamalıdır. Vâsıtaları durdurup, kıbleye karşı ve ayakda kılmalıdır. Bunun için vâsıtaya binmeden gerekli tedbîrleri önceden almalıdır.

Müsâfir, vapurda ve trende, farz namâza, kıbleye karşı durup, secde yeri yanına pusula koymalı. Vapur ve tren döndükce, kendisi kıbleye dönmelidir. Göğsü kıbleden ayrılırsa, namâzı bozulur. Otobüsde, trende, dalgalı denizde kıbleye dönemiyenlerin farz namâzları câiz olmıyacağından, bunlar yolda oldukları müddetçe Şâfi'î mezhebini taklîd ederek, öğle ile ikindiyi ve akşam ile yatsıyı, cem' edebilir. Ya'nî seferde iken bu iki namâzı birbiri arkasına kılar. Çünki, Şâfi'î mezhebinde 80 kilometreden ziyâde süren yolculukda, ikindiyi öğle namâzı vaktinde ve yatsıyı akşam namâzı vaktinde takdîm ederek kılmak, veyâhud öğleyi ikindi vaktine ve akşamı, yatsı namâzı vaktine tehîr ederek, iki namâzı bir arada kılmak câizdir. Bunun için, Hanefî mezhebinde olan kimse, yolda kıbleye dönemiyecek ise, yola çıkdıkdan sonra, gündüz bir yerde durduğu zemân, öğle vaktinde öğleyi kılınca hemen ikindiyi de kılmalı, gece durulduğu zemân, yatsı vaktinde akşamı ve sonra yatsıyı bir arada kılmalı ve bu dört namâza niyyet ederken **(Şâfi'î mezhebini taklîd ederek edâ ediyorum)** diye niyyet etmeli, ya'nî kalbinden geçirmelidir. Yola çıkmadan veyâ yolculuk bitdikden sonra, iki vaktin namâzı birlikde kılınmaz.

HASTALIKDA NAMÂZ

Abdesti bozan şeyin bedenden çıkması, devâmlı olursa, **(Özr)** denir. İdrâr, iç sürmesi, yel kaçırmak, burun kanaması ve yaradan kan, sarı su akması, ağrıdan, şişden dolayı gözyaşı akması, bir namâz vakti içinde, devâmlı olunca, bu kimse ve istihâza kanı akan kadın, özr sâhibi olurlar. Tıkamakla, ilâc ile veyâ namâzı oturarak yâhud îmâ ile kılarak, bunları durdurmala-

rı lâzımdır. İdrâr kaçıran erkek, idrâr yoluna arpa kadar nebâtî pamuk sokar. Fitil, az olan idrârı emerek, dışarı damlamasına mâni' olur. Böylece, abdest bozulmaz. İdrâr yaparken, fitil kendiliğinden dışarı çıkar, gider. İdrâr çok kaçıyorsa, fazlası fitilden geçerek, dışarı sızar ve abdesti bozulur. Sızan idrârın çamaşırı kirletmemesi lâzımdır. Kadınlar, önlerine dâimâ (Kürsüf) denilen bez koymalıdır. Akıntıyı durduramazlarsa, her namâz vaktinde abdest alıp, namâzı öylece kılar. Özr sâhibi olan kimse bir abdest ile, vakt çıkıncaya kadar farz, kazâ ve nâfile kılabilirler. Kur'ân-ı kerîmi tutabilirler. Namâz vakti çıkınca, abdesti bozulur. Vakt çıkmadan önce de, özr olan şeyden başka bir sebeb ile abdesti yine bozulur. Meselâ, burun deliklerinin birinden kan gelmekde iken abdest alıp, sonra diğer delikden de kan akmağa başlasa, abdesti bozulur. Özr sâhibi olmak için, abdesti bozan şeyin, bir namâz vaktinde devâmlı akması lâzımdır. Abdest alıp, o vaktin farzını kılacak kadar bir zemânda akmazsa, özr sâhibi olmaz. Mâlikînin bir kavline göre, bir damla akınca, özr sâhibi olur. Bir kimse özr sâhibi olunca, sonraki namâz vaktlerinde, bir kerre, bir damla gelince, özr sâhibi olması, o vaktlerde de devâm eder. Bir namâz vaktinde hiç gelmezse, özr sâhibi olmak biter. Özre sebeb olan necâset, elbiseye dirhem mikdârından fazla bulaşınca, tekrâr bulaşmasına mâni' olmak mümkin ise, bulaşmış yeri yıkamak lâzım olur.

Gusl abdesti alınca, hasta olmakdan veyâ hastalığının şiddetlenmesinden yâhud uzamasından korkan, teyemmüm eder. Bu korku, kendi tecrîbeleri ile yâhud müslimân, âdil tabîbin [doktorun] söylemesi ile bilinmiş olur. Fıskı, günâh işlemesi dillere düşmüş olmıyan tabîbin sözü de kabûl edilir. Soğuk olup, barınacak yer, suyu ısıtacak şey, şehrde hamam parası bulamamak, hastalığa sebeb olabilir. Hanefîde, bir teyemmüm ile, dilediği kadar farz kılabilir. Şâfi'îde ve mâlikîde, her farz namâz için yeniden teyemmüm eder.

Abdest a'zâsının yarısında yara olan teyemmüm eder. Yara yarıdan azında ise, sağlamını yıkayıp, yarayı mesh eder. Guslde, bütün beden bir uzv sayıldığı için, bütün bedenin yarısı yara ise teyemmüm eder. Yaralı yer, yarıdan az ise, sağlamını yıkayıp yaraları mesh eder. Yaraya mesh zarar verirse, sargıya mesh eder. Buna da zarar verirse, meshi terk eder. Abdestde ve guslde, başa mesh zarar verirse, başı mesh etmez. Eli çolak [ekzema,

yara] olup, su kullanamıyan teyemmüm eder. Yüzünü, kollarını yere, [kireçli, topraklı, taşlı dıvara] sürer. Elleri ve ayakları kesik olanın yüzü de yara ise, namâzı abdestsiz kılar. Abdest aldıracak kimse bulamıyan, teyemmüm eder. Çocuğu, kölesi, ücret ile tutduğu kimse, yardıma mecbûrdurlar. Başkalarından da yardım ister. Fekat, onlar yardıma mecbûr değildir. Kadın ve koca da birbirlerine abdest aldırmağa mecbûr değildirler.

Kan aldırarak, sülük tutunarak, yara, çıban olarak, kemiği kırılarak veyâ incinerek sargı [pamuk, gaz bezi üzerine flaster, merhem] koyan, orasını soğuk, sıcak su ile yıkamağa veyâ mesh etmeğe kâdir olamazsa, abdestde ve guslde, bunların yarıdan fazlası üstüne bir kerre mesh eder. Sargıyı çözmek zarar verirse, altındaki sağlam yerler yıkanmaz. Sargı aralarında görünen sağlam deri kısmları mesh edilir. Sargıyı abdestli olarak sarmak lâzım değildir. Meshden sonra, sargı değişdirilirse, üstüne başkası da sarılırsa, yenisine mesh lâzım olmaz.

Ayakda duramıyan veyâ ayakda durunca, hastalığının uzayacağını çok zan eden hasta, namâzını oturarak kılıp, rükü' için bedenini biraz eğer. Sonra dikilip, sonra yere iki kerre secde yapar. Kolayına geldiği gibi oturur. Diz çökmesi, bağdaş kurması, ihtibâ etmesi, ya'nî kaba etleri üzerine oturup kollarını dizlerinin etrâfına halka yapması câizdir. Baş, diz, göz ağrısı hastalık sayılır. Düşmana görünmek korkusu da, özrdür. Ayakda orucu, abdesti bozulan da oturarak kılar. Bir şeye dayanarak ayakda durabilen dayanarak kılar. Ayakda fazla duramıyan, iftitâh tekbîrini ayakda alıp, ağrı hâsıl olunca, oturarak devâm eder.

Yere secde yapmakdan âciz olan, ayakda okuyup, rükü' ve secde için oturarak îmâ eder. Oturup rükü' için biraz, secde için dahâ çok eğilir. Bedenini eğemiyen, başını eğer. Birşey üzerine secde etmesi lâzım değildir. Birşey üzerine secde ederse, secde için, rükü'dan fazla eğilmiş ise, namâzı sahîh olursa da, mekrûhdur. Dayanarak oturmak mümkin iken, yatarak îmâ câiz olmaz. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", bir hastayı ziyâret etdi. Bunun eli ile yasdığı kaldırıp, üzerine secde etdiğini görünce, yastığı aldı. Hasta, odun kaldırarak bunun üstüne secde etdi. Odunu da aldı ve **(Gücün yeterse, yere secde et! Yere eğilemezsen, yüzüne birşey kaldırıp, bunun üzerine secde etme! Îmâ ederek kıl ve secdede, rükü'dan dahâ çok eğil!)** buyurdu. **(Bahr-ür-râık)**da bildirildiği üzere, Âl-i İmrân sûresinin

yüzdoksanbirinci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Namâzı, gücü yeten ayakda kılar. Âciz olan oturarak kılar. Bundan da âciz olan yatarak kılar)** buyurulmakdadır. İmrân bin Husayn hasta olunca, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buna, **(Ayakda kıl! Gücün yetmezse, oturarak kıl! Buna da kudretin olmazsa, yan veyâ sırt üstü yatarak kıl!)** buyurdu. Görülüyor ki, ayakda duramıyan hasta, oturarak kılar. Oturamıyan, yatarak kılar. Sandalyada, koltukda kılmağa izn verilmemişdir. Hastanın ve otobüsde, tayyârede gidenin, koltukda, sandalyada kılması islâmiyyete uygun değildir. Cemâ'ate gidince ayakda kılamıyan, evinde ayakda kılar. Yirmi şeyden birinin bulunması, cemâ'ate gitmemek için özr olur. Yağmur, şiddetli sıcak ve soğuk, canına veyâ malına saldıracak düşman korkusu, arkadaşlarının gidip yolda yalnız kalmakdan korkmak, havânın çok karanlık olması, fakîr borçlunun yakalanıp habs olunmakdan korkması, kör olmak, yürüyemiyecek felci olması, bir ayağı kesik olmak, hasta, kötürüm olmak, çamur, yürüyememek, yürüyemiyen ihtiyâr, nâdir bulunan fıkh dersini kaçırmak, sevdiği yemeği kaçırmak korkusu, yolculuğa hareket hâlinde olmak, yerine bırakacak kimse bulunmıyan hasta bakıcı, gece şiddetli rüzgâr, halâya gitmek için sıkışmak. Hastalığının artmasından veyâ uzamasından korkan hasta ve hastası bakımsız kalacak olan hasta bakıcı ve çok ihtiyârlıkdan yürümesi güç olmak, Cum'a namâzına gitmemek için özrdür. Cemâ'ate yürüyerek gidip gelmek, vâsıtaya binerek gitmekden efdâldir. Câmi'de sandalyada, koltukda oturarak, îmâ ile kılmak câiz değildir. İslâmiyyetin bildirmediği şekilde ibâdet yapmak **(Bid'at)** olur. Bid'at işlemenin büyük günâh olduğu fıkh kitâblarında yazılıdır.

Birşeye dayanarak oturamıyan hasta, sırt üstü yatarak, sırt üstü yatamazsa, sağ yanına yatarak başı ile îmâ eder. Kıbleye dönemiyen, kolayına gelen cihete doğru kılar. Sırt üstü yatanın başı altına birşey konarak, yüzü kıbleye karşı yapılır. Dizlerini dikmesi iyi olur. Başı ile îmâ edemiyenin namâzı kazâya bırakması câiz olur. Namâz arasında hasta olan, gücü yetdiği şekilde devâm eder. Yerde oturarak kılan hasta namâzda iyi olursa, ayakda kılarak devâm eder. Aklı, şu'ûru giden, namâz kılmaz. Beş vakt geçmeden iyi olursa, beş vakti kazâ eder. Altı namâz geçerse, hiç kazâ etmez.

Îmâ ile de olsa, kılınmayan namâzı acele kazâ etmek farzdır. Kazâ etmeden ölüm hâline gelirse, kılmadığı namâzların

iskâtı için, bırakdığı maldan fidye verilmesini vasıyyet etmek vâcib olur. Vasıyyet etmezse, velîsinin, hattâ yabancının kendi malından iskât yapması câiz olur denilmişdir.

KAZÂ NAMÂZLARI

Namâz, beden ile yapılan bir ibâdet olduğundan, başkası yerine kılınamaz. Herkesin kendisinin kılması lâzımdır. Namâzları vaktinde kılmaya **"Edâ"** denir. Herhangi bir zemânda tekrâr kılmaya **"İâde"** denir. Meselâ mekrûh olarak kılınan namâzın vakti çıkmadan, buna imkân olmazsa, her zemân iâdesi vâcibdir. Farz ve vâcib olan namâzı, vakti geçdikden sonra kılmağa **"Kazâ"** etmek denir.

Bir günlük beş vakt farzı ve vitr namâzını kılarken ve kazâ ederken, tertîb sâhibi olmak farzdır. Ya'nî, namâz kılarken, sıralarını gözetmek lâzımdır. Beşden fazla kazâsı olmayana **(Tertîb sâhibi)** denir. Cum'a farzını, o günün öğle namâzı sırasında kılmak lâzımdır. Sabâh namâzına uyanamayan, hutbe okunurken bile hâtırlarsa, hemen bunu kazâ etmelidir. Bir namâzı kılmadıkça ondan sonraki beş namâzı kılmak câiz olmaz. Hadîs-i şerîfde, **(Bir namâzı uykuda geçiren veyâ unutan kimse, sonraki namâzı cemâ'at ile kılarken hâtırlarsa, imâmla namâzı bitirip, sonra önceki namâzını kazâ etsin! Bundan sonra, imâmla kıldığını tekrâr kılsın!)** buyuruldu.

Farzı, kazâ etmek farzdır. Vâcibi kazâ etmek vâcibdir. Sünneti kazâ etmek, emr olunmadı. Hanefî mezhebinin âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki; (Sünnet namâzlarının yalnız vaktinde kılınmaları emr olundu. Vaktinde kılınmayan sünnet namâzlar, insanın üzerinde borç kalmaz. Bunun için, vaktinden sonra kazâ edilmeleri emr olunmadı. Sabâhın sünneti, vâcibe yakın olduğundan, o gün öğleden önce farzı ile kazâ edilir. Sabâh sünneti öğleden sonra, başka sünnetler ise, hiçbir zemân kazâ edilmez. Kazâ olursa, sünnet sevâbı hâsıl olmaz. Nâfile kılınmış olur.) **(İbni Âbidîn)**de ve **(Tergîb-üs-salât)** 162.ci sahîfelerinde diyor ki, (Sünnetleri, özrsüz oturarak kılmak câizdir. Hiç kılmamak günâhdır. Farzları özr ile oturarak kılmak câizdir).

Farz namâzları bilerek ve özrsüz olarak terketmek büyük günâhdır. Vaktinde kılınmayan böyle namâzları kazâ etmek lâzımdır. Farz ve vâcib olan bir namâzı bile bile kazâya bıraka-

bilmek için, iki özr vardır: Biri, düşman karşısında olmakdır. İkincisi, seferde olan, ya'nî, üç günlük yol gitmeye niyyeti olmasa bile, yolda bulunan kimsenin hırsızdan, yırtıcı hayvandan, selden, fırtınadan korkmasıdır. Bunlar oturarak ve herhangi bir tarafa dönerek veyâ hayvan üzerinde îmâ ile de kılamadığı zemân, kazâya bırakabilir. Bu iki sebeble farzları kazâya bırakmak, uyku ve unutmak sebebi ile kaçırmak günâh olmaz. **(Eşbâh)** şerhinde, (Boğulmak üzere olanı ve benzerlerini kurtarmak için namâzı vaktinden sonra kılmak da sahîhdir) diyor. Fekat, özr bitince, hemen kazâ kılması farz olur. Harâm olan üç vakdden başka, boş vaktlerinde kılmak şartı ile, çoluk çocuğunun rızkını kazanacak kadar gecikdirmek câiz olur. Dahâ fazla gecikdirirse, günâha girmeğe başlar. Nitekim sevgili Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", Hendek muhârebesinin şiddetinden kılamadıkları dört namâzı hemen o gece, Eshâb-ı kirâm "radıyallahü anhüm" yaralı ve çok yorgun oldukları hâlde, cemâ'at ile kıldı. Sevgili Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki; **(İki farz namâzı bir araya getirmek büyük günâhlardandır).** Ya'nî, bir namâzı vaktinde kılmayıp, vaktinden sonra kılmak en büyük günâhdır. Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bir namâzı vakti çıkdıkdan sonra kılan kimseyi, Allahü teâlâ seksen hukbe Cehennemde bırakacakdır.)** Bir hukbe, seksen âhıret senesidir ve âhıretin bir günü, dünyânın bin senesi kadardır. Bir vakt namâzı, vaktinden sonra kılmanın cezâsı bu olursa, hiç kılmayanın cezâsını düşünmelidir.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Namâz dînin direğidir. Namâz kılan, dînini doğrultmuş olur. Namâzı kılmıyan, dînini yıkmış olur.)** Bir hadîs-i şerîfde buyurdu ki, **(Kıyâmet günü, îmândan sonra ilk süâl namâzdan olacakdır.)** Allahü teâlâ buyuracak ki, **(Ey kulum! Namâz hesâbının altından kalkarsan kurtuluş senindir. Öteki hesâbları kolaylaşdırırım).** Ankebût sûresi, kırkbeşinci âyetinde, meâlen **(Kusûrsuz kılınan bir namâz, insanı pis, çirkin işleri işlemekden korur)** buyurulmakdadır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(İnsanın Rabbine en yakın olduğu zemân namâz kıldığı zemândır).**

Bir müslimânın herhangi bir namâzı vaktinde kılmaması iki dürlü olur: 1- Özr ile kılmamasıdır. 2- Namâzı vazîfe bildiği, önem verdiği hâlde tenbellikle terk etmesidir.

Farz namâzı özrü olmadan, vakti geçdikden sonra kılmak,

ya’nî kazâya bırakmak harâmdır, büyük günâhdır. Bu günâh, kazâ edince afv olmuyor. Kazâ edince, yalnız namâzı kılmamak günâhı afv olur. Bir kimse namâzları kazâ etmedikçe, yalnız tevbe ile afv olmaz. Kazâ etdikden sonra tevbe ederse, afv olması ümîd edilir. Tevbe ederken kılmadığı namâzları kazâ etmesi lâzımdır. Kazâ etmeye gücü varken, kazâ etmezse, ayrıca büyük bir günâh işlemiş olur. Bu büyük günâh, her namâz kılacak kadar [6 dakîka] boş zemân geçince, bir evvelki azâb zemânı kadar artmakdadır. Çünki namâzı, boş zemânlarda hemen kazâ etmek de farzdır. Kazâ kılmağa ehemmiyyet vermiyen sonsuz yanacakdır. **(Umdet-ül-islâm)** ve **(Câmi’-ül fetâvâ)**da diyor ki, (Düşman karşısında, bir farz namâzı kılmak mümkin iken, terk etmek, yediyüz büyük günâh işlemiş gibi günâhdır.) Kazâyı gecikdirmenin günâhı, vaktinde kılmamak günâhından dahâ çokdur. Bir namâzın ilk kazâsını kılmağa niyyet ederek, bir kazâ kılınca, bu günâhların hepsi afv olur.

AÇIKLAMA: (Sünnetler Yerine Kazâ Kılınır mı?)

Abdülkâdir-i Geylânî hazretleri **(Fütûh-ul gayb)** kitâbında diyor ki: Mü’minin en önce farzları yapması lâzımdır. Farzlar bitdikden sonra, sünnetleri yapar. Ondan sonra nâfilelerle meşgûl olur. Farz borcu varken, sünnet ile meşgûl olmak ahmaklıkdır. Farz borcu olanın sünnetleri kabûl olmaz. Alî ibni Ebî Tâlib “radıyallahü anh” bildiriyor: Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki: **(Üzerinde farz borcu olan kimse, kazâsını kılmadan nâfile kılarsa, boş yere zahmet çekmiş olur. Bu kimse, kazâsını ödemedikçe, Allahü teâlâ, onun nâfile namâzlarını kabûl etmez).** Abdülkâdir-i Geylânînin yazdığı bu hadîs-i şerîfi şerheden Hanefî mezhebi âlimlerinden Abdülhak-ı Dehlevî hazretleri buyuruyor ki: (Bu haber, farz borcu olanların, sünnetlerinin ve nâfilelerinin kabûl olmıyacağını göstermekdedir. Sünnetlerin, farzları tamamlıyacağını biliyoruz. Bunun ma’nâsı farzlar yapılırken, bunların kemâllerine sebeb olan birşey kaçırılırsa, sünnetler, kılınan farzın kemâl bulmasına sebeb olur. Farz borcu olanın kabûl edilmeyen sünnetleri bir işe yaramaz).

Kudüs kâdısı Muhammed Sâdık Efendi, fâite namâzların kazâ edilmesini anlatırken, şöyle bildirmekdedir: Büyük âlim İbni Nüceym hazretlerine soruldu ki, (Bir kimsenin kazâya kalmış namâzları olsa, sabâh, öğle, ikindi, akşam ve yatsının sünnetlerini bu namâzların, kazâlarına niyyet ederek kılsa, bu

kimse sünnetleri terk etmiş olur mu?). Cevâbında: (Sünnetleri terk etmiş olmaz. Çünki, beş vakt namâzın sünnetlerini kılmakdan maksad, o vakt içinde, farzdan başka bir namâz dahâ kılmak demekdir. Şeytân hiç namâz kıldırmamak ister. Farzdan başka bir namâz dahâ kılarak, şeytâna inat edilmiş, rezîl edilmiş olur. Sünnet yerine kazâ kılmakda, sünnet de yerine getirilmiş olur. Kazâ borcu olanların, her namâz vakti, o vaktin farzından başka namâz kılarak, sünneti yerine getirmek için, kazâ kılması lâzımdır. Çünki çok kimse, kazâ kılmayıp, sünnetleri kılıyor. Bunlar Cehenneme gidecekdir. Hâlbuki, sünnetlerin yerine kazâ kılan, Cehennemden kurtulur) buyurdu.

Kazâ Namâzları Nasıl Kılınır?

Kazâ namâzlarını bir an önce kılarak, ayrıca tevbe de ederek, büyük cezâdan kurtulmalıdır. Bunun için, sünnetleri de kazâ niyyeti ile kılmak lâzımdır. Tenbellikle namâz kılmayanlar, senelerce kazâ borcu olanlar, namâza başladıkları zemân, sünneti kılarken, o vaktin ilk kazâya kalmış namâzını kazâ etmeği niyyet ederek kılmalıdır. Bunların, sünnetleri kazâ namâzı için niyyet ederek kılması, dört mezhebde de lâzımdır. Hanefî mezhebinde namâzı özrsüz kazâya bırakmak ekber-i kebâirdir. Bu çok büyük günâh, her namâz kılacak kadar boş zemân geçince bir misli artmakdadır. Çünki, namâzı, boş zemânlarda hemen kazâ etmek de farzdır. Hesâba, sayıya sığmayan bu müdhiş günâhdan ve azâbdan kurtulmak için, öğle namâzının ilk dört rek'at sünnetini kılarken, ilk kazâya kalmış öğlenin farzını niyyet ederek kazâ kılmalıdır. Öğlenin son sünnetini kılarken, ilk kazâya kalmış sabâhın farzını niyyet ederek, kazâ kılmalıdır. İkindinin sünnetini kılarken, ikindi farzını niyyet ederek kazâ kılmalıdır. Akşamın sünnetini kılarken, üç rek'at akşam farzını niyyet ederek kazâ kılmalıdır. Yatsının ilk sünnetini kılarken, yatsı farzını ve son sünnetini kılarken de, ilk kazâya kalmış vitri niyyet ederek üç rek'at olarak kazâ kılmalıdır. Böylece her gün, bir günlük kazâ ödenir. Terâvîh namâzlarını kılarken de, kazâ niyyet ederek, kazâ kılmalıdır. Kaç senelik kazâ namâzı varsa, buna, o kadar sene devâm etmelidir. Kazâlar bitince, yine sünnetleri, kılmağa başlamalıdır. Vakti varsa, ayrıca her fırsatda kazâ kılıp, bir an önce kazâ borçlarını bitirmelidir. Kılınmıyan kazâların, günâhı, her gün geçdikçe bir misli artmakdadır.

Altıncı Bölüm
NAMÂZ KILMAYANLAR

Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk "radıyallahü anh" buyuruyor ki, beş namâz vaktleri gelince, melekler der ki: (Ey Âdem oğulları, kalkınız! İnsanları yakmak için hâzırlanmış olan ateşi namâz kılarak söndürünüz.) Bir hadîs-i şerîfde, **(Mü'min ile kâfiri ayıran fark, namâzdır)** buyuruldu. Ya'nî mü'min namâz kılar, kâfir kılmaz. Münâfıklar ise, ba'zan kılar, ba'zan kılmaz. Münâfıklar, Cehennemde çok acı azâb görecekdir. Müfessirlerin şâhı, Abdüllah ibni Abbâs "radıyallahü anhümâ" diyor ki, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" işitdim. Buyurdu ki: **(Namâz kılmayanlar, kıyâmet günü, Allahü teâlâyı kızgın olarak bulacaklardır).**

Hadîs imâmları söz birliği ile bildiriyorlar ki: (Bir namâzı, vaktinde amden kılmayan, ya'nî namâz vakti geçerken, namâz kılmadığı için üzülmeyen, kâfir olur). Veyâ ölürken îmânsız gider. Ya, namâzı hâtırına bile getirmeyenler, namâzı vazîfe tanımayanlar ne olur? Ehl-i sünnet âlimleri, sözbirliği ile buyurdular ki, ibâdetler îmândan parça değildir. Yalnız, namâzda sözbirliği olmadı. Fıkh imâmlarından, **İmâm-ı Ahmed ibni Hanbel, İshak ibni Râheveyh, Abdüllah ibni Mübârek, İbrâhîm Nehaî, Hakem bin Uteybe, Eyyûb Sahtiyânî, Dâvüd Tâî, Ebû Bekr ibni Şeybe, Zübeyr bin Harb** ve dahâ birçok büyük âlimler, bir namâzı amden, ya'nî bile bile kılmayan kimse kâfir olur dedi. O hâlde, ey din kardeşim, bir namâzını kaçırma ve gevşek kılma! Seve seve kıl! Allahü teâlâ kıyâmet günü, bu âlimlerin ictihâdlarına göre cezâ verirse ne yaparsın?

Hanbelî mezhebinde, bir namâzı özrsüz kılmayan, mürted gibi katl olunur. Yıkanmaz, kefenlenmez ve namâzı kılınmaz. Müslimânların mezârlığına gömülmez ve mezârı belli edilmez. Dağda bir çukura konur.

Namâz kılmayan kimse, Şâfi'î mezhebinde, mürted olmaz ise de, cezâsı katldir. Namâz kılmıyan için Mâlikî mezhebinin hükmleri, Şâfi'î hükmlerinin aynıdır.

Namâz kılmayan, Hanefî mezhebinde, namâza başlayınca-

ya kadar habs olunur veyâ kan akıncaya kadar dövülür.

Beş şeyi yapmıyan, beş şeyden mahrûm olur:

1 — Malının zekâtını vermeyen, malının hayrını göremez.

2 — Uşrunu vermeyenin tarlasında, kazancında bereket kalmaz.

3 — Sadaka vermiyenin vücûdunda sıhhat kalmaz.

4 — Düâ etmiyen arzûsuna kavuşamaz.

5 — Namâz vakti gelince, kılmak istemeyen, son nefesde Kelime-i şehâdet getiremez.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki:

(Namâzı özrsüz kılmayan kimseye, Allahü teâlâ onbeş sıkıntı verir. Altısı dünyâda, üçü ölüm zemânında, üçü kabrde, üçü kabrden kalkarkendir.

Dünyâda olan altı azâb:

1 — Namâz kılmıyanın ömründe bereket olmaz.

2 — Yüzünde, Allahü teâlânın sevdiği kimselerin güzelliği, sevimliliği kalmaz.

3 — Hiçbir iyiliğine sevâb verilmez.

4 — Düâları kabûl olmaz.

5 — Onu kimse sevmez.

6 — Müslimânların iyi düâlarının buna fâidesi olmaz.

Ölürken çekeceği azâblar:

1 — Zelîl, kötü, çirkin can verir.

2 — Aç olarak ölür.

3 — Çok su içse de, susuzluk acısı ile ölür.

Kabrde çekeceği acılar:

1 — Kabr onu sıkar. Kemikleri birbirine geçer.

2 — Kabri ateşle doldurulur. Gece gündüz onu yakar.

3 — Allahü teâlâ kabrine çok büyük yılan gönderir. Dünyâ yılanlarına benzemez. Hergün, her namâz vaktinde onu sokar. Bir an bırakmaz.

Kıyâmetde çekeceği azâblar:

1 — Cehenneme sürükliyen azâb melekleri yanından ayrılmaz.

2 — Allahü teâlâ, onu kızgın olarak karşılar.

3 — Hesâbı çok çetin olup, Cehenneme atılır.)

NAMÂZ KILANLARIN FAZÎLETLERİ

Namâz kılmanın fazîletlerini ve namâz kılanlara verilecek sevâbları bildiren hadîs-i şerîfler çokdur. Abdülhak bin Seyfüd-dîn Dehlevînin **(Eşi'at-ül-leme'ât)** kitâbında, namâzın ehem-miyyetini bildiren hadîs-i şerîflerde buyuruluyor ki:

1 - Ebû Hüreyre "radıyallahü anh" bildiriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Beş vakt nemâz ve Cum'a nemâzı, gelecek Cum'aya kadar ve Ramezân orucu, gele-cek Ramezâna kadar yapılan günâhlara keffâretdirler. Büyük günâh işlemekden sakınanların küçük günâhlarının afvına sebeb olurlar.)** Arada işlenilmiş olan küçük günâhlardan kul hakkı bu-lunmıyanları yok ederler. Küçük günâhları afv edilerek bitmiş olanların, büyük günâhları için olan azâblarının hafiflemesine se-beb olurlar. Büyük günâhların afv edilmesi için tevbe etmek de lâzımdır. Büyük günâhı yok ise, derecesinin yükselmesine sebeb olurlar. Bu hadîs-i şerîf, **(Müslim)**de yazılıdır. Beş vakt nemâzı kusûrlu olanların afv olmasına, Cum'a nemâzları sebeb olur. Cum'a nemâzları da kusûrlu ise, Ramezân orucları sebeb olur.

2 - Yine Ebû Hüreyre "radıyallahü anh" bildiriyor. Resûlul-lah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Kapısının önünde akar su olan bir kimse, bu suda her gün beş kerre yıkansa, bede-ninde kir kalır mı?)** Eshâb-ı kirâm, cevâb vererek, hayır hiç kir kalmaz yâ Resûlallah dediler. **(Beş vakt nemâz da böyledir. Beş vakt nemâz kılanların küçük günâhlarını Allahü teâlâ yok eder)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, **(Buhârî)**de ve **(Müslim)**de yazılıdır.

3 - Abdüllah ibni Mes'ûd "radıyallahü anh" diyor ki, birisi, ya-bancı bir kadını öpmüşdü. Ya'nî, Ensârdan biri, hurma satıyordu. Bir kadın, hurma almak için geldi. Kadına karşı hayvânî hisleri hareket etdi. Evde dahâ iyisi var. Gel ondan vereyim dedi. Eve gelince, kadını kucakladı, öpdü. Kadın, (Ne yapıyorsun Allahdan kork!) dedi. O da, pişmân oldu. Resûlullaha gelip, yapdığını söy-ledi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buna cevâb verme-di. Allahü teâlâdan vahy bekledi. Sonra, bu zât nemâz kıldı. Alla-hü teâlâ Hûd sûresinin yüzonbeşinci âyetini gönderdi. Bu âyet-i kerîmede meâlen, **(Günün iki tarafında ve güneş batınca nemâz kıl! İyilikler, kötülükleri elbette yok eder)** buyuruldu. Günün iki tarafı, öğleden evvel ve öğleden sonra demekdir. Ya'nî sabâh, öğ-le ve ikindi nemâzlarıdır. Gündüze yakın olan gece nemâzı da, akşam ve yatsı nemâzlarıdır. Bu âyet-i kerîmede, hergün beş vakt

nemâzın, günâhların afv edilmelerine sebeb oldukları bildirilmekdedir. Bu zât, yâ Resûlallah! Bu müjde yalnız benim için midir? Yoksa bütün ümmet için midir, dedi. **(Bütün ümmetim içindir)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, iki Sahîhde de yazılıdır.

4 - Enes bin Mâlik "radıyallahü anh" diyor ki, bir kimse Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" gelip, (Had cezâsı verilecek bir günâh işledim. Bana had cezâsı vur!) dedi. Resûlullah, ne günâh işlemiş olduğunu buna sormadı. Nemâz vakti geldi. Berâber kıldık. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" nemâzı bitirince, bu zât kalkdı ve (Yâ Resûlallah "sallallahü aleyhi ve sellem"! Ben, had cezâsı yapılacak bir günâh işledim. Allahü teâlânın kitâbında emr olunan cezâyı bana yap!) dedi. **(Sen bizimle berâber nemâz kılmadın mı?)** buyurdu. Evet kıldım dedi. **(Üzülme, Allahü teâlâ günâhını afv eyledi!)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, iki temel kitâbda yazılıdır. Bu zât, had lâzım olan büyük günâh işlediğini zan etmişdi. Nemâz kılınca afv olması, bunun küçük günâh olduğunu göstermekdedir. Yâhud had demesi, küçük günâhların karşılığı olan **(Ta'zîr)** cezâsı idi. İkinci sorusunda, (Had cezâsı yap!) dememesi de, böyle olduğunu gösteriyor.

5 - Abdüllah ibni Mes'ûd "radıyallahü anh" diyor ki, Allahü teâlânın en çok hangi ameli sevdiğini Resûlullahdan "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sordum: **(Vaktinde kılınan nemâz)** buyurdu. Ba'zı hadîs-i şerîflerde ise, **(Evvel vaktinde kılınan nemâzı çok sever)** buyurulmuşdur. Ondan sonra hangisini çok sever dedim. **(Anaya-babaya iyilik yapmayı)** buyurdu. Bundan sonra da hangisini çok sever dedim. **(Allah yolunda cihâd etmeyi)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf de, iki Sahîh kitâbda yazılıdır. Başka bir hadîs-i şerîfde, **(Amellerin en iyisi, yemek yidirmekdir)** buyuruldu. Bir başkasında, **(Selâm vermeyi yaymakdır.)** Bir başkasında ise, **(Gece, herkes uykuda iken nemâz kılmakdır)** buyurulmuşdur. Başka bir hadîs-i şerîfde, **(En kıymetli amel, elinden ve dilinden kimsenin incinmemesidir.)** Bir hadîs-i şerîfde de, **(En kıymetli amel, cihâddır)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(En kıymetli amel, hacc-ı mebrûrdur.)** Ya'nî, hiç günâh işlemeden yapılan hacdır buyuruldu. **(Allahü teâlâyı zikr etmekdir)** ve **(Devâmlı olan ameldir)** hadîs-i şerîfleri de vardır. Süâli soranların hâllerine uygun, çeşidli cevâblar verilmişdir. Yâhud, zemâna uygun cevâb verilmişdir. Meselâ, islâmiyyetin başlangıcında, amellerin en efdali, en kıymetlisi cihâd idi. [Zemânımızda, amellerin en efdali, yazı ile, neşriyyât ile, kâfirlere, mezheb-

sizlere cevâb vermek, Ehl-i sünnet i'tikâdını yaymakdır. Böyle cihâd edenlere, para ile, mal ile, beden ile yardım edenler de bunların kazandıkları sevâblara ortak olurlar. Âyet-i kerîmeler, hadîs-i şerîfler, nemâzın, zekâtdan, sadakadan dahâ kıymetli olduğunu gösteriyor. Fekat, ölüm hâlinde bulunana birşey verip, ölümden kurtarmak, nemâz kılmakdan dahâ kıymetli olur.]

6 - Câbir bin Abdüllah haber veriyor: Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(İnsan ile küfr arasındaki sınır, nemâzı terk etmekdir.)** Çünki nemâz, insanı küfre varmakdan koruyan perdedir. Bu perde aradan kalkınca kul küfre kayar. Bu hadîs-i şerîf, **(Müslim)**de yazılıdır. Bu hadîs-i şerîf, nemâzı terk etmenin çok fenâ olduğunu gösteriyor. Eshâb-ı kirâmdan çok kimse, nemâzı özrsüz terk eden kâfir olur dediler. Şâfi'î ve mâlikî mezheblerinde kâfir olmaz ise de öldürülmesi vâcibdir. Hanefî mezhebinde, nemâz kılıncaya kadar habs olunur ve dövülür.

7 - Übâde bin Sâmit "radıyallahü anh" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Allahü teâlâ beş vakt nemâz kılmağı emr etdi. Bir kimse, güzel abdest alıp, bunları vaktinde kılarsa ve rükû'larını, huşû'larını temâm yaparsa, Allahü teâlâ, onu afv edeceğini söz vermişdir. Bunları yapmıyan için söz vermemişdir. Bunu, isterse afv eder, isterse azâb yapar.)** Bu hadîs-i şerîfi, İmâm-ı Ahmed, Ebû Dâvüd ve Nesâî bildirmişlerdir. Görülüyor ki, nemâzın şartlarına, rükû' ve secdelerine dikkat etmek lâzımdır. Allahü teâlâ sözünden dönmez. Doğru dürüst nemâz kılanları muhakkak afv eder.

8 - Ebû Emâme-i Bâhilî "radıyallahü anh" bildiriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Beş vakt nemâzınızı kılınız! Bir ayınızda oruc tutunuz! Mallarınızın zekâtını veriniz! Başınızda olan âmirlere itâ'at ediniz. Rabbinizin Cennetine giriniz.)** Görülüyor ki, hergün beş vakt nemâz kılan ve Ramezân ayında oruc tutan ve malının zekâtını veren ve Allahü teâlânın yeryüzünde halîfesi olan âmirlerin islâmiyyete uygun emrlerine itâ'at eden bir müslimân, Cennete gidecekdir. Bu hadîs-i şerîfi, imâm-ı Ahmed ve Tirmüzî bildirmişlerdir.

9 - Eshâb-ı kirâmın meşhûrlarından Büreyde-i Eslemî "radıyallahü anh" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Sizinle aramızda olan ahd, nemâzdır. Nemâzı terk eden kâfir olur.)** Görülüyor ki, nemâz kılanın müslimân olduğu anlaşılır. Nemâza ehemmiyyet vermiyen, nemâzı birinci

vazîfe kabûl etmediği için kılmıyan kâfir olur. Bu hadîs-i şerîfi imâm-ı Ahmed ve Tirmüzî ve Nesâî ve İbni Mâce bildirdi.

10 - Ebû Zer-i Gıfârî "radıyallahü teâlâ anh" diyor ki, sonbehâr günlerinden birinde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile berâber sokağa çıkdık. Yapraklar dökülüyordu. Bir ağaçdan iki dal kopardı. Bunların yaprakları hemen döküldü. **(Yâ Ebâ Zer! Bir müslimân Allah rızâsı için nemâz kılınca, bu dalların yaprakları döküldüğü gibi, günâhları dökülür)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi imâm-ı Ahmed haber verdi.

11 - Zeyd bin Hâlid Cühemî haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Bir müslimân, doğru olarak ve huşû' ile iki rek'at nemâz kılınca, geçmiş günâhları afv olur.)** Ya'nî küçük günâhlarının hepsi afv olur. Bu hadîs-i şerîfi İmâm-ı Ahmed "rahime-hullahü teâlâ" bildirdi.

12 - Abdüllah bin Amr ibni Âs "radıyallahü teâlâ anhümâ" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Bir kimse, nemâzı edâ ederse, bu nemâz kıyâmet günü nûr ve burhân olur ve Cehennemden kurtulmasına sebeb olur. Nemâzı muhâfaza etmezse, nûr ve burhân olmaz ve necât bulmaz. Kârûn ile, Fir'avn ile, Hâmân ile ve Übey bin Halef ile birlikde bulunur.)** Görülüyor ki, bir kimse, nemâzı farzlarına, vâciblerine, sünnetlerine ve edeblerine uygun olarak kılarsa, bu nemâz, kıyâmetde nûr içinde olmasına sebeb olur. Böyle nemâz kılmağa devâm etmezse, kıyâmet günü adı geçen kâfirlerle berâber olur. Ya'nî, Cehennemde şiddetli azâb çeker. Übey bin Halef, Mekke kâfirlerinin azgınlarından idi. Uhud Gazâsında, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" mubârek eli ile onu Cehenneme gönderdi. Bu hadîs-i şerîfi, imâm-ı Ahmed ile Beyhekî ve Dârimî bildirmişlerdir.

13 - Tâbi'înin büyüklerinden Abdüllah bin Şakîk "rahimehullahü teâlâ" diyor ki, (Eshâb-ı kirâm "radıyallahü anhüm", ibâdetler içinde, yalnız nemâzı terk etmenin küfr olacağını söylediler.) Bunu, Tirmüzî bildirdi. Abdüllah bin Şakîk, Ömerden, Alîden, Osmândan ve Âişeden "radıyallahü anhüm" hadîs-i şerîfler rivâyet etmişdir. Hicretin yüzsekiz senesinde vefât etdi.

14 - Ebüdderdâ "radıyallahü anh" diyor ki, çok sevdiğim bana dedi ki, **(Parça parça parçalansan, ateşde yakılsan bile, Allahü teâlâya hiçbir şeyi şerîk yapma! Farz nemâzları terk etme! Farz nemâzları bile bile terk eden müslimânlıkdan çıkar. Şerâb**

içme! Şerâb, bütün kötülüklerin anahtarıdır.) Görülüyor ki, farz nemâzlara aldırış etmeyip terk eden kâfir olur. Tenbellikle terk eden kâfir olmaz ise de büyük günâh olur. İslâmiyyetin bildirdiği beş özrden biri ile fevt etmek günâh değildir. Şerâb ve alkollü içkilerin hepsi aklı giderir. Aklı olmıyan her kötülüğü yapabilir.

15 - Alî "radıyallahü anh" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Yâ Alî! Üç şeyi yapmağı gecikdirme: Vakti gelince, nemâzı hemen kıl! Cenâze hâzırlanınca, nemâzını hemen kıl! Bir kızın küfvünü bulunca, hemen evlendir!)** Bu hadîs-i şerîfi Tirmüzî "rahime-hullahü teâlâ" bildirdi. Cenâze nemâzını gecikdirmemek için, mekrûh olan üç vaktde de kılmalı.

[Görülüyor ki, kadını, kızı küfvüne, ya'nî dengine vermek lâzımdır. Küfv demek, zengin olmak, ma'âşı çok olmak demek değildir. Küfv olmak, erkeğin sâlih müslimân olması, Ehl-i sünnet i'tikâdında olması, nemâz kılması, içki içmemesi, ya'nî islâmiyyete uyması ve nafaka kazanacak kadar iş sâhibi olması demekdir. Erkeğin, yalnız zengin olmasını, apartman sâhibi olmasını isteyenler, kızlarını felâkete sürüklemiş, Cehenneme atmış olurlar. Kızın da nemâz kılması, başı, kolu açık sokağa çıkmaması, mahrem olmıyan akrabâsı ile dahî yalnız kalmaması lâzımdır.]

16 - Abdüllah ibni Ömer "radıyallahü anhümâ" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(Nemâzlarını vaktleri gelince hemen kılanlardan Allahü teâlâ râzı olur. Vaktlerinin sonunda kılanları da afv eder.)** Bu hadîs-i şerîfi Tirmüzî "rahime-hullahü teâlâ" bildirdi.

Şâfi'î ve hanbelîde, her nemâzı, vaktinin evvelinde kılmak efdaldir. Mâlikî mezhebi de buna yakındır. Ancak, çok sıcakda, yalnız kılanın, öğleyi gecikdirmesi efdal olur. Hanefî mezhebinde, sabâh ve yatsı nemâzlarını gecikdirmek ve sıcak zemânlarda öğleyi, hava serinleyince kılmak efdaldir. [Fekat öğleyi, imâmeyn kavline göre, ikindi vakti girmeden ve ikindiyi ve yatsıyı da, İmâm-ı a'zama göre, vakti girince kılmak iyi olur, ihtiyâtlı olur. Takvâ ehli olanlar, her işlerinde ihtiyâtlı olurlar.]

17 - Ümm-i Ferve "radıyallahü anhâ" haber veriyor. Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" hangi amelin efdal olduğu soruldu. **(Amellerin efdali, vaktinin evvelinde kılınan nemâzdır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi, imâm-ı Ahmed, Tirmüzî ve Ebû Dâvüd "rahime-hümullahü teâlâ" bildirdiler. Nemâz, ibâdetlerin en

üstünüdür. Vakti girer girmez kılınca, dahâ üstün olmakdadır.

18 - Âişe “radıyallahü anhâ” diyor ki, (Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” nemâzını âhır vaktinde kıldığını, iki def’a görmedim.)

19 - Ümm-i Habîbe “radıyallahü anhâ” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **(Bir müslimân kul, her gün, farz nemâzlardan başka, on iki rek’at, tetavvu’ olarak nemâz kılarsa, Allahü teâlâ ona Cennetde bir köşk yapar.)** Bu hadîs-i şerîf **(Müslim)**de yazılıdır. Görülüyor ki, hergün beş vakt farz ile kılınan sünnet nemâzlara Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” tetavvu’, ya’nî nâfile nemâz demekdedir.

20 - Tâbi’înin büyüklerinden Abdüllah bin Şakîk “rahimehullahü teâlâ” diyor ki, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” tetavvu’ nemâzlarını, ya’nî nâfile nemâzlarını, hazret-i Âişeden “radıyallahü anhâ” sordum. (Öğle farzından evvel dört, sonra iki, akşamın ve yatsının farzlarından sonra iki, sabâh nemâzlarının farzından evvel iki rek’at kılardı) dedi. Bu haberi, Müslim ve Ebû Dâvüd “rahime-hümallahü teâlâ” bildirdiler.

21 - Âişe “radıyallahü anhâ” dedi ki, (Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” nâfile ibâdetlerden en çok devâm etdiği, sabâh nemâzının sünneti idi.) Bu haber, **(Buhârî)**de ve **(Müslim)**de yazılıdır. Âişe “radıyallahü anhâ”, beş vakt nemâzda kılınan sünnet nemâzlara, nâfile nemâz demekdedir.

[Büyük islâm âlimi, sapıklara, mezhebsizlere karşı Ehl-i sünnetin en kuvvetli hâmîsi, Allahü teâlânın seçdiği dîni yayan, bid’atleri yıkan büyük mücâhid, İmâm-ı Rabbânî müceddid-i elf-i sânî Ahmed bin Abdül-ehad Fârûkî Serhendî “rahmetullahi aleyh”, islâm dîninde bir benzeri yazılmamış olan, **(Mektûbât)** kitâbının birinci cildi, yirmidokuzuncu mektûbunda buyuruyor ki:

Allahü teâlânın râzı olduğu işler, farzlar ve nâfilelerdir. Farzların yanında nâfilelerin hiç kıymetleri yokdur. Bir farzı vaktinde kılmak, bin sene, durmadan nâfile ibâdet yapmakdan dahâ kıymetlidir. Her çeşid nâfile, meselâ nemâz, zekât, oruc, ömre, hac, zikr, fikr, hep böyledir. Hattâ bir farzı yaparken, bunun sünnetlerinden bir sünneti ve edeblerinden bir edebi yapmak da, başka nâfileleri yapmakdan kat kat dahâ kıymetlidirler. Emîr-ül-mü’minîn Ömer-ül-Fârûk “radıyallahü anh”, birgün sabâh nemâzını kıldırınca, cemâ’at arasında birisini göremeyip sebebini

sordukda, o her gece nâfile ibâdet yapıyor. Belki uyumuş, cemâ’ate gelememişdir dediler. (Bütün gece uyusaydı da, sabâh nemâzını cemâ’at ile kılsaydı, dahâ iyi olurdu) buyurdu. Görülüyor ki bir farzı yaparken, edeblerinden bir edebi yapmak ve bir mekrûhundan sakınmak, zikr, fikr ve murâkabadan katkat dahâ kıymetlidir. Evet bunlar, o edebleri yapmakla ve mekrûhlardan sakınmakla berâber yapılırsa, elbet çok fâideli olurlar. Fekat onlarsız olunca, birşeye yaramazlar. Bunun gibi, bir lira zekât vermek, binlerce lira nâfile sadaka vermekden dahâ iyidir. O bir lirayı verirken bir edebini gözetmek, meselâ, yakın akrabâya vermek de o nâfile sadakadan katkat dahâ iyidir. [Gece nemâzı kılmak istiyenlerin kazâ kılmaları lâzım olduğu buradan anlaşılmakdadır. Allahü teâlânın emrlerine **(Farz)**, yasaklarına **(Harâm)**, Peygamberimizin emrlerine **(Sünnet)**, yasaklarına **(Mekrûh)**, bunların hepsine **(Ahkâm-ı islâmiyye)** denir. Güzel ahlâk sâhibi olmak, insanlara iyilik etmek farzdır. Ahkâm-ı islâmiyyenin bir hükmüne inanmıyan, beğenmiyen **(Kâfir)**, **(Mürted)** olur. Hepsine inanana **(Müslimân)** denir. Tenbellikle ahkâm-ı islâmiyyeye uymıyan müslimâna **(Fâsık)** denir. Bir farza, bir harâma uymıyan fâsık, Cehenneme gidecekdir. Bunun yapdıklarının hiçbiri ve sünnetleri kabûl olmaz, sevâb verilmez. Bir lira zekât vermiyenin milyonlar vererek yapdığı hayrâtların ve hasenâtların hiçbiri kabûl olmaz. Yapdığı câmi’lere, mekteblere, hastahânelere, hayr cem’ıyyetlerine yapdığı yardımlara sevâb verilmez. Yatsı nemâzını kılmıyanın terâvîh nemâzı kabûl olmaz. Farzlardan ve vâciblerden başka yapılan ibâdetlere **(Nâfile)** denir. Sünnetler nâfile ibâdetdir. Bu ta’rîfe göre, kazâ nemâzları kılan, sünnet de kılmış olur. Bir farzı yapmanın, bir harâmdan sakınmanın sevâbı, milyonlarca nâfile sevâbından çokdur. Bir farzı yapmıyan, bir harâm işleyen, Cehennemde yanacakdır. Nâfile ibâdetleri, onu Cehennemden kurtaramaz. İbâdetlerde yapılan değişikliklere **(Bid’at)** denir. İbâdet yaparken bid’at işlemek harâmdır ve ibâdetin bozulmasına sebeb olur. [245.ci sahîfeye bakınız!] Hadîs-i şerîfde **(Bid’at işleyenin hiçbir ibâdeti kabûl olmaz)** buyuruldu. Fâsıkın, meselâ karısı, kızı tesettür yapmıyan kimsenin ve bid’at sâhibinin, meselâ ibâdetlerde ho-parlör kullanan kimsenin arkasında nemâz kılmamalı, va’zlarını, din üzerindeki uydurma nutklarını dinlememeli, kitâblarını okumamalıdır. Dosta da, düşmana da güler yüz, tatlı dil göstermeli, hiç kimse ile münâkaşa etmemelidir. Hadîs-i şerîfde **(Ahmaka cevâb verilmez)** buyuruldu.

İbâdetler, kalbin temizliğini artdırır. Günâhlar kalbi karartır, feyzleri alamaz olur. Her müslimânın, îmânın şartlarını ve farzları ve harâmları öğrenmesi farzdır. Bilmemesi özr değildir. Ya'nî bilip de inanmamak gibidir.] **(Mektûbât)** kitâbı fârisîdir. Tercemesi burada temâm oldu. İmâm-ı Rabbânî hazretleri, 1034 [m. 1624] senesinde, Hindistânda, Serhend şehrinde vefât etdi.

NAMÂZIN HAKÎKATİ

Büyük islâm âlimi Abdüllah-ı Dehlevî "rahmetullahi aleyh" **(Mekâtib-i şerîfe)** kitâbının 85.ci mektûbunda buyuruyor ki:

Namâzı cemâ'at ile kılmak ve **(Tümânînet)** ile kılmak, rükü'dan sonra **(Kavme)** yapmak ve iki secde arasında **(Celse)** yapmak bizlere Allahın Peygamberi tarafından bildirildi. Kavmenin ve celsenin farz olduğunu bildiren âlimler vardır. Hanefî mezhebinin müftîlerinden **(Kâdîhân),** bu ikisinin vâcib olduğunu, ikisinden birisini unutunca **(Secde-i sehv)** yapmak vâcib olduğunu ve bilerek yapmıyanın namâzı tekrâr kılmasını bildirmişdir. Müekked sünnet olduklarını bildirenler de, vâcibe yakın sünnet demişlerdir. Sünneti hafîf görerek, ehemmiyyet vermiyerek terk etmek küfrdür. Namâzın kıyâmında, rükü'unda, kavmesinde, celsesinde, secdelerinde ve oturulduğu zemânında, ayrı ayrı, başka başka keyfiyyetler, hâller hâsıl olur. Bütün ibâdetler namâz içinde toplanmışdır. Kur'ân-ı kerîm okumak, tesbîh söylemek [ya'nî sübhânallah demek], Resûlullaha salevât söylemek ve günâhlara istiğfâr etmek ve ihtiyâcları yalnız Allahü teâlâdan istiyerek Ona düâ etmek namâz içinde toplanmışdır. Ağaçlar, otlar, namâzda durur gibi dik duruyorlar. Hayvanlar, rükü' hâlinde, cansızlar da namâzda **(Ka'de)**de oturur gibi yere serilmişlerdir. Namâz kılan, bunların ibâdetlerinin hepsini yapmakdadır. Namâz kılmak, mi'râc gecesi farz oldu. O gece, mi'râc yapmakla şereflenen, Allahın sevgili Peygamberine uymağı düşünerek namâz kılan bir müslimân, O yüce Peygamber gibi, Allahü teâlâya yaklaşdıran makâmlarda yükselir. Allahü teâlâya ve Onun Resûlüne karşı edebi takınarak huzûr ile namâz kılanlar, bu mertebelere yükseldiklerini anlarlar. Allahü teâlâ ve Onun Peygamberi, bu ümmete merhamet ederek, büyük ihsânda bulunmuşlar, namâz kılmağı farz etmişlerdir. Bunun için Rabbimize hamd ve şükr olsun! Onun sevgili Peygamberine salevât ve tehıyyât ve düâlar ederiz! Namâz kılarken hâ-

sıl olan safâ ve huzûr şaşılacak şeydir. Üstâdım [Mazher-i Cân-ı Cânân] buyurdu ki, (Namâz kılarken, Allahü teâlâyı görmek mümkin değil ise de, görür gibi bir hâl hâsıl olmakdadır). Bu hâlin hâsıl olduğunu tesavvuf büyükleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. İslâmiyyetin başlangıcında namâz Kudüse karşı kılınırdı. Beyt-ül-mukaddese karşı kılmağı bırakıp, İbrâhîm aleyhisselâmın kıblesine dönmek emr olunduğu zemân, Medînedeki yehûdîler kızdılar. (Beyt-ül-mukaddese karşı kılmış olduğunuz namâzlar ne olacak?) dediler. Bekara sûresinin 143. cü âyet-i kerîmesi gelerek, **(Allahü teâlâ îmânlarınızı zâyı' eylemez!)** meâlinde buyuruldu. Namâzların karşılıksız kalmıyacakları bildirildi. Namâz, îmân kelimesi ile bildirildi. Bundan anlaşılıyor ki, namâzı sünnete uygun olarak kılmamak, îmânı zâyı' etmek olur. Resûlullah efendimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem", **(Gözümün nûru ve lezzeti namâzdadır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, (Allahü teâlâ namâzda zuhûr ediyor, müşâhede olunuyor. Böylece gözüme râhatlık geliyor) demekdir. Bir hadîs-i şerîfde, **(Yâ Bilâl** "radıyallahü teâlâ anh"**! Beni râhatlandır!)** buyuruldu ki, (Ey Bilâl! Ezân okuyarak ve namâzın ikâmetini söyliyerek, beni râhata kavuşdur) demekdir. Namâzdan başka bir şeyde râhatlık arıyan bir kimse, makbûl değildir. Namâzı zâyı' eden, elden kaçıran, başka din işlerini dahâ çok kaçırır.

NAMÂZDAKİ ÜSTÜNLÜKLER

İmâm-ı Rabbânî "rahmetullahi aleyh" **(Mektûbât)** kitâbının birinci cild, ikiyüzaltmışbirinci mektûbunda buyuruyor ki:

Şurası muhakkak olarak bilinmelidir ki, namâz, İslâmın beş şartından ikincisidir. Bütün ibâdetleri kendisinde toplamışdır. İslâmın beşde bir parçası ise de, bu toplayıcılığından dolayı, yalnız başına müslimânlık demek olmuşdur. İnsanı, Allahü teâlânın sevgisine kavuşduracak işlerin birincisi olmuşdur. Âlemlerin Efendisi ve Peygamberlerin "aleyhi ve aleyhimüssalevâtü vesselâm" en üstünü olana mi'râc gecesi, Cennetde nasîb olan rü'yet şerefi dünyâya indikden sonra, dünyânın hâline uygun olarak, kendisine yalnız namâzda müyesser olmuşdur. Bunun içindir ki: **(Namâz mü'minlerin mi'râcıdır)** buyurulmuşdur. Bir hadîs-i şerîfde, **(İnsanın Allahü teâlâya en yakın olması namâzdadır)** buyurulmuşdur. Onun yolunda, tam izinde giden büyüklere o rü'yet devletinden, bu dünyâda büyük pay, yalnız namâzda ol-

makdadır. Evet, bu dünyâda Allahü teâlâyı görmek mümkin değildir. Dünyâ buna elverişli değildir. Fekat, ona tâbi olan büyüklere, namâz kılarken rü'yetden birşeyler nasîb olmakdadır. Namâz kılmağı emr buyurmasaydı, maksâdın, gâyenin güzel yüzünden perdeyi kim kaldırırdı? Âşıklar ma'şûku nasıl bulurdu? Namâz, üzüntülü rûhlara lezzet vericidir. Namâz, hastaların, râhat vericisidir. Rûhun gıdâsı namâzdır. Kalbin şifâsı namâzdır. **(Ey Bilâl, beni ferâhlandır!)** diye ezân okumasını emr eden hadîs-i şerîf, bunu göstermekde, **(Namâz, kalbimin neş'esi, gözümün bebeğidir)** hadîs-i şerîfi, bu arzûyu işâret etmekdedir. Zevkler, vecdler, bilgiler, ma'rifetler, makâmlar, nûrlar, renkler, kalbdeki telvinler ve temkînler, anlaşılan ve anlaşılamıyan tecellîler, sıfatlı ve sıfatsız zuhûrdan hangisi namâz dışında hâsıl olursa ve namâzın hakîkatinden birşey anlaşılamazsa, bu hâsıl olanlar, hep zılden, aksden ve sûretden meydâna gelmişdir. Belki de, vehm ve hayâlden başka birşey değildir. Namâzın hakîkatini anlamış olan bir kâmil, namâza durunca, sanki bu dünyâdan çıkıp âhiret hayâtına girer ve âhirete mahsûs olan ni'metlerden bir şeylere kavuşur. Araya aks, hayâl karışmaksızın, asldan haz ve pay alır. Çünki, dünyâdaki bütün kemâlât, ni'metler, zılden, sûret ve görünüşden hâsıl olmakdadır. Zıl, görünüş arada olmadan, doğruca asldan hâsıl olmak, âhirete mahsûsdur. Dünyâda asldan alabilmek için mi'râc lâzımdır. Bu mi'râc, mü'minin namâzıdır. Bu ni'met, yalnız bu ümmete mahsûsdur. Peygamberlerine tâbi' olmak sâyesinde buna kavuşurlar. Çünki bunların Peygamberi "sallallahü aleyhi ve sellem", Mi'râc gecesi dünyâdan çıkıp, âhirete gitdi. Cennete girdi ve rü'yet se'âdeti, ni'meti ile şereflendi. Yâ Rabbî! Sen o büyük Peygambere "sallallahü aleyhi ve sellem" bizim tarafımızdan Onun büyüklüğüne yakışan iyilikleri ihsân eyle! Bütün Peygamberlere de, "alâ nebiyyinâ ve aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" hayrlar, iyilikler ver ki, onlar insanları seni tanımağa ve rızâna kavuşmağa çağırmış ve beğendiğin yolu göstermişlerdir.

Tesavvuf yolunda bulunanların bir çoğu, kendilerine namâzın hakîkati bildirilmediği ve ona mahsûs kemâlât tanıtılmadığı için, dertlerinin ilâcını başka şeylerde aradı. Maksadlarına kavuşmak için, başka şeylere sarıldı. Hattâ bunlardan ba'zısı, namâzı, bu yolun dışında, maksad ile ilgisiz sandı. Orucu namâzdan üstün bildi. Namâzın hakîkatini anlayamıyanlardan bir çoğu da, ızdırablarını teskîn ve rûhlarını ferâhlandırmayı, simâ' ve nağmede ya'nî mûsikîde, vecde gelmekde, kendinden geçmekde aradı. Maksadı, ma'şûku, mûsikî perdelerinin arkasında

sandı. Bunun için raksa, dansa sarıldılar. Hâlbuki **(Allahü teâlâ harâmda şifâ te'sîri yaratmamışdır)** hadîs-i şerîfini işitmişlerdi. Evet, boğulmak üzere olan bir acemi yüzücü, her ota da sarılır. Birşeyin aşkı, âşık olanı sağır ve kör eder. Bunlara eğer namâzın kemâlâtından birşey tatdırılmış olsaydı, simâ' ve nağmeyi ağızlarına almaz, vecde gelmeyi hâtırlarına bile getirmezlerdi.

Ey kardeşim! Namâz ile mûsikî arasında ne kadar uzaklık varsa, namâzdan hâsıl olan kemâlât ile mûsikîden hâsıl olan teessür de, birbirinden o kadar uzakdır. Aklı olan, bu kadar işâretden çok şey anlar.

İbâdetlerden zevk duymak ve bunların yapılması güç gelmemek, Allahü teâlânın en büyük ni'metlerindendir. Hele namâzın tadını duymak, nihâyete yetişmiyenlere nasîb olmaz. Hele farz namâzların tadını almak, ancak onlara mahsûsdur. Çünki nihâyete yaklaşanlara, nâfile namâzların tadını tatdırırlar. Nihâyetde ise, yalnız farz namâzların tadı duyulur. Nâfile namâzlar zevksiz olup, farzların kılınması büyük kâr, kazanç bilinir.

[Nâfile namâz, farz ve vâcibden başka namâzlar demekdir. Beş vakt namâzın sünnetleri ve diğer vâcib olmıyan namâzlar, hep nâfiledir. Müekked olan ve olmıyan, bütün sünnetler nâfiledir.]

Namâzların hepsinde hâsıl olan lezzetden, nefse bir pay yokdur. İnsan bu tadı duyarken, nefsi inlemekde, feryât etmekdedir. Yâ Rabbî! Bu ne büyük rütbedir! Bizim gibi, rûhları hasta olanların bu sözleri duyması da büyük ni'met, hakîkî se'âdetdir.

İyi biliniz ki, dünyâda namâzın rütbesi, derecesi, âhiretde Allahü teâlâyı görmenin yüksekliği gibidir. Dünyâda insanın Allahü teâlâya en yakın bulunduğu zemân, namâz kıldığı zemândır. Âhiretde en yakın olduğu da, rü'yet, ya'nî Allahü teâlâyı gördüğü zemândır. Dünyâdaki bütün ibâdetler insanı namâz kılabilecek bir hâle getirmek içindir. Asıl maksad, namâz kılmakdır. Se'âdet-i ebediyyeye ve sonsuz ni'metlere kavuşmak ancak namâz kılmakla elde edilir.

Namâz, bütün ibâdetlerden ve orucdan kıymetlidir. **Namâz** vardır ki, kırık kalbleri zevkle doldurur. **Namâz** vardır ki, günâhları yok eder. İnsanı kötülükden korur. Hadîs-i şerîfde, **(Namâz, kalbimin neş'esi ve sevinç kaynağıdır)** buyuruldu. **Namâz,** üzüntülü rûhlara lezzet verir. **Namâz,** rûhun gıdâsıdır. **Namâz,** kalbin şifâsıdır. Namâzda öyle an olur ki, ârifin dili Mûsâ aleyhisselâma söyleyen, ağaç gibi olur.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri, (Mektûbât) kitâbının 1.cild, 266.cı mektûbunda buyuruyor ki:

Îmânı, i'tikâdı düzeltdikden sonra, fıkh ahkâmını, [ya'nî dînimizin emr etdiği ve yasak etdiği işleri] öğrenmek, elbette lâzımdır. Farzları, vâcibleri, halâl ve harâmları, sünnet ve mekrûhları ve şübhelileri lüzûmu kadar öğrenmeli ve bu bilgi ile hareket etmelidir. Fıkh kitâblarını öğrenmek, her müslimâna lâzımdır. [Bunları bilmeden müslimânlık olmaz.] Allahü teâlânın emrlerini yapmağa, Onun beğendiği gibi yaşamağa çalışmalıdır. Onun en çok beğendiği ve emr etdiği şey, hergün beş vakt nemâz kılmakdır. Nemâz, dînin direğidir. Nemâzın, ehemmiyyetinden ve nasıl kılınacağından birkaç şey bildireceğim. Cân kulağı ile dinleyiniz! Önce, sünnete [ya'nî fıkh kitâblarında yazılana] tâm uygun olarak, abdest almalıdır. Abdest alırken yıkanması lâzım olan yerleri üç def'a ve her def'asında, her taraflarını temâm yıkamağa çok dikkat etmelidir. Böylece, sünnete uygun abdest alınmış olur. Başa mesh ederken, başın her tarafını kaplıyarak sığamalıdır. Kulakları ve enseyi iyi mesh etmelidir. Ayak parmaklarını hilâllerken, [ya'nî parmak aralarını temizlerken] sol elin küçük parmağını, ayak parmaklarının alt tarafından, aralarına sokulması bildirilmişdir. Buna ehemmiyyet vermeli, müstehab diyip geçmemelidir. Müstehabları hafîf görmemelidir. Bunlar, Allahü teâlânın sevdiği şeylerdir ve beğendikleridir. Eğer, bütün dünyâyı vermekle, beğendiği bir işin yapılabileceği bilinmiş olsa ve dünyâyı verip o iş yapılabilse, çok kâr edilmiş olur ve birkaç saksı parçası verip kıymetli bir elması ele geçirmek gibi olur. Yâhud, birkaç çakıl parçasını verip, ölmüş bir sevgilinin rûhunu geriye getirerek, hayât kazandırmak gibidir.

Nemâz, mü'minlerin mi'râcıdır. Ya'nî, mi'râc gecesinde Peygamberimize "sallallahü aleyhi ve sellem" ihsân olunan ni'metler, bu dünyâda, Onun ümmetine yalnız nemâzda tatdırılmakdadır. Erkekler, farz nemâzları cemâ'at ile kılmağa çok dikkat etmeli, hattâ birinci tekbîri imâm ile berâber almağı kaçırmamalıdır. [Kadınların gerek cemâ'at ile nemâz kılmak için, gerekse hâfız dinlemek veyâ mevlid dinlemek için, câmi'lerde erkekler arasına karışmaları ve hele sevâb kazanmak için Cum'a nemâzlarına gelmeleri günâhdır.]

Nemâzları vaktinde kılmak [ve vaktinde kıldığını bilmek] şartdır. [Yalnız iken, her nemâzı evvel vaktinde kılmalı, ikindi-

yi ve yatsıyı İmâm-ı a'zamın kavline göre kılmalıdır. Nemâz ne kadar geç kılınırsa sevâbı o kadar azalır. Müstehab olan vaktler, cemâ'at ile kılmak için, mescide gitmek içindir. Nemâzı kılmadan vakti çıkarsa, adam öldürmüş gibi büyük günâh olur. Kazâ etmekle, bu günâh afv olmaz. Yalnız borc ödenir. Bu günâhı afv etdirmek için, tevbe-i nasûh yapmak veyâ hacc-i mebrûr yapmak lâzımdır. **(İbn-i Âbidîn)**.]

Nemâzda Kur'ân-ı kerîmi sünnet olan mikdârda okumalıdır. Rükû'de ve secdelerde hareketsiz durmak, herhâlde lâzımdır. Çünki, farz veyâ vâcibdir. Rükû'den kalkınca, öyle dik durmalıdır ki, kemikler yerlerine yerleşsin. Bundan sonra, bir mikdâr, bu şekilde durmak farzdır veyâ vâcib veyâ sünnet demişlerdir. İki secde arasında oturmak da böyledir. Bunlara herhâlde çok dikkat etmelidir. Rükû'de ve secdelerde tesbîh en az üç kerredir. Çoğu yedi veyâ onbirdir. İmâm için ise, cemâ'atin hâline göredir. Kuvvetli bir insanın, sıkıntısı olmadığı zemânlarda, yalnız kılarken, tesbîhleri, en az mikdârda söylemesi, ne kadar utanacak bir hâldir. Hiç olmazsa, beş kerre söylemelidir. Secdeye yatarken, yere dahâ yakın a'zâyı, yere dahâ evvel koymalıdır. O hâlde, önce dizler, sonra eller, dahâ sonra burun, en sonra da alın konur. Dizlerden ve ellerden, evvelâ sağlar yere konur. Secdeden kalkarken, yukarıda olan a'zâ evvel kaldırılır. O hâlde, evvelâ alın kaldırılmalıdır. Ayakda iken, secde yerine, rükû'de iken ayaklara, secdede burun ucuna ve otururken iki ellere veyâ kucağına bakılır. Bu söylediğimiz yerlere bakıp da, gözler etrâfa kaymaz ise, nemâz, cem'ıyyetle kılınabilir. Ya'nî kalb de, dünyâ düşüncelerinden kurtulabilir. Huşû' hâsıl olur. Nitekim, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" böyle buyurmuşdur. El parmaklarını rükû'de açmak ve secdede birbirlerine yapışdırmak sünnetdir. Bunlara da dikkat etmelidir. Parmakları açık yâhud bitişik bulundurmak sebebsiz, boş şeyler değildir. İslâmiyyetin sâhibi [ya'nî Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem"] fâidelerini düşünerek böyle yapmışdır. Bizler için, islâmiyyetin sâhibine uymak kadar büyük bir fâide yokdur "aleyhissalevâtü vesselâm". Bu söylediklerimiz, fıkh kitâblarında bildirilen şeyleri yapmağa teşvîkdir, heveslendirmekdir. Allahü teâlâ, bize ve size islâmiyyetin gösterdiği sâlih işleri yapmak nasîb etsin! Peygamberlerin seyyidi, efendisi, en iyisi, en üstünü hurmeti için "aleyhi ve aleyhim ve alâ âli küllin minessalevâti efdalühâ ve minetteslîmâti ekmelühâ", bu düâmızı kabûl buyursun! Âmîn.

İmâm-ı Rabbânî “rahmetullahi aleyh” (Mektûbât) kitâbının yine ikinci cild, altmışdokuzuncu mektûbunda buyuruyor ki:

Allahü teâlâya hamd olsun! Onun seçdiği, beğendiği kullarına selâmlar, râhatlıklar olsun! Mektûbunuz geldi. Arkadaşların, dostların, doğru yoldan ayrılmadıkları anlaşılarak, çok sevindirdi. Allahü teâlâ, doğruluğunuzu ve doğru yolda bulunmanızı artdırsın! Arkadaşlarımız ile birlikde verdiğiniz vazîfeyi yapmağa devâm ediyoruz. Beş vakt nemâzı, elli altmış kişilik cemâ’at ile kılıyoruz, diyorsunuz. Bunun için, Allahü teâlâya hamdü senâlar olsun! Kalbin Allahü teâlâ ile olması, bedenin, a’zânın da ahkâm-ı şer’ıyyeyi yapmakla zînetlenmesi, ne büyük bir ni’metdir. Bu zemânda insanların çoğu nemâz kılmakda gevşek davranıyor. Tumânînete ve ta’dîl-i erkâna ehemmiyyet vermiyorlar. Bunun için, siz sevdiklerime, bu noktayı belirtmeğe mecbûr oldum. İyi dinleyiniz! Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(En büyük hırsız, kendi nemâzından çalan kimsedir)** buyurdu. Yâ Resûlallah! Bir kimse, kendi nemâzından nasıl çalar? diye sordular. **(Nemâzın rükü’unu ve secdelerini temâm yapmamakla)** buyurdu. Bir def’a da buyurdu ki, **(Rükü’da ve secdelerde, belini yerine yerleşdirip biraz durmayan kimsenin nemâzını Allahü teâlâ kabûl etmez).** Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, bir kimseyi nemâz kılarken, rükü’unu ve secdelerini temâm yapmadığını görüp, **(Sen nemâzlarını böyle kıldığın için, Muhammedin** “aleyhissalâtü vesselâm” **dîninden başka bir dinde olarak ölmekden korkmuyor musun?)** buyurdu. Yine buyurdu ki, **(Sizlerden biriniz, nemâz kılarken, rükü’dan sonra temâm kalkıp, dik durmadıkca ve ayakda, her uzv yerine yerleşip durmadıkca nemâzı temâm olmaz).** Bir kerre de buyurdu ki, **(İki secde arasında dik oturmadıkca, nemâzınız temâm olmaz).** Birgün Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, birini nemâz kılarken, nemâzın ahkâm ve erkânına riâyet etmediğini, rükü’dan kalkınca, dikilip durmadığını ve iki secde arasında oturmadığını görüp, buyurdu ki, **(Eğer nemâzlarını böyle kılarak ölürsen, kıyâmet günü, sana benim ümmetimden demezler).** Bir başka yerde de buyurdu, **(Bu hâl üzere ölürsen, Muhammedin** “aleyhisselâm” **dîninde olarak ölmemiş olursun).** Ebû Hüreyre “radıyallahü anh” buyurdu ki, (Altmış sene, bütün nemâzlarını kılıp da, hiçbir nemâzı kabûl olmıyan kimse, rükü’ ve secdelerini temâm yapmıyan kimsedir). Zeyd ibni Vehb “rahmetullahi teâlâ aleyh” birini ne-

mâz kılarken rükü’ ve secdelerini temâm yapmadığını gördü. Yanına çağırıp, ne kadar zemândır böyle nemâz kılıyorsun, dedi. Kırk sene deyince, sen kırk senedir nemâz kılmamışsın. Ölürsen Muhammed Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” sünneti [ya’nî dîni] üzere ölmezsin, dedi.

Taberânînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Evsât)**ında bildirilmişdir ki, bir mü’min nemâzını güzel kılar, rükü’ ve secdelerini temâm yaparsa, nemâz sevinir ve nûrlu olur. Melekler, o nemâzı göke çıkarır. O nemâz, nemâzı kılmış olana, iyi düâ eder ve sen beni kusûrlu olmakdan koruduğun gibi, Allahü teâlâ da, seni muhâfaza etsin, der. Nemâz güzel kılınmazsa, siyâh olur. Melekler o nemâzdan iğrenir. Göke götürmezler. O nemâz, kılmış olana, fenâ düâ eder. Sen beni zâyı’ eylediğin, kötü hâle sokduğun gibi, Allahü teâlâ da, seni zâyı’ eylesin, der. O hâlde, nemâzları temâm kılmağa çalışmalı, ta’dîl-i erkânı yapmalı, rükü’u, secdeleri, **(Kavme)**yi [ya’nî rükü’dan kalkıp dikilmeği] ve **(Celse)**yi [ya’nî, iki secde arasında oturmağı] iyi yapmalıdır. Başkalarının da kusûrlarını görünce söylemelidir. Din kardeşlerinin nemâzlarını temâm kılmalarına yardım etmelidir. Tumânînet [ya’nî uzvların hareket etmemesi] ve ta’dîl-i erkânın [Bir kerre sübhânallah diyecek kadar hareketsiz durmak] yapılmasına çığır açmalıdır. Müslimânların çoğu, bunları yapmak şerefinden mahrûm kalıyor. Bu ni’met, elden çıkmış bulunuyor. Bu ameli meydâna çıkarmak çok mühimdir. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **(Unutulmuş bir sünnetimi meydâna çıkarana, yüz şehîd sevâbı verilecekdir).**

Cemâ’at ile nemâz kılarken safları düz yapmağa da dikkat etmelidir. Safdan ileride ve geride durmamalıdır. Herkes, bir hizâda durmağa çalışmalıdır. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, önce safları düzeltir, ondan sonra nemâza dururdu. **(Safları düzeltmek, nemâz kılmanın bir parçasıdır)** buyururdu. Yâ Rabbî! Bizlere, nihâyetsiz rahmet hazînenden nasîb eyle! Hepimizi doğru yoldan ayırma!

Bir müslimân: Dünyâda azîz, âhıretde sa’îd olmasını isterse, kendisinde şu üç huy bulunsun:

Mahlûkatdan hiçbir şey beklememek. Müslimânları [ve zimmî kâfirleri, ölmüş iseler de] gîbet etmemek. Başkasının hakkı olan bir şeyi almamak.

NAMÂZIN ESRÂRI

İmâm-ı Rabbânî “kuddise sirruh” **(Mektûbât)** kitâbının birinci cild, üçyüzdördüncü mektûbunda buyuruyor ki:

Allahü teâlâya hamd etdikden ve Peygamberimize “sallallahü aleyhi ve sellem” salevât getirdikden sonra, ebedî se’âdete kavuşmanıza düâ ederim. Allahü teâlâ, birçok âyet-i kerîmede, a’mâl-i sâliha işleyen mü’minlerin, Cennete gireceklerini bildiriyor. Bu amel-i sâlihler nelerdir, iyi işlerin hepsi mi, yoksa bir kaçı mı? Eğer, iyi şeylerin hepsi olsa, bunları kimse yapamaz. Birkaçı ise, acaba hangi iyi işler isteniliyor? Nihâyet Allahü teâlâ lutf ederek şöyle bildirdi ki, a’mâl-i sâliha, İslâmın beş rüknü, direğidir. İslâmın bu beş temelini, bir kimse hakkı ile kusûrsuz yaparsa, Cehennemden kurtulması kuvvetle umulur. Çünki bunlar, aslında sâlih işler olup, insanı günâhlardan ve çirkin şeyleri yapmakdan korur. Nitekim, Kur’ân-ı kerîmde, Ankebût sûresi, kırkbeşinci âyetinde meâlen, **(Kusûrsuz kılınan bir namâz, insanı pis, çirkin işleri işlemekden korur)** buyurulmakdadır. Bir insana, İslâmın beş şartını yerine getirmek nasîb olursa, ni’metlerin şükrünü yapmış olur. Çünki kendisi, Nisâ sûresi, yüzkırkaltıncı âyetinde meâlen, **(Îmân eder ve şükr ederseniz, azâb yapmam)** buyuruyor. O hâlde, İslâmın beş şartını yerine getirmeğe, cân-ü gönülden çalışmalıdır.

Bu beş şartdan en mühimi, namâzdır ki, dînin direğidir. Namâzın edeblerinden bir edebi kaçırmıyarak kılmağa gayret etmelidir. Namâz temâm kılınabildi ise, İslâmın esâs ve büyük temeli kurulmuş olur. Cehennemden kurtaran sağlam ip yakalanmış olur. Allahü teâlâ, hepimize, doğru namâz kılmak nasîb etsin!

Namâza dururken, **(Allahü Ekber)** demek, (Allahü teâlânın, hiçbir mahlûkun ibâdetine muhtâc olmadığını, her bakımdan hiçbir şeye ihtiyâcı olmadığını, insanların namâzlarının, ona fâidesi olmıyacağını) bildirmekdedir. Namâz içindeki tekbîrler ise, (Allahü teâlâya karşı yakışır bir ibâdet yapmağa, liyakat ve gücümüz olmadığını) gösterir. Rükü’deki tesbîhlerde de bu ma’nâ bulunduğu için, rükü’dan sonra, tekbîr emr olunmadı. Hâlbuki secde tesbîhlerinden sonra emr olundu. Çünki secde tevâzu’ ve aşağılığın en ziyâdesi ve zillet ve küçüklüğün son derecesi olduğundan, bunu yapınca, hakkıyla, tam ibâdet etmiş sanılır. Bu düşünceden korunmak için, secdelerde yatıp kalkarken, tekbîr söylemek sünnet olduğu gibi, secde tesbîhle-

rinde **(a’lâ)** demek emr olundu. Namâz mü’minin mi’râcı olduğu için, namâzın sonunda Peygamber Efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” mi’râc gecesinde söylemekle şereflendiği kelimeleri, ya’nî **Ettehıyyâtü**yü okumak emr olundu. O hâlde namâz kılan bir kimse, namâzı kendine mi’râc yapmalı. Allahü teâlâya yakınlığının nihâyetini namâzda aramalıdır.

Peygamberimiz “aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm” buyurdu ki, **(İnsanın, Rabbine en yakın olduğu zemân namâz kıldığı zemândır).** Namâz kılan bir kimse, Rabbi ile konuşmakda, Ona yalvarmakda ve Onun büyüklüğünü ve Ondan başka herşeyin, hiç olduğunu görmekdedir. Bunun için, namâzda korku, dehşet, ürkmek hâsıl olacağından, tesellî ve râhat bulması için, nâmazın sonunda, iki def’a selâm vermesi emr buyuruldu.

Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” bir hadîs-i şerîfde, **(Farz namâzdan sonra 33 tesbîh, 33 tahmîd, 33 tekbîr ve bir de tehlîl)** emr etmişdir. Bunun sebebi, namâzdaki kusûrlar tesbîh ile örtülür. Lâyık olan, tam ibâdet yapılamadığı bildirilir. **(Tahmîd)** ile, namâz kılmakla şereflenmenin, Onun yardımı ve erişdirmesi ile olduğu bilinerek, bu büyük ni’mete şükr edilir, hamd edilir. **(Tekbîr)** ederek de, Ondan başka ibâdete lâyık kimse olmadığı bildirilir.

Namâz, şartlarına ve edeblerine uygun olarak kılınıp ve yapılan kusûrlar da böylece örtülüp, namâzı nasîb etdiğine de şükr edip, ibâdete başka hiç kimsenin hakkı olmadığı, kalbinden temiz ve hâlis olarak, kelime-i tevhîd ile bildirilince, bu namâz kabûl olunabilir. Bu kimse, namâz kılanlardan ve kurtuluculardan olur. Yâ Rabbî! Peygamberlerinin en üstünü hurmeti için “aleyhi ve alâ âlihimüssalevâtü vetteslîmât” bizleri namâz kılan ve kurtulan, mes’ûd kullarından eyle! Âmîn.

İmâm-ı Muhammed Ma’sûm hazretleri, (Mektûbât)ının, ikinci cild, onbirinci mektûbunda buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, insanları başı boş bırakmadı. Her istediklerini yapmağa izn vermedi. Nefslerinin arzûlarına ve tabî’î, hayvânî zevklerine, taşkın ve şaşkın olarak tâbi’ olmalarını, böylece felâketlere sürüklenmelerini dilemedi. Râhat ve huzûr içinde yaşamaları ve sonsuz se’âdete kavuşmaları için arzûlarını ve zevklerini kullanma yollarını gösterdi ve dünyâ ve âhıret se’âdetine sebeb olan fâideli şeyleri yapmalarını emr etdi. Zararlı şeyleri

yapmalarını yasak etdi. Bu emrlere ve yasaklara **(Ahkâm-ı islâmiyye)** denildi. Dünyâda râhat yaşamak, se'âdete kavuşmak istiyen, islâmiyyete uymağa mecbûrdur. Nefsinin ve tabî'atinin, islâmiyyete uymayan arzûlarını terk etmesi lâzımdır. İslâmiyyete uymazsa, sâhibinin, yaratanının gadabına, azâbına dûçâr olur. İslâmiyyete uyan kul, müslimân olsa da, kâfir olsa da, dünyâda mes'ûd, râhat olur. Sâhibi ona yardım eder. Dünyâ zirâ'at yeridir. Tarlayı ekmeyip, tohumları yiyerek zevk ve safâ süren, mahsûl almakdan mahrûm kalacağı gibi, dünyâ hayâtını, geçici zevkleri, nefsin arzûlarını taşkın ve şaşkın olarak yapmakla geçiren de, ebedî ni'metlerden, sonsuz zevklerden mahrûm olur. Bu hâl, aklı başında olanın kabûl edeceği birşey değildir. Sonsuz lezzetleri kaçırmağa sebeb olan, geçici lezzetleri zararlı şeklde yapmağı tercîh etmez. [Allahü teâlâ, dünyâ zevklerinden, geçici lezzetlerinden, nefse tatlı gelen şeylerden hiçbirini, men' etmedi, yasak etmedi. Bunları, islâmiyyete uygun, zararsız olarak kullanmağa izn verdi.] İslâmiyyete tâm uymak için, evvelâ **(Ehl-i sünnet)** âlimlerinin, Eshâb-ı kirâmdan öğrenip ve Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anlayıp bildirdikleri **(Akâid)**e uygun îmân etmek, sonra harâm, yasak edilmiş olanları öğrenip bunlardan sakınmak ve yapması emr olunan farzları öğrenip yapmak lâzımdır. Bunları yapmağa **(İbâdet)** etmek denir. Harâmlardan sakınmağa **(Takvâ)** denir.

Niyyet ederek ahkâm-ı islâmiyyeye uymağa **(İbâdet etmek)** denir. Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına **(Ahkâm-ı islâmiyye)** ve **(Ahkâm-ı ilâhiyye)** denir. Emr edilenlere **(Farz)**, yasak edilenlere **(Harâm)** denir. İbâdetlerin en kıymetlisi ve islâm dîninin temeli hergün beş vakt **(Nemâz)** kılmakdır. [Nemâz kılmak, ayakda kıbleye karşı Fâtiha okumak ve kıbleye karşı eğilmek ve kıbleye karşı başını yere koymak demekdir. Bunları kıbleye karşı yapmazsa, nemâz kılmak olmaz.] Nemâz kılan, müslimândır. Nemâz kılmayan, yâ müslimândır, yâ kâfirdir. Nemâz kılmakla hâsıl olan kurb-ı ilâhî [ya'nî, Allahü teâlânın sevmesi], başka ibâdetleri yapmakla nâdir nasîb olur. Hergün, beş vakt nemâzı, cem'ıyyet ile [ya'nî dünyâ işlerini düşünmeden] ve cemâ'at ile ve ta'dîl-i erkân ile ve abdesti dikkatli alarak ve müstehab olan vaktlerinde kılmalıdır. Nemâz kılarken, Allahü teâlâ ile kul arasındaki perdeler kalkar. Beş vakt nemâz kılan, hergün beş kerre yıkanıp temizlenen kimse gibi, günâhlardan temizlenir. Hergün beş vakt nemâzı doğru olarak kılana

yüz şehîd sevâbı verilir.

Ticâret eşyâsının ve kırda otlıyan hayvânların [ve tarladan, ağaçlardan elde edilen mahsûlün ve kâğıd liraların ve alacakların] zekâtlarını emr olunan yerlere seve seve vermelidir. Zekâtı verilen mâl azalmaz. Zekâtı verilmiyen mâl, Cehennemde ateş olur. Allahü teâlâ, çok merhamet ederek, ihtiyâcdan fazla olan mâl, nisâb mikdârı olursa, bir sene sonra zekâtını vermeği emr etdi. Cânı ve mâlı veren Odur. Mâlın hepsini ve cânı vermeği emr etseydi, Onun âşıkları hemen verirdi.

Ramezân-ı şerîf ayında, Allahü teâlâ emr etdiği için, seve seve oruc tutmalıdır. Bu açlığı ve susuzluğu se'âdet bilmelidir.

İslâmın binâsı beşdir: Birincisi, **(Eşhedü en-lâ-ilâhe-illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resûlühü)** demek ve bunun ma'nâsını bilmek ve inanmakdır. Buna **(Kelime-i şehâdet)** denir. Dördü de, nemâz, zekât, oruc ve hacdır. Bu beş esâsdan biri bozuk olursa, islâmiyyet de bozuk olur. İ'tikâdı düzeltdikden ve islâmiyyete uydukdan sonra, Sôfiyye-i aliyyenin yolunda ilerlemek lâzımdır. Allahü teâlânın ma'rifeti, bu yolda hâsıl olur ve nefsin arzûlarından kurtulmak nasîb olur. Sâhibini tanımayan kimse, nasıl yaşıyabilir, nasıl râhat eder! Bu yolda ma'rifet sâhibi olmak için, **(fenâ bil-ma'rûf)** lâzımdır. Ya'nî, Allahü teâlâdan başka herşeyi unutmak lâzımdır. Kendini var bilen kimse, ma'rifete kavuşamaz. **(Fenâ)** ve **(Bekâ)** vicdânda, kalbde hâsıl olan şeylerdir. Anlatmakla anlaşılmaz. Ma'rifet ni'metine kavuşmıyanın, bunu dâimâ araması lâzımdır. Tahkîri emr olunan ve muvakkat olan şeyin ta'mîri ile uğraşmamalıdır.

NAMÂZDAN SONRA DÜÂ

Elhamdülillahi Rabbil'âlemîn. Essalâtü vesselâmü alâ Resûlinâ Muhammedin ve Âlihî ve Sahbihî ecma'în. Yâ Rabbî! Kıldığım nemâzı kabûl eyle! Âhir ve âkıbetimi hayr eyle. Son nefesimde Kelime-i tevhîd söylememi nasîb eyle. Ölmüşlerimi afv ve magfiret eyle. Allahümmagfir verham ve ente hayrürrâhimîn. Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn. Allahümmagfir-lî ve li-vâlideyye ve li-üstâziyye ve lilmü'minîne vel mü'minât yevme yekûmül hisâb. Yâ Rabbî! Beni şeytân şerrinden ve düşman şerrinden ve nefs-i emmârem şerrinden muhâfaza eyle! Evimize iyilikler, halâl ve hayrlı rızklar ihsân eyle! Ehl-i islâma selâmet

ihsân eyle! A’dây-ı müslimîni kahr ve perîşân eyle! Kâfirlerle cihâd etmekde olan müslimânlara imdâd-i ilâhiyyen ile imdâd eyle! Allahümme inneke afüvvün kerîmün tuhibbül’afve fa’fü annî. Yâ Rabbî! Hastalarımıza şifâ, dertli olanlarımıza devâ ihsân eyle! Allahümme innî es’elükessıhhate vel-âfiyete vel-emânete ve hüsnelhulkı verrıdâe bilkaderi bi-rahmetike yâ erhamerrâhimîn. Anama, babama ve evlâdlarıma ve akrâba ve ahbâbıma ve bütün din kardeşlerime hayrlı ömürler ve hüsn-i hulk, akl-ı selîm ve sıhhat ve âfiyet, rüşdü hidâyet ve istikâmet ihsân eyle yâ Rabbî! Âmîn. Velhamdü-lillâhi rabbil’âlemîn. Allahümme salli alâ..., Allahümme bârik alâ..., Allahümme Rabbenâ âtinâ... Velhamdü lillâhi Rabbil’âlemîn. Estagfirullah, estagfirullah, estagfirullah, estagfirullahel’azîm elkerîm ellezî lâ-ilâhe illâ huv elhayyel-kayyûme ve etûbü ileyh.

AÇIKLAMA: (Düânın kabûl olması için, şartlar):

1- Müslimân olmak.

2- Ehl-i sünnet i’tikâdında olmak. Bunun için, dört mezhebden birini taklîd etmek lâzımdır.

3- Farzları yapmak. Kazâya kalmış namâzları, geceleri de ve sünnetler yerine de kazâ ederek, bir ân önce ödemelidir.

Farz namâzı kazâya kalan kimsenin, sünnet ve nâfile namâzları ve düâları kabûl olmaz. Ya’nî, sahîh olsa da sevâb verilmez. Şeytân, müslimânları aldatmak için, farzları ehemmiyyetsiz gösterip, sünnet ve nâfileleri yapmağa sevk eder. Namâzı vaktin geldiğini bilerek ve evvel vaktinde kılmalıdır.

4- Harâmdan sakınmalıdır. Halâl yiyenin düâsı makbûldür.

5- Evliyâ-yı kirâmdan birini vesîle ederek, düâ etmelidir.

Hindistân âlimlerinden Muhammed bin Ahmed Zâhid, **(Tergîb-üs-salât)** kitâbının elli-dördüncü faslında, fârisî olarak diyor ki, (hadîs-i şerîfde **(Düânın kabûl olması için, iki şey lâzımdır: Birincisi, düâyı ihlâs ile yapmalıdır. İkincisi, yidiği ve giydiği halâldan olmalıdır. Mü’minin odasında, harâmdan bir iplik varsa, bu odada yapdığı düâsı, hiç kabûl olmaz)** buyuruldu.) İhlâs, Allahü teâlâdan başka, hiçbirşey düşünmeyip, yalnız Allahü teâlâdan istemekdir. Bunun için, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri gibi îmân etmek ve ahkâm-ı islâmiyyeye uymak, bilhâssa üzerinde kul hakkı bulunmamak ve beş vakt namâzı kılmak lâzımdır.

TECDÎD-İ ÎMÂN DÜÂSI

Yâ Rabbî! Hîn-i bülûgumdan bu âna gelinceye kadar, islâm düşmanlarına ve bid'at ehline aldanarak, edindiğim yanlış, bozuk i'tikâdlarıma ve bid'at, fısk olan söylediklerime, dinlediklerime, gördüklerime ve işlediklerime nâdim oldum, pişmân oldum, bir dahâ böyle yanlış inanmamağa ve yapmamağa azm, cezm ve kasd eyledim. Peygamberlerin evveli Âdem aleyhisselâm ve âhiri bizim sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmdır. Bu iki Peygambere ve ikisi arasında gelmiş geçmiş Peygamberlerin cümlesine îmân etdim. Hepsi hakdır, sâdıkdır. Bildirdikleri doğrudur. Âmentü billah ve bi-mâ câe min indillah, alâ murâdillah, ve âmentü bi-Resûlillah ve bi-mâ câe min indi Resûlillah alâ murâd-i Resûlillah, âmentü billâhi ve Melâiketihi ve kütübihi ve Rüsülihi velyevmil-âhiri ve bilkaderi hayrihi ve şerrihi minallâhi teâlâ vel-ba'sü ba'delmevti hakkun eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resûlüh.

NAMÂZIN HİKMETLERİ (Namâz ve Sağlığımız)

Müslimân, namâzı Allahü teâlânın emri olduğu için kılar. Rabbimizin emrlerinde birçok hikmet, fâide vardır. Yasaklarında da birçok zararların olduğu muhakkakdır. Bu fâide ve zararların bir kısmı bugün tıp mütehassıslarınca tesbît edilmiş durumdadır. İslâmiyyetin sağlığa verdiği önemi, hiçbir din ve düşünce vermemişdir. Dînimiz, ibâdetlerin en üstünü olan namâzı, ömrümüzün sonuna kadar kılmayı emr etmişdir. Namâz kılan, sağlık için olan fâidelerine de elbette kavuşur. Namâzın sağlık yönünden sağladığı fâidelerden ba'zıları şunlardır:

1- Namâzda yapılan hareketler yavaş olduğundan kalbi yormaz ve günün muhtelif sâatlerinde olduğu için insanı devâmlı dinç tutar.

2- Günde başını seksen def'a yere koyan bir kimsenin beynine ritmik olarak fazla kan ulaşır. Bu yüzden beyin hücreleri iyice beslendiğinden hâfıza ve şahsiyet bozukluklarına, namâz kılanlarda çok daha az rastlanır. Bu insanlar dahâ sağlıklı bir ömür geçirirler. Bugün tıpta "demans senil" denilen bunama hastalığına uğramazlar.

3- Namâz kılanların gözleri, muntazam olarak eğilip-doğrulmakdan ötürü dahâ kuvvetli kan deverânına mâlik olur. Bu se-

beble göz içi tansiyonunda artma olmaz ve gözün ön kısmındaki sıvının devâmlı değişmesi temîn edilmiş olur. Gözü "katarakt" veyâ "karasu" hastalığından korur.

4- Namâz kılmakdaki izometrik hareketler, midedeki gıdaların iyi karışmasına, safranın kolay akmasına ve dolayısıyla safra kesesinde birikinti yapmamasına, pankreasdaki enzimlerin kolay boşalmasına yardımcı olacağı gibi, kabızlığın giderilmesinde de rolü büyükdür. Böbreğin ve idrar yollarının iyice çalkalanmasından, böbrekde taş teşekkülünün önlenmesine ve mesanenin boşalmasına da yardımcı olmakdadır.

5- Beş vakt kılınan namâzdaki ritmik hareketler, günlük hayatda çalışdırılamıyan adale ve eklemleri çalışdırarak, artroz ve kireçlenme gibi eklem hastalıklarını ve adale tutulmalarını önler.

6- Vücûd sağlığı için temizlik muhakkak lâzımdır. Abdest ve gusl, hem maddi, hem de ma'nevî bir temizlikdir. İşte namâz, temizliğin tâ kendisidir. Zîrâ hem bedenî, hem de rûhî temizlik olmadan namâz olmaz. Abdest ve gusl bedenî temizliği sağlar. İbâdet görevini yerine getiren bir kimse, rûhen dinlenmiş, temizlenmiş olur.

7- Koruyucu hekimlikde, muayyen zemânlarda yapılan beden hareketleri çok mühimdir. Namâz vaktleri, kan dolaşımını tâzelemek ve teneffüsü canlandırmak için en uygun vaktlerdir.

8- Uykuyu tanzim eden önemli unsur namâzdır. Hattâ vücûdda biriken statik (durgun) elektriklenme, secde yapmakla topraklama yapılmış olur. Böylece vücûd tekrâr zindeliğe kavuşur.

Namâzın bu fâidelerine kavuşmak için, namâzı vaktinde kılmakla birlikde, temizliğe, çok yimemeğe ve yinilen gıdâların temiz, halâl olmasına da dikkat edilmesi de lâzımdır.

Kimseye bâkî değildir, mülk-i dünyâ sîmü zer,
bir harâb olmuş kalbi, ta'mîr etmekdir hüner.

Yedinci Bölüm
NAMÂZ İSKÂTI
Meyyit İçin İskât ve Devr

(Nûr ül-izâh)da ve **(Tahtâvî)** hâşiyesinde ve **(Halebî)** ile **(Dürr-ül-muhtâr)** da, namâzların kazâsı sonunda, **(Mültekâ)**da ve **(Dürr-ül-müntekâ)**da ve **(Vikâye)**de, **(Dürer)**de ve **(Cevhere)**de ve başka kıymetli kitâblarda, orucun sonunda, vasıyyet eden meyyit için iskât ve devr yapmak lâzım olduğu yazılıdır. Meselâ, **(Tahtâvî)** hâşiyesinde diyor ki, (Tutulmamış orucların fidye vererek iskât edilmesi için nass vardır. Namâz orucdan dahâ mühim olduğundan, şer'î bir özr ile kılınamamış ve kazâ etmek istediği hâlde, ölüm hastalığına yakalanmış bir kimsenin, kazâ edemediği namâzları için de, orucda yapıldığı gibi iskât yapılması için, bütün âlimlerin sözbirliği vardır. Namâzın iskâtı olmaz diyen kimse câhildir. Çünki, mezheblerin sözbirliğine karşı gelmekdedir. Hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse, başkası yerine oruc tutamaz ve namâz kılamaz. Fekat, onun orucu ve namâzı için fakîri doyurur)** buyuruldu.) Ehl-i sünnet âlimlerinin üstünlüklerini anlıyamıyan ve mezheb imâmlarımızı da, kendileri gibi hayâl ile konuşuyor sanan ba'zı kimselerin, (İslâmiyyetde iskât ve devr yokdur. İskât, hıristiyanların günâh çıkarmasına benziyor) gibi şeyler söylediklerini işitiyoruz. Bu gibi sözleri, kendilerini tehlükeli duruma düşürmekdedir. Çünki Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Ümmetim, dalâlet üzerinde birleşmez)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, müctehidlerin sözbirliği ile bildirdikleri şeylerin elbette doğru olduklarını gösteriyor. Bunlara inanmıyan, bu hadîs-i şerîfe inanmamış olur. **İbni Âbidîn,** vitr namâzını anlatırken, (Dinde zarûrî olan, ya'nî câhillerin de bildikleri icmâ' bilgilerine inanmıyan kimse, kâfir olur) buyuruyor. **(İcmâ')**, âlimlerin sözbirliği demekdir. İskât, günâh çıkartmağa nasıl benzetilebilir? Papazlar, günâh çıkartıyoruz diyerek insanları soyuyorlar. Hâlbuki, İslâmiyyetde din adamları iskât yapamaz. İskâtı yalnız, ölünün velîsi yapabilir ve para din adamlarına değil, fakîrlere verilir.

Bugün, hemen her yerde, iskât ve devr işleri islâmiyyete uygun yapılmamakdadır. İslâmiyyetde iskât yokdur diyenler,

böyle söylemeyip de, bugün yapılmakda olan iskât ve devrler İslâmiyyete uygun değildir, deselerdi, çok iyi olurdu. Biz de kendilerini desteklerdik. Böyle söylemeleri ile, hem korkunç bir tehlükeye düşmekden kurtulurlardı, hem de İslâmiyyete hizmet etmiş olurlardı. İskât ve devrlerin, dînimize uygun olarak nasıl yapılacağı aşağıda bildirilecekdir. İbni Âbidîn, kazâ namâzlarının sonunda buyuruyor ki:

Fâite namâzları olan [ya'nî özr ile kaçırıp, kazâya kalmış namâzları bulunan] bir kimse, bunları îmâ ile de kılmağa gücü yeter iken kılmamış ise, öleceği zemân, keffâretinin iskât edilmesi için vasıyyet etmesi vâcibdir. Kazâya gücü yetmemiş ise, vasıyyet etmesi lâzım olmaz. Ramezân-ı şerîfde oruc yiyen müsâfir ve hasta da kazâ edecek zemân bulamadan ölürse, vasıyyet etmeleri lâzım gelmez. Allahü teâlâ, bunların özrlerini kabûl eder. Hastanın keffâretlerinin iskâtı, öldükden sonra velîsi tarafından yapılır. Ölmeden önce yapılmaz. Diri insanın, kendi için iskât yapdırması câiz değildir. **(Cilâ-ül kulûb)**da diyor ki, (Üzerinde Allahü teâlânın hakkı veyâ kul hakkı bulunan kimsenin, iki şâhid yanında vasıyyet söylemesi veyâ yazmış olduğunu bunlara okuması vâcibdir. Üzerinde hak bulunmayanın vasıyyet etmesi müstehabdır).

Keffâret iskâtı için vasıyyet eden meyyitin velîsi, ya'nî mîrâsını yerlerine sarf için vasıyyet etdiği veyâ vârisi olan kimse, mîrâsın üçde birinden, herbir vakt namâz için ve vitr namâzı için ve kazâ edilmesi lâzım olan bir günlük oruc için, bir fıtra mikdârı ya'nî yarım sâ' [Beşyüzyirmi dirhem veyâ binyediyüzelli gram] buğdayı fakîrlere [veyâ fakîrlerin vekîllerine] fidye verir.

Keffâret iskâtı için vasıyyet etmedi ise, velînin keffâret iskâtı yapması Hanefîde lâzım olmaz. Şâfi'î mezhebinde, vasıyyet etmedi ise de, velînin iskât yapması lâzımdır. Kul hakkını, vasıyyet olmazsa da, meyyitin bırakdığı maldan velînin ödemesi, Hanefî mezhebinde de lâzımdır. Hattâ alacaklılar, mirâsı ele geçirince, mahkemesiz alabilirler. Kazâya kalan orucların fidyesini, ya'nî mal ile ödenmesini vasıyyet etdi ise, bunu yerine getirmek vâcibdir. Çünki, islâmiyyet emr etmekdedir. Vasıyyet etmedi ise, namâz fidyesini vermek vâcib değil, câiz olur. Bu son ikisi kabûl olmaz ise, hiç olmazsa sadaka sevâbı hâsıl olup, günâhlarını temizlemeğe yardım eder. İmâm-ı Muhammed böyle buyurmuşdur. **(Mecma-ul-enhür)**de diyor ki, (Nefsine ve şeytâna uyarak namâzlarını kılmamış, ömrünün sonuna doğru buna pişman [olup kılmağa ve kazâ etmeğe başlamış] olanın, kazâ ede-

mediği namâzlarının iskâtının yapılması için vasıyyet etmesi câiz olmaz denildi ise de, câiz olduğu **(Müstasfâ)**da yazılıdır).

(Cilâ-ül-kulûb)da diyor ki: (Kul hakları, ödenecek borçlar, emânet, gasb, sirkat, ücret ve bey' sebebi ile verecekler ve döğmek, yaralamak, haksız olarak kullanmak gibi beden hakları ve söğmek, alay, gıybet, iftira gibi kalb haklarıdır).

Vasıyyet eden meyyitin malının üçde biri iskât yapmağa kifâyet ediyorsa, velînin bu mal ile fidye vermesi lâzımdır. Kifâyet etmiyorsa, üçde birinden fazlasını vârisin teberru' etmesi câiz olduğu **(Feth-ul-kadîr)**de yazılıdır. Bunun gibi, farz olan haccının yapılması için vasıyyet etse, vârisi veyâ başka biri, hac parasını hediyye verse, câiz olmaz. Ölmeden vasıyyet etmeyip, vârisi kendi parası ile iskât yapsa veyâ hacca gitse, meyyitin borcu ödenmiş olur. Vârisden başkasının parası ile bunlar câiz olmaz diyenler varsa da, **(Dürr-ül-muhtar)** ve **(Merâkıl-felâh)** ve **(Cilâ-ül-kulûb)** kitâblarının sâhibleri olur, dediler.

Keffâret iskâtı, buğday yerine un veyâ bir sâ' arpa, hurma, üzüm ile de hesâb edilerek, bunlar da verilebilir. [Çünki, bunlar buğdaydan dahâ kıymetli oldukları için, fakîre dahâ fâidelidirler]. Hepsi yerine kıymetleri olan altın veyâ gümüş de verilebilir. [Kâğıd para ile iskât yapılmaz]. Secde-i tilâvet için fidye vermek lâzım değildir.

İskât ve Devr Nasıl Yapılır?

Fidye parası, mirâsın üçde birini aşarsa, vârisler izn vermedikçe, velî üçde birden fazlasını sarf edemez. **(Kınye)** kitâbında diyor ki, bütün ömrünün namâzları için malının üçde birinin verilmesini vasıyyet eden meyyitin, borcu da olsa, alacaklısı, vasıyyetin yapılmasına izn verse de, vasıyyetin yapılması câiz olmaz. Çünki, islâmiyyet, önce borcun ödenmesini emr etmekdedir. Borcu ödemek, alacaklının râzı olması ile sonraya bırakılamaz.

Bütün namâzların iskât edilmesi için vasıyyet eden kimsenin kaç yaşında öldüğü bilinmiyorsa, bırakdığı mîrâsın üçde biri, namâzlarının iskâtına yetişmediği zemân, bu vasıyyet câiz olur. Mîrâsın üçde biri, iskât için yetişir ve artarsa, bu vasıyyeti câiz olmaz, bâtıl olur. Çünki, malın üçde biri, iskâta yetişmediği zemân, üçde biri ile, iskât edilecek namâzların sayısı belli olduğundan, vasıyyeti bu namâzlar için sahîh olur. Geri kalan namâzları için olan vasıyyeti lağv, ya'nî boş lâf olur. Üçde biri, çok olduğu zemân, ömrü ve dolayısı ile namâz sayısı belli olmadığı için, vasıyyeti bâtıl olur.

Namâz iskâtı için vasıyyet eden meyyitin hiç malı yoksa veyâ üçde biri, vasıyyete yetişmiyorsa veyâ hiç vasıyyet etmemiş olup, velî kendi malı ile iskât yapmak istiyorsa, **(Devr)** yapar. Fekat velî devr yapmağa mecbur değildir. Devr yapmak için, velî, bir aylık veyâ bir senelik iskât için lâzım olan altın liralık veyâ beşibiryerde veyâ bilezik, yüzük veyâ gümüş geçer para ödünç alır. Meyyit erkek ise, yaşından oniki sene, kadın ise dokuz sene düşerek, kaç sene borcu olduğunu hesâblar. **Bir günlük altı namâz için, on kilo, bir güneş yılı için, üçbinaltıyüzaltmış kilo buğday vermek lâzımdır.** Meselâ bir kilo buğday yüzseksen kuruş olduğu zemân, bir senelik namâz iskâtı altıbinbeşyüzseksensekiz veyâ kısaca altıbinaltıyüz lira olur. Bir altın lira [yedi gram ve yirmi santigram olup] yüzyirmi lira olduğu zemân, **bir senelik namâz iskâtı için ellibeş veyâ ihtiyâtlı olarak altmış altın lâzım olur.** Meyyitin velîsi beş altın ödünç alsa ve dünyâya düşkün olmayan, dînini bilen ve seven birkaç, meselâ dört fakîr bulsa: [Bunların fıtra veremiyecek, ya'nî sadaka alacak fakîr olmaları şartdır. Fakîr olmazlar ise, iskât kabûl olmaz]. Meyyitin velîsi, ya'nî vasıyyet etdiği kimse veyâ vârislerinden biri veyâ bunlardan birinin vekîl etdiği kimse, (Merhûm.......... efendinin iskâtı salâtı için, bedel olarak, bu beş altını sana verdim) diyerek, beş altını birinci fakîre sadaka niyyet ederek verir. Sonra fakîr, (Aldım kabûl etdim. Sana hediyye etdim) diyerek bunu vârise veyâ vârisin vekîline hediyye eder ve vâris teslîm alır. Sonra, yine buna veyâ ikinci fakîre verir ve hediyye olarak ondan geri teslîm alır. Böylece, aynı fakîre dört kerre veyâ dört fakîre birer kerre verip ve almakla bir devr olur. Bir devrde, yirmi altınlık namâz keffâreti iskât edilmiş olur. Meyyit erkek ve altmış yaşında ise, kırksekiz senelik namâz için 48 x 60 = 2880 altın vermek lâzım olur. Bunun için de, 2880 : 20 = 144 kerre devr yapar. Altın adedi on ise, 72 devr; Altın adedi yirmi ise, 36 devr yapar. Fakîr adedi on ve altın adedi de on ise, 48 senelik namâz keffâretinin iskâtı için, yirmidokuz devr yapar. Çünki:

Namâz kılmadığı yıllar x bir yıllık altın sayısı=fakîr sayısı x devr eden altın sayısı x devr sayısıdır. Misâlimizde yaklaşık olarak: 48 x 60 = 4 x 5 x 144 = 4 x 10 x 72 = 4 x 20 x 36 = 10 x 10 x 29

Görülüyor ki, namâz iskâtında, devr sayısını bulmak için, **bir yıllık altın sayısı ile meyyitin namâz borcu yılı çarpılır. Ayrıca, devr olunan altın sayısı ile, fakîr sayısı da çarpılır. Birinci çarpım, ikinci çarpıma bölünür.** Bölüm, devr sayısı olur. Buğdayın ve altının kâğıd lira değerleri her zemân yaklaşık olarak

aynı oranda değişmekdedir. Ya'nî altın değeri ile buğdayın değeri her zemân birlikde azalmakda veyâ artmakdadır. Bu bakımdan, iskât için, bir yıllık buğday mikdârı değişmediği gibi, bir yıllık altın sayısı da ya'nî yukarıda bulduğumuz altmış altın da hemen hemen aynı olmakdadır. Bunun için, iskât hesâbında, her zemân ihtiyâtlı olarak:

Bir aylık namâz iskâtı beş altındır.
Bir aylık ramezân orucu iskâtı bir altındır.

kabûl edilmekdedir. Devr edilecek altın mikdârı ve devr sayısı buradan bulunur.

Namâz iskâtı bitdikden sonra, tutulmıyan, kazâ edilmeleri lâzım olan orucların iskâtı için, beş altın dört fakîre üç kerre devr eder. Çünki, bir senelik ya'nî, otuz günlük oruc keffâret iskâtı, elliikibuçuk kilo buğday veyâ 5,25 gram altın, ya'nî 0,73 adet altın lira olmakdadır. Görülüyor ki Hanefîde, **bir altın bir senelik oruc keffâretini iskât eder** ve kırksekiz sene için kırksekiz altın vermek lâzım olur. Beş altın ile, dört fakîre bir devr yapınca, yirmi altın verilmiş oluyor. Kazâ edilmeleri lâzım olan orucların iskâtı yapıldıkdan sonra, zekâtı için, sonra kurban için birkaç devr yapılır.

Bir yemîn keffâreti için, her gün on fakîr ve özrsüz bozulup, keffâret lâzım olan bir günlük oruc keffâreti için bir günde altmış fakîr lâzımdır ve bir fakîre bir günde, yarım sâ' buğdaydan fazla verilmez. Ya'nî, birkaç yemîn keffâreti, bir günde on fakîre verilmez. O hâlde, yemîn ve oruc keffâretleri için bir günde devr yapılmaz. Yemîn vasıyyeti varsa, bir yemîn için, bir günde on fakîrin herbirine ikişer kilo buğday veyâ un veyâ bu değerde herhangi bir mal, altın, gümüş verilir. Bunları, bir fakîre on gün arka arkaya vermek de olur. Yâhud bir fakîre kâğıd para verip, "Seni vekîl etdim. Bu para ile, hergün, sabâh ve akşâm olmak üzere iki kerre, on gün karnını doyuracaksın!" demelidir. Karnını böyle on gün doyurmayıp, kahve, gazete parası yaparsa câiz olmaz. En iyisi, bir aşçı ile pazarlık edip, on günlük parayı aşçıya verip, fakîr, bu aşçıda hergün sabâh ve akşâm olmak üzere iki kerre on gün karnını doyurmalıdır. Niyyet etdikden sonra bozulan oruc ve zıhâr keffâretleri de böyle olup, bu ikisinde, bir günün keffâreti için, altmış fakîre bir gün veyâ bir fakîre altmış gün yarım sâ' buğday veyâ bu değerde başka mal vermek veyâ her gün iki kerre doyurmak lâzımdır.

Vasıyyet edilmeyen zekât iskâtı yapılması lâzım değildir. Vârisin, zekât iskâtı için de, kendiliğinden devr yapabileceğine fetvâ verilmişdir.

Devr yaparken velî, altınları fakîrlere her verişde, namâz veyâ oruc iskâtı diye niyyet etmelidir. Fakîr de, geriye verirken, hediyye etdim demeli ve velî teslîm aldım demelidir. Velî, iskât yapamıyacak hâlde ise, meyyitin iskâtlarını yapmak için birini vekîl eder, iskâtları ve devri bir vekîl yapar.

İmâm-ı Birgivînin **(Vasıyyetnâme)** kitâbında ve bunun Kâdizâde Ahmed efendi şerhinde diyor ki, fakîrlerin nisâba mâlik olmaması şartdır. Meyyitin akrabâsından olsa, câizdir. Fakîre verirken, (Falancanın şu kadar namâzının iskâtı için, şunu sana verdim) demesi lâzımdır. Fakîr de, (Kabûl etdim) demelidir ve altınları alınca, kendinin olduğunu bilmesi lâzımdır. Bilmezse önceden öğretmelidir. Bu fakîr de lutf edip kendi isteği ile (Falancanın namâzının iskâtı için, bedel olarak şunu sana verdim) diyerek, başka fakîre verir. O fakîr de, eline alıp, (Kabûl etdim) demelidir. Alınca kendi mülkü olduğunu bilmelidir. Emânet hediyye gibi alırsa, devr kabûl olmaz. Bu ikinci fakîr de, (Aldım, kabûl etdim) dedikden sonra, (ol vech ile sana verdim) diyerek üçüncü fakîre verir. Böylece namâz, oruc, zekât, kurban, sadaka-i fıtr, adak ve kul hakları, hayvan hakları için devr yapmalıdır. Fâsid ve bâtıl alış-veriş de, kul hakları içindedir. Yemîn ve oruc keffâretleri için devr yapmak câiz değildir.

Ondan sonra, altınlar hangi fakîrde kalırsa lutf edip, arzûsu ve rızâsı ile, velîye hediyye eder. Velî alıp, kabûl etdim der. Eğer hediyye etmezse, kendi malıdır, zor ile alınmaz. Velî bir mikdâr altını veyâ kâğıd para veyâ meyyitin eşyâsından bu fakîrlere verip, bu sadaka sevâbını da meyyitin rûhuna hediyye eder. Borcu olan fakîr ve bâlig olmamış çocuk, devr yapmağa katılmamalıdır. Çünki, eline geçen altınlar ile borcunu ödemesi farzdır. Bu farzı yapmayıp, altınları meyyitin keffâreti için yanındaki fakîre vermesi câiz olmaz. Devr kabûl olur ise de, kendisi hiç sevâb kazanmaz. Hattâ günâha girer.

Malı olmıyan meyyit, devr yapılmasını vasıyyet ederse, velînin devr yapması vâcib olmaz. Meyyitin keffâretlerini iskât edecek kadar malının hepsini, mîrâsın üçde birini aşmamak üzere vasıyyet etmesi vâcib olur. Böylece, devre lüzûm kalınmadan, iskât yapılır. Üçde biri iskâta yetişdiği hâlde, üçde bi-

rinden az malın devr edilmesini vasıyyet ederse, günâha girer. İbni Âbidîn, beşinci cild ikiyüzyetmiş üçüncü (273) sahîfede buyuruyor ki, (Küçük çocukları olan veyâ fakîr olup, mîrâsa muhtâc hâlde bâlig çocukları sâlih olan hastanın, nâfile olan hayrât ve hasenâtı vasıyyet etmeyip, malını sâlih çocuklarına bırakması dahâ iyidir.) **(Bezzâziyye)**de hediyyeyi anlatırken, diyor ki, (Malını hayrâta sarf edip, fâsık olan çocuğuna mîrâs bırakmamalıdır. Çünki günâha yardım etmek olur. Fâsık çocuğa da nafakadan fazla para, mal vermemelidir).

Çok sayıda namâz, oruc, zekât, kurban ve yemîn borçları olup da, bunlar için, mîrâsın üçde birinden az bir malın devr edilmesini ve geri kalan mal ile, Kur'ân-ı kerîm, hatm-i tehlîl ve mevlid okutulmasını vasıyyet etmek câiz değildir. Bunları okumak için para veren ve alan günâha girer. Kur'ân-ı kerîm öğretmek için para alıp-vermek câizdir. Okumak için câiz değildir.

Meyyitin borclu olduğu namâzları, orucları, vârislerin ve herhangi bir kimsenin kazâ etmesi câiz değildir. Fekat nâfile namâz kılıp, oruc tutup, sevâbını meyyitin rûhuna hediyye etmek câiz ve iyi olur.

Meyyitin borcu olan haccını, vasıyyet etdiği kimsenin kazâ etmesi câiz olur. Ya'nî meyyiti borcdan kurtarır. Çünki hac, hem beden ile, hem de mal ile yapılan ibâdetdir. Nâfile hac, başkası yerine her zemân yapılır. Farz hac ise, ancak ölünceye kadar hacca gidemiyecek kimse yerine, vekîli tarafından yapılır.

(Mecma'ul-enhür)de ve **(Dürr-ül-müntekâ)**da diyor ki, (Meyyitin iskâtını defnden önce yapmalıdır.) Defnden sonra da câiz olduğu **(Kuhistânî)**de yazılıdır.

Meyyit için namâz, oruc, zekât, kurban keffâretlerinin iskâtında, bir fakîre nisâbdan fazla verilebilir. Hattâ, altınların hepsi, bir fakîre verilebilir.

Ölüm hastasının, kılmadığı namâzların fidyesini vermesi câiz değildir. Oruc tutamıyacak kadar ihtiyâr olanın, tutamadığı orucların fidyesini vermesi câizdir. Hastanın namâzlarını başı ile îmâ ederek de kılması lâzımdır. Böyle îmâ ile bir günden fazla namâz kılamıyacak hastanın, kılamadığı namâzları afv olur. İyi olursa, bunları kazâ etmesi lâzım gelmez. Tutamadığı orucları, iyi olunca tutması lâzımdır. İyi olmayıp vefât ederse, bu orucları afv olur.

Sekizinci Bölüm

OTUZİKİ VE ELLİDÖRT FARZ

Bir çocuk bâliğ olduğu zemân ve bir kâfir **(Kelime-i tevhîd)** söyleyince, ya'nî, **(Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah)** deyince ve bunun ma'nâsını bilip inanınca **(Müslimân)** olur. Kâfirin günâhlarının hepsi hemen afv olur. Fekat, bunların her müslimân gibi, imkân bulunca, îmânın altı şartını, ya'nî **(Âmentü)**yü ezberlemeleri ve ma'nâsını öğrenerek bunlara inanmaları ve (İslâmiyyetin hepsini, ya'nî Muhammed aleyhisselâmın söylediği emrlerin ve yasakların hepsini Allahü teâlânın bildirmiş olduğuna inandım) demeleri lâzımdır. Dahâ sonra imkân buldukça, bütün huylardan ve karşılaşdığı işlerden farz olanları, ya'nî emr olunanları ve harâm olanları, ya'nî yasak edilmiş olanları öğrenmesi de farzdır. Bunları öğrenmenin ve farzları yapmanın ve harâmlardan sakınmanın farz olduğunu inkâr ederse, ya'nî inanmazsa îmânı gider. Bu öğrendiklerinden birini beğenmezse, kabûl etmezse Mürted olur. Mürted, **(Lâ ilâhe illallah)** demekle ve İslâmiyyetin ba'zı emrlerini yapmakla, meselâ namâz kılmakla, oruc tutmakla, hacca gitmekle, hayrât ve hasenât yapmakla müslimân olmaz. Bu iyiliklerinin âhıretde hiç fâidesini görmez. İnkârından, ya'nî inanmadığı şeyden tevbe etmesi, pişmân olması lâzımdır.

İslâm âlimleri, her müslimânın öğrenmesi, inanması ve tâbi' olması lâzım olan farzlardan otuziki ve ayrıca ellidört adedini seçmişlerdir.

OTUZİKİ FARZ

Îmânın şartı: Altı (6)
İslâmın şartı: Beş (5)
Namâzın farzı: Oniki (12)
Abdestin farzı: Dört (4)
Guslün farzı: Üç (3)
Teyemmümün farzı: İki (2)

Teyemmümün farzına üç diyenler de vardır. O zemân, hepsi otuzüç farz olur.

Îmânın Şartları (6)

1- Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inanmak.

2- Meleklerine inanmak.

3- Allahü teâlânın indirdiği kitâblarına inanmak.

4- Allahü teâlânın Peygamberlerine inanmak.

5- Âhiret gününe inanmak.

6- Kadere, ya'nî hayr ve şerlerin (iyilik ve kötülüklerin) Allahü teâlâdan olduğuna inanmak.

İslâmın Şartları (5)

7- Kelime-i şehâdet getirmek.

8- Her gün beş kerre vakti gelince namâz kılmak.

9- Malın zekâtını vermek.

10- Ramezân ayında her gün oruc tutmak.

11- Gücü yetenin ömründe bir kerre hac etmesidir.

Namâzın Farzları (12)

A- Dışındaki farzları yedidir. Bunlara şartları da denir.

12- Hadesden tahâret.

13- Necâsetden tahâret.

14- Setr-i avret.

15- İstikbâl-i Kıble.

16- Vakt.

17- Niyyet.

18- İftitâh veyâ Tahrîme Tekbîri.

B- İçindeki farzları beşdir. Bunlara rükn denir.

19- Kıyâm.

20- Kırâet.

21- Rükü'.

22- Secde.

23- Ka'de-i ahîre.

Abdestin Farzları (4)

24- Abdest alırken yüzü yıkamak.

25- Elleri dirsekleri ile birlikde yıkamak.

26- Başın dörtde birini mesh etmek.

27- Ayakları topukları ile birlikde yıkamak.

Guslün Farzları (3)

28- Ağzı yıkamak (mazmaza).

29- Burnu yıkamak (istinşak).

30- Bütün bedeni yıkamak.

Teyemmümün Farzları (2)

31- Cünüblükden veyâ abdestsizlikden temizlenmek için niyyet etmek.

32- İki eli temiz toprağa vurup, yüzü mesh etmek ve tekrar iki eli temiz toprağa vurup, her iki kolu dirsekden avuca kadar sığamak.

ELLİ DÖRT FARZ

1- Allahü teâlânın bir olduğuna inanmak.

2- Halâl yimek ve içmek.

3- Abdest almak.

4- Beş vakt namâz kılmak.

5- Cünüblükden gusl etmek.

6- Rızkın Allahü teâlâdan olduğuna inanmak.

7- Halâl, temiz elbise giymek.

8- Hakka tevekkül etmek.

9- Kanâ'at etmek.

10- Ni'metlerinin mukâbilinde, Allahü teâlâya şükr etmek.

11- Kazâya râzı olmak.

12- Belâlara sabr etmek.

13- Günâhlardan tevbe etmek.

14- Allah rızâsı için ibâdet etmek.

15- Şeytânı düşman bilmek.

16- Kur'ân-ı kerîmin hükmüne râzı olmak.

17- Ölümü hak bilmek.

18- Allahın dostlarına dost, düşmanlarına düşman olmak.

19- Babaya ve anaya iyilik etmek.

20- Ma'rûfu emr ve münkeri nehy etmek.

21- Akrabâyı ziyâret etmek.

22- Emânete hıyânet etmemek.

23- Dâima Allahü teâlâdan korkup, ferahı (şımarıklığı ve azgınlığı) terk etmek.

24- Allaha ve Resûlüne itâat etmek.

25- Günâhdan kaçıp, ibâdetlerle meşgul olmak.

26- Müslimân âmirlere itâat etmek.

27- Âleme, ibret nazarıyla bakmak.

28- Allahü teâlânın varlığını tefekkür etmek.

29- Dilini, fuhşa âid kelimelerden korumak.

30- Kalbini temiz tutmak.

31- Hiçbir kimseyi maskaralığa almamak.

32- Harâma bakmamak.

33- Mü'min her hâlde, sözüne sâdık olmak.

34- Kulağını münkerât dinlemekden korumak.

35- İlm öğrenmek.

36- Tartı ve ölçü âletlerini, hak üzere kullanmak.

37- Allahın azâbından emîn olmayıp, dâima korkmak.

38- Müslimân fakîrlere zekât vermek ve yardım etmek.

39- Allahın rahmetinden ümîd kesmemek.

40- Nefsinin isteklerine tâbi' olmamak.

41- Allah rızâsı için yemek yidirmek.

42- Kifâyet mikdârı rızk kazanmak için çalışmak.

43- Malının zekâtını, mahsûlün uşrunu vermek.

44- Âdetli ve lohusa olan ehline yakın olmamak.

45- Kalbini, günâhlardan temizlemek.

46- Kibrli olmakdan sakınmak.

47- Bâliğ olmamış yetimin mâlını hıfz etmek.

48- Genç oğlanlara yakın olmamak.

49- Beş vakt namâzı vaktinde kılıp, kazâya bırakmamak.

50- Zulmle, kimsenin malını yimemek.

51- Allahü teâlâya şirk koşmamak.

52- Zinâdan kaçınmak.

53- Şerâbı ve alkollü içkileri içmemek.

54- Yok yere yemîn etmemek.

KÜFR BAHSİ

Kötülüklerin en kötüsü, Allahü teâlâya inanmamak, ateist olmakdır. İnanılması lâzım olan şeye inanmamak küfr olur. Muhammed aleyhisselâma inanmamak küfr olur. Muhammed aleyhisselâmın, Allahü teâlâ katından getirip bildirdiği şeylerin hepsine kalb ile inanıp, dil ile de ikrâr etmeğe, söylemeğe, **(ÎMÂN)** denir. Söylemeğe mâni' bulunduğu zemân, söylememek afv olur. Îmân hâsıl olmak için, islâmiyyetin küfr alâmeti dediği şeyleri söylemekden ve kullanmakdan sakınmak da lâzımdır. İslâmiyyetin ahkâmından, ya'nî islâmiyyetin emr ve yasaklarından birini hafîf görmek, Kur'ân-ı kerîm ile, melek ile, Peygamberlerden biri ile "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" alay etmek, küfr alâmetlerindendir. İnkâr etmek, ya'nî işitdikden sonra inanmamak, tasdîk etmemek demekdir. Şübhe etmek de inkâr olur.

Küfr üç nev'dir: Cehlî, Cühûdî ve **hükmî.**

I- İşitmediği, düşünmediği için kâfir olanların küfrü **(Küfr-i cehlî)**dir. Cehl de iki dürlüdür: Birincisi basitdir. Böyle kimse, câhil olduğunu bilir. Bunlarda yanlış i'tikâd olmaz. Hayvan gibidirler. Çünki, insanı hayvandan ayıran, ilm ve idrâkdir. Bunlar, hayvandan da aşağıdırlar. Çünki, hayvanlar, yaratıldıkları şeyde ileridirler. Cehlin ikincisi, **(Cehl-i mürekkeb)**dir. Yanlış, sapık i'tikâddır. Yunan felsefecilerinin ve müslimânlardan yetmişiki bid'at fırkasının açıkca bildirilmiş olanlara uymıyan i'tikâdları böyledir. Bu cehâlet, birincisinden dahâ fenâdır. İlâcı bilinmiyen bir hastalıkdır.

II- Küfr-i cühûdîye, küfr-i inâdî de denir. Bilerek, inâd ede-

rek kâfir olmakdır. Kibrden, mevki' sâhibi olmayı sevmekden veyâ ayblanmakdan korkmak sebebi ile hâsıl olur. Firavn ve yoldaşlarının, Bizans kralı Herakliyûsün küfrleri böyledir.

III- Küfrün üçüncü nev'i, **(Küfr-i hükmî)**dir. İslâmiyyetin îmânsızlık alâmeti dediği sözleri söyliyen ve işleri yapan, kalbinde tasdîk olsa da ve inandığını söylese de kâfir olur. **İslâmiyyetin tahkîrini emr etdiği şeyi ta'zîm, ta'zîmini emr etdiği şeyi tahkîr küfrdür.**

1– Allahü teâlâ, Arşdan veyâ gökden bize bakıyor demek küfrdür.

2– Sen bana zulm etdiğin gibi, Allahü teâlâ da sana zulm ediyor demek küfrdür.

3– Filân müslimân benim gözümde yehûdî gibidir demek küfrdür.

4– Yalan bir söze, Allahü teâlâ biliyor ki doğrudur demek küfrdür.

5– Melekleri küçültücü şeyler söylemek küfrdür.

6– Kur'ân-ı kerîmi, hattâ bir harfini küçültücü söz söylemek, bir harfine inanmamak küfrdür.

7– Çalgı çalarak Kur'ân-ı kerîm okumak küfrdür.

8– Hakîkî olan Tevrât ve İncîle inanmamak, bunları kötülemek küfrdür. [Şimdi, hakîkî Tevrât ve İncîl yokdur.]

9– Kur'ân-ı kerîmi şâz olan harflerle okuyup, Kur'ân budur demek küfr olur.

10– Peygamberleri küçültücü şeyler söylemek küfrdür.

11– Kur'ân-ı kerîmde ismleri bildirilen yirmibeş Peygamberden "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" birine inanmamak küfrdür.

12– Çok iyilik yapan birisi için, Peygamberden dahâ iyidir demek küfr olur.

13– Peygamberler muhtâc idi demek küfr olur. Çünki, onların fakîrlikleri kendi istekleri ile idi.

14– Birisi, Peygamber olduğunu söylese, buna inananlar da kâfir olur.

15– Âhıretde olacak şeylerle alay etmek küfr olur.

16– Kabrdeki ve kıyâmetdeki azâblara [akla, fenne uygun

değildir diyerek] inanmamak küfrdür.

17– Cennetde Allahü teâlâyı görmeğe inanmamak, ben Cenneti istemem, Allahü teâlâyı isterim demek küfr olur.

18– İslâmiyyete inanmamak alâmeti olan sözler, fen bilgileri, din bilgilerinden dahâ hayrlıdır demek küfrdür.

19– Namâz kılsam da, kılmasam da berâberdir demek küfrdür.

20– Zekât vermem demek küfrdür.

21– Fâiz halâl olsaydı demek küfrdür.

22– Zulm halâl olsaydı demek küfrdür.

23– Harâmdan olan malı fakîre verip, sevâb beklemek, fakîr, verilen paranın harâm olduğunu bilerek, verene hayr düâ etmek küfrdür.

24– İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin kıyâsı hak değildir demek küfrdür. Vehhâbîler, bunun için, kâfir oluyor.

25– Meşhûr sünnetlerden birini beğenmemek küfrdür.

26– **"Kabrim ile minberim arası, [Ravda-i mutahhara] Cennet bağçelerinden bir bağçedir"** hadîs-i şerîfini işitince, ben minber, hasır ve kabrden başka birşey görmiyorum demek küfr olur.

27– İslâm bilgilerine inanmamak, bunları ve din âlimlerini aşağılamak da küfr olur.

28– Kâfir olmağı isteyen kimse, buna niyyet etdiği anda kâfir olur.

29– Başkasının kâfir olmasını istiyen kimse, küfrü beğendiği için istiyorsa kâfir olur.

30– Küfre sebeb olduğunu bilerek ve arzûsu ile küfr kelimelerini söyliyen kâfir olur. Bilmiyerek söyliyorsa, âlimlerin çoğuna göre yine kâfir olur.

31– Küfre sebeb olan bir işi bilerek yapmak küfr olur. Bilmiyerek yapınca da küfr olur diyen âlimler çokdur.

32– Beline, zünnâr denilen papaz kuşağını bağlamak ve küfre mahsûs birşey giymek küfr olur. Tüccârın dâr-ülharbde de kullanması küfr olur. Bunları mizâh için, başkalarını güldürmek için, şaka için kullanmak da küfre sebeb olur.

33– Kâfirlerin bayram günlerinde, o güne mahsûs şeylerini,

onlar gibi kullanmak, bunları kâfire hediyye etmek küfr olur.

34– Akllı, bilgili, edebiyyatcı olduğunu göstermek için veyâ yanındakileri hayrete düşürmek, güldürmek, sevindirmek veyâ alay etmek için söylenen sözlerde (küfr-i hükmî)den korkulur. Gadab, kızgınlık ve hırs ile söylenen sözler de böyledir.

35– Gıybet eden kimse, ben gıybet etmedim, onda bulunan şeyi söyledim derse, böyle söylemek küfr olur.

36– Çocuk iken nikâh edilmiş kız, âkıl ve bâlig olduğu zemân, îmânı, islâmı bilmese, sorulunca anlatamasa, zevcinden boş olur, kendisi mürted olur. Erkek de böyledir.

37– Bir mü'mini [haksız olarak], öldüren veyâ öldürülmesini emr eden kimseye, iyi yapdın diyen kâfir olur.

38– Katli vâcib olmıyan kimse için, öldürülmesi lâzımdır demek küfr olur.

39– Bir kimseyi haksız olarak döven veyâ öldüren zâlime, iyi yapdın, bunu hak etmişdi demek küfr olur.

40– Yalan olarak, Allahü teâlâ biliyor ki, seni çocuğumdan çok seviyorum demek küfr olur.

41– Mevki' sâhibi bir müslimân aksırınca, buna **(Yerhamükallah)** diyen kimseye, büyüklere karşı böyle söylenmez demek küfr olur.

42– Vazîfe olduğuna inanmıyarak, hafîf görerek nemâz kılmamak, oruc tutmamak, zekât vermemek, küfr olur.

43– Allahın rahmetinden ümmîdini kesmek küfr olur.

44– Kendisi harâm olmayıp, sonradan hâsıl olan bir sebebden dolayı harâm olan mala, paraya **(harâm-ı li gayrihî)** denir. Çalınan ve harâm yollardan gelen mal böyledir. Bunlara halâl demek küfr olmaz. Leş, domuz, şerâb gibi, kendileri harâm olan şeylere **(harâm-ı li aynihî)** denir. Bunlara halâl demek küfr olur.

45– Harâm oldukları, kesin olarak bilinen bütün günâhlara halâl demek de, küfr olur.

46– Ezân, câmi', fıkh kitâbları gibi islâmiyyetin kıymet verdiği şeyleri aşağılamak, küfr olur.

47– Abdestsiz olduğunu bildiği hâlde nemâz kılmak küfr olur.

48– Bildiği hâlde, kıbleden başka tarafa nemâz kılmak küfr olur. Namâzı kıbleye karşı kılmak lâzım değildir diyen, kâfir olur.

49– Bir müslimânı kötülemek için kâfir demek küfr olmaz. Kâfir olmasını istiyerek söylemek küfr olur.

50– Günâh olduğuna ehemmiyyet vermeden günâh işlemek küfr olur.

51– İbâdet yapmanın lâzım olduğuna ve günâhdan sakınmanın lâzım olduğuna inanmamak küfr olur.

52– Toplanan vergiler sultânın mülkü olduğuna inanmak küfr olur.

53– Kâfirlerin dîni âyinlerini beğenmek, zarûret yok iken zünnar kuşanmak ve küfr alâmetlerini kullanmak ve bunlara muhabbet edip, el kavuşdurmak küfr olur.

54– Rızâsı ile, filân şey, filân kimsededir, yâhud yokdur, kâfir olayım, yehûdî olayım diye yemîn eylemiş olsa, o şey, o kimsede olsun veyâ olmasın, o kimse kendi rızâsı ile küfre varmışdır.

55– Zinâ, livâta, fâiz, yalan gibi her dinde harâm olan birşey için, halâl olsaydı da, ben dahî işleseydim diye temennî etmek küfrdür.

56– Peygamberlere "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" inandım, ammâ, Âdem aleyhisselâm Peygamber midir, bilmiyorum demek küfrdür.

57– Muhammed aleyhisselâmın âhır zemân Peygamberi olduğunu bilmiyen, kâfir olur.

58– Bir kimse, Peygamberlerin dediği doğru ise, biz kurtulduk dese, kâfir olur. [Bu sözü şübhe yolu ile söyledi ise kâfir olur.]

59– Bir kimseye, gel nemâz kıl deseler, o da, kılmam dese, kâfir olur. Ammâ murâdı, senin sözünle kılmam, Allahü teâlânın emri ile kılarım dese kâfir olmaz.

60– Bir kimseye, sakalını bir tutamdan kısa yapma veyâ bir tutamdan fazlasını kes, tırnaklarını kes, zîrâ, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sünnetidir deseler, o da kesmem dese, kâfir olur. Sâir sünnetler de böyledir. (Senin sözünle işlemem, ammâ Resûlullahın sünneti olduğu için işlerim demek küfr olmaz. İnkâr maksadı ile olursa küfr olur.)

61– Bir kimse bıyıklarını kırkdıkda, yanındaki, birşeye yaramadı, dese, o diyenin küfründen korkulur. [Bıyıkları kısaltmak sünnetdir. Sünneti hafîf görmüş olur.]

62– Bir kimse, -başdan ayağa- harîr (ipek) giyinse, başka birisi bu hâline, mubârek olsun dese, küfründen korkulur.

63– Bir kimse, kıbleye karşı ayağını uzatıp yatmak veyâ kıbleye karşı tükürmek veyâ kıbleye karşı bevl etmek gibi bir mekrûhu işlese, o kimseye bu yapdıkların mekrûhdur, işleme deseler, o da, her günâhımız bu kadar olsa, dese, küfründen korkulur. Ya'nî mekrûhu önemsiz birşey saydığı için.

64– Bir kimsenin hizmetkârı, kapıdan içeri girse, efendisine selâm verse, efendisinin yanında bulunan bir kimse de, sus, efendisine selâm vermek olur mu dese, o diyen kimse kâfir olur. Ammâ murâdı, müâşeret âdâbı öğretmek ise, selâmı kalben vermek gerekdi, demek ise, küfr olmaz.

65– Îmân artar, azalır demek küfrdür. Ammâ kemâl, yakîn i'tibâriyle olursa küfr olmaz.

66– Kıble ikidir, biri Kâ'be, biri Kudüs dese küfrdür. Şimdiki hâlde ikidir demek küfrdür. Ammâ Beyt-i Mukaddes kıble idi, sonra Kâ'be kıble oldu dese küfr olmaz.

67– Bir kimse bir islâm âlimine sebebsiz buğz etse, söğse, o kimsenin küfründen korkulur.

68– Bir kimse, taâm yirken konuşmamak, mecûsîlerin iyi âdetlerindendir, dese, yâhud âdetli ve lohusa hâlinde, hanımı ile yatmamak mecûsîlerin iyi şeylerindendir dese, kâfir olur, demişlerdir.

69– Bir kimseye sen, mü'min misin deseler, o da inşâallah dese, te'vîl edemese küfrdür.

70– Bir kimse, evlâdı ölen kimseye, Allahü teâlâya senin oğlun gerek idi, dese, kâfir olur, demişlerdir.

71– Bir kadın beline bir kara ip bağlasa, bu nedir deseler, zünnârdır dese, kâfir olur.

72– Bir kimse, harâm taâm yidikde, Bismillah dese kâfir olur. Harâm-ı li-aynihî için, ya'nî leş, şerâb gibi harâmlar için böyledir. Kendisi harâm olmıyan, harâm-ı li-gayrihî için böyle değildir. Gasb edilmiş malı yidikde besmele çekmek küfr olmaz. Malın kendisi harâm değil, gasb edilmesi harâmdır.

73– Bir kimsenin küfrüne râzı olmak küfrdür. Bir kişiye beddüâ ederek, Allahü teâlâ senin cânını küfr ile alsın dese kâfir olmasında âlimler ihtilâf etdiler. Küfrüne rızâ küfrdür. Ammâ, zulm ve fıskından ötürü -azâbı dâim ve şiddetli olsun- diye rızâ ise küfr değildir.

74– Bir kimse, -Allahü teâlâ bilir- filân işi işlemedim dese, hâlbuki o işi işlediğini bilse, kâfir olur. Hak teâlâya cehl isnâd etmiş olur.

75– Bir kimse bir kadını şâhidsiz nikâh etse, o kimse ve kadın, Allahü teâlâ ve Peygamber şâhidimizdir deseler, her ikisi kâfir olur. Zîrâ Peygamberimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" diri iken gaybı bilmezdi. Gaybı bilirdi demek küfr olur. [Gaybı, Allahü teâlâ bilir ve Onun bildirdikleri bilir.]

76– Ben çalınanları ve gayb olanları bilirim dese, söyliyen ve inanan kâfir olur. Bana cin haber veriyor dese, yine kâfir olur. Peygamberler ve cinnîler dahî gaybı bilmez. [Gaybı, Allahü teâlâ ve Onun bildirdikleri bilir.]

77– Bir kimse, Allahü teâlâya yemîn etmek istese, başka bir kimse de, ben senin, Allahü teâlâya yemînini istemem, talâka ve şerefe, nâmûsa yemînini dilerim dese kâfir olur, demişlerdir.

78– Bir kimse, sevmediği bir kişiye, senin dîdârın [yüzün, çehren] bana can alıcı gibidir, dese, kâfir olur, demişlerdir. Zîrâ can alıcı melek [Azrâîl aleyhisselâm] büyük melekdir.

79– Bir kimse nemâz kılmamak hoş işdir dese, kâfir olur. Bir kimse, bir kişiye, gel nemâz kıl dese, o da bana nemâz kılmak zor işdir dese, kâfir olur, demişlerdir.

80– Bir kimse, Allahü teâlâ, gökde benim şâhidimdir dese, kâfir olur. Zîrâ Allahü teâlâya mekân isnâd etmiş olur. Allahü teâlâ mekândan münezzehdir.

81– Allah baba diyen kâfir olur.

82– Bir kimse, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" yemek yidikden sonra, mubârek parmağını yalardı dese, bir başkası, bu iş terbiyesizlikdir dese, kâfir olur.

83– Bir kimse Peygamber "aleyhissalâtü vesselâm" siyâh idi dese kâfir olur. [Siyâh köpekleri arab, arab diye çağırmak, hamam böceğine kara Fatma demek yaygın hâldedir. Sakınmak lâzımdır.]

84– Rızk Allahü teâlâdandır. Lâkin kuldan da hareket gerekir dese, bu söz şirkdir. Zîrâ kulun hareketi de Allahü teâlâdandır.

85– Bir kimse, nasrânî olmak, yehûdî olmakdan, Amerikan kâfiri olmak, komünist olmakdan hayrlıdır dese, kâfir olur. Yehûdî, nasrânîden, komünist hıristiyandan şerlidir demelidir.

86– Kâfir olmak, hıyânet etmekden yeğdir dese, kâfir olur.

87– İlm meclisinde ne işim var, yâhud âlimlerin dediğini işlemeğe kim kâdir olur dese veyâ fetvâyı yere atsa ve din adamlarının sözü neye yarar dese, kâfir olur.

88– Bir kimse, küfr söylese, bir kişi dahî gülse, gülen dahî kâfir olur. Gülmesi zarûrî olursa, küfr değildir.

89– Bir kimse, meşâyıhın ervâhı hep hâzırdır, bilirler dese kâfir olur. Hâzır olur dese küfr olmaz. [Evliyânın rûhları, Allahü teâlâ gibi hâzır ve nâzır olamazlar. Anıldıkları yerde hâzır olurlar. Anılmadan evvel orada yok idiler.]

90– İslâmiyyeti bilmem veyâ istemem dese, kâfir olur.

91– Bir kimse, Âdem aleyhisselâm buğday yimese idi, biz şakî olmazdık dese, kâfir olur. Ammâ biz dünyâda olmazdık dese, küfründe ihtilâf etmişlerdir.

92– Âdem aleyhisselâm bez dokurdu dese, birisi dahî, öyle ise biz çuhacı oğlanları imişiz dese, kâfir olur.

93– Bir kişi, küçük günâh işlese, birisi ona tevbe et dese, o dahî, ne işledim ki tevbe edeyim dese, kâfir olur.

94– Biri diğerine, gel islâm âlimine gidelim veyâ fıkh, ilmihâl kitâbından okuyup öğrenelim dese, o dahî, ben ilmi ne yapayım dese kâfir olur. Zîrâ ilmi istihfâfdır [küçük görmek, hafîfe almakdır].

95– Tefsîr ve fıkh kitâblarına hakâret eden, bunları beğenmiyen, kötüliyen kimse kâfir olur.

96– Bir kimseye, kimin zürriyyetindensin, kimin milletindensin, i'tikâdda mezhebin imâmı kimdir, amelde mezhebin imâmı kimdir diye süâl etseler, bilmese, kâfir olur.

97– Kat'i harâma halâl diyen kâfir olur. [Tütüne harâm demek tehlükelidir.]

98– Bütün dinlerde harâm olan, halâl edilmesi hikmete mu-

hâlif olan birşeyin halâl olmasını arzû etmek küfrdür. Zinâ, livâta, karnı doydukdan sonra yimek, fâiz alıp-vermek gibi. Şerâbın halâl olmasını temennî küfr değildir. Çünki, her dinde harâm değildi.

99– Kur'ân-ı azîm-ûş-şânı, lâf ve latîfe arasında isti'mâl etmek [kullanmak] küfrdür.

100– Yahya adlı kimseye, **(Yâ Yahya! huz-il-kitâbe)** dese kâfir olur. Kur'ân-ı kerîm ile alay etmiş olur. Çalgı, oyun, şarkı arasında Kur'ân-ı kerîm okumak da böyledir.

101– Şimdi geldim Bismillâhi dese, âfâtdır. Birşeyi çok görse **(Mâhalakallah)** dese, ma'nâsını bilmese kâfir olur.

102– Bir kimse, şimdi sana sövmem, sövmenin adını günâh koymuşlar dese, âfâtdır.

103– Bir kimse, Cebrâîl buzağısı gibi çırılçıplak olmuşsun dese, âfâtdır, melekle alay etmekdir.

104– Oğlumun başı için veyâ başım için kelimelerine, yemîn billahi atf etse, meselâ, vallahî oğlumun başı için dese, küfr olmasından korkulur.

105– Kur'ân-ı kerîmi, mevlidi ve ilâhîleri çalgı çalarken okumak veyâ çalgı aletleri ile okumak küfrdür.

106– Kur'ân-ı kerîmi, mevlidi, ilâhîleri, salevât-ı şerîfeleri fısk meclislerinde hurmet ile okumak harâm olur. Eğlence, keyf için okumak küfr olur.

107– Sünnet üzere okunan Ezân-ı Muhammedîyi dinlemeyip, kıymet vermezse hemen kâfir olur.

108– Kur'ân-ı kerîme kendi aklı ile ma'nâ veren kâfir olur.

109– Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmiş olan ve müctehid imâmların sözbirliği ile bildirdikleri ve müslimânlar arasına yayılmış îmân bilgilerine uygun inanmıyan kâfir olur. Küfrün bu dürlüsüne **(İlhâd),** böyle inananlara **(Mülhid)** denir.

110– Kâfire saygı ile selâm veren, kâfir olur.

111– Kâfire saygı bildiren bir söz söylemek, meselâ üstâdım demek küfr olur.

112– Başkasının küfrüne râzı olan kâfir olur.

113– Kur'ân-ı kerîm bulunan bantlar ve plâklar, mushâf-ı şe-

rîf gibi kıymetlidirler. Bunlara da saygısızlık yapmak küfr olur.

114– Cin ile tanışan falcılar ve yıldıznâmeye bakıp ve sorulan herşeye cevâb verenlere ve büyücülere gidip, söylediklerine, yapdıklarına inanmak, ba'zan doğru çıksa bile, Allahü teâlâdan başkasının herşeyi bildiğine ve her dilediğini yapacağına inanmak olup, küfr olur. [Fen bilgilerine inanmamak böyle değildir.]

115– Sünneti hafîf görerek, ehemmiyyet vermiyerek terk etmek küfr olur.

116– Zünnâr denilen papaz kuşağını bağlamak ve putlara ya'nî haç, salîb denilen dik kesilen iki çubuk ve heykellere ve bunların resmlerine tapınmak, ta'zîm etmek ve ahkâm-ı islâmiyyeyi bildiren din kitâblarından birini tahkîr etmek, islâm âlimlerinden birini istihzâ, alay etmek ve küfre sebeb olan bir söz söylemek ve yazmak ve ta'zîm etmemiz emr olunan bir şeyi tahkîr ve tahkîr etmemiz emr olunan bir şeyi ta'zîm etmek küfrdür.

117– Bir sâhir [büyücü], sihr ile istediğini elbette yapar, sihr muhakkak te'sîr eder diyen ve inanan kâfir olur.

118– Müslimân, kendisine kâfir diyene, efendim gibi kabûl gösteren cevâb verirse, o da kâfir olur.

119– Harâm olduğu bilinen belli bir mal ile câmi' yapdırmak ve sadaka vermek ve başka hayr yapdırmak ve bunlara karşılık sevâb beklemek küfrdür.

120– Bir kimse, elindeki kat'i harâm olan maldan sadaka verse, sevâb umsa, alan fakîr, harâmdan olduğunu bilerek, verene Allah râzı olsun dese, veren de veyâ başka bir kimse de âmîn dese, hepsi kâfir olur.

121– Nikâhı harâm olan kadın ile evlenmeğe halâl diyen kâfir olur.

122– Meyhânelerde, oyun yerlerinde, günâh işlenen topluluklarda, radyo ile ho-parlör ile Kur'ân-ı kerîm ve mevlid dinliyerek keyflenmek küfr olur.

123– Kur'ân-ı kerîmi çalgı çalarak okumak küfrdür.

124– Kur'ân-ı kerîmin radyoda ve ho-parlörde söylenen, okunan tam benzerine de saygısızlık yapmak küfr olur.

125– Allahü teâlâdan başkasına her ne maksad ile olur ise olsun, Yaratıcı demek küfrdür.

126– Abdülkâdir yerine, Abdülkoydur demek, kasd ile olur ise küfrdür. Abdül'azîz yerine Abdülüzeyz, Muhammed yerine Memo, Hasen yerine Hasso, İbrâhîm yerine İbo demek böyledir. Bu ismleri, ayakkabı ve terliklere yazanların ve üzerlerine basanların îmânlarının gitmesinden korkulur.

127– Abdestsiz olduğunu bilerek nemâz kılmak ve sünnet olan bir işi beğenmemek küfrdür. Sünnete ehemmiyyet vermemek küfrdür.

128– Câhillerin, Evliyâyı yaratıcı sanmalarından korkduğumuz için türbeleri yıkıyoruz sözü küfrdür.

129– Başkasının, hele kendi yavrusunun kâfir olmasına sebeb olan kâfir olur.

130– Zinâya, livâtaya câiz demek küfrdür.

131– Nass ile [ya'nî âyet ve hadîs ile] ve icmâ' ile bildirilmiş olan harâma ehemmiyyet vermemek küfrdür.

132– Büyük günâhlara devâm etmek, ısrar etmek, küfre sürükler. Nemâza ehemmiyyet vermemek küfrdür.

133– Üzerinde yazı, hattâ harf bulunan kâğıdı, örtüyü, seccâdeyi yere koymak [hakâret için sermek veyâ kullanmak] küfr olur.

134– Ebû Bekr-i Sıddîk ile Ömer-ül-Fârûkun "radıyallahü teâlâ anhüm" hilâfete hakları yok idi demek küfrdür.

135– Allahü teâlâdan ayrı olarak bir ölüden birşey beklemek küfr olur.

136– Tez veren dede demek çok çirkin ve küfre sebeb olur.

137– Meyyiti toprağa gömmek farz olduğu için, bu farza ehemmiyyet vermiyerek hizmetden kaçanın, ilmi, fenni ileri sürerek, ölüleri gömmek gericilikdir, Buda, berehmen, komünist kâfirleri gibi ölüleri yakmak dahâ iyidir diyenin îmânı gider, mürted olur.

138– Allahü teâlânın Velîlerinden, ölü veyâ diri birisini, dil veyâ kalb ile inkâr etmek küfrdür.

139– Evliyâya ve ilmi ile âmil olanlara düşmanlık küfrdür.

140– Evliyâda ismet sıfatı vardır demek küfrdür. [İsmet sıfatı yalnız Peygamberlerde bulunur.]

141– İlmi bâtından nasîbi olmıyanın îmânsız gitmesinden

korkulur. Bundan nasîb almanın en aşağısı bu ilme inanmakdır.

142– Kur'ân-ı kerîmi, din âlimlerinden hiçbirinin okumadığı şekilde okumak, ma'nâyı ve kelimeleri bozmasa bile, küfrdür.

143– Papasların ibâdetlerine mahsûs şeyi kullanmak küfrdür.

144– Herhangi bir hâdisenin kendi kendine olduğuna inanmak ve hayvanların, tek hücrelilerden, yüksek yapılılara doğru, birbirine ve nihâyet insana döndüğünü söylemek küfrdür.

145– Nemâzı bile bile kılmayıp, kazâ etmeği düşünmiyen, bunun için azâb çekeceğinden korkmıyan kimse, hanefî mezhebinde de kâfirdir.

146– Kâfirlerin ibâdetlerini, ibâdet olarak yapmak, meselâ kiliselerinde çaldıkları org gibi çalgıları ve çanları câmi'lerde çalmak ve islâmiyyetin kâfirlik alâmeti saydığı şeyleri,zarûret ve cebr olmadan kullanmak küfr olur.

147– Eshâb-ı kirâma sövene mülhid denir. Mülhid kâfir olmakdadır.

148– Kâfirlerin resmlerini yükseğe asarak ta'zîm küfrdür.

149– Resmin, heykelin sâhibinde ve salîbde [haçda] veyâ yıldız, güneş, inek gibi herhangi bir şeyde, ülûhiyyet sıfatı bulunduğuna inanarak, meselâ, istediğini yaratır, her istediğini, yapar, hastaya şifâ verir diyerek ta'zîm etmek küfr olur.

150– Hazret-i Âişeyi kazf eden [fâhişe diyen] ve babasının sahâbî olduğuna inanmıyan kâfir olur.

151– Îsâ aleyhisselâmın gökden ineceği de zarûrî bilinmekdedir. Buna inanmıyan kâfir olur.

152– Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs şerîfde Cennet ile müjdelenen kimseye kâfir demek, küfrdür.

153– Fennin, tecribenin dışında olan, fen ile ilgisi bulunmıyan âyet-i kerîmeleri, fen bilgisine uydurmağa kalkışmak, Selef-i sâlihînin tefsîrlerini değişdirmek, büyük suç olur. Böyle tefsîr ve terceme yapanlar kâfir olur.

154– Müslimân denilen bir kız, âkıl-bâlig olunca müslimânlığı bilmez ise, milletsiz kâfir olur. Erkek de böyledir.

155– Müslimân kadının, başı, kolları ve bacakları açık ola-

rak sokağa çıkması, erkeklere göstermesi harâmdır, günâhdır. Ehemmiyyet vermezse, aldırış etmezse, îmânı gider, kâfir olur.

156– Peygamberimizin bildirdiği farzlar ve harâmlar da, Kur'ân-ı kerîmde açıkca bildirilen farzlar, harâmlar gibi kıymetlidir. Bunlara da inanmıyan, kabûl etmiyen dinden çıkar, kâfir olur.

157– Rükü' tesbîhinde (Zı) ile (azîm) demek; Rabbîm büyükdür demekdir. Eğer ince (Ze) ile (azim) denilirse, (Rabbim benim düşmanımdır) demek olur ve nemâz bozulur, ma'na değişdiği için küfre de sebeb olur.

158– Kur'ân-ı kerîmi tegannî ile okuyan hâfıza, ne güzel okudun diyen kimsenin îmânı gider, kâfir olur. Dört mezhebde de harâm olan bir şeye, güzel diyen kâfir olur. Yoksa, sesi, sadâsı, Kur'ân-ı kerîmi okuması güzel demek istiyen kâfir olmaz.

159– Meleklerin ve Cinnin varlığına inanmıyan kâfir olur.

160– Kur'ân-ı kerîmin âyetlerine, kelimelerin açık, meşhûr ma'nâları verilir. Bu ma'nâları değişdirerek, bâtınîlere (İsmâ'îlilere) uyanlar kâfir olur.

161– Sihr yaparken, küfre sebeb olan kelime ve iş olursa, küfrdür.

162– Müslimâna, (ey kâfir) diyen [veyâ, müslimâna mason diyen, komünist diyen], onu kâfir i'tikâd ederse, kendisi kâfir olur.

163– İbâdetleri yapan kimse, îmânının bozulmasında şübhe eder ve günâhım çokdur, ibâdetlerim beni kurtarmaz diye düşünürse, îmânının kuvvetli olduğu anlaşılır. Îmânının devâm edeceğinden şübhe eden kâfir olur.

164– Peygamberlerin sayısını söylemek, Peygamber olmıyanı Peygamber yapmak veyâ Peygamberi Peygamber kabûl etmemek olabilir. Bu ise küfrdür. Çünki, Peygamberlerden birini kabûl etmemek, hiçbirini kabûl etmemek demekdir.

Erkek veyâ kadın, bir müslimân, âlimlerin sözbirliği ile küfre sebeb olacağını bildirdikleri bir sözün veyâ işin küfre sebeb olduğunu bilerek, amden [tehdid edilmeden, istekle] ciddî olarak veyâ hezl, güldürmek için söyler, yaparsa, ma'nâsını düşünmese dahî îmânı gider. **(Mürted)** olur. Buna **(küfr-i inâdî)** denir. Küfr-i inâdî ile mürted olanın, evvelki ibâdetlerinin

sevâbları yok olur. Tevbe ederse, geri gelmezler. Zengin ise tekrar hacca gitmesi lâzım olur. Mürted iken kılmış olduğu, nemâzları, orucları, zekâtları kazâ etmez. Riddetden evvel yapmadıklarını kazâ eder. **Tevbe etmek için, yalnız Kelime-i şehâdet söylemeleri kâfî değildir. Küfre sebeb olan o şeyden de tevbe etmeleri lâzımdır.** [İslâmiyyetden hangi kapıdan çıkmış ise, o kapıdan girmesi lâzımdır.] Eğer küfre sebeb olacağını bilmeyip söyler, yaparsa veyâ küfre sebeb olacağı âlimler arasında ihtilâflı olan bir sözü amden söylerse, îmânının gideceği, nikâhının bozulacağı şübhelidir. İhtiyâtlı olarak, tecdîd-i îmân ve nikâh etmesi iyi olur. Bilmiyerek söylemeğe **(Küfr-i cehlî)** denir. Bilmemesi özr değil, büyük günâhdır. Çünki, her müslimânın, bilmesi lâzım olan şeyleri öğrenmesi farzdır. Küfre sebeb olan sözü, hatâ ederek, yanılarak veyâ te'vîlli olarak söyliyenin îmânı ve nikâhı bozulmaz. Yalnız tevbe ve istigfâr, ya'nî tecdîd-i îmân etmesi iyi olur.

Bir kâfir, bir kelime-i tevhîd söylemekle mü'min olduğu gibi, bir mü'min de, bir söz söylemekle kâfir olur.

Bir müslimânın bir sözünde veyâ bir işinde yüz ma'nâ olsa, ya'nî yüz şey anlaşılsa, bunlardan biri, o kimsenin îmânlı olduğunu gösterse, doksandokuzu, kâfir olduğunu gösterse, o kimsenin müslimân olduğunu söylemek lâzımdır. Ya'nî küfrü gösteren doksan dokuz ma'nâya bakılmaz. Îmânı gösteren bir ma'nâya bakılır. Bu sözü yanlış anlamamalı. Bunun için iki noktaya dikkat etmeli. Birincisi, söz veyâ iş sâhibinin müslimân olması lâzımdır. Bir Fransız Kur'ân-ı kerîmi övse, bir İngiliz, Allah birdir dese, bunların müslimân olduğu söylenemez. İkincisi, bir sözün veyâ bir işin yüz ma'nâsı olsa denildi. Yoksa, yüz sözden veyâ yüz işden biri îmânı gösterse, doksandokuzu küfrü bildirse, bu kimseye müslimân denileceği bildirilmedi.

— Her müslimân, sabâh ve akşâm, şu îmân düâsını okumalıdır:

"ALLAHÜMME İNNÎ E'ÛZÜ BİKE MİN EN ÜŞRİKE BİKE ŞEY-EN VE ENE A'LEMÜ VE ESTAĞFİRÜ-KE LİMÂ LÂ-A'LEMÜ İNNEKE ENTE ALLÂMÜL-GUYÛB."

"ALLAHÜMME İNNÎ ÜRÎDÜ EN ÜCEDDİDEL ÎMÂNE VENNİKÂHA TECDÎDEN Bİ-KAVLİ LÂ İLÂHE İLLALLAH MUHAMMEDÜN RESÛLULLAH" diyerek de tevbe, tecdîd-i îmân ve nikâh yapmalıdır.

ÎMÂNIN BİZDE DEVÂMLI KALIP, ÇIKMAMASI İÇİN:

1- Gâibe îmân etmelidir.

2- Gâibi ancak Allahü teâlâ ve Onun bildirdiklerinin bileceğine inanmalıdır.

3- Harâmı harâm bilip, i'tikâd etmelidir.

4- Halâlı halâl bilip, i'tikâd etmelidir.

5- Allahü teâlânın azâbından emîn olmayıp, dâimâ korkmalıdır.

6- Allahü teâlâdan ümmid kesmemelidir.

— Mürted olacak şeyi inkâr etmesi de tevbe olur. Mürted tevbe etmeden ölürse, Cehennem ateşinde ebedî olarak azâb görür. Bunun için, küfrden çok korkmalı, **AZ KONUŞMALI**dır. Hadîs-i şerîfde, **(Hep hayrlı, fâideli konuşunuz. Yâhud susunuz!)** buyuruldu. Ciddi olmalı, latîfeci, oyuncu olmamalıdır. Akla, insanlığa uygun olmıyan şeyler yapmamalıdır. Kendisini küfrden muhâfaza etmesi için Allahü teâlâya çok düâ etmelidir.

ŞİMDİ ÎMÂNI OLDUĞU HÂLDE, İLERİDE ÎMÂNININ GİTMESİNE SEBEB OLAN ŞEYLER:

1- Bid'at sâhibi olmak. Ya'nî i'tikâdı bozuk olmak. [Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği i'tikâddan çok az da olsa ayrılan sapık veyâ kâfir olur.]

2- Za'îf, ya'nî amelsiz îmân.

3- Dokuz a'zâsını doğru yoldan çıkarmak.

4- Büyük günâh işlemeğe devâm etmek.

5- Ni'met-i islâma şükrünü kesmek.

6- Âhırete îmânsız gitmekden korkmamak.

7- Zulm etmek.

8- Sünnet üzere okunan ezân-ı Muhammedîyi dinlememek.

9- Anaya-babaya âsî olmak.

10- Doğru olsa bile çok yemîn etmek.

11- Nemâzda ta'dîl-i erkânı terk etmek.

12- Nemâzı ehemmiyyetsiz sanıp öğrenmeğe ve çoluk-çocuğa öğretmeğe ehemmiyyet vermemek, nemâz kılanlara ma'nî olmak.

13- Alkollü içki içmek.

14- Mü'minlere eziyyet etmek.

15- Yalan yere Evliyâlık ve din bilgisi satmak.

16- Günâhını unutmak, küçük görmek.

17- Kibrli olmak, ya'nî kendini beğenmek.

18- Ucb, ya'nî ilm ve amelim çokdur demek.

19- Münâfıklık, iki yüzlülük.

20- Hased etmek, din kardeşini çekememek.

21- Hükûmetinin ve üstâdının islâmiyyete muhâlif olmıyan sözünü yapmamak.

22- Bir kimseyi, tecribe etmeden iyi demek.

23- Yalanda ısrar etmek.

24- Ulemâdan kaçmak.

25- Bıyıklarını sünnet mikdârından ziyâde uzatmak.

26- Erkekler ipek giymek.

27- Gıybetde ısrar etmek.

28- Kâfir olsa da komşusuna eziyyet etmek.

29- Dünyâ umuru için, çok gazâba gelmek, sinirlenmek.

30- Fâiz alıp-vermek.

31- Öğünmek için elbisesinin kollarını ve eteklerini fazla uzatmak.

32- Sihrbazlık, büyü yapmak.

33- Müslimân ve sâlih olan mahrem akrâbayı ziyâreti terk etmek.

34- Allahü teâlânın sevdiği kimseyi sevmemek; islâmiyyeti bozmak istiyenleri sevmek. **[HUBB-I FİLLÂH, BUĞD-I FİLLÂH îmânın şartıdır.]**

35- Mü'min kardeşine üç günden fazla kin tutmak.

36- Zinâya devâm etmek.

37- Livâtada bulunup, tevbe etmemek.

38- Ezânı, fıkh kitâblarının bildirdiği vaktlerde ve sünnete uygun okumamak ve sünnete uygun okunan ezânı işitince saygı ile dinlememek.

39- Münkeri (harâmı) işliyeni görüp de, gücü yetdiği hâlde, tatlı dil ile nehy etmemek.

40- Karısının, kızının ve nasîhat vermek hakkına sâhib olduğu kadınların başı, kolları, bacakları açık, süslü, kokulu sokağa çıkmasına ve kötülerle görüşmesine râzı olmak.

BÜYÜK GÜNÂHLAR ÇOKDUR: [Yetmişiki büyük günâh şunlardır.]

1- Haksız yere adam öldürmek.

2- Zinâ etmek.

3- Livâta etmek.

4- Şerâb ve her türlü alkollü içkileri içmek. [Birâ içmek harâmdır.]

5- Hırsızlık etmek.

6- Keyf için, uyuşturucu madde yimek ve içmek.

7- Başkasının malını cebren almak. Ya'nî gasb etmek.

8- Yalan yere şehâdet etmek. [Yalancı şâhidlik].

9- Ramezân orucunu, özrsüz, müslimânların önünde yimek.

10- Fâiz alıp-vermek.

11- Çok yemîn etmek.

12- Anaya-babaya âsî olmak, karşı gelmek.

13- Mahrem ve sâlih akrabaya sıla-i rahmi [ziyâreti] terk etmek.

14- Muharebede, harbi terk edip düşman karşısından kaçmak.

15- Haksız yere yetîmin malını yimek.

16- Terâzisini ve ölçeğini hak üzere kullanmamak.

17- Nemâzı vaktinden önce veyâ sonra kılmak.

18- Mü'min kardeşinin gönlünü kırmak. [Kâ'beyi yıkmakdan dahâ büyük günâhdır. **Allahü teâlâyı en ziyâde inciten küfrden sonra, kalb kırmak gibi büyük günâh yokdur**.]

19- Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” söylemediği sözü söylemek ve Ona isnâd eylemek.

20- Rüşvet almak.

21- Hak şehâdetden kaçmak.

22- Malın zekâtını ve uşrunu vermemek.

23- Gücü yeten kimse, münkeri, günâh işleyeni görünce, men etmemek.

24- Canlı hayvanı ateşde yakmak.

25- Kur’ân-ı azîm-ûş-şânı öğrendikden sonra, okumasını unutmak.

26- Allahü azîm-ûş-şânın rahmetinden ümmîdini kesmek.

27- Müslimân olsun, kâfir olsun, insanlara hıyânet etmek.

28- Hınzır (domuz) eti yimek.

29- Resûlullahın Eshâbından “rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma’în” herhangi birisini sevmemek ve söğmek.

30- Karnı doydukdan sonra yimeğe devâm etmek.

31- Avretler, erinin döşeğinden kaçmak.

32- Avretler, erinden iznsiz ziyârete gitmek.

33- Bir nâmûslu kadına, fâhişe demek.

34- Nemîme, ya’nî müslimânlar arasında söz taşımak.

35- Avret mahallini başkasına göstermek. [Erkeğin göbekle dizi arası, kadının, saçı, kolu, bacağı avretdir.] Başkasının avret yerine bakmak da harâmdır.

36- Leş yimek ve başkasına yidirmek.

37- Emânete hıyânet etmek.

38- Müslimânı gıybet etmek.

39- Hased etmek.

40- Allahü azîm-ûş-şâna şirk koşmak.

41- Yalan söylemek.

42- Kibrlilik, kendini üstün görmek.

43- Ölüm hastasının vârisden mal kaçırması.

44- Bahîl, çok hasîs olmak.

45- Dünyâya muhabbet etmek.

46- Allahü teâlânın azâbından korkmamak.

47- Harâm olanı, harâm i'tikâd etmemek.

48- Halâl olanı, halâl i'tikâd etmemek.

49- Falcıların falına, gaybdan haber vermesine inanmak.

50- Dîninden dönmek, mürted olmak.

51- Özrsüz, elin kadınına, kızına bakmak.

52- Avretler, er libâsı giymek.

53- Erler, avret libâsı giymek.

54- Harem-i Kâ'bede günâh işlemek.

55- Vakti gelmeden ezân okumak ve nemâz kılmak.

56- Devlet adamlarının emrlerine, kanûnlara âsî olmak, karşı gelmek.

57- Ehlinin mahrem yerlerini, anasının mahrem yerine benzetmek.

58- Ehlinin anasına sövmek.

59- Birbirine nişân almak.

60- Köpeğin artığını yimek-içmek.

61- Etdiği iyiliği başa kakmak.

62- İpek giymek [erkekler için].

63- Câhillikde ısrar etmek. [Ehl-i sünnet i'tikâdını, farzları, harâmları ve lüzûmlu olan her bilgiyi öğrenmemek.]

64- Allahü teâlâdan ve islâmiyyetin bildirdiği ismlerden başka şey söyliyerek yemîn etmek.

65- İlmden kaçınmak.

66- Câhilliğin musîbet olduğunu anlamamak.

67- Küçük günâhı tekrar işlemekde ısrar etmek.

68- Zarûrî olmıyarak, kahkaha ile çok gülmek.

69- Bir nemâz vaktini kaçıracak zemân kadar cünüb gezmek.

70- Âdetli ve lohusa hâlinde avretine yakın olmak.

71- Tegannî eylemek. Ahlâksız şarkıları söylemek, müzik, çalgı aletleri kullanmak.

72- İntihâr etmek, ya'nî kendini öldürmek.

Müt'a nikâhı, muvakkat nikâh harâmdır. Kadınların, kızların, başı, saçı, kolları, bacakları açık sokağa çıkmaları harâm olduğu gibi, ince, süslü, dar, hoş kokulu elbise ile çıkmaları da harâmdır.

Kaba avret yerleri dar elbise ile örtülmüş kadına, şehvetsiz de bakmak harâmdır. Yabancı kadının iç çamaşırlarına şehvetle bakmak harâmdır. Sıkı, dar örtülmüş, kaba olmıyan avret yerlerine şehvetle bakmak harâmdır. Şehvete, harâma sebeb olan resmleri yapmak, basmak, resm etmek harâm olur. [Harâmlara, ne olurmuş demek küfr olur].

Abdest ve guslde, lüzûmundan fazla su kullanmak isrâf olup, harâmdır.

Geçmiş evliyâya dil uzatmak, onlara câhil demek, sözlerinden ahkâm-ı islâmiyyeye uymıyan ma'nâlar çıkarmak, öldükden sonra da kerâmet gösterdiklerine inanmamak ve ölünce velîlikleri biter sanmak ve onların kabrleri ile bereketlenenlere mâni' olmak, müslimânlara sû'izan, zulm etmek, mallarını gasb etmek gibi ve hased, iftirâ ve yalan söylemek ve gıybet etmek gibi harâmdır.

ON ŞEY, SON NEFESDE ÎMÂNSIZ GİTMEĞE SEBEB OLUR:

1- Allahü teâlânın emrlerini ve yasaklarını öğrenmemek.

2- Îmânını ehl-i sünnet i'tikâdına göre düzeltmemek.

3- Dünyâ malına, rütbesine, şöhretine düşkün olmak.

4- İnsanlara, hayvanlara, kendine zulm, eziyyet etmek.

5- Allahü teâlâya ve iyilik gelmesine sebeb olanlara şükr etmemek.

6- Îmânsız olmakdan korkmamak.

7- Beş vakt nemâzı vaktinde kılmamak.

8- Fâiz alıp-vermek.

9- Dînine bağlı olan müslimânları aşağı görmek. Bunlara gerici gibi şeyler söylemek.

10- Fuhş sözleri, yazıları ve resmleri; söylemek, yazmak ve yapmak.

EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDINDA OLMAK İÇİN ŞU HUSÛSLARA DİKKAT ETMELİDİR:

1- Allahü teâlânın sıfatları vardır. Ve zâtından ayrıdır.

2- Îmân artmaz ve azalmaz.

3- Büyük günâh işlemekle îmân gitmez.

4- Gayba îmân esâsdır.

5- Îmân konusunda kıyas olmaz.

6- Allahü teâlâ Cennetde görülecekdir.

7- Tevekkül îmânın şartıdır.

8- Ameller (İbâdetler) îmândan parça değildir.

9- Kadere îmân, îmânın şartıdır.

10- Amelde dört mezhebden birine tâbi' olmak şartdır.

11- Eshâb-ı kirâmı ve ehl-i beyti ve Peygamberimizin zevcelerinin hepsini sevmek şartdır.

12- Dört halîfenin üstünlükleri, hilâfet sırasına göredir.

13- Nemâz, oruc, sadaka gibi nâfile ibâdetlerin sevâbını başkasına hediyye etmek câizdir.

14- Mi'râc; rûh ve beden olarak yapılmışdır.

15- Evliyânın kerâmeti hakdır.

16- Şefâ'at hakdır.

17- Mest üzerine mesh câizdir.

18- Kabr süâli vardır.

19- Kabr azâbı rûh ve bedene olacakdır.

20- İnsanları ve işlerini de Allahü teâlâ yaratır. İnsanda irâde-i cüz'iyye vardır.

21- Rızk, halâlden de olur, harâmdan da olur.

22- Velîlerin rûhları ile tevessül edilir ve onların hâtırına düâ edilir.

Seslendi ol mü'ezzin, durdu kâmet eyledi,
Kâ'beye döndü yüzün, hem de niyyet eyledi.
Duyunca ehl-i îmân, hurmet ile dinledi,
sonra nemâza durup, Rabbe kulluk eyledi.

KÖTÜ HUYLAR:

1- Küfr.

2- Cehâlet.

3- Ayblanmak korkusu. [İnsanların kötülemelerine, çekişdirmelerine, ayblamalarına üzülüp, hakkı kabûl etmemek.]

4- Övülmeyi sevmek. [Kendini beğenip, övülmeği sevmek.]

5- Bid'at i'tikâd. [Bozuk îmân.]

6- Hevây-ı nefs. [Nefsin isteklerine, lezzetlerine, şehvetlerine tâbi' olmak.]

7- Taklîd ile îmân. [Bilmediği kimseleri taklîd.]

8- Riyâ. [Gösteriş, Âhıret amelleri yaparak dünyâ arzûlarına kavuşmak.]

9- Tûl-i emel. [Zevk ve safâ sürmek için çok yaşamağı istemek.]

10- Tama'. [Dünyâ lezzetlerini harâm yollardan aramak.]

11- Kibr. [Kendisini üstün görmek.]

12- Tezellül. [Aşırı tevâdu'.]

13- Ucb. [Yapdığı iyilikleri, ibâdetleri beğenmek.]

14- Hased. [Kıskanmak, çekememek, ni'metin ondan çıkmasını istemek. Ebülleys-i Semerkandî diyor ki, **(Üç kimsenin düâsı kabûl olmaz: Harâm yiyenin, gıybet edenin, hased edenin).**]

15- Hıkd. [Başkasını aşağı görmek.]

16- Şemâtet. [Başkasına gelen belâya, zarara sevinmek.]

17- Hicr. [Dostluğu bırakmak, dargın durmak.]

18- Cübn. [Korkaklık, şecâ'atin az olması.]

19- Tehevvür. [Gadabın, sertliğin aşırı ve zararlı olması.]

20- Gadr. [Ahdinde ve mîsâkında durmamak.]

21- Hıyânet. [Münâfıklık alâmeti; emniyyeti bozacak söz ve iş.]

22- Va'dini bozmak. [Verdiği sözü bozmak. Hadîs-i şerîfde **(Münâfıklık alâmeti üçdür: Yalan söylemek, va'dini îfâ etmemek, emânete hıyânet etmek)** buyuruldu.]

23- Sû'izan. [Sû'i zan harâmdır. Günâhlarının afv olunmıyacağını zan etmek, Allahü teâlâya sû'i zan olur. Mü'minleri harâm işleyici, ya'nî fâsık zan etmek sû'i zan olur.]

24- Mala muhabbet. [Mala düşkün olmak.]

25- Tesvif. [Hayrlı iş yapmağı sonraya bırakmak.] Hadîs-i şerîfde, **(Beş şey gelmeden evvel beş şeyin kıymetini biliniz: Ölmeden önce hayâtın kıymetini, hastalıkdan önce sıhhatin kıymetini, dünyâda âhıreti kazanmanın kıymetini, ihtiyârlamadan gençliğin kıymetini, fakîrlikden evvel zenginliğin kıymetini)** buyuruldu.

26- Fâsıkları sevmek. [Fıskın en kötüsü zulmdür. Harâm işleyene fâsık denir.]

27-Âlimlere düşmanlık. [İslâm ilmleri ve âlimleri ile alay küfrdür.]

28- Fitne. [İnsanları sıkıntıya, belâya düşürmekdir. Hadîs-i şerîfde; **(Fitne uykudadır, uyandırana la'net olsun!)** buyuruldu.]

29- Müdâhene ve müdâra. [Gücü yetdiği hâlde, harâm işleyene mâni' olmamak ve dünyâsı için dînini vermek müdâhenedir. Dîni için dünyâsını vermeğe müdâra denir.]

30- İnâd ve mükâbere. [Hakkı, doğruyu işitince kabûl etmemek.]

31- Nifâk. [Münâfıklık, içinin dışına uymaması.]

32- Tefekkür etmemek. [Günâhlarını, mahlûkları ve kendini düşünmemesi.]

33- Müslimâna beddüâ.

34- Müslimâna kötü ism takmak.

35- Özrü red etmek.

36- Kur'ân-ı kerîmi yanlış tefsîr etmek.

37- Harâm işlemekde ısrar.

38- Gıybet.

39- Tevbe etmemek.

40- Mal ve mevkı' hırsı.

[Kötü huylardan kaçınmalı,iyi huylu olmağa çalışmalıdır. Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki: **(İbâdetleri az olan bir kul, iyi huyu ile, kıyâmetde yüksek derecelere kavuşur.)**

(İbâdetlerin en kolayı ve çok fâidelisi, az konuşmak ve iyi huylu olmakdır.)

(Kendinden uzaklaşanlara yaklaşmak, zulm edenleri afv etmek, kendini mahrûm edenlere ihsân etmek güzel huylu olmakdır.)]

Dokuzuncu Bölüm

Sûre ve Düâlar Lâtin Harfleri ile Yazılır mı?

Sûreleri ve düâları latin harfleri ile yazmaya uğraşdığımız hâlde, bu mümkin olmadı. Latin harflerine nasıl işâret konulursa konulsun, sûreleri ve düâları doğru okuyabilmek mümkin olmaz. Bunları Kur'ân-ı kerîmdeki harfler gibi okuyabilmek için, bir bilenin okutması ve tekrâr tekrâr alışdırması lâzımdır. Bu alışdırma muhakkak lâzım olduğuna göre, bilen kimseye doğrudan doğruya Kur'ân-ı kerîm harflerini tanıtmak ve öğretmek imkânını ve ni'metini kazandırır. Bu ni'metin büyüklüğünü, dünyâda ve âhıretde fâidesini hadîs-i şerîfler ve fıkh kitâbları uzun uzun anlatmakda, sevâbının çokluğunu bildirmekdedirler.

O hâlde her müslimân, çocuğunu câmi'lere, Kur'ân-ı kerîm kurslarına göndermeli, Kur'ân-ı kerîmin harflerini ve bunların nasıl okunacağını iyice öğretmeli ve bu büyük sevâba kavuşmağa çalışmalıdır.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyuruyor ki, **(Hepiniz bir sürünün çobanı gibisiniz. Çoban sürüsünü koruduğu gibi, siz de evlerinizde ve emrleriniz altında olanları Cehennemden korumalısınız! Onlara müslimânlığı öğretmelisiniz! Öğretmez iseniz mes'ûl olacaksınız).** Bir kerre de buyurdu ki, **(Çok müslimân evlâdı, babaları yüzünden Veyl ismindeki Cehenneme gideceklerdir. Çünki, bunların babaları, yalnız para kazanmak ve keyf sürmek hırsına düşüp ve yalnız dünyâ işleri arkasında koşup, evlâdlarına müslimânlığı ve Kur'ân-ı kerîmi öğretmediler. Ben böyle babalardan uzağım. Onlar da, benden uzakdır. Çocuklarına dinlerini öğretmiyenler, Cehenneme gideceklerdir).** Yine buyurdu ki, **(Çocuklarına Kur'ân-ı kerîm öğretenlere veyâ Kur'ân-ı kerîm hocasına gönderenlere, öğretilen Kur'ânın her harfi için, on kerre Kâ'be-i mu'azzama ziyâreti sevâbı verilir ve kıyâmet günü, başına devlet tâcı konur. Bütün insanlar görüp imrenir).** Yine buyurdu ki, **(Bir müslimânın evlâdı ibâdet edince, kazandığı sevâb kadar, babasına da verilir. Bir kimse, çocuğuna fısk, günâh öğretirse, bu çocuk ne kadar günâh işlerse, babasına da o kadar günâh yazılır).**

Kur'ân-ı kerîm okurken on edeb lâzımdır:

1- Abdestli ve kıbleye karşı hurmetle okumalı.

2- Ağır ağır ve ma'nâsını düşünerek okumalı. Ma'nâsını bilmeyen de ağır okumalıdır.

3- Ağlıyarak okumalıdır.

4- Her âyetin hakkını vermeli, ya'nî azâb âyetini okurken, korkarak, rahmet âyetlerini heveslenerek, tenzîh âyetlerini tesbîh ederek okumalı. Kur'ân-ı kerîm okumağa başlarken E'ûzü ve Besmele çekmelidir.

5- Kendisinde riyâ, ya'nî gösteriş uyanırsa veyâ nemâz kılana mâni' oluyorsa, yavaş sesle okumalıdır. Hâfızların mushafa bakarak okumaları, ezber okumakdan dahâ çok sevâbdır. Çünki, gözler de ibâdet etmiş olur.

6- Kur'ân-ı kerîmi güzel sesle ve tecvîd üzere okumalıdır. Harfleri, kelimeleri bozarak tegannî etmek harâmdır. Harfler bozulmazsa, mekrûh olur.

7- Kur'ân-ı kerîm Allahü teâlânın kelâmıdır, sıfatıdır, kadîmdir. Ağızdan çıkan harfler, ateş demeğe benzer. Ateş demek kolaydır. Fekat ateşe kimse dayanamaz. Bu harflerin ma'nâları da böyledir. Bu harfler, başka harflere benzemez. Bu harflerin ma'nâları meydâna çıksa, yedi kat yer ve yedi kat gök dayanamaz. Allahü teâlâ kendi sözünün büyüklüğünü, güzelliğini bu harflerin içine saklayarak insanlara göndermişdir.

8- Kur'ân-ı kerîmi okumadan evvel, bunu söyleyen Allahü teâlânın büyüklüğünü düşünmelidir. Kur'ân-ı kerîme dokunmak için, temiz el lâzım olduğu gibi, onu okumak için de, temiz kalb lâzımdır. Allahü teâlânın büyüklüğünü bilmeyen, Kur'ân-ı kerîmin büyüklüğünü anlayamaz. Allahü teâlânın büyüklüğünü anlamak için de, Onun sıfatlarını ve yaratdıklarını düşünmek lâzımdır. Bütün mahlûkatın sâhibi, hâkimi olan bir zâtın kelâmı olduğunu düşünerek okumalıdır.

9- Okurken başka şeyler düşünmemelidir. Bir kimse, bir bağçeyi dolaşırken, gördüklerini düşünmezse, o bağçeyi dolaşmış olmaz. Kur'ân-ı kerîm de, mü'minlerin kalblerinin dolaşacağı yerdir. Onu okuyan, ondaki acâ'iblikleri ve hikmetleri düşünmelidir.

10- Her kelimeyi okurken ma'nâsını düşünmeli ve anlayıncaya kadar tekrâr etmelidir.

Namâz Düâlarının Meâlleri

SÜBHÂNEKE

Ey Allahım! Seni noksanlıklardan tenzîh eder. Bütün kemâl sıfâtlarıyla tavsif ederim. Sana hamd ederim. Senin ismin yücedir. (Ve senin şânın her şeyin üstündedir)[1]. Senden başka ilâh yokdur.

ETTEHIYYÂTÜ

Her dürlü hurmet, salevât ve bütün iyilikler Allaha mahsusdur. Ey Nebî! Allahın selâm, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun. Selâm, bizim ve Allahın sâlih kullarının üzerine olsun. Şehâdet ederim ki, Allah birdir ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed (aleyhisselâm) Onun kulu ve resûlüdür.

ALLAHÜMME SALLİ

Ey Allahım! İbrâhîme "aleyhisselâm" ve âline rahmet etdiğin gibi, (Efendimiz) Muhammede "aleyhisselâm" ve âline de rahmet eyle. Muhakkak sen hamîd ve mecîdsin.

ALLAHÜMME BÂRİK

Ey Allahım! İbrâhîme "aleyhisselâm" ve âline bereketler ihsan etdiğin gibi, (Efendimiz) Muhammede "aleyhisselâm" ve âline de bereketler ihsan eyle. Muhakkak sen hamîd ve mecîdsin.

RABBENÂ ÂTİNÂ

Yâ Rabbî! Dünyâda ve âhıretde bize iyilikler ver ve bizi nârın (ateşin) azâbından koru. Ey merhametlilerin en merhametlisi, senin rahmetinle...

KUNÛT DÜÂSI

Ey Allahım! Biz senden yardım dileriz. Sana istiğfar ederiz. Senden hidâyet isteriz. Sana îmân ederiz. Sana tevbe ve sana tevekkül ederiz. Bütün hayrlarla seni överiz. Sana (ni'metlerine) şükreder, küfrân-ı ni'met etmeyiz. Sana karşı fısk ve fücur edeni atar ve terk ederiz.

Ey Allahım! Ancak sana ibâdet eder, namâz kılar, secde eder, sana koşar ve iltica ederiz. Rahmetini recâ (ümîd) eyler ve azâbından korkarız. Çünki senin azâbın gerçeği örten kâfirlere mutlaka ulaşır.

---

[1] Bu kısm cenâze namâzı kılınırken ilâve edilir.

اَلتَّلْقِينُ لِلْمَيِّتَةِ

عَلَيْكِ سَلَامُ اللّٰهِ يَا اَمَةَ اللّٰهِ بِنْتَ عَبْدِ اللّٰهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَاعْلَمِي بِاَنَّ هٰذَا آخِرُ مَنْزِلِكِ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَ اَوَّلُ مَنْزِلِكِ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَ اعْلَمِي بِاَنَّكِ خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدَّنِيَّةِ وَ وَصَلْتِ اِلٰى دَارِ الْعُقْبٰى الْاَبَدِيَّةِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ وَصَلْتِ اِلٰى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ وَصَلْتِ اِلٰى دَارِ الْبَقَاءِ. وَ اعْلَمِي بِاَنَّ الْآنَ الْآنَ قَدْ يَنْزِلُ بِكِ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْاَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَ الْاَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، اَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَ آخَرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَافِي عَنْهُمَا وَ لَا تَحْزَنِي فَاِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمٰنِ، سَائِلَانِ عَنْكِ وَ قَائِلَانِ لَكِ: مَنْ رَبُّكِ وَ مَنْ نَبِيُّكِ وَ مَا دِينُكِ وَ مَا اِمَامُكِ وَ مَا قِبْلَتُكِ وَ مَنْ اِخْوَانُكِ وَ مَنْ اَخَوَاتُكِ فَقُولِي فِي جَوَابِهِمَا بِلَفْظٍ فَصِيحٍ وَ لِسَانٍ صَرِيحٍ: اَللّٰهُ رَبِّي وَ مُحَمَّدٌ نَبِيِّي، وَ الْاِسْلَامُ دِينِي وَ الْقُرْآنُ اِمَامِي وَ الْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَ الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَانِي وَ الْمُؤْمِنَاتُ اَخَوَاتِي. فَاعْلَمِي بِاَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ الْقَبْرَ حَقٌّ وَ سُؤَالَ الْمُنْكَرِ وَ النَّكِيرِ حَقٌّ وَ الْحَشْرَ حَقٌّ وَ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَ النَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَ مِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى. اُذْكُرِي الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتِ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدَّنِيَّةِ وَ هُوَ شَهَادَةُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ. اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْهَا عَلَى الْجَوَابِ وَ اَنْطِقْهَا بِالصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ [اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِي اِحْسَانِهَا وَ اِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَاغْفِرْ لَهَا وَ ارْحَمْهَا وَ تَجَاوَزْ عَنْهَا]

(٣ دفعه) آمِينَ. وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

اَلتَّلْقِينُ لِلْمَيِّتِ

عَلَيْكَ سَلَامُ اللّٰهِ يَا عَبْدَ اللّٰهِ ابْنَ عَبْدِ اللّٰهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَاعْلَمْ بِاَنَّ هٰذَا آخِرُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَ اَوَّلُ مَنْزِلِكَ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَ اعْلَمْ بِاَنَّكَ خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدَّنِيَّةِ وَ وَصَلْتَ اِلٰى دَارِ الْعُقْبٰى الْاَبَدِيَّةِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ وَصَلْتَ اِلٰى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ وَصَلْتَ اِلٰى دَارِ الْبَقَاءِ. وَ اعْلَمْ بِاَنَّ الْآنَ الْآنَ قَدْ يَنْزِلُ بِكَ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْاَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَ الْاَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، اَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَآخَرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَفْ عَنْهُمَا وَ لَاتَحْزَنْ فَاِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمٰنِ، سَائِلَانِ عَنْكَ وَ قَائِلَانِ لَكَ: مَنْ رَبُّكَ وَ مَنْ نَبِيُّكَ وَ مَا دِينُكَ وَ مَا اِمَامُكَ وَ مَا قِبْلَتُكَ وَ مَنْ اِخْوَانُكَ وَ مَنْ اَخَوَاتُكَ فَقُلْ فِي جَوَابِهِمَا بِلَفْظٍ فَصِيحٍ وَ لِسَانٍ صَرِيحٍ: اَللّٰهُ رَبِّي وَ مُحَمَّدٌ نَبِيِّي، وَ الْاِسْلَامُ دِينِي وَ الْقُرْآنُ اِمَامِي وَ الْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَ الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَانِي وَ الْمُؤْمِنَاتُ اَخَوَاتِي. فَاعْلَمْ بِاَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ الْقَبْرَ حَقٌّ وَسُؤَالَ الْمُنْكَرِ وَ النَّكِيرِ حَقٌّ وَ الْحَشْرَ حَقٌّ وَ النَّشْرَ حَقٌّ وَالْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَالصِّرَاطَ حَقٌّ وَالْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَ النَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَ فِيهَا نُعِيدُكُمْ وَ مِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى. اُذْكُرِ الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتَ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدَّنِيَّةِ وَ هُوَ شَهَادَةُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ. اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْهُ عَلَى الْجَوَابِ وَ اَنْطِقْهُ بِالصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ [اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي اِحْسَانِهِ وَ اِنْ كَانَ مُسِيئًا فَاغْفِرْ لَهُ وَ ارْحَمْهُ وَ تَجَاوَزْ عَنْهُ]

(٣ دفعه) آمِينَ. وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَ التَّابِعِينَ الْاَخْيَارِ وَ الْاَبْرَارِ (رِضْوَانُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينَ).

اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ الْحَاضِرُونَ! اِتَّقُوا اللّٰهَ وَ اَطِيعُوهُ اُوصِيكُمْ عِبَادَ اللّٰهِ بِتَقْوَى اللّٰهِ، وَ اعْلَمُوا اَنَّ اِلَى اللّٰهِ الْمُنْتَهٰى، وَ اَنَّهُ هُوَ اَمَاتَ وَ اَحْيَا، اِنَّ هٰذِهِ تَذْكِرَةٌ لِمَنْ يَخْشٰى، وَ اِلَى اللّٰهِ الْمُشْتَكٰى. (اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ): «يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَ لَا بَنُونَ اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ»

الخطبة الثانية

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدٰينَا لِلْاِيمَانِ وَ الصَّلٰوةُ وَ السَّلَامُ عَلٰى مُحَمَّدٍ صَاحِبِ الْفَضْلِ وَ الْاِحْسَانِ اَلْمُنَزَّلِ عَلَيْهِ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ تَعْظِيمًا وَ تَكْرِيمًا (اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) «اِنَّ اللّٰهَ وَ مَلٰئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلِيمًا».

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّمْ وَ بَارِكْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ. يَا اَللّٰهُ بِكَ تَحَصَّنْتُ «٣ دفعه» وَ بِعَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ (ﷺ) اِسْتَجَرْتُ «٣ دفعه» اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ و الْمُسْلِمَاتِ اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْاَمْوَاتِ اٰمِينْ.

وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

(اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ): «اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ الْاِحْسَانِ وَ اِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَ يَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ وَ الْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ. وَ لَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَ اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ».

خُطْبَةُ الْجُمُعَةِ

الخطبة الاولى

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ اَضْعَافَ مَا حَمِدَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ كَمَا يُحِبُّ وَ يَرْضٰى، وَ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلٰى مَنْ اَرْسَلَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِيْنَ، كُلَّمَا ذَكَرَهُ الذَّاكِرُوْنَ وَ غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْغَافِلُوْنَ كَمَا يَنْبَغِي وَ يَحْرٰى، وَ عَلٰى آلِهِ وَ اَصْحَابِهِ وَ اَزْوَاجِهِ وَ اَوْلاَدِهِ الْبَرَرَةِ التُّقٰى وَ النُّقٰى، خُصُوصًا مِنْهُمْ عَلَى الشَّيْخِ الشَّفِيقِ، قَاتِلِ الْكَفَرَةِ وَ الزَّنَادِيقِ، اَلْمُلَقَّبِ بِالْعَتِيقِ، فِي الْغَارِ الرَّفِيقِ اَلْاِمَامِ عَلَى التَّحْقِيقِ خَلِيفَةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ (ﷺ) اَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ). ثُمَّ السَّلاَمُ مِنَ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ، عَلَى الْاَمِيرِ الْاَوَّابِ، زَيْنِ الْاَصْحَابِ، مُجَاوِرِ الْمِنْبَرِ وَ الْمِحْرَابِ، اَلنَّاطِقِ بِالْحَقِّ وَ الصِّدْقِ وَ الصَّوَابِ، اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ (رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ). ثُمَّ السَّلاَمُ مِنَ الْمَلِكِ الْمَنَّانِ، عَلَى الْاَمِيرِ الْاَمَانِ، حَبِيبِ الرَّحْمٰنِ، صَاحِبِ الْحَيَاءِ وَ الْاِحْسَانِ، اَلشَّهِيدِ فِي اَثْنَاءِ تِلاَوَةِ الْقُرْاٰنِ، اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ). ثُمَّ السَّلاَمُ مِنَ الْمَلِكِ الْوَلِيِّ، عَلَى الْاَمِيرِ الْوَصِيِّ، اِبْنِ عَمِّ النَّبِيِّ، قَالِعِ الْبَابِ الْخَيْبَرِي، زَوْجِ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ بِنْتِ النَّبِيِّ اَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ اَسَدِ اللّٰهِ الْغَالِبِ، عَلِيِّ بْنِ اَبِي طَالِبٍ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ). وَعَلَى الْاِمَامَيْنِ الْهُمَامَيْنِ السَّعِيدَيْنِ الشَّهِيدَيْنِ الْمَظْلُوْمَيْنِ الْمَقْبُوْلَيْنِ، اَلْحَسِيبَيْنِ النَّسِيبَيْنِ، سَيِّدَيْ شُبَّانِ اَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ قُرَّتَيْ اَعْيُنِ اَهْلِ السُّنَّةِ، اَلْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا). وَعَلَى الْعَمَّيْنِ الْمُعَظَّمَيْنِ الْاَسْعَدَيْنِ الْاَمْجَدَيْنِ، اَلْاَكْرَمَيْنِ عِنْدَ اللّٰهِ وَالنَّاسِ، حَمْزَةَ وَالْعَبَّاسِ (رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا) وَعَلٰى جَمِيعِ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ،

هٰذَا الدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ فِى صَلَاةِ الْجَنَازَةِ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا وَ شَاهِدِنَا وَ غَائِبِنَا وَ صَغِيرِنَا وَ كَبِيرِنَا وَ ذَكَرِنَا وَ اُنْثَانَا * اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ (هَا) [1] مِنَّا فَاَحْيِهِ (هَا) عَلَى الْاِسْلَامِ وَ مَنْ تَوَفَّيْتَهُ (هَا) مِنَّا فَتَوَفَّهُ (هَا) عَلَى الْاِيمَانِ * وَ خُصَّ هٰذَا الْمَيِّتَ (هٰذِهِ الْمَيِّتَةَ) بِالرَّوْحِ وَ الرَّاحَةِ وَ الرَّحْمَةِ وَ الْمَغْفِرَةِ وَ الرِّضْوَانِ * اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ (كَانَتْ) مُحْسِنًا (مُحْسِنَةً) فَزِدْ فِى اِحْسَانِهِ (هَا) وَ اِنْ كَانَ (كَانَتْ) مُسِيئًا (مُسِيئَةً) فَتَجَاوَزْ عَنْهُ (هَا) وَ لَقِّهِ (هَا) الْاَمْنَ وَ الْبُشْرٰى وَ الْكَرَامَةَ وَ الزُّلْفٰى * اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ الْجِنَانِ وَ لَا تَجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) حُفْرَةً مِنْ حُفَرِ النِّيرَانِ * رَبِّ اغْفِرْ لِى وَ لِوَالِدَىَّ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ لِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْاَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

(1) Cenâze kadın ise parantez içindekiler okunur.

تَسْبِيحَاتُ التَّرَاوِيحِ

١ ـ سُبْحَانَ ذِى الْمُلْكِ وَ الْمَلَكُوتِ، سُبْحَانَ ذِى الْعِزَّةِ وَ الْعَظَمَةِ وَ الْجَلَالِ وَ الْجَمَالِ وَ الْجَبَرُوتِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمَوْجُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمَعْبُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّـذِى لَا يَنَامُ وَ لَايَمُوتُ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلٰٓئِكَةِ وَالرُّوحِ.

٢ ـ مَرْحَبًا، مَرْحَبًا، مَرْحَبًا يَا شَهْرَ رَمَضَانَ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ الْبَرَكَةِ وَ الْغُفْرَانِ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ التَّسْبِيحِ وَ التَّهْلِيلِ وَ الذِّكْرِ وَ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ. اَوَّلْ هُوَ آخِرْ هُوَ ظَاهِرْ هُوَ بَاطِنْ هُوَ، يَا مَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ.

٣ ـ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ كُلِّ دَاءٍ وَ دَوَاءٍ وَ بَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ كَثِيرًا.

٤ ـ يَا حَنَّانُ، يَا مَنَّانُ، يَا دَيَّانُ، يَا بُرْهَانُ، يَا ذَا الْفَضْلِ وَ الْاِحْسَانِ، نَرْجُو الْعَفْوَ وَ الْغُفْرَانَ وَ اجْعَلْنَا مِنْ عُتَقَاءِ شَهْرِ رَمَضَانَ، بِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ.

(1)Teravihe kalkarken okunur.
(2) Ramazanın (15)'inden sonra (Merhabâ) yerine (Elvedâ') okunacaktır.
(3) Teravihler arasında okunacaktır.
(4) Teravih kılındıktan sonra okunacak duadır.

اَللّٰهُمَّ حَرِّمْ شَعْرِى وَبَشَرِى عَلَى النَّارِ * وَاَظِلَّنِى تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلُّ عَرْشِكَ *

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ * اَللّٰهُمَّ اَعْتِقْ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ *

اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمَىَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزِلُّ فِيهِ الْاَقْدَامُ *

اَللّٰهُمَّ لَا تَطْرُدْ قَدَمَىَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَطْرُدُ كُلَّ اَقْدَامِ اَعْدَائِكَ * اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ سَعْيِى مَشْكُورًا وَ ذَنْبِى مَغْفُورًا وَ عَمَلِى مَقْبُولًا وَ تِجَارَتِى لَنْ تَبُورَ * سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ * اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ

بِسْــمِ اللّٰـهِ الْعَظِـيمِ * وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰـى دِينِ الْاِسْلَامِ * وَ عَلٰى تَوْفِيقِ الْاِيمَـانِ * اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى جَعَلَ الْمَآءَ طَهُورًا * وَ جَعَلَ الْاِسْلَامَ نُورًا *

اَلـلّٰهُـمَّ اسْقِـنِى مِـنْ حَوْضِ نَـبِيِّـكَ كَاْسًـا لَآ اَظْـمَأُ بَـعْـدَهُ اَبَدًا * اَلـلّٰهُـمَّ اَرِحْـنِى رَائِـحَـةَ الْجَنَّـةِ وَ ارْزُقْنِى مِنْ نَعِيمِهَا * وَ لَا تُرِحْنِى رَائِحَةَ النَّارِ *

اَللّٰهُـمَّ بَـيِّضْ وَجْهِى بِنُورِكَ يَوْمَ تَـبْيَضُّ وُجُوهُ اَوْلِيَآئِـكَ وَ لَا تُسَـوِّدْ وَجْهِـى بِذُنُـوبِى يَـوْمَ تَسْـوَدُّ وُجُوهُ اَعْـدَآئِكَ اَلـلّٰهُـمَّ اَعْطِـنِى كِـتَابِـى بِيَـمِينِى وَ حَاسِبْنِى حِسَابًـا يَسِيرًا * اَلـلّٰهُمَّ لَا تُعْـطِنِى كِتَـابِى بِـشِـمَالِـى وَ لَا مِـنْ وَرَآءِ ظَـهْـرِى وَ لَا تُحَـاسِـبْنِـى حِسَابًا شَدِيدًا *

رَبَّنَآ اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ

بِرَحْمَتِكَ يَآ اَرْحَمَ الرّٰحِمِيْنَ

رَبَّنَا اغْفِرْلِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ يَوْمَ يَقُوْمُ الْحِسَابِ

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيْكَ ○ وَنُؤْمِنُ
بِكَ وَنَتُوْبُ اِلَيْكَ ○ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ ○ وَنُثْنِيْ عَلَيْكَ الْخَيْرَ
كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ ○ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَّفْجُرُكَ ○

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْ وَنَسْجُدُ ○ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى وَنَحْفِدُ ○
نَرْجُوْ رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ ○ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ ○

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ
وَبِالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ○
اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ○ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ○ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ○ وَتَعَالٰى جَدُّكَ ○ وَجَلَّ ثَنَآؤُكَ ○ وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ ○

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ○ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ ○ اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِيْنَ ○ اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ○ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ ○

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ ○ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ ○ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ ○ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ ○ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ

İSTİGFÂR DÜÂSI

[Birçok âyet-i kerîmede, **(Beni çok zikr edin)** ve **(İzâ câe)** sûresinde, **(Bana istigfâr edin. Düâlarınızı kabûl eder, günâhlarınızı afv ederim)** buyuruldu. Görülüyor ki, Allahü teâlâ, çok istigfâr edilmesini emr ediyor. Bunun için, Muhammed Ma'sûm hazretleri, ikinci cild, 80.ci mektûbunda, (Bu emre uyarak, her namâzdan sonra, üç kerre istigfâr düâsı okuyorum ve 67 kerre **(Estagfirullah)** diyorum. İstigfâr düâsı, **(Estagfirullahel'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüv el hayyel kayyûme ve etûbü ileyh)**dir. Siz de bunu çok okuyunuz! Herbirini söylerken, ma'nâsını, **(Beni afv et Allahım)** olarak düşünmelidir. Okuyanı ve yanındakileri, derdlerden, sıkıntılardan kurtarır. Çok kimse, okudu. Fâidesi hep görüldü) buyurdu.] [Yatarken, yâ Allah, yâ Allah ve üç def'a **(Estagfirullah min külli mâ kerihallah)** demeli ve uyuyuncaya kadar, tekrâr etmelidir.]

Şeyh-ül-islâm Ahmed Nâmıkî Câmî, h.536, m.1142 de vefât etdi. **(Miftâh-ün-necât)** kitâbında buyuruyor ki, bir kimse tevbe ve istigfâr eder ve şartlarını yaparsa, her geçdiği sokak ve her oturduğu yer iftihâr eder. Ay, güneş, yıldızlar, onun için düâ eder. Kabri Cennet bağçesi olur. Böyle tevbe nasîb olmıyan kimse, böyle tevbe yapanlarla berâber olmalıdır. Hadîs-i şerîfde **(İbâdetlerin en kıymetlisi, evliyâyı sevmekdir)** buyuruldu ve **(Tevbe ve istigfâr edenin bütün günâhları afv olur)** buyuruldu. [Tevbe kalb ile olur. İstigfâr söylemekle olur.]

TEVHÎD DÜÂSI

Yâ Allah, yâ Allah. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah. Yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ afüvvü yâ Kerîm, fa'fü annî verhamnî yâ erhamerrâhimîn! Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn. Allahümmagfirlî ve li-âbâî ve ümmehâtî ve li âbâ-i ve ümmehât-i zevcetî ve li-ecdâdî ve ceddâtî ve li-ebnâî ve benâtî ve li-ihvetî ve ehavâtî ve li-a'mâmî ve ammâtî ve li-ahvâlî ve hâlâtî ve li-üstâzî Abdülhakîm-i Arvâsî ve li kâffetil mü'minîne vel-mü'minât. "Rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în."

HAKÎKAT KİTÂBEVİNİN YAYINLADIĞI TÜRKÇE KİTÂBLAR

KİTÂBIN ADI **FİATI**

SE'ÂDET-İ EBEDİYYE (TAM İLMİHÂL):
(Hüseyn Hilmi Işık), 1248 sahîfe, üç kısm bir arada.
Yüzaltıncı Baskı (2009) . . . . 20 YTL.

MEKTÛBÂT TERCEMESİ: (Hüseyn Hilmi Işık)
(512) sahîfe. Beşinci Baskı (2008) . . . . 12.5 YTL.

1— **FÂİDELİ BİLGİLER:** Fâideli Bilgiler (Ahmed Cevdet Pâşa) ve Din Adamı Bölücü Olmaz ve Doğruya İnan, Bölücüye Aldanma, kısmları ile (480) sahîfe. Elliikinci Baskı (2009) . . . . 3.5 TL.

2— **HAK SÖZÜN VESÎKALARI:** Hucec-i Kat'iyye (Abdüllah Süveydî), Redd-i Revâfıd, Tezkiye-i Ehl-i Beyt, Birleşelim-Sevişelim, Îmân ile ölmek için kardeşim Ehl-i Beyt ile Eshâbı sevmelisin, Peygamberlik nedir?, Eyyühel-veled tercemesi (İmâm-ı Gazâlî), Bir din câhiline cevâb, kısmları ile 400 sahîfe. Otuzaltıncı Baskı (2008) . . . . 3 YTL.

3— **HERKESE LÂZIM OLAN ÎMÂN:** Herkese Lâzım Olan Îmân (Kemâhlı Feyzullah), Müslimânlık ve Hıristiyanlık, Kur'ân-ı Kerîm ve İnciller, İslâm dîni ve diğer dinler, kısmları ile (480) sahîfe. Altmışdokuzuncu Baskı (2009) . 3.5 YTL.

4— **İSLÂM AHLÂKI:** İslâm Ahlâkı (Muhammed Hâdimî), Cennet Yolu İlmihâli, Ey oğul İlmihâli, kısmları ile (592) sahîfe. Yetmişdokuzuncu Baskı (2009). . . 4 YTL.

5— **ESHÂB-I KİRÂM:** Eshâb-ı Kirâm (Ahmed Fârûk) Müslimânların İki Göz Bebeği, İslâmda İlk Fitne, kısmları ile (416) sahîfe. Kırkyedinci Baskı (2009). . . . . . . 3.5 YTL.

6— **KIYÂMET VE ÂHIRET:** Kıyâmet ve Âhıret (İmâm-ı Gazâlî), Müslimâna Nasîhat, kısmları ile (384) sahîfe. Ellidördüncü Baskı (2009) . . . . 3 TL.

7— **CEVÂB VEREMEDİ:** (Harputlu İshak efendi). (368) sahîfe. Otuzaltıncı Baskı (2009) . . . . 3 YTL.

8— **İNGİLİZ CÂSÛSUNUN İ'TİRÂFLARI:** (M.Sıddık Gümüş) (128) sahîfe. Altmışüçüncü Baskı (2009) . . . . 1.25 YTL.

9— **KIYMETSİZ YAZILAR:** (Hüseyn Hilmi Işık) (416) sahîfe. Yirmidokuzuncu Baskı (2009) . . . . 3.5 TL.

10— **NAMÂZ KİTÂBI:**
(192) sahîfe. Yetmişyedinci Baskı (2009) . . . . 1.75 TL.

11— **ŞEVÂHİD-ÜN NÜBÜVVE:** (Mevlânâ Abdürrahmân Câmî) (448) sahîfe. Yirmialtıncı Baskı (2009). . . . . 3.5 YTL.

12— **MENÂKIB-I ÇİHÂR YÂR-İ GÜZÎN:** (Seyyid Eyyûb bin Sıddîk) (592) sahîfe. Yirmiikinci Baskı (2009) . . . . 4 TL.